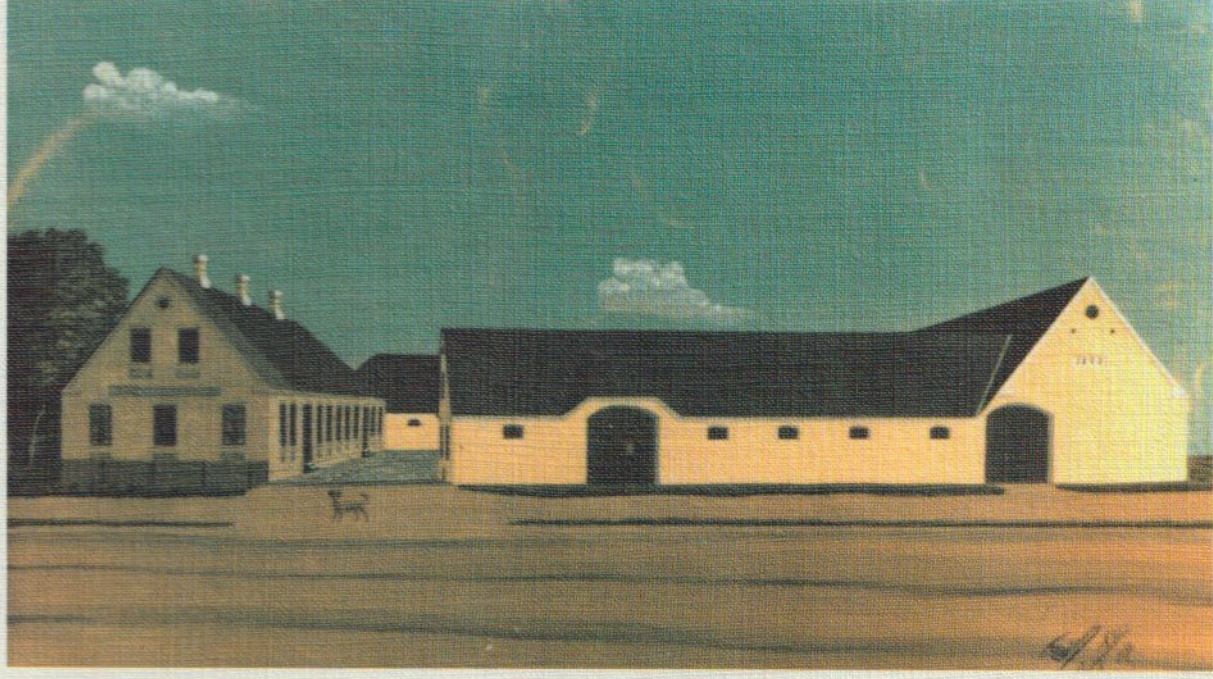
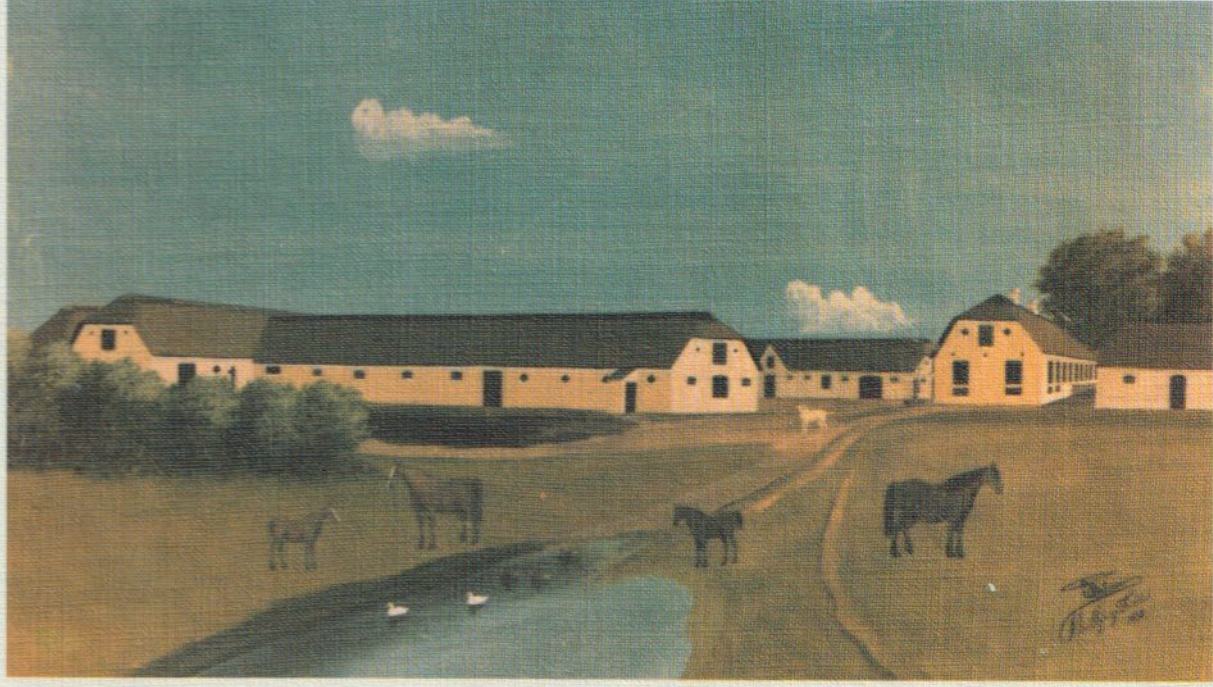

Jørgen Ryden Rømer - Jørgen Madsen - W. Rosseel - Kjeld Christensen - Bendt Stender

GÅRDE OG HUSE I GL. HASSERIS

Forside:

Øverst: Bygaden 20

I midten: Bygaden 15

Nederst: Bygaden 42

Alle billeder er malet i år 1898 af maleren I. Peder-
sen, Vestbjerg Sulsted.

I privat eje.

Bogen er udgivet af Gl. Hasseris Landsbyforening,
november 1985.

Forfattere: Gårdejer Jørgen Madsen, cand. scient
Jørgen Ryden Rømer, landskabsarkitekt W. Rosseel,
arkitekt Bendt Stender og arkitekt Keld Christensen.

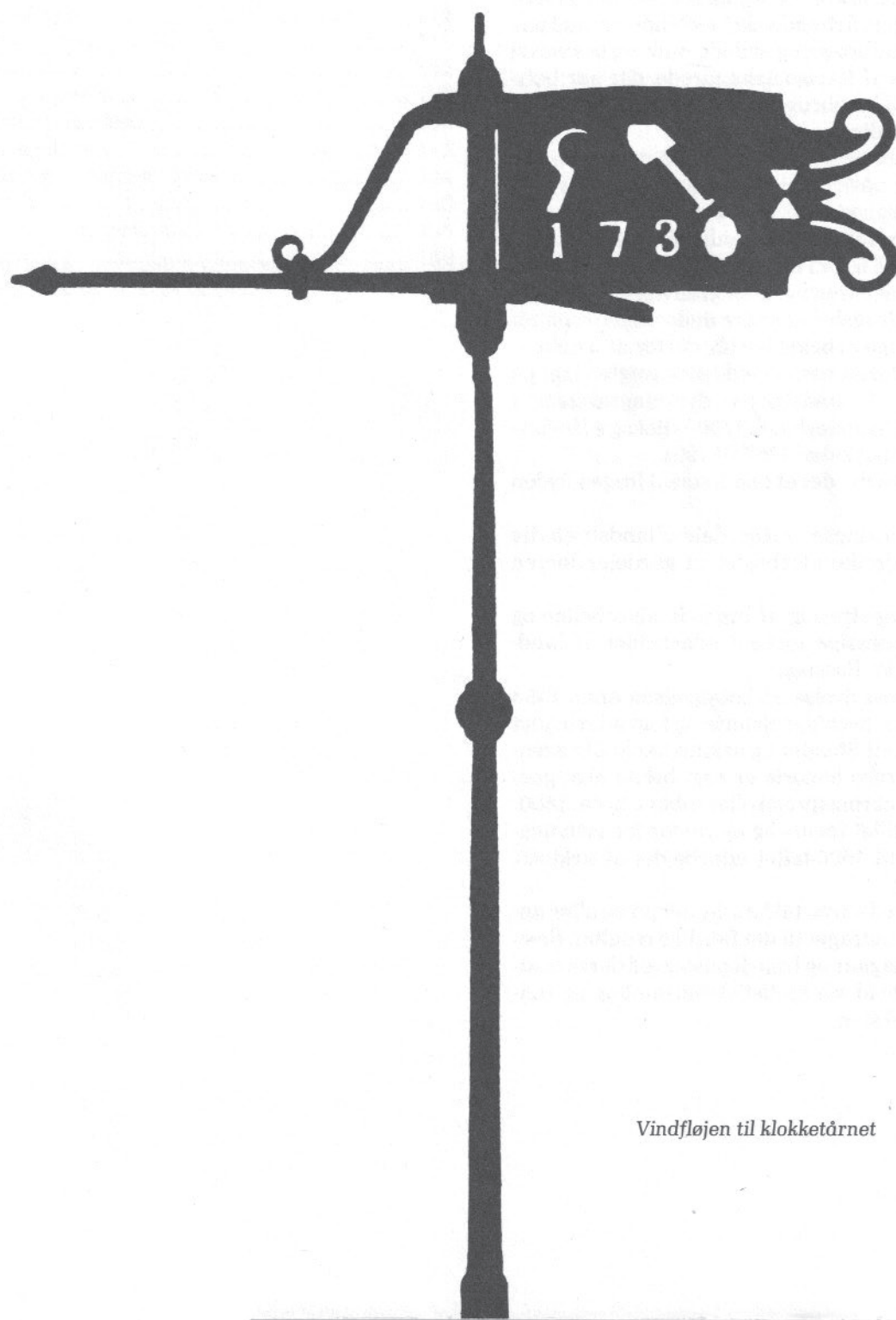
Foto: Keld Christensen.

Udgivet med støtte fra Byggeriets Realkreditfond.

Trykning: Budolfi Tryk ApS, Aalborg.

2. oplag.

GÅRDE OG HUSE I GL. HASSERIS

Vindfløjen til klokketårnet

INDLEDNING – FORORD

Formålet med denne bog er at skabe kendskab til »landsbyen« Gl. Hasseris på et tidspunkt, hvor landsbyen er ved at miste sit vigtigste kendetegn, nemlig landbrugserhvervet.

Bogens forfattere mener, at området/landsbyen har en række kvaliteter ved det fysiske miljø, som der bør værnes om – kvaliteter der har afsmittende virkning på områdets menneskelige og sociale miljø. De fysiske kvaliteter ser ved første øjekast ikke ud af meget. Her findes ingen større oldtidsminder, ingen middelalderlig kirke, eller megen bindingsværks-idyl. Landsbyens ydre liv har ændret sig væsentligt gennem tiderne på grund af de voldsomme indgreb byen har oplevet. Først branden i 1780, ledsaget af udflytningen af ca. halvdelen af byens gårde til Sofiendal. Dernæst en kraftig bygningsudskiftning i slutningen af forrige århundrede i forbindelse med omlægninger i landbruget og endelig Aalborg bys vækst fra slutningen af forrige århundrede, der har betydet afgivelse af landbrugsjord til beboelse, fabrikker og råstofindvinding.

I efterskriftet peger forfatterne på de fysiske forhold, der har påvirket udviklingen i de senere år, samt nødvendigheden af, at disse forhold fremover reguleres i den kommende planlægning.

Arbejdet med bogen blev påbegyndt i 1982 som en ren bygningsregistrering, men gradvist voksede opgaven ved inddragelse af andre undersøgelsesområder. Det endelige arbejde består derfor af 4 dele.

1. del er et historisk afsnit med hovedvægten lagt på en analyse af landsbyens dyrkningssystem i 1600-tallet, af fæsteforhold i 1700-tallet og af befolkningsforhold i perioden 1767 til 1901.

Afsnittet er udarbejdet af cand. scient Jørgen Rydén Rømer.

2. del er et erindringsafsnit om dele af landsbyens liv i dette århundrede udarbejdet af gårdejer Jørgen Madsen.

3. del er en registrering af byens landskabelige og beplantningsmæssige forhold udarbejdet af landskabsarkitekt W. Rosseel.

4. del er en beskrivelse af bebyggelsen anno 1983 med grundplan, bygningshistorie og foto udarbejdet af arkitekt Bendt Stender og arkitekt Keld Christensen. Bygningernes historie er søgt belyst bl.a. gennem brandforsikringsprotokoller tilbage til ca. 1800, og der er opstillet fæste- og ejerlister for ejendommene tilbage til 1600-tallet udarbejdet af arkitekt Bendt Stender.

Forfatterne vil gerne takke alle, der på en eller anden måde har bidraget til det færdige resultat. Særlig tak til Ole Aagaar og Lone Jonassen ved deres medvirken til henholdsvis statistisk indsamling og renskrivning af tekster.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Forord til de historiske afsnit	4
Hasserrisbebyggelsens alder, lokalisering og form	5
Landsbyens ejere indtil 1796	9
Landbruget i Hasserris før udskiftningen.....	11
Fæsteforhold i Hasserris i 1700-tallet	21
Bøndernes afgifter og hoveri i 1700-tallet	26
Befolkningsforhold i Hasserris fra 1769 til 1901	30
Træk af landsbyens historie i dette århundrede	37
Fortegnelse over gårde og huse i Gl. Hasserris landsby	48
Indledning	48
Bygaden	49
Gl. Hasserrisvej	106
Tofte	110
Skræddergyden	111
Tømrergyden	118
Snedkergyden	122
Skræddergyden	129
Karetmagergyden	138
Jævnføringsliste	142
Beplantning og terrænforhold	144
Efterskrift	149
Anvendt kildemateriale.....	155
Ordforklaring	156
Kortbilag A, B og C bag i bogen.	

FORORD TIL DE HISTORISKE AFSNIT

Målet med de historiske afsnit har været at sætte den efterfølgende bygningsregistrant ind i en større historisk sammenhæng.

De nuværende bygninger i Gl. Hasseris er blot de sidste i en lang række af bygninger på stedet. Gårdtoterne, huspladserne og dermed hele bebyggelsens form kan historisk føres tilbage til ca. 1400 eller 1500-tallet, mens arkæologiske udgravninger sikkert vil kunne føre bebyggelsen på stedet tilbage til omkring år 1000. Gl. Hasseris er derfor på linie med landets øvrige landsbyer et kulturhistorisk og landskabeligt element, der er ældre end f.eks. landsbykirkerne, hvorfor de i et vist omfang bør beskyttes og bevares på linie med disse. Desuden indeholder landsbyerne resterne af det økonomiske system, der i omkring 6 årtusinder var basis for hele befolkningens eksistens.

I ca. 1000 år har det nuværende Gl. Hasseris (Hasseris) udgjort den ramme, hvori omkring to til tre hundrede menneskers liv og daglige virke foregik, d.v.s. ialt op mod 3000 til 4000 livsløb. Kildematerialet, tiden og pladsen tillader ikke en behandling af hver enkelt indbygger, hvorfor vi har valgt en indfaldsvinkel, der skulle føre til en beskrivelse og vurdering af væsentlige sider af Hasseris beboernes fælles liv og arbejde. Derfor indgår en beskrivelse af landbruget som et væsentligt led i dette afsnit. Dernæst følger en undersøgelse af fæsteforholdene i 1700-tallet og en vurdering af forholdet til byens godsejere, Kronen, St. Restrup og Aalborg Hospital på basis af de bevarede fæsteprotokoller. Med folketællingerne fra 1767 og fremefter, bliver det til en vis grad muligt at få tal og navn på de fleste Hasserisere, så vi kan få indtryk af deres alder, fordeling på erhverv m.m.

Den valgte indfaldsvinkel betyder, at så mange oplysninger som muligt er søgt sat på tal, gennemsnit og procenter, så det skulle være muligt at sammenholde forholdene i Hasseris med landets øvrige landsbyer. I den anden del af den historiske indledning fortæller gårdejer Jørgen Madsen om Gl. Hasseris i dette århundrede med vægt på de mange fælles institutioner, han og familien på forskellige tidspunkter har taget aktivt del i.

Vi har i de historiske afsnit søgt at undgå for mange overlapninger med Chr. Værnfeldts omfattende værk »De tre Hasseriser«. Fra Himmerland og Kjær Herreder 1954 og 1955.

Området, der beskrives, er det gamle Hasseris ejerlav (for omfanget se kort side 28) og efter udskiftningen i 1780'erne det nuværende Gl. Hasseris, hvilket for bebyggelsens vedkommende vil sige den nuværende Bygaden og de tilknytte gyder.

Fuglefibel fundet på en mark i Gl. Hasseris. Smykket er støbt i bronze og belagt med sølv. Stammer fra germansk jernalder og er 5,4 cm lang.

HASSERISBEBYGGELSENS ALDER, LOKALISERING OG FORM

Arkæologiske fund fra Stenalderen og senere arkæologiske perioder viser, at der i ca. 6000 år, måske længere, har levet mennesker på det kridt- og morænebakkegrund, som Gl. Hasseris landsby ligger på vestsiden af.

Kraftig menneskelig aktivitet i forbindelse med landbrug, vej- og husbyggeri samt grus- og kalkgravning, har i høj grad udjævnet og udslettet fortidens spor. Desuden har der ikke været foretaget systematiske bebyggelsesarkæologiske udgravninger i området, hvorfor det er med en vis usikkerhed, der her gives et rids af områdets bebyggelsesudvikling.

Det udførte udgravningsarbejde inden for Hasserisområdet, har kun frembragt problematiske spor af egentlige bygninger, men der er fundet klare spor af egentlige bygninger fra omkring år 0 ved Skalborg Station. Desuden er der undersøgt bebyggelsesspor tæt sydøst for den nuværende landsby, dateret til perioden 500-1000 e. kr. Denne bebyggelses omfang og formål er dog usikker, udover hvad en udgravet keramikovn kan antyde.

Efter den nyeste opfattelse af bebyggelsens udvikling må vi forestille os, at den indtil ca. 1000 e. kr. har været ustabil og omkringvandrede. Med Vikingetidens stigende befolkningstal og en øget organisering af samfundet, skete der en gradvis stabilisering og måske koncentration af bebyggelsen.

De tidligere bebyggelser i Hasserisområdet har måske, som Skalborgbopladsen, været lokaliseret i Hasserisøens randzone. Med bebyggelsen på Bejsebakken ca. 500 år e. kr. flyttes disse ind i landet. Bopladsen opgives dog efter ca. 200 år, måske på grund af flyvesand eller en driftsomlægning, der krævede landsbyen placeret tæt op ad græs og engområder.

Bejsbakkebebyggelsens betydning ses af det overleverede marknavnestof på det første kort over Hasseris Landsbys ejerlav fra 1781. Lidt syd for det nuværende Bejsbakkeområde er der på kortet angivet 3 jordstykker med navnene Nørre-, Vestre- og Østre Toft, d.v.s. stednavne, der med stor sikkerhed er bebyggelsesindicerende. De omtalte marknavne genfindes i marknavnestoffet fra Chr. 5's Matrikel fra 1683. Arkæologiske iagttagelser antyder ligeledes spor af kraftig menneskelig aktivitet og bebyggelse på stedet.

Men hvor gammel er den nuværende Gl. Hasseris landsby?

Et præcist svar kan ikke gives, da der endnu ikke er foretaget arkæologiske udgravninger inde i selve landsbyen. Men bebyggelses-arkæologiske undersøgelser på specielt Fyn viser, at de nuværende landsbyer generelt ikke kan dateres længere tilbage end til ca. 800-1000 e. kr. (Torben Grøngård Jeppesen: Middelalderlandsbyens opståen, Odense 1981, s. 128). En forsigtig datering ud fra disse erfaringer antyder derfor, at Gl. Hassersis landsby må have fået sin nuværende beliggenhed omkring år 1000 e. kr.

I det skriftlige kildemateriale optræder navnet Hasseris første gang i 1231, samtidig med mange andre danske stednavne.

Navnet, der ikke har undergået ændringer siden da, kan oversættes til »Krattet ved gærdet« eller »Krattet, der giver godt gærdemateriale« (Has = gærde og ris = krat, Bent Jørgensen, Dansk Stednavneleksikon, Jylland – nordlige del, København 1981, s. 53). Navnet antyder derfor en tid, da der fandtes gærdselsmateriale i området og hvor bymarken eller dele af denne var hegnet. I 1600-tallet var gærdselsmaterialet så sparsomt, at byens dyrkede marker ikke var indhegnet, men de løsgående kreaturer blev holdt under opsyn af en hyrde.

Først i 1781 kan vi få et nøjagtigt indtryk af landsbyens beliggenhed og form. På det bevarede udskiftningskort findes der endog to gengivelser af landsbyen, dels som den så ud før branden i 1780, dels som den så ud ca. 1800, efter at ca. halvdelen af byens gårde var blevet flyttet til den nye landsby Sofiendal. Et kort var dengang et så kostbart dokument, at det har været i brug mange gange. Da landinspektør Ole Munch udskiftede Gl. Hasseris i 1801, har han derfor tegnet et nyt kort over den da eksisterende bebyggelse og klistret det hen over det gamle kort over byen.

Kort 1 og 2 viser en bebyggelse der i store træk, som den nuværende, er placeret langs den landskabelige og geologiske randzone mellem de højere liggende kridt-, moræne og Yolddiaaflejringer, og den lavtliggende, jævne og fugtige Littorinaflade (Stenalderhavbund). Bebyggelsen ligger mellem 5 og 7½ m højdekurverne, hvilket må forklares ved, at gårdene og i et vist omfang husene er søgt placeret på eller ved det område, der ca. 4000 f. kr. var Littorinahavets strandlinie. Strandzonen, med dens erosionsflade, strandvolde og andre aflejringsformer har skabt en landskabelig »hylde«, som har givet plane, veldrænede byggetomter. Samtidig var vand lettigængeligt på stedet.

En sådan randplacering, der findes for mange af Limfjordsområdets og Vendsyssels landsbyer, gav en ideel placering for et landbrug, der var baseret lige-
ligt på korndyrkning og kvægavl. Mod vest og syd
havde Hasserisbønderne de fugtige områder til hø-
slet og græsning, mens agerlandet lå mod øst på det
højere og derfor mere veldrænedede terræn.

Kort no. 1 viser, at Hasserisbebyggelsen før branden i 1780, bestod af to sammenhængende gårdstrækker, adskilt af en smal og kroget bygade. Den østlige gårdstrække var kortest, mens den længere vestlige gårdstrække var omgivet af en gruppe huse. Kortet viser, at flere af gårdene var såkaldte tvillingegårde, d.v.s. at der på én gårdtoft var to sæt avlsbygninger. Et smukt eksempel på dette, men i dag kun delvist bevaret, er det dobbelte tvillingegårdskompleks Anneksgården-Søndergård sydligst i den vestre gårdstrække.

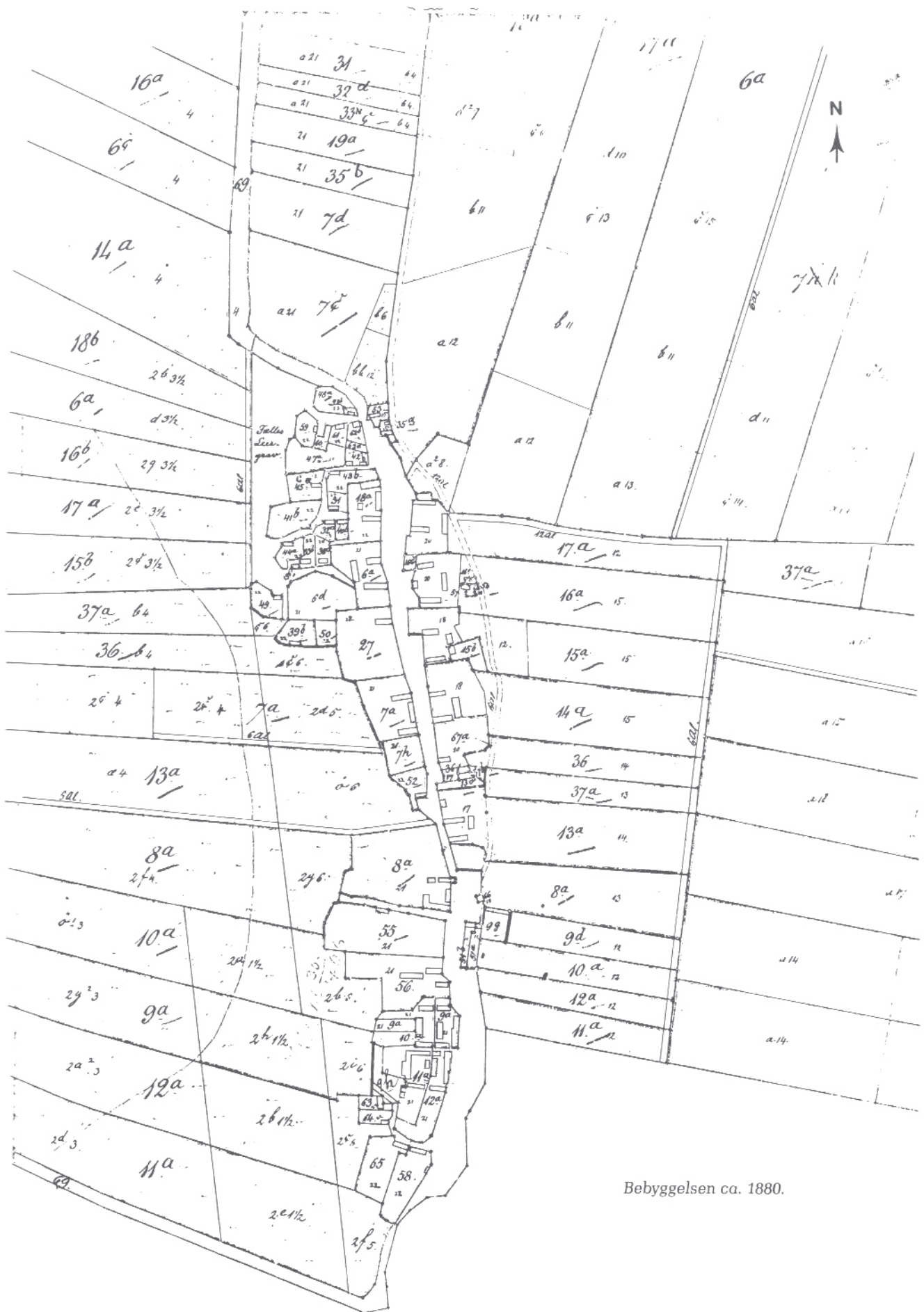
Bebyggelsens form antyder en vis regulering, men den skal sikkert især forklares ved, at den omtalte

Kort 1 (1781).
Bebyggelsen før branden 1780.

Kort 2 (1801).

Bebyggelsen ca. 1880.

Stuehuset til den østre halvgård af Søndergård (Bygaden 42). På vognen ses gårdejer Corfitz Nielsen, i døren hans kone Trine, foran vognen datteren Mie og ved hestene Marius. Billede fra 1914.

landskabelige hylde er bredest og højst beliggende i byens nordlige del. Dette forhold kan antyde, at den ældste bebyggelse på stedet er den østlige gård-række, mens den vestlige gårdække og specielt dens sydlige forlængelse er kommet til senere.

Gårdenes tofter ligger vinkelret på den omtalte landskabelige randzone og indtil byens udskiftning i 1801 fandtes der øst for byen en række tofteagre af dårlig bonitet, men der var tilsyneladende ikke nogen sammenhæng mellem deres placering og gårdenes placering i gårdækkerne.

Ud over de to gårdækker var der i landsbyen et større antal huse, der efter deres beliggenhed kan inddeles i 3 grupper. Den første omfatter den nordlige husgruppe, placeret uregelmæssigt på et område, der måske har været landsbyens forte (fædrift). En anden gruppe udgøres af flere rækker regelmæssigt placerede huse på den vestlige gårdækkes vestside. Placeret parallelt med gårdtofternes skellinier kommer de til at skabe de i dag så karakteristiske gyder. Ofte er det vanskeligt at datere en bebyggelse, men det lader sig gøre for en del af denne gruppe huse, idet en række fæstebreve fra 1700-tallet viser, at mange af disse huse er blevet opført i denne periode. Den nordlige, uregelmæssige husgruppe, der i dag næsten er forsvundet, kan derfor med stor sandsynlighed ansees for ældst. Spredt mellem gårdækkerne findes en tredje husgruppe, men da det ud fra kortet alene er svært at skelne mellem gård- og husbebyggelse, er det vanskeligt at få et nærmere indtryk af denne husgruppes omfang. Sandsynligvis er det et hus i denne gruppe, der i et fæstebrev fra 1752 omtales at være til gene for gårdens drift, hvorfor der blevet givet tilladelse til nedrivning.

Da St. Restrups gårde og huse efter branden i 1780 blev flyttet til den nye bebyggelse Sofiendal, opstod der store huller i den gamle bebyggelse. Men det gamle mønster fastholdtes ved at de tilbageblivende gårde og huse tilsyneladende stort set blev genopført på deres gamle tofter. Syltsten, brølægninger, brønde og tradition fastholdt vel det gamle bebyggelsesbillede. Ved flytningen af Skalborgs gård (Bygaden 31) efter brand omkring 1861, brydes det gamle billede af gårdenes beliggenhed, tæt knyttet til naturforholdene. Opflytningen blev dog kun en enlig svale, idet den resterende bebyggelse blev liggende, hvor den har ligget i ca. 800 år. Da landbruget ophører i tiden efter ca. 1950 og mange bygninger hermed bliver overflødige trues det gamle bebyggelsesbillede nu med at overgå til en ren husbebyggelse, der placeres uden hensyn til de tidligere lokaliseringsprincipper.

ANTAL GÅRDE OG HUSE I HASSERIS INDTIL 1901

Først med 1600-tallets matrikler får vi en samlet opgørelse over antallet af »gårde« i landsbyen, mens tidligere kilder giver et mere spredt billede. Antallet af huse er dog for tiden indtil slutningen af 1700-tallet meget vanskeligt at opregne, idet et gadehus ikke var en landsbyorganisatorisk enhed af samme betydning som gården. Husfæstebreve viser, at fæsteren kunne fæste et helt, et halvt eller endog et kvart gadehus. Derfor siger en kildes oplysninger om et antal fæsternavne ikke meget om det virkelige antal fysisk tilstedeværende huse. Noget tilsvarende gør sig gældende for oplysninger om antallet af gård-

fæstere, selvom udskiftningskortet fra 1781/1801 antyder, at hver gårdbruger tilsyneladende har haft sit eget sæt avlsbygninger med stuehus, de før omtalte tvillingegårde. I 1600-tallets og 1700-tallets gårdopgørelser opføres et sådant gårdkompleks normalt som en helgård, d.v.s. en betegnelse, der angav gårdens rettigheder og pligter f.eks. med henblik på jordfordeling og hoveri.

I det skriftlige kildemateriale optræder 3 gårdstørrelser, nemlig helgården, halvgården og bolet. Det er altså organisatoriske enheder, der ikke siger noget om det fysiske antal gårde i landsbyen, selvom der ofte var en vis sammenhæng.

I midten af 1600-tallet havde landsbyen 23 selvstændigt matrikulerede gårde, et tal der var uændret indtil 1749, da to mindre gårde (betegnet boel) sammenlægges, sandsynligvis for at sikre en rimelig gårdstørrelse. På grund af den meget komplicerede jordfordeling i bymarken før udskiftningen var gårdantallet i landsbyerne forholdsvis stabil, og det vil ikke være urimeligt at antage, at det i 1664 opgivne tal også har været gældende i 1500-tallet. Jordfordelingen i 1683 antyder dog, at der kan have fundet gårddelinger sted, men hvornår det er sket er uvist.

Antallet af matrikulerede gårde er dog et dårligt mål for antallet af egentlige landbrugsbedrifter i landsbyen, her forstået som antallet af fæstebønder med fæstebrev. 1688-matriklen oplyser, at der ialt var 33 gårdfæstere på de 23 gårde, d.v.s. at der på 10 gårde (tvillingegårde) sad to fæstere. At der sad mere end en fæster på en »gård« var meget normalt. I 1668 var der i Hornum herred 525 gårde, men der sad 668 fæstere på dem, d.v.s. 27% flere brugere end gårde. Tallet for hele Aalborghus amt var 2436 gårde og 3248 brugere, altså 33% flere brugere end gårde (F. Skrubbeltrang, Studier over gårde, gårdbrugercentral og brugsstørrelser i det 17. århundrede, Historisk Tidsskrift 12R, 5Bd (1971), s. 17). De tilsvarende tal for Hasseris var som nævnt 23 gårde og 33 brugere, altså 43% flere brugere end gårde. Landsbyen lå derfor langt over gennemsnittet for både herred og amt. Forklaringen kan søges i de tilsyneladende gode fæsteforhold i landsbyen og byens gode adgang til ressourcer.

Med udflytningen af St. Restrups gårde efter 1780 falder antallet af gårde drastisk i Gl. Hasseris. Nu

kan der anvendes en ny kilde til opgørelserne, nemlig folketællingerne. Antallet af gårdmænd i 1787 må svare til det tilbageværende antal gårdfæstere i byen. I de følgende folketællinger anvendes betegnelsen gårde og huse, mens der i 1901 også anvendes betegnelsen boelsteder.

De mange forskellige betegnelser antyder, at sammenligninger og udviklingstendenser i fig. 1 må foretages med varsomhed.

LANDSBYENS EJERE INDTIL 1796

Første gang det skriftlige kildemateriale giver oplysninger om ejerforhold til Hasseris er i 1231, hvor Valdemar (2) Sejrs Jordebog om byen meddeler:

HASSERIIS. ix. m^a auri (Hasseris 9 mark guld) (Kong Valdemars Jordebog, ved Svend Aakjær, Bind 1, s. 4)

Jordebogen er et register over kongens ejendomme og indtægter i hele det daværende Danmark. Notatet viser, at kronen ejede gods i landsbyen for 9 mark guld. Hvad den enhed skal angive er meget usikkert og problematisk, men måske var 8–9 mark guld lig værdien af et bol. Hvis landsbyen var på 5 bol, som en undersøgelse af jordefordelingen i 1683 kan antyde, har kronen i 1231 derfor ejet omkring 1/5 af bymarken. Om ejerforholdet til de øvrige 4/5 af bymarken kan kun gisnes. Nyere undersøgelser af ejendomsforholdene i 1200-tallets Danmark gør delvist op med myten om en oprindelig dansk selvejerbondestand. Vi må derimod tænke os, at store dele af jorden har været i hænderne på større eller mindre herremænd og kirkelige institutioner. Jorden blev dyrket af godsejernes forpagtere (bryder), der til hjælp har haft trælle og en voksende gruppe af frie husmænd (gårdsæder). De mindre herremænd (selvejerbønderne?) har måske selv stået for dyrkningen med trællens og gårdsæders hjælp.

I løbet af 1300 og 1400-tallet kom dette godssystem i krise. Løsningen blev at storgårdene opsplittedes i de velkendte, middelstore fæstegårde, der under normale forhold kunne forsørge en familie + tyende og samtidig give et overskud af varer, penge eller tjenesteydelser til godsejeren.

Fig. 1: Antal gårde og huse i Hasseris 1664 – 1901.

Kilde	Helgård	Halvgård	Boel	Gårdfæstere	Huse
1664-mat.	13	3	7	mere end 23	17 husfæstere
1688-mat.	13	3	7	33	1 hus med jord
1780 ¹⁾	13	3	6	30	45 (husfæstere)
Folketælling					
1787		16 gårdmænd			30 husmænd
1855		18 gårde			38 huse
1901	19 gårde		4 boelsteder		38 huse

1) Delvis efter Kr. Værnfeldt 1955, s. 215.

Himbersydel.
Rinher.

Winblæse .ii. gylt auri.

Slætæher. 60 gylt pen. Skithum .x. fiathring q
ualoe cærdunt .xl. gylt auri. **U**kar molen
dinu .viii. gylt auri ualeuf. **G**olendinu an petri
ulke uahat .iiii. gylt auri si iam destruetu est.

Gislumher. 20 gylt pen pter quarstet. **I**n tysta
the habet dñs rex sex mansol i ualef .vi. gylt auri

Hornumher. **S**tenwædlæ wat .ii. gylt auri. **E**n golen
dinum in ofhogstorp .ii. gylt auri. gylt ang eni

Hornogher. **I**n waxlef dñm fiathring .v. gylt auri.

Flaskiumher. 70 gylt pen. **T**rannef .ii. gylt ang.
Aleburgh. de molendino i de lulla .xxiiii. gylt ang.
Item de wā uilla i de Giol .xxiiii. gylt ang p
expensā. **H**asseris .ix. gylt auri.

Kopi af Kong Valdemars
Jordebog (1231).

HIMBERSYSEL.

10*

Rins Herred.

Slætæ Herred. 60 Mark Penninge. Winblæsæ 2 Mark Guld.
Skithum 10 Fjerding, som i Værdi overstiger 40 Mark
Guld. **D**ertil Ukar Mølle, som er 8 Mark Guld
værd. **P**etrus Ulkes Mølle var derimod 4 Mark
Guld værd, men er nu nedrevet.

Gislum Herred. 20 Mark rent Sølv foruden Kværsæde. **I**n
Tystathe har Hr. Kongen seks Bol og de er 60 Mark
Guld værd.

Hornum Herred. **S**tenwædlæ wat 2 Mark Guld. **E**n Mølle
i Ofhogstorp 2 Mark Guld minus en Mark Sølv.

Hornøg Herred. **I**n Waxlef 1/2 Fjerding (fyathring) 5 Mark
Guld.

Flaskium Herred. 70 Mark Penninge. **T**rannef 2 Mark Sølv.
Aleburgh. Af Møllen og Byen 24 Mark Sølv. **D**er-
til af selve Byen og af Giol 24 Mark Sølv til Afgift.
Hasseris 9 Mark Guld. ♦

Fra Svend Aakjær:
Kong Valdemars
Jordebog Bind 1-3
Kbh. 1936, 1944, 1945.

Først i 1400-tallet får vi de næste oplysninger om ejerforhold til landsbyen. De af Kr. Værnfeldt (1954, s. 176-181), citerede kilder antyder at de kirkelige institutioner i Aalborg (d.v.s. Helligåndsklostret, Vor Frue Kloster, Sct. Peders Kirke og Sct. Jørgens Kirke) sikrede sig en stadig større andel af byens jord gennem gaver, køb eller uindløste panter, fra velstående herremænd/selvejerbønder eller borgere. Var der derfor i slutningen af 1400-tallet flere selvejerbønder tilbage i Hasseris, har Klemensfejden sikkert betydet deres overgang til fæstere under kronen, som desuden, med konfiskationen af kirkegodset ved reformationen, må være blevet nærmest eneejer af Hasseris. Helligåndsklostret (Aalborg Hospital) fik dog lov til at beholde sit jordegods eller dele heraf.

Fra 1662/64 findes den første samlede oversigt over ejerforholdet til landsbyens gårde og jorde. Den viser, at Aalborg Hospital ejede 1 halvgård, 3 boel og 13 huse, mens kronen ejede de resterende, nemlig 13 helgårde, 2 halvgårde, 4 boel og 4 huse. Af krongodset var 2 helgårde og 2 huse udlagt til henholdsvis sognepræsten ved Sct. Budolfi samt Annex-præsten. Kronens ejendomsret var dog begrænset, idet alt krongods minus præstegodset var pantsat til Frederik Thuresen i København. Fr. Thuresen, der var født i Aalborg 8. december 1613, havde gjort karriere som købmand i København og spillede som chef for den Københavnske Borgervæbning en central rolle under Københavns belejring i 1659 og i de begivenheder, der førte til enevældens indførelse i 1660. Under krigen 1658 - 60 eller tidligere kom kronen i gæld til Thuresen, men da befolkningens skatteevne efter Svenskekrigene var væsentlig begrænset, betalte den efter 1660 de københavnske og udenlandske kreditorer ved at påtvinge dem krongods. Thuresen fik herved udlagt gods i Thy for 8340 rigsdaler og altså også i Hasseris (Engelstoft & Dall, Biografisk Leksikon, Bind XXV). I 1671 solgte han 3 helgårde og i 1674 yderligere 7 helgårde til Admiral Christoffer Lindenv på St. Restrup. Aalborg Hospital fik eller købte inden 1673 1 helgård og 4 boel, ejendomme som Hospitalet har besiddet før reformationen, idet der om disse gårde i 1664 anføres, at de ydede en pengeafgift til Hospitalet.

I 1683 sker der igen en registrering af landsbyens ejerforhold, og der var da som før omtalt, 3 ejere til byen, nemlig Aalborg Hospital, Sogne- og Annexpræsten (Kronen) og St. Restrup. I 1703 købte Sohngårdsholm 1 hus og en øde plads af Kronen, men ellers fastholdes ejerforholdet, indtil Hasseris/Sofiendalbønderne i 1797 og 1812 købte deres gårde til selveje. Enkelte af Hospitalets huse var dog fæstet indtil 1850'erne. Overgangen til selveje fik til resultat, at fra ca. 1800 blev ejendomsretten til Hasseris splittet op på stadig flere hænder, som det vil fremgå af de efterfølgende ejerlister.

LANDBRUGET I HASSERIS FØR UDSKIFTNINGEN – JORDFORDELING OG DYRKNINGSSYSTEM

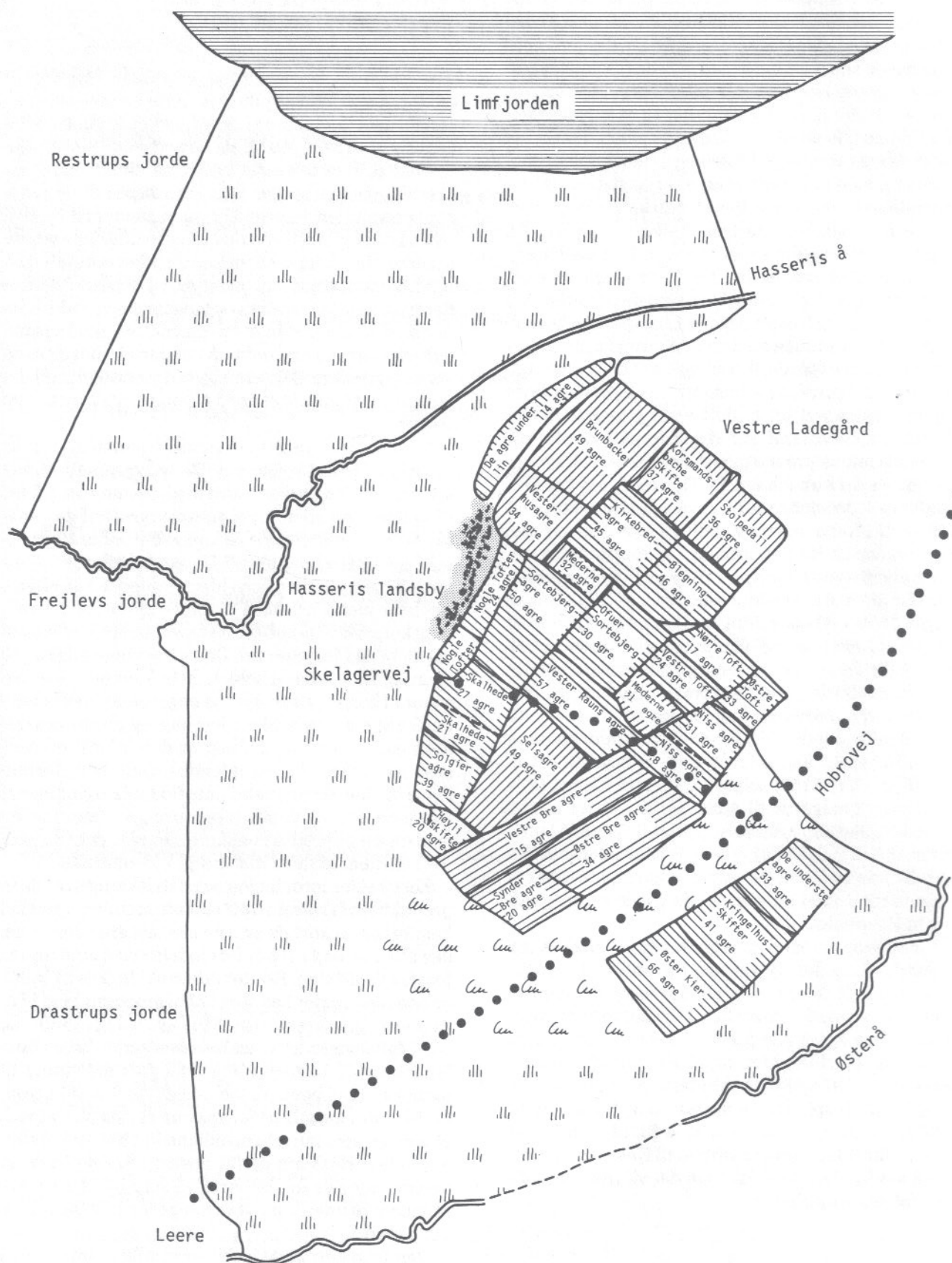
Fra Hasseris bebyggelsens »opståen« omkring år 1000 e. kr. og indtil midten af dette århundrede var landbruget landsbyens hovederhverv. Gennem dette søgte beboerne at skaffe sig de nødvendige næringsmidler, så den fortsatte eksistens kunne sikres og skatter og afgifter betales. Før 1800-tallets landbrugsrevolution lå grænsen til hungersnød og død tæt på dagligdagen ved blot mindre udsving i vejret, sygdom eller krige. Kornet gav under normale forhold ikke udsæden igen mere end 3-6 gange, og husdyrene var fåtallige, små og langsomtvoksende. Kontakten med omverdenen og alternative indtægtsmuligheder var begrænsede, så bønderne, godsejere og statsmagt måtte skabe et landbrugssystem med det overordnede formål at opnå så stabilt et udbytte som muligt.

Vigtigst ved valget af landbrugssystem var at sikre jordens fortsatte produktionsevne. Dette kunne ske ved, at den dyrkede jord med mellemrum fik lov til at ligge hen uden korn, men overgroet af den »naturlige« vegetation, der så kunne anvendes til græsning for byens kreaturer. I Hasseris lå dele af agerjorden normalt uden korn (d.v.s. fællede) i 3 år efter 4 års brug med korn. Men blev agerjorden tilført gødning kunne der sikres et kornudbytte, uden at jorden måtte hvile i længere tid. Den væsentlige adgang til gødning lå i kreaturholdet, hvis størrelse var bestemt af byens græsnings- og engarealer. Der bestod derfor et nært forhold mellem eng- og græsningsarealernes størrelse og godhed og den intensitet hvormed agerlandet kunne udnyttes. Den nære forbindelse mellem de to produktionsfaktorer fremhæves i Hasseris ved gårdenes lokalisering i grænsezonen mellem de to produktionsfaktorer, idet det var gennem gården, at de to blev bragt i forbindelse.

Kort 3 viser fordelingen og udstrækningen af de to produktionsfaktorer i 1600-tallets slutning. Det skal bemærkes, at kortets skarpe ejerlavsgårder er de, der blev fastlagt i 1782 i forbindelse med landsbyens første udskiftning. Før det tidspunkt lå dele af byens græsningsarealer hen som fællesgræsning med bl.a. Aalborg bys kreaturer. Skelsager fra 1500- og 1600-tallet viser, at de usikre/ubestemte skel mellem landsbyer og herregårde kunne give anledning til mange stridigheder. (K. Værnfeldt 1954, s. 187). Skelproblemer i forhold til St. Restrup søgtes bl. løst ved, at kongen som øverste myndighed i 1537 red skellet af mellem Hasseris og St. Restrup. Kongen var da næsten eneejer af Hasseris, så han har haft klare økonomiske interesser at varetage for sine fæstebønder i byen.

Den følgende beskrivelse af landbrugssystemet i Hasseris, specielt med henblik på jordfordelingen og dyrkningssystemet, viser hvordan dette så ud og fun-

SKITSEKORT 3.

Skitsekort over fordelingen af agerjord, enge og permanente græsningsarealer til Hasseris i 1683.

gerede omkring 1700, men beskrivelsen er i store træk gyldig for perioden fra ca. 1400 indtil udskiftningen i 1801.

De bevarede kilder til beskrivelse af de centrale dele af de danske landsbyers landbrugssystem er meget sparsomme. Den mest udførlige af disse er Chr. 5's Matrikel (1681-1688), der blev udarbejdet med en landbrugsbeskatning som mål. Matriklens oplysninger, som de anvendes i det følgende, må derfor anvendes med varsomhed, idet det kan være vanskeligt at skelne mellem, hvad der er ren beskrivelse af faktiske forhold i landsbyen i 1683, og hvad der er vurdering af, hvordan systemet fungerede over en årrække. De indsamlede oplysninger skulle som nævnt bruges til en skatteansættelse (i tønder hartkorn) af hver gårds produktionsevne, så vi kan antage, at bønderne ikke altid har været lige meddelssomme, når det gjaldt omfanget af deres virkelige produktionsevne.

De nøjagtigste oplysninger fra 1683 er derfor de forhold som personalet ved matrikuleringsarbejdet direkte kunne måle, hvilket vil sige agerlandets størrelse, mens bonitering og udnyttelsen af agerlandet over en årrække måtte blive en vurderingssag og et spørgsmål om detaljeringsgraden af de indsamlede oplysninger. Høsløstets størrelse og græsningens omfang er kun meddelt i vurderingsenheder og ikke i mængde eller antal. Oplysninger om høstudbytte findes ikke i materialet, men i sjældne tilfælde kan det findes i de præsteindberetninger, der var en del af matrikuleringsforarbejdet. Sådanne oplysninger findes f.eks. for Frejlev og Sønderholm sogne.

Ifølge opmålingen af agerlandet i 1683 var der ialt omkring 820 tønder land agerjord til byen, og anslår vi landsbyens samlede ejerlav til omkring 2000 tønder land, betyder det en opdyrknings-procent på ca. 40. Sammenlignet med nutidens opdyrkningsprocent på ca. 65 for hele landet er det ikke meget, men med datidens målestok var det et højt tal.

Kort no 3 viser, hvordan agerjorden i 1683 var opdelt i ca 30 rektangulære blokke, som betegnes fald eller åse. Hvert fald havde et navn, der f.eks. kunne antyde specielle naturforhold ved stedet i bymarken.

Det gælder f.eks. faldene »De agre under lin«, »Højli« (d.v.s. agre under og over skrænten), »Blegningen« (d.v.s. agre hvor kridtet lå højt) og »Brunbacke« (d.v.s. agre, der var brunfarvede af det underliggende grus). Andre fald har navne efter gravhøje, »Sortebjerg agre« og »Niss agre« eller navnene antyder kirkelig påvirkning/ejerforhold som faldet »Kirkebred agre« og måske »Korsmands Bache skifte«.

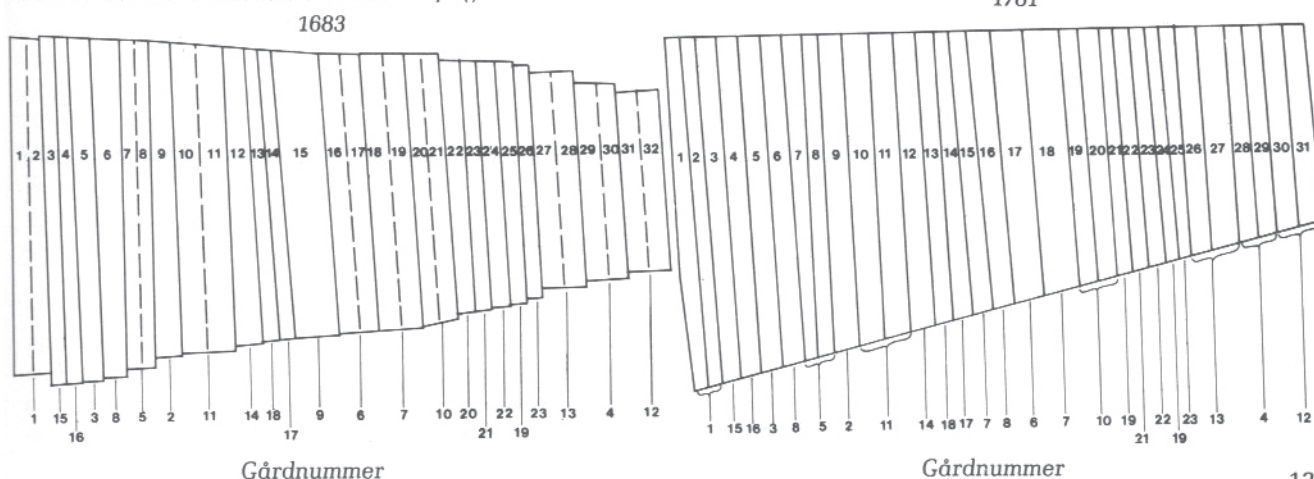
Hvert fald var underopdelt i et antal agre. På kort 3 er de kun skitseret, mens der på kort 4 er gengivet et eksempel på et fald, som det i 1683 og 1781 blev opmålt. Antallet af agre i hvert fald varierede fra 15 i »Vestre Bre agre« til 114 i »De agre under lin«. Den enkelte ager var i 1600-tallet normalt højest på midten, så jordoverfladen i et fald nærmest kom til at ligne overfladen på et gammeldags vaskebræt. Agerretningerne var ikke lagt tilfældigt, men sådan at de skar landskabets højdekurver, hvorved de højryggede agre kunne opfylde deres funktion, nemlig dræningen af agerjorden. Det var vigtigt på et tidspunkt, hvor der ikke var grøfter eller nedlagt drænrør, så markerne var fugtigere end nu om dage.

Den enkelte højryggede ager var 15-30 alen bred (10-20 m), mens længden kunne svinge meget. Normalt var den på mellem 200 og 600 alen (125 til 380 m), men der fandtes i byen en gruppe meget lange agre, nemlig i faldet »Vestre Bre agre« på 1750 alen (ca. 1100 m). Så lange og smalle jordstykker må ved en umiddelbar iagttagelse forekomme upraktiske, men er vi opmærksom på agrenes funktion ved dræningen, og at pløjningen skete med en uhåndterbar hjulplov med et forspand på op til 8 heste, var det en fordel, at plogen kun skulle vendes få gange.

Agerlandet i Hasseris var hermed splittet op i ialt ca. 1140 agre, fordelt mellem byens 25 brug og 35 fæstebønder, således at hver gård havde mindst en ager i hvert fald, hvilket vil sige omkring 45 agre, hver med et gennemsnitligt areal på 0,7 tønder land pr. gård.

Umiddelbart skulle man tro, at det måtte kræve en ganske god hukommelse hos den enkelte bonde for at huske, hvor hans jord lå i bymarken. Der var da også lagt op til hyppige konflikter, men dog mere omkring

Kort 4 - Kort over Mederne ved Sortebjerg

afpløjninger eller andre gener af naboens agre. Til at regulere disse forhold spillede landsbyens internt styrende organ, bylauget, en vigtig rolle, idet det skulle sikre, at byens vider og vedtægter blev efterlevet.

Til hjælp for hukommelsen var der dog i de fleste landsbyer faste principper bag fordelingen af den enkelte gårds agre i de enkelte fald, og måske var der også et princip for agrenes bredder. Disse principper for landskiftet vil normalt ikke findes beskrevet nøjere i dokumenter eller andet skriftligt kildemateriale, idet det var en viden, som enhver bonde kendte fra barnsben af. Systemet for den enkelte gårds fordeling af agre i det enkelte fald må derfor genfindes, af en eftertidige undersøger af systemet, gennem en analyse af ageropmålingen i 1683.

I fig. 2 og 3 er hovedprincippet for agerfordelingen angivet. De viser, at gårdene normalt havde deres agre liggende i en fast rækkefølge i alle fald, med undtagelse af »De agre under lin« og »Nogle tofteagre«. Var der mere end 32 agre i et fald, begyndte man blot forfra med den faste gårdrække. Et sådant regelmæssigt landskifte ligner det fordelingsprincip, der betegnes solskifte. Ved dette fik hver gård tildelt sine agre i faldet efter gårdens placering i landsbyen, d.v.s. at landsbyens østlige eller sydligste gård fik faldets første ager mod syd eller øst og så fremdeles. Da det desværre ikke har været muligt at identificere de enkelte gårdnumres placering i selve landsbyen, er det ikke muligt at sige, om der er tale om et virkeligt solskifte eller blot et regelmæssigt skifte, hvor gårdens placering er blevet bestemt af andre forhold.

De uregelmæssigheder, der er i systemet, har dog interesse, idet de kan antyde, at der i landsbyen har været et andet fordelingsprincip, nemlig efter 5 gårdgrupper. Efter dette skulle hver gårdgruppe have tildelt 1/5 af faldets bredde, eller som undersøgelsen antyder en fast samlet bredde, hvorefter gårdgrupperne så efter visse principper har fordelt deres andele mellem sig. Et sådant princip ligner det landskifte, der betegnes bolskifte.

Skema 2 viser, at bolskiftet ikke var anvendt helt regelmæssigt i landsbyen, men det virker påfaldende, at vi ved at lægge bredden for de to afvigende gårdgrupper sammen og dele med 2 får de 112 alen, der synes at være en gårdgruppes standardbredde.

At landsbyen på et tidligere tidspunkt har været bolskiftet kan underbygges ved at se på, hvordan de jorde, de kirkelige institutioner i Aalborg sikrede sig i Hasseris bymark, blev beskrevet.

11/5 1472	tilskødes Helligåndsklosteret »en halv fjerding jord i hvert fald i bymarken«.
18/12 1481	tilskødes Helligåndsklosteret »to gårde i Hasseris med halvfjerde fjerding jord over al Hasseris mark«.
26/11 1487	pantsætter Nis Lafrensen i Hassesris »2½ fjerding jord på Hasseris mark versterst i Stolpedal og 2½ fjerding jord

på Korsmynd bakke«.

20/3 1500	giver Inge Buddesdatter til Helligåndsklosteret »en fjerding jord over al Hasseris mark«.
10/8 1520	pantsætter Christen Jepsen »en fjerding jord i Hasseris bymark«.
11/9 1525	tager prior Laurids Nielsen lovhævd på »en gård med en fjerding jord og en anden gård med halvanden fjerding jord over al Hasseris mark«.

(Kr. Værnfelt, 1954, s. 177-181).

Disse eksempler viser at jorde og gårdes størrelse angives ved hjælp af enheden – fjerdinge jord. Det er dog ikke udtryk for et bestemt areal, som det f.eks. kendes fra en tønne land eller en hektar. Betegnelsen udtrykker derimod en andel af bymarken, der bestod af et vist antal fjerdinge jord. Vi må derfor, for at kunne danne os et skøn over fjerdingens størrelse, finde ud af hvor mange fjerdinge der var i alt. Som omtalt tyder agerfordelingen og agerbredderne på, at der i landsbyen var 5 gårdgrupper, og sætter vi hver af disse lig et bol = 4 fjerdinge, får vi, at Hasseris bymark bestod af 20 fjerdinge jord eller 40 ottinge.

Når Inge Buddesdatter i år 1500 skænkede Helligåndsklosteret »en fjerding jord over al Hasseris mark«, betød det, at hun skænkede klosteret 1/20 del af landsbyens agerland, eng, græsning og anden herlighed. I areal ville det i 1683 svare til ca. 40 tønne land, eller en middelstor fæstegård.

Var agerjorden delt i fjerdinge, kan vi måske også herigennem finde en forklaring på de forholdsvis regelmæssige agerbredder, den enkelte gård havde i 1683. I fig. 2 er disse bredder angivet, beregnet som gennemsnittet af gårdens agerbredder. Summen af disse agerbredder giver en samlet bredde for de 5 bol på 565 alen.

Et fjerdingstal for byen på 20 vil betyde, at en gård på én fjerding skal tildeles en ager $\frac{565 \text{ alen}}{20} = 28 \text{ alen}$. I fig. 2 har jeg forsøgt at anslå 1683-gårdenes størrelser i fjerdinge. Ud fra sammenligningen med de virkelige agerbredder (gennemsnitstallet) og en tildelt bredde ud fra en fjerdingsinddeling ses der et vist sammenfald, men det er problematisk, om det er så stort, at det i 1683 kan siges at have været princippet for, hvordan agerbredderne var bestemt.

Det er derfor højst sandsynligt, at boinddelingsprincippet er blevet forladt i Hasseris før 1683. Måske er det sket efter 1536, da kronen blev eneejer i byen, så det ikke længere var nødvendigt med bolinddelingen til at angive en jordejers rettigheder. Fordelingen af ager, eng og græsning har derfor med årene fået visse uregelmæssigheder, som ikke er søgt rettet, da de var af uden betydning for jordejeren.

Nyinddeling af eller genetablering af den enkelte gårds rettigheder i bymarken kaldes for en rebning, idet der kunne anvendes reb til udmålingen. Fra 1456 findes en ordre fra Kristian I om »at lade rebe de marker i Hasseris, der tilhørte Helligåndskloste-

FIG. 2 JORDFORDELINGSPRINCIPPET I HASSERIS I 1683

1.	1-2	3	4	5	6	7-8	9	10-11	12	13	14	15	16-17	18-19	20-21	22	23	24	25	26	27-28	29-30	31-32
2.	1	15	16	3	8	5	2	11	14	18	17	9	6	7	10	20	21	22	19	23	13	4	12
3.	2	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	2
4.	36	15	19	19	23	26	25	41	20	13	13	38	32	32	33	13	14	14	15	13	42	35	34
5.	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5
6.	←	89	→	→	←	115	→	→	←	116	→	→	←	←	←	134	→	→	→	←	111	→	→
7.	←	125	→	→	←	178	→	→	←	158	→	→	←	←	←	194	→	→	→	←	166	→	→
8.	1	1/2	1/2	1/2	1	1	1	1 1/2	1/2	1/2	1/2	1 1/2	1	1	1	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1 1/2	1 1/2	1 1/2
9.	28	14	14	14	28	28	28	42	14	14	14	42	28	28	28	14	14	14	14	14	42	42	42
10.	52	23	20	30	38	42	41	58	33	19	18	46	42	43	47	19	18	30	20	17	62	57	47
11.	1 1/4	1/2	1/2	3/4	1	1	1 1/2	3/4	1/2	1/2	1/2	1	1	1	1	1/2	1/2	3/4	1/2	1/2	1 1/2	1 1/2	1
12.	←	2 1/2-3	→	→	←	4 1/2	→	→	←	3 3/4-4	→	→	←	←	←	4 1/2-4 3/4	→	→	→	←	4-4 1/2	→	→

Forklaring til tallene i de 12 rækker.

1. Ager nummer. Normalt var der 32 agre i en gårdserie.
2. Ageren tilhørte gård nummer.
3. Antal fæstere på gården.
4. Tildelte agerbredde udregnet som gennemsnit af alle agerbredder tilhørende den pågældende gård. Samlet bredde 565 alen.
5. Gårdgruppe nummer efter bolinddelingsprincippet.
6. Gårdgruppens (bolets) samlede agerbredde målt i alen.
7. Gårdgruppens samlede areal i tønder land.
8. Gårdstørrelser opgjort i fjerdinge. Udgangspunkt i at en gård på 1 fjerding jord skulle have tildelt en ager med bredden 565:20 = 28 alen.
9. Agerbredde som skulle være tildelt, hvis fjerdingsprincippet var gennemført uden uregelmæssigheder - målt i alen.
10. Gårdens samlede opmålte areal i 1683 - målt i tønder land.
11. Gårdstørrelser opgjort i fjerdinge. Udgangspunkt i at en gård på 1 fjerding jord skulle have 1/20 af bymarkens samlede areal, der i 1683 var på 832 tønder land d.v.s. $832:20 = 42$ tønder land.
12. Gårdgruppens (bolets) omtrentlige fjerdingstal ud fra anslået tal for hver gård i 8. og 11.

FIG. 3. AGERFORDELINGEN I HASSERIS BYMARK

Gård no.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	x	-	-	4	-	1	-	-	-	1	-	17	-	-	21	3	-	-	-	-	-	-	-
2		x	-	-	27	-	-	-	-	1	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-
3			x	-	4	-	-	15	1	-	7	-	-	1	1	25	-	-	-	-	-	-	-
4				x	-	-	-	-	-	-	-	26	24	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
5					x	-	-	24	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6						x	22	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7							x	-	1	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
8								x	-	-	-	1	-	8	-	1	-	1	-	-	-	1	-
9									x	-	-	-	-	-	-	-	22	1	-	-	-	-	-
10										x	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11											x	-	-	12	-	-	-	-	-	25	-	-	-
12												x	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13													x	-	-	-	-	-	9	-	-	-	17
14														x	-	-	-	24	1	-	-	5	-
15															x	24	-	-	-	-	-	-	-
16																x	-	-	-	-	-	-	-
17																	x	24	-	-	-	-	-
18																		x	1	-	1	-	-
19																			x	-	-	18	24
20																				x	25	-	-
21																					x	24	-
22																						x	5
23																							x

Forklaring til skema:

Skemaet viser, hvilke gårde der havde agre ved siden af hinanden i samtlige fald i bymarken. Vi ser, at f.eks. gård no. 4 og gård no. 12 lå ved siden af hinanden 26 gange, mens f.eks. gård no. 1 og gård no. 7 aldrig lå ved siden af hinanden i bymarken. Fordelingen i skemaet viser, at der kun var få uregelmæssigheder i bymarken fra den normale gårdrækkefølge som fig. no. 2 angiver.

ret« (Kr. Værnfelt, 1954, s. 176). Der har altså på det tidspunkt været uregelmæssigheder eller stridigheder, der har medført denne ordre om at få genetableret den rette fordeling af agerjorden. Det er derfor ikke den første rebning af byens agerjord, men måske den sidste.

I dag må et system med opsplitning af en gårds agerjord på 45 eller flere steder forekomme meget upraktisk, men erindres vi om, at landbruget måtte indrettes, så det gav størst mulighed for et rimeligt udbytte hvert år, bliver det mere forklarligt. Når bonden havde sin jord spredt over et stort område, fik han jord af forskellig type, der under skiftende vejrforhold kunne give varierende udbytte. Bønderne har søgt at følge principperne i det gamle ordsprog om at: »du skal ikke lægge alle dine æg i én kurv«. Systemet skabte også en vis grad af lighed, der måske har virket dæmpende på sociale spændinger i landsbyen. Desuden var det med til at sikre, at godsejeren og kronen næsten hvert år kunne få de krævende ydelser fra fæstebønderne. Dette forhold er centralt, idet vi må formode, at det er godsejerne/kronen, der har skabt og fastholdt det komplicerede system for jordfordeling, som vi i store træk genfinder i alle Danmarks landsbyer, indtil systemet ved udskiftningen omkring år 1800 totalt ændres.

Ved valg af afgrøder og gennem kombination af disse, søgte bønderne at sikre sig et udbytte af den dyrkede jord. Valget af afgrøder var i Hasseris sandsynligvis begrænset til byg, rug og havre, men andre steder i Danmark kunne vi i 1600-tallets slutning finde boghvede, hvede eller ærter. De anvendte kornsorter var dog ikke som nutidens, ensartede sorter, men var præget af genetisk forskellighed. Et forhold der har været med til at sikre et udbytte ved svingende vejrforhold og angreb af plantesygdomme eller skadedyr. Det enkelte jordstykke blev normalt ikke besået med samme kornsort år efter år, men i et sædskifte af en vis længde, bestemt af jordstykkets bonitet eller gødningsforhold. Sædskiftet blev normalt, efter en hvileperiode og påfølgende gødskning indledt med en bygafgrøde, efterfulgt af en eller to rugafgrøder og endelig en eller to havreafrøder. Når jorden efter den sidste havreafrøde var udpint fik den lov til at ligge hen til kreaturgræsning til den igen kunne/skulle pløjes op til en ny bygafgrøde.

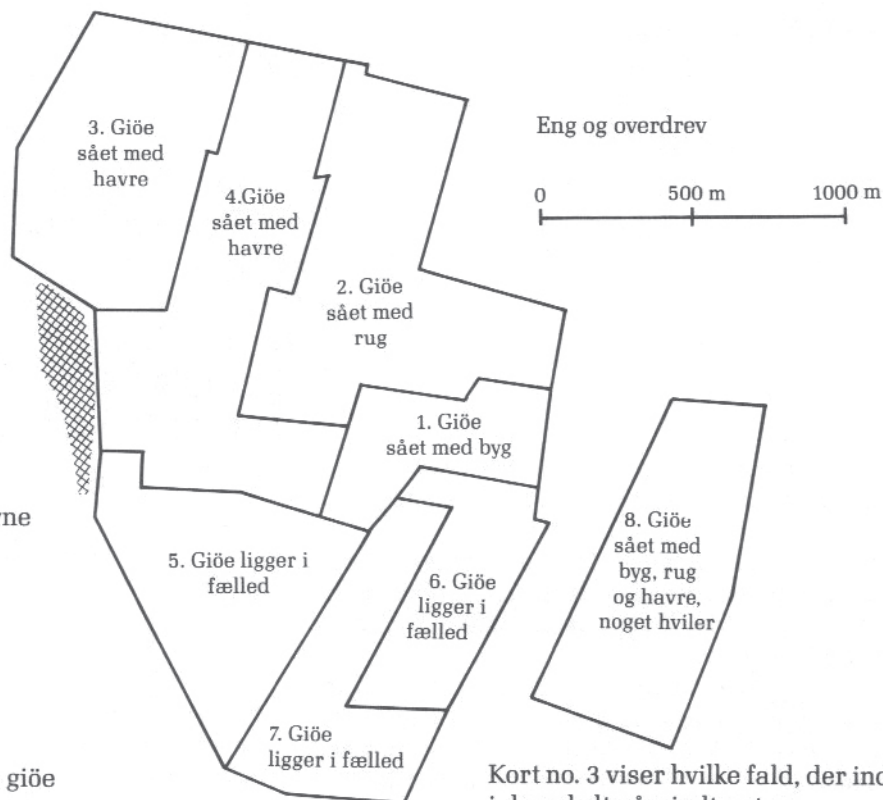
På grund af bøndernes spredtliggende jorde var det før udskiftningen nødvendigt, at der i landsbyen var en vis styring af hvordan den enkelte bonde udnyttede sin jord. En sammenhængende del af bymarken skulle være forbeholdt vintersæden (rugen), en anden del vårsæden (byg og havre), mens en tredje

del skulle udlægges til hvile og kreaturgræsning (fælded). De her nævnte principper finder sin enkleste udformning i det dyrkningssystem, der betegnes trevangsbrug. Her var bymarken delt i tre, hver med sin udnyttelsesform. Sædskiftet var i dette dyrkningssystem toårigt d.v.s. 1. år byg, 2. år rug eller havre og det 3. år fælded. Trevangsbruget eksisterede i tiden før udskiftningen på Sjælland, Lolland-Falster, Fyn og i Østjyllands kystområde fra Randers til Horsens, men med sporadisk forekomst andre steder bl.a. øst for Aalborg i Gudum, Lillevorde, Klarup og Storvorde (Karl-Erik Frandsen, Vang og tægt, Kbh. 1983).

Det dominerende dyrkningssystem i Jylland og hermed i Aalborg-området var derimod græsmarksbruget. Her var bymarken delt op i 6-10 årsindtægter eller årsgøder, hvoraf 3 til 5 var besået med korn det enkelte år. Inddelingen af bymarken i årsindtægter og det valgte sædskifte kunne dog variere fra år til år, idet bymarken normalt ikke var opdelt af hegn eller diger til angivelse af årsindtægternes udstrækning. Bønderne havde derfor mulighed for løbende at foretage tilpasninger af systemet så udnyttelsen af agerjorden blev så effektiv som mulig. Resultatet blev at hver landsby i Danmark fik sit eget specielle dyrkningssystem.

I det følgende vil jeg søge at beskrive hvordan dyrkningssystemet fungerede i Hasseris i slutningen af 1600-tallet på basis af de oplysninger, der gives i Chr. 5's Matrikel fra 1683-88.

KORT 5. HASSERIS BYMARKS UDNYTTELSE I 1683 EFTER CHR. 5's MATRIKEL (MARKBOGEN)

Den enkelte årsindtægters navne efter markbogen 1683

1. Raunager giöe
2. Østre Sortebierg giöe
3. Husagre giöe
4. Nedre Sortebierg giöe
5. Skalhede giöe
6. Østre Bre agre giöe
7. Synder och Vestre Bre agre giöe
8. Øster Kiers Vang

Modelbogen, der er en del af det forberedende arbejde til den endelige matrikel fra 1688, skriver i 1685-86 om Hasseris:

»Til Hasseris er en vang som bruges aarlig og efter 4 aars brug med 2 kierve biug (og) 2 kierve havre giødes paa nye. Derforuden 7 aarstegter som saaes med 1 kierv biug 2 kierve rug (og) 1 kierv havre, hviler 3 aar. Og er agerjorden norderst og vesterst i marken hvid sandig paa en rød sand, haver længere øster temmelig muldig, haver mere øster for muldet paa hvid leerig og noget paa ler og sandig, haver nærmere byen muld paa brun sandig, haver synder byen en del hel sandig, en del teurlig graa muldet. Engene er beliggendes en del østen, en del vesten byen og bestaar størsteparten af blød bond. Uddriften haver de mestendelen til fælles med Aalborg og Vesterladelgaard. Efter hvilken beskaffenhed udsæden, eng og græsningen findes taxeret og sorteret, for mangel af ildigbiering haver de til denne by...«.

Efter denne beskrivelse må et område i bymarken være under dyrkning hvert år, d.v.s. med det dyrkningssystem der betegnes alsædsbrug, idet jorden aldrig får hvile. Ud over alsædsvangen fandtes 7 årsindtægter, hvoraf de 4 var sået med korn, og de 3 lå hen til græsning, d.v.s. det dyrkningssystem vi betegner græsmarksbrug. Samlet må dyrkningssystemet efter Modelbogen betegnes som et kombineret alsæds- og græsmarksbrug.

På kort no. 5 har jeg søgt at systematisere endnu et sæt oplysninger om dyrkningssystemet, denne

gang på basis af den såkaldte Markbog fra 1683, den mest detaljerede del af matriklens forarbejder. Heri oplyses, at bymarken var opdelt i 8 »gioer« og det anføres hvilke fald der indgik i den enkelte gioe og hvad gioden var sået med. Som det ses af kortet var én årsgøde sået med byg, én med rug, to med havre og 3 lå i hvile. Om den 8. årsgøde anføres, at den var sået med både byg, rug og havre, mens en del deraf lå i hvile. Det anføres ikke direkte, men denne 8. giøde må være den i Modelbogen omtalte alsædsvang.

Undersøger vi dernæst de sædskifter, der opgives i de to kilder opstår der modsætninger. Alsædsvangen skulle efter Modelbogen være sået 2 år med byg efterfulgt af 2 år med havre, men i den 8. årsgiode er der efter Markbogen også sået rug og en del ligger i hvile. For de resterende 7 årsgioder antyder Markbogen et sædskifte med 1. år byg, 2. år rug og 3. og 4. år havre efterfulgt af 3 års fælles, mens det efter Modelbogen skulle være 1. år byg, 2. og 3. år rug og 4. år havre. Divergenserne kan skyldes reelle forskelle i dyrkningen de to år, men en bredere vurdering af de to kildegrupperes udsagnsværdi viser at Modelbøgernes oplysninger tilsyneladende ligger tættest ved virkeligheden.

Til yderligere belysning af dyrkningssystemet i Hasseris vil jeg inddrage den opmålingsforretning som Landinspektør Seip i 1781/82 udarbejdede i forbindelse med Sofiendals udflytning. For at adskillelsen af de to godsers agerjord kunne blive så retfæ-

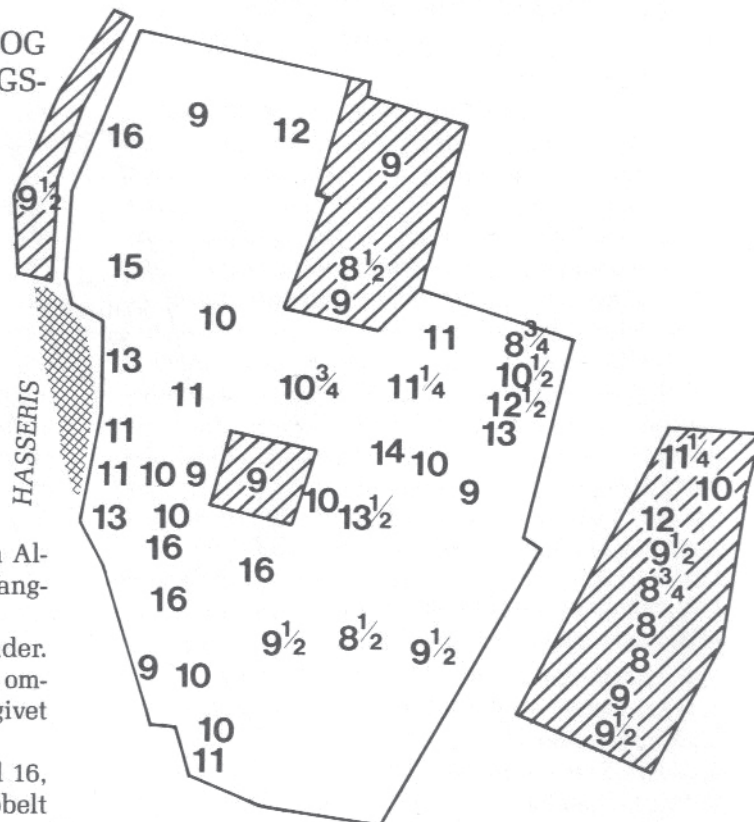
dig som muligt, blev der foruden opmålingen og kortlægningen af byens jorde også foretaget en taksering af disse. Ved denne taksering deltes jorden i to hovedtyper, nemlig i alsædsjord (ialt ca. 25% af det opdyrkede areal) og i vangjord. Kort no. 6 viser udbredelsen af de to typer jord. Seip har ikke oplyst om vangjorden var opdelt i årsgøder, men det mest interessante ved hans oplysninger er, at de antyder at alsædsjorden i 1781 omfattede fald der i 1683 ikke har haft eller ikke angives at have haft denne dyrkningsform.

Det er derfor muligt at alsædsjorden er blevet forøget i perioden fra 1683 til 1781, men jeg finder det dog mere sandsynligt at flere af de på kort no. 6 angivne alsædsområder også i 1683 har været udnyttet på denne måde. Det begrundes ud fra den taksering jordene i 1683 blev sat til. Kort no. 7 viser takseringen og jordbundsbeskrivelsen fra Markbogen i 1683, og det ses heraf at alsædsområderne fra 1781 også i 1683 blev sat i den højeste vurderingsklasse – god bygjord, d.v.s. faldene: »Stolpedall«, »Blegen«, »De agre under Lin« og en del af »Vestre Rauns agre«.

Hvorfor bønderne i Hasseris så ikke har oplyst embedsmændene ved matrikuleringsarbejdet i 1683 om den mere intensive dyrkningsform i landsbyen er det ikke svært at gætte sig til. De frygtede, som de fleste bønder ved matrikuleringen, at få deres jorde for højt vurderet og hermed pålagt højere skatter.

Den her gennemførte beskrivelse af dyrkningssy-

KORT 6. AGERJORDENS BONITERING OG BESKRIVELSE EFTER UDSKIFTNINGSFORRETNING 1781/81.

Skraverede områder er i 1781/82 betegnet som Alsædsjord, mens de øvrige områder er betegnet Vangjord.

Kortet omfatter kun de i 1683 opdyrkede områder. I løbet af 1700-tallet opdyrkes en række mindre områder i ejerlagets sydlige og østlige del, her angivet med stiplede linier.

Ved takseringen er anvendt en skala fra 8 til 16, d.v.s. at et stykke jord vurderet til takst 8 var dobbelt så godt som et stykke jord vurderet til takst 16, mens den i forhold til jord vurderet til takst 12 var halvdan-
den gange så god.

AGERJORDENS VURDERING OG
BESKRIVELSE EFTER MARKBOGEN
(1683)

Vurderingsskala:

god
middelmådig
ringe
ond

$$\begin{cases} \text{byg jord} \\ \text{rugjord} \\ \text{blandkorns jord} \\ \text{havrejord} \end{cases}$$

Jorden angives, med få undtagelser, at blive sået 4 år, efterfulgt af 3 års hvile.

stemet kan altså ikke kaste et klart lys over hvordan dyrkningssystemet fungerede i detaljer. Men der må have været 2 til 3 områder, der blev dyrket med alsædsbrug, mens den resterende del af bymarken blev udnyttet som græsmarksbrug, opdelt i et vist antal årsindtægter.

Ser vi på dyrkningssystemerne i de omliggende byer i 1683, finder vi også her dele af bymarkerne udnyttet til alsædsbrug, f.eks. i Nørholm, Sønderholm, Nyrup, Egholm og Gøll. Fælles for disse byer er at de har store græs- og engarealer, der har kunnet føde større kvæghold, hvis gødning kunne anvendes til et intensivt landbrug.

Hasseris havde dog særlige fordele, idet byens bønder kunne skaffe sig yderligere gødning fra Aalborg by. Før bilens og sundhedsmyndighedernes indgriben fandtes der her et større antal heste og køer samt menneskelig afføring, der blev ophobet i latrin-gruber. Spor af dette affald kan i dag findes på Hasseris bymark i form af de mere uforgængelige dele d.v.s. keramik, knapper, pibehoveder m.m. Fundene giver en datering af hvornår denne gødningspraksis blev påbegyndt, idet de stammer fra perioden ca. 1650 til 1900 (P. Riismøbler, Sultegrænsen, Kbh. 1977, s. 97). Det tilsyneladende meget intensive dyrkningssystem i 1600-tallets slutning var derfor måske noget relativt nyt. Før havde Hasseris måske et mere regulært græsmarksbrug, som i det øvrige Himmerland og som Markbogen angiver i 1683.

At gødningen fra Aalborg har haft stor betydning ses af alsædsjordens beliggenhed i 1781. Under almindelige forhold vil vi forvente at finde de mest velgødede og mest intensivt dyrkede arealer tættest ved landsbyen; men som det ses, er det i Hasseris lige omvendt, bl.a. på grund af gødningen fra Aalborg.

Ved Gl. Hasseris udskiftning i 1801, eller måske allerede i 1781/82 ophørte landsbyfællesskabets dyrkningssystem. Princippet efter hvilket bønderne fik tildelt jord i bymarken i 1801 kan dog antyde at en form for alsædebrug er blevet fastholdt i de enkelte gårdes dyrkningssystem.

I det følgende gives et uddrag af G. Begtrup's landøkonomisk beskrivelse af Aalborgområdet. Vi får heri en beskrivelse af hvordan forholdene i grove træk må have set ud i begyndelsen af 1800-tallet.

den giver ypperlig vårkorn byg, havre, ærter og vikker, men er til rug mindre bekvem. Hovedsæden på disse holme er byg og hvid havre, som er af fortrinlig godhed, både vægtig og tyndskallet. Ærter og vikker er der alt for lidet bekendte, omendskjønt slig bælg-sæd der var af stor vigtighed til afveksling i sædføl-gen for at rense jorden, da den er meget ureen. Nogle få ærter på Trandersholm. I tørre åringer giver kride og kalkjorden yderst lidet græs, men græsset er særdeles fyndig.

Jordbruget på disse frugtbare holme var førend udskiftningen den, at de dreves som alsæd, og samme dyrkning følges tildels endnu. Som alsæd drives og flere byers jorde i Kjær herred.

På Nørholm, ej udskiftet, er jorden inddelt i tre marker. Driften er gødningsbyg, rug, byg og lidet havre, derpå gødes atter til byg, og den anførte drift følges bestandig uden hvile. Kreaturerne græsser på et stort kjær. Dette herlige sogn fortjener højlig at udskiftes.

På Gudumholm, udskiftet, er jorden inddelt i tre marker med to års brug og et års hvile. Den gamle sjællandske drift. Der gødes til byg.

På Trandersholm, udskiftet og selvejere, er driften 5 års brug og 2 års hvile, nemlig gjødebyg, rug, stubbyg og to kjærve havre. Der såes på de hel gård en halv tønde ærter, og derefter tages atter byg og rug. Efter den drift avles 4 fold af rug, 10 a 12 fold af byg, og 10 a 12 fold af hvid havre. På en bondegård i Ø. Sundby på 5 td. hartkorn såes 7 a 8 td. rug, 18 a 20 td. byg, ligeså meget af havre, og en halv tønde ærter. Besætningen er 6 heste, 12 a 14 fæhøveder, og 14 a 16 får. Fra en slig bondegård kan sælges 60 a 80 td. byg, det samme af havre, men intet af rug. På fækæret græsses, men da samme er udskiftet, begyndte nogle af beboerne at bryde af kjæret til sæd. En slig bondegård på 5 td. hartkorn i Ø. Sundby ved Aalborg blev købt i året 1798 for 800 a 1000 rigsdaler, nu er prisen 3000 rigsdaler.«

(Fra G. Begtrup: Beskrivelse over Agerdyrkningens tilstand i Danmark. Kbh. 1810 (Fotografisk genoptryk 1978), Nørrejylland Bind 2, s. 199-201.

JORDBRUG PÅ KRIDE OG KALKJORDE

»Den frugtbareste, og til korn mest bekvemme jord i hele amtet, er den som findes omkring Aalborg by, og på de tre store holme Trandersholm, Gudumholm og Kongerslevholm, og de to mindre Nørholm og Sønderholm. Disse holme består af kalk eller kride, og er omgivne af vidtløftige kjær. Hvor kalken eller kriden har et muldrag over sig blandet med ler, er den frugtbare, end der, hvor bedækningen er mere sandet såsom på Hasseris og Sophiendals marker. Kridejor-

FÆSTEFORHOLD I HASSERIS I 1700-TALLET

Den følgende undersøgelse af fæsteforholdene i Hasseris er hovedsagelig afgrænset nedadtil af året 1719, hvor en kongelig forordning påbød godsejerne, at de skulle udstede fæstebreve til bønderne, mens undersøgelsen opadtil er afgrænset af bøndernes og mange af husfæsternes overgang til selveje.

Materialet består af de bevarede genparter af de udstedte fæstebreve i godsbesiddernes varetægt. For Hasseris vedkommende drejer det sig om godset St. Restrup, hvis fæsteprotokol er påbegyndt 1719. De eksisterende fæstemål blev da bekræftet, uden at det dog i disse er anført hvornår fæstet oprindeligt blev indgået. Derefter indføres fæstebrevene mere eller mindre løbende. De er dog, med hensyn til oplysninger om fæsteforhold, ikke så fyldige som de der findes i den af Aalborg Hospital førte fæsteprotokol. Heri findes fæstebreve indgået i 1680 og frem til 1793, selv om protokollen tilsyneladende ligeledes er påbegyndt i 1719. Hospitalets fæstebreve indeholder et væld af detaljer, samtidig med at udstedelsen har været i så faste rammer, at der fremkommer et sammenhængende materiale, imod St. Restrups mere ujævne oplysninger.

Et fæstebrev var i 1700-tallet en kontrakt mellem godsejeren (jordejeren) og fæstebonden (brugeren), hvori de to parter forpligtelser blev opregnet. Fæstebonden forpligtede sig blandt andet til at betale skatter og afgifter og til at udføre det beordrede hovearbejde. Til gengæld fik fæstebonden rådighed over en gård med besætning, ager, eng og andre herligheder på livstid. Fæstebrevet blev normalt udstedt, når den nye fæster overtog gården.

Ved hjælp af fæstebrevene kan vi danne os et vist indtryk af Hasseris fæstebøndernes forhold, men det må påpeges, at kontrakterne ofte er indgået på tidspunkter, hvor der var opstået brud i den tidligere fæstebondens livscyklus eller hvor han nærmede sig denne cyklus sidste stadie – alderdommen.

Til illustration af et fæstebrev er her gengivet den fæstekontrakt, som Anders Jensen (Gård no. 15), den 24. januar 1752 indgik med forstanderen for Aalborg Hospital. Fæstemålet kom til at vare i 36 år, indtil 28. december 1788, hvor Anders Jensen frivilligt afstod gården på grund af alderdom til Anders Mortensen, mod at denne giftede sig med datteren, og gav Anders Jensen og kone ophold på gården og sømmelig begravelse.

HASSERIS

ANDERS JENSEN Eet stæd Hartkorn = 3 td. 3 skp 1 alb og Eet gaadehuus.

PAA HANDS KONGELIGE MAY^{ts} MIN ALLER-
NAADIGSTE ARVEKONGE og herres behag, samt
AALBORG HOSPITALS Vegne, haver jeg under-
skrevet stæd og fæst, som jeg og hermed stæder og
fæster Anders Jensen Barnefødt i Hasseris det Aal-

borg Hospital tilhørende stæd udi bemelt Hasseris
hands fader afgangens Jens Ibsen sidst i fæste havde
og Enken Maren Christensdatter siden haver besid-
det og nu til bemelde sin søn har opladt, med Condi-
tioner.

1: at hand beholder alt hvad ved stædet er og deri-
mod forsyner sin Moder lifstid med fornøden under-
holdning og siden med een sømmelig Jordefør.

2: betaler hand den paa stædet værende Restance
til Hospitalet som er 1 rdr 3 mk samt svarer til
Indfæstning = 16 rdr 4 mk: Iligmaade tilfæster be-
melte Anders Jensen det Gadehuus som er bygt paa
ovenmelt Jens Ibsens Gaardsgrund sammestæds og
Maren Bendtsdatter sidst i fæste havde samt forme-
dest armod og fattigdom qviterede, med Condition
at han betaler afgiften af huuset for = 1749 = 1750
og = 1751 hand og for forneft Maren Bendtsdatter til
Hospitalet udlagt lever aarlig = 3 mark og er
forbemeldt = 3^{de} = aar = 1 rdr 3 mark og som huset
er gaards grunden til fortængsel, samt des foruden
udi Ringe stand bliver han frie for fæst af at give.
Samme stæd som efter Jordebogen af aaret 1722
staar for hartkorn = 3 tdr 3 skp - 1 alb, med alle sine
af alders tiid Rætte tillægelser, saavel som berørte
gadehuus forskrevne Anders Jensen lifstiid maa
have, nyde, bruge og beholde, naar hand der imod
der af svarer alle Kongel. Skatter og Contributioner
som paabuden er eller vorder, saavel som til
Martini = 1752 og siden aarlig til dend tiid afgiften
som efter bemelte Jordebog af Gaarden er 4 tdr 1 skp
biug og penge 1 rdr 3 mark samt af huuset 3 mark:
Her udi Closteret yder og leverer, gjører sit tilbørlig
ægt og arbejde, Bygningen og Besætningen med for-
derligst udi lovlig stand bringer og samme saaledes
stedse Vedligeholder, Jorden lovlig Dørker og bruger,
værer Hospitals forstanderen nuværende eller efter-
kommend hørig og i afvigt Rætter sig efter alleerna-
digste lov og forordninger som een fæstebonde bør,
alt under dette fæstes fortæbelse. Forbemeldte Re-
stance til Hospitalet Een rigsdaler tree mark og Ind-
fæstning sexten Rixdaler fire mark haver dend fæ-
stende betalt, ligeledes haver hand betalt dend afgift
jeg for Maren Bendtsdatter til Hospitalet udlagt ha-
ver Een Rixdaler tre mark.

Til bekræftelse under min haand og seigl
Aalborg dend 24de Januarii 1752
J. Juulsøn LS

Dette mit Revers-fæstebrev som er ligelydende
med det mig paa anordnet stemplet papiir overle-
vende Originall, Reverserer og tilforbinder jeg mig i
allemaader at efterleve: uden hvad huuset angaar,
da som det er gaardsparten til fortængsel og der udi
nogen tiid er gjort avbrich af samme saa bliver jeg Ili-
gemaade efter Hospitalets tilstaaelse frie for arbe-
ide der af at gøre. Aalborg utspura -

Anders Jensen

I det følgende gengives resultaterne af en samlet analyse af de bevarede fæstebreve fra Hasseris.

[illegible]

Udsnit af Anders Jensens fæstebrev
fra Aalborg Hospitals fæsteprotokol

ÅR	ST. RESTRUP		HOSPITALET		I ALT		TOTAL GÅRDE OG HUSE
	GÅRD	HUS	GÅRD	HUS	GÅRD	HUS	
1680-89			1	2	1	2	3
1690-99			1	2	1	2	3
1700-09			6	5	6	5	11
1710-19			4	8	4	8	12
1720-29	1	4	1	1	2	5	7
1730-39	3	5	4	6	7	11	18
1740-49	9	2	2	11	11	13	24
1750-59	6	3	7	14	13	17	30
1760-69	2	5	2	5	4	10	14
1770-79	3	2	4	6	7	8	15
1780-89			5	3	5	3	8
1790-99			2	4	2	4	6
I alt	24	21	39	67	63	88	151

Fig. 4 viser at antallet af fæstebreve er så stort, at det må være forsvarligt at uddrage konklusioner heraf. Der er dog en klar overvægt af fæstebreve fra Aalborg Hospital. Desuden er der et større antal husfæstebreve end gårdfæstebreve, hvilket blandt andet skyldes, at der i landsbyen var en svag overvægt i antallet af løbende husfæstemål, specielt hospitalet havde mange huse. Forholdet kan derudover forklares ved, at det gennemsnitlige husfæstemål var noget kortere end gårdfæstemålene. Tidsmæssigt ligger hovedvægten af fæstebrevene placeret i midten af 1700-tallet, det vil sige i stavnsbåndets begyndelse. Af årsager kan nævnes økonomiske og politiske forhold med vanskelige forhold for landbruget tilføje i netop denne periode. Årsagen er dog ikke et stort antal gårdforsiddelser, idet der i perioden 1740 til 1760 kun kan konstateres to af disse.

Fig. 5

Død
»Godvilig afståelse«
Forsiddelse

Årsager til fæsteskit på gårdene

34 fæstebreve	54% af fæsteskitene
22 fæstebreve	35% af fæsteskitene
7 fæstebreve	11% af fæsteskitene

Fig 5, viser at den hyppigste årsag til et gårdfæstes ophør var at fæsteren døde. Enken kunne derefter normalt blive på gården til næste Mortens dag (11/11), men der findes eksempler på at enker har drevet gårde videre i en årrække indtil en søn blev så gammel, at han kunne overtage gården. Havde enken ingen halv voksne sønner gav lovgivningen hende mulighed for gennem giftermål med den nye fæster at forblive på gården. Dette har tilsyneladende været almindeligt, idet det sker i hele 14 fæsteskit (22% af alle). Ægteskabet i landbrugssamfundet var ofte et fornuftsægteskab, indgået fordi både mand og kvinde var nødvendige i bondehusholdningen. Det undersøgte materiale fortæller dog ikke, hvem der udpegede den nye fæster, var det enken eller godsejeren? Forholdet medførte, at der kunne være store aldersforskelle mellem ægtefæller.

Fæstebrevene viser desuden 5 eksempler på fæstemål; der blev indgået på betingelse af, at den nye fæster tog en datter af den gamle fæster til ægte. Hyppigst var dog, at en søn fulgte faderen på gården, idet dette sker i 18 tilfælde (29% af alle). Samlet vil det sige, at gårdene i 59% af fæsteskitene forblev inden for familiens kreds, men tallet kan være højere, da fæstebrevene ikke oplyser om fjernere familietilhørsforhold for en tilsyneladende »ny« fæster.

Næsthypigste årsag til fæsteskitte var at den gamle fæster opgav dette, enten på grund af alderdom, sygdom eller almindelig skrøbelighed, en årsag der bliver stadig hyppigere hen mod århundredets

slutning. Fæstebreve, der blev udstedt på baggrund af et frivilligt fæsteophør, indeholder ofte betingelser for den gamle fæsters fortsatte ophold på gården samt en sømmelig jordefærd (23 tilfælde, d.v.s. i 37% af alle fæstemål).

Kunne en fæster ikke opfylde de krav, der var stillet til ham i fæstebrevet om rettidig betaling af skatter, landgilde m.m., kunne godsejeren vise gårdfæsteren bort fra gården. Det var en drastisk proces, og godsejeren kunne have mange grunde til at undgå dette. De 7 sikre tilfælde af gårdforsiddelse findes i årene 1698, 1702, 1703, 1748, 1756, 1771 og 1773. De fire første omfatter hospitalsgårde, specielt de små gårde – boel. De må have været så små, at hospitalet efter en forsiddelse i 1748 fandt det rimeligt at slå to sammen, nemlig gård no. 19 og 20, så der blev skabt

en rimelig stor driftsenhed. De 3 forsiddelser for St. Restrups gårde finder alle sted i 1700-tallets sidste halvdel.

For at blive forsiddet skulle forholdene tilsyneladende være forholdsvis grelle, idet de almindelige fæstebreve fra Hospitalet viser at mindre restancer med afgifter og skatter var meget almindelige ved et fæstes ophør, hvad enten dette skyldtes død eller frivillig afståelse. Restancer forekommer ved mindst 25% af fæsteskitene. Praksis synes at have været, at den nye fæster betalte de tilstedeværende restancer på gården, og at dette beløb indgik i den sum penge den nye fæster skulle udrede for at overtage fæstet – kaldet indfæstningen. Dette beløb kan bruges til at få et indtryk af gårdenes godhed og tilstand ved fæsteskitet, det vil sige at jo højere en indfæstning, jo bedre en gård. Kun ved 11 fæsteskit (17% af alle) betales der ikke indfæstning, bl.a. ikke efter en forsiddelse.

Da gårdene i Hasseris ikke var lige store i areal, og konjunkturerne ændrede sig i løbet af 1700-tallet, er det vanskeligt at danne sig et præcist indtryk af indfæstningernes størrelse i de enkelte årtier, men materialet tyder på, at de var høje og stigende.

Som eksempel på størrelsen af og ændringerne i indfæstningen, har jeg valgt at se på gård no. 13, Nørgård. I 1700-tallet var der to fæstere på gården og da begge gårddele må formodes at have været næsten lige gode, giver de et materiale der er tilstrækkeligt stort til at skabe et vist overblik.

Fig. 6

Indfæstningens størrelse for Nørgårds to halvdele

Fæste indgået år 1700	26 rigsdaler og 4 mark	2. halvdel
Fæste indgået år 1715	30 rigsdaler	1. halvdel
Fæste indgået år 1739	30 rigsdaler	2. halvdel
Fæste indgået år 1754	50 rigsdaler	1. halvdel
Fæste indgået år 1774	100 rigsdaler	2. halvdel
Fæste indgået år 1790	150 rigsdaler	1. halvdel

Det ses heraf, at i begyndelsen af 1700-tallet lå indfæstningen på 30 rigsdaler, men at beløbet under de stigende landbrugskonjunkturer, og måske også på grund af befolkningspresset 5-dobbles. Tallet for 1790 indfæstningen kan sammenlignes med at hver af de to halvdele af gården i 1797 blev købt til selveje for omkring 600 rigsdaler. Nørgårdindfæstningerne må dog vurderes til at være noget højere end det var normalt for Hasserisgårdene.

Landbohistorikeren F. Skrubbeltrang (F. Skrubbeltrang, Det danske landbosamfund, Kbh. 1978, s. 216), har på landsdelsbasis undersøgt bl.a. årsagerne til fæstekifte i 1700-tallet. I fig. 7 er disse oplysninger sammenholdt med de fundne størrelser i Hasseris i perioden 1680-1790. F. Skrubbeltrangs tal er dog for perioden 1720-59, men jeg har valgt at medtage alle fæstebreve fra Hasseris for at få så stort et sammenligningsmateriale som muligt. Skævheden der fremkommer, berører andelen af forsiddeiser, der bliver mindre, mens andelen af godvil lige afståelser bliver højere.

Fig. 7

Årsager til fæsteskift på gårde i 1700-tallet

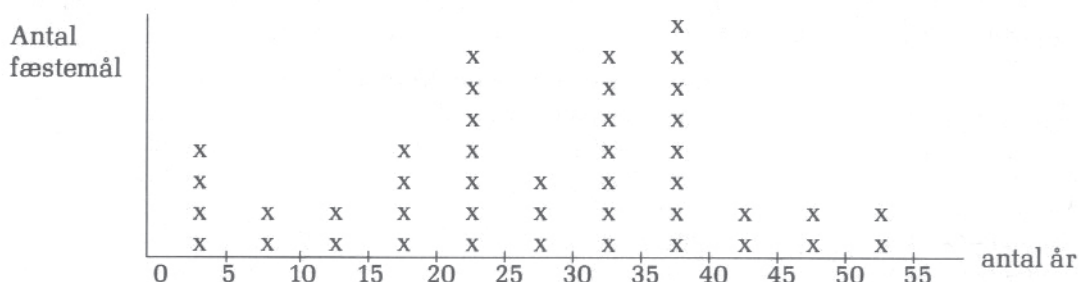
	Sjælland	Fyn	Nordjylland	Hasseris
Død	38% af fæsteskiftene	51%	44%	54%
»Godvillig afståelse«	33% af fæsteskiftene	38%	35%	35%
Forsiddelse	29% af fæsteskiftene	11%	21%	11%

Sammenligningen viser, at der nærmest har hersket fynske fæstetilstande i Hasseris, og som det ses var forsiddelserne dobbelt så hyppige i Nordjylland og 3 gange så hyppige på Sjælland – den klassiske »Jeppe på Bjerget« fæstebondes hjemegn.

Ved en undersøgelse af længderne på de enkelte fæstemål kan de gode forhold for fæstebønderne yderligere underbygges.

I gennemsnit sad en Hasserisfæstebonde i 1700-tallet 27 år på sin gård, men fordelingsdiagrammet viser at dette tal skjuler store udsving. Det lave antal forsiddelser er sikkert med til at trække gennemsnittet opad, men vi kan iagttage at 6 fæstemål løb i mere end 40 år. Målt med nutidens alen er det længden af et normalt arbejdslivsforløb, så det kan måske forekomme overraskende, at det også fandtes i 1700-tallets Danmark. Til tallet skal yderligere knyttes den kommentar, at en gårdfæster ofte har været op mod de 30 år, før han kunne overtage en

Fig. 8 Gårdfæstemålenes varighed

gård, men herudover at enken kan have siddet alene tilbage på gården i en del af den angivne tid.

F. Skrubbeltrang (op.cit. s. 225) har ligeledes undersøgt fæstemålenes varighed i en række områder og han finder følgende gennemsnitstal.

Fig. 9

Fæstlængder i 1700-tallet

Nordjylland	21 år
Vestjylland	26 år
Østjylland	22 år
Fyn	23 år
Sjælland	19 år
Lolland-Falster	19 år

Også her kommer Hasserisbønderne ind på en klar førsteplads.

Med udgangspunkt i ovenstående tyder alt på at H. Pontoppidan havde ret, da han i sin »Den danske Atlas« fra 1769 beskrev landsbyen Hasseris på følgende måde: »En stor og velhavende bondeby...«.

Pontoppidan tilføjede dernæst:

»hvorfra husmændene gaae daglig ind til Aalborg og tiene som arbejdsfolk...«, hvilket fører over i den følgende undersøgelse af husfæsternes forhold.

Til indledning gengives et fæstebrev udstedt til Niels Nielsen, 9. september 1746. Fæstebrevet viser hvordan en fæstebonde på grund af armod – her sandsynligvis sygdom – blev sat fra en gård og gjort til husmand. Det viser også hvordan Hospitalet skaffede sin tidligere gårdfæster og familie husly, uden at der skulle udredes indfæstning for huset. Årsagen hertil var dog primært at huset var i ringe stand, idet den tidligere fæsters enke havde måtte forlade huset på grund af fattigdom. Niels Nielsen, der ikke kunne skrive mere end sine initialer, må være død af sin sygdom inden januar 1752, hvor enken sandsynligvis forlod huset, der så blev overtaget af Peder Jensen. Hvad der skete med enken og hendes mange småbørn, oplyser hans fæstebrev ikke noget om.

HASSERIS

NIELS NIELSEN

Eet gadehuus

Paa Hans Kongelige May^{ts}. Min Allernaadigste arve konge og herres behag samt Aalborg Hospitals Vegne Haver jeg underskrevne stæd og fæst som jeg og hermed stæder og fæster Niels Nielsen der forhen har beboet det Aalborg Hospitals sted i Nøfling, hvor fra hand i armod er afsat, det Hospitalet tilhørende gadehus udi Hasseriis Søren Laursen sidst i fæste hafde og enken formedlst fattigdom Qvitterede, med Condition at Huset som er Brøstfældig med forderligst sættes istand, Hvorimod hand som haver mange smaae u-opføde Børn og desuden er udi ringe tilstand bliver fri for indfæstning der af at svare. Samme huus med alle sine af arilds tid og med nu rette tilleggelser fornæfte Niels Nielsen hands lifs tiid, her efter maae nude, bruge og beboe naar hand derimod deraf til hver aars Martini betaler afgiften her udi klosteret som efter jordebogen er 2 mark, Gjør sit tilbørlig ægt og arbeide, Huset som meldt med forderligst udi loughlig stand bringer og samme saaledes stedse vedligeholder. Være Hospitalsforstanderen, nuværende eller efterkommende hørig og i øfrigt Rætter sig efter Allernaadigste lou og forordninger som en fæstebonde bør Alt dette under dette fæstes fortabelse. Til bekræftelse under min haand og Seigl. Aalborg d. 9. sept. 1746.

Johannes Juul

Dette mit Revers fæstebrev som er ligelydende med det mig paa anordnet stemplet papiir overlevere rede original, Reverserer og tilforbinder jeg mig i alle maader at efterleve. Aalborg utsupar: - betyder
Niels N:N:S Nielsen

At dette Revers fæstebrev for ovenmelte Niels Nielsen er oplæst, af hannem tilstaaet og med oven tegnede 3de bogstaver egenhændig underskrevet.

Vidner som overværende Aalborg utspura
Christen Nielsen Christen Ollesen

Gennemgangen af samtlige husfæstebreve, der kunne omfatte hele, halve og i et enkelt tilfælde et ¼ gadehus giver følgende oplysninger.

Fig. 10

Årsag til fæsteskit i husene

Død	28 fæstebreve	37% af fæsteskit
»Godvillig afståelse«	27 fæstebreve	36% af fæsteskit
Forsiddelse	21 fæstebreve	28% af fæsteskit

Sammenlignet med gårdfæstemålene viser der sig væsentlige forskelle, idet antallet af forsiddelser er væsentlig højere.

Den hyppigste årsag er død, men hvor mange gårdfæsterenker kunne blive siddende på gården gennem giftermål med den nye fæster, forekommer det for husenes vedkommende kun i 8 tilfælde (ca. 10% af total). Den ældre husfæsterenkes boligsituation kunne derfor pludselig blive kritisk, med risiko for at glide helt ned i samfundets bund af socialt udstøtte.

Hvor fæstegårdene i mange tilfælde kunne forblive i familiens hænder gennem en søns overtagelse

af gården, synes dette kun at være sket i få tilfælde for husene, nemlig i 9 tilfælde (ca. 10%). Husene har derfor haft større gennemstrømning af beboere uden nærmere tilknytning til stedet. Ovenstående bekræftes af antallet af aftægtskontrakter, idet der kun findes 13 af disse. Det skal tilføjes, at det har været svært at få plads og evne til at forsørge en tidligere fæster i et helt eller et halvt hus.

Beboernes løse tilknytningsforhold afspejler sig også gennem husenes tilstand ved fæsteovertagelserne. Ved 32 af 67 husfæstemåls begyndelse siges det i fæstebrevet at huset var i dårlig stand. Normalt fik det som konsekvens, at den nye fæster slap for indfæstning, mod at sætte huset i forsvarlig stand. Hospitalet har altså haft problemer med vedligeholdelsen af sine huse, vel især fordi husfæsterne ikke har haft midler og/eller vilje/evne til dette, især når de blev ældre.

Indfæstningen for et hus var i begyndelsen af 1700-tallet på 1 til 2 rigsdaler, men beløbet steg hurtigt fra midten af århundredet, så de sidst betalte husindfæstninger i 1790-erne var på 30 til 40 rigsdaler, d.v.s. op mod ¼ af gårdindfæstningen. Indfæstningsbeløbene antyder at indfæstningerne for huse stiger forholdsvis mere end for gårdene. Årsagerne må være det stigende befolkningstal og Aalborgs nærhed, der kan have skabt bedre beskæftigelsesforhold for husenes beboere.

Sammenlignet med gårdene var gennemsnitsfæstelængden for husene noget kortere, nemlig 22 år. Fordelingsdisgrammet viser en jævner fordeling end for gårdene, hvilket vil sige at der findes en hel del korte fæstemål, men også nogle meget lange. Ingen kommer dog på højde med gårdfæsteren Anders Jacobsen, der først efter 53 år måtte opgive sit fæstemål på grund af alder og svaghed.

Som noget specielt for husene findes der fæstebreve udstedt til kvinder.

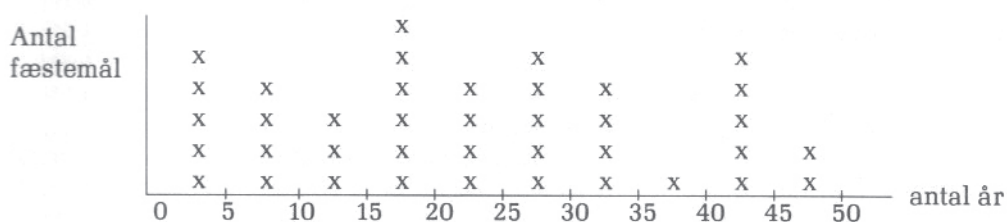
Disse enlige kvinder har sandsynligvis arbejdet på gårdene eller som spindersker, væversker o.lign. I et enkelt tilfælde kan det konstateres, at den kvin-

delige fæster, kort efter fæstemålets indgåelse giftede sig, hvilket fremgår af fæsteprotokollen idet manden overtog fæstemålet til huset!

Fæstebrevene til husene viser, at der i løbet af 1700-tallet bygges 11 nye huse i Hasseriis. Oplysningerne i fæstebrevene peger på at en del af disse huse bygges på den vestlige gårdtrækkes tofter. Deres placering i skel er årsag til, de så karakteristiske gyder i byens nordlige del skabes eller udbygges.

Navnene på fæsterne kan give et lille indblik i, hvad nogle af disse eventuelt har ernæret sig ved. Hovedparten må have været lønnet arbejdskraft på

Fig. 11 Husfæstemålenes varighed

gårdene eller inde i Aalborg. Der findes blandt navnene en Michel Hægtemager, Niels Nielsen Skrædder, Jens Røgter Christensen og Jens Pedersen Smed. Et af fæstebrevene fortæller en historie om en skibstømrer fra Hasseris, der åbenbart ikke havde betalt sin årlige afgift, var stukket til søs og formodet død. Fæstemålet blev overtaget af en broder, der dog i fæstebrevet måtte acceptere at blive sat fra huset, hvis den forsvundne broder dukkede op igen, for denne havde jo fæstet huset for livstid. Fæsteforløbet for huset tyder dog ikke på, at den forsvundne skibstømrer nogensinde igen dukkede op i Hasseris.

Som konklusion på ovenstående afsnit om fæsteforhold i Hasseris, kan siges, at fæsterne synes at have været bedre stillet end hovedparten af landets øvrige bønder. Årsagerne var flere, men følgende skal måske trækkes frem. Aalborg Hospital og St. Restrup, har fulgt en mild kurs over for fæstebønderne, så disse ikke er blevet presset til at yde mere, end det var muligt. Før 1670, da Hasseris i en lang periode var krongods, er bønderne sikkert ligeledes blevet behandlet rimeligt, således som vi normalt finder det på krongodserne. Landsbyens adgang til gødning var så gode, at bymarken kunne drives mere intensivt og med et højere udbytte end mange andre steder. Endelig er der ingen tvivl om, at landsbyen har haft økonomisk fordel af sin beliggenhed tæt på Aalborg, både ved salg af landbrugsprodukter og ved de beskæftigelsesmuligheder der var derinde.

BØNDERNES AFGIFTER OG HOVERI I 1700-TALLET

Af Anders Jensens fæstebrev fremgår hvad en fæstebonde i Hasseris forpligtigede sig til ved fæstets indgåelse. Han skulle betale de kongelige skatter, give tiende, yde landgilde efter jordebogen, gøre tilbørlig ægt og arbejde (hoveri), vedligeholde fæstegårdens bygninger og besætning, dyrke jorden og endelig være den nuværende eller kommende hospitalsforstander lydlig. Kun hvis disse omfattende krav blev overholdt kunne Anders Jensen eller enhver anden fæstebonde forvente at blive siddende på fæstegården for livstid eller indtil han selv i sin alderdom opsigte fæstet.

Men hvor store var da de krav der blev stillet til bønderne??

Det er en nærmest umulig problemstilling at besvare lokalt, da der sandsynligvis ikke findes egentlige driftsregnskaber for fæstegårde i Hasseris. Gennemgangen af byens fæsteforhold viser dog, at bønderne i almindelighed var i stand til at opfylde de krav, der blev stillet, idet forsiddelsestallet var lavt.

I det efterfølgende vil vi se på størrelsen af to af de ovennævnte forpligtigelser, nemlig landgilden og hoveriet.

Det fremgår af Anders Jensens fæstebrev at han skulle betale landgilde efter jordebogen. Det var altså en fast årlig, bestemt og nedskrevet afgift, der dog i 1700-tallet undergik visse omlægninger, så naturalieafgifter afløstes af pengeafgifter. I 1754 var Anders Jensens landgilde på 4 tønder og en skæppe byg og desuden i penge 1 rigsdaler og 3 mark. Bevæger vi os længere tilbage i tid, har vi fra 1664 en samlet oversigt over gårdenes landgilder, idet denne blev anvendt ved beregningen af skattegrundlaget i 1664-matriklen. Heraf fremgår at Anders Jensens gård (gård no. 15) skulle udrede en landgilde på 4 tønder byg, et svin, et fodernød (d.v.s. have et af Hospitalets kreaturer på foder), 3 mark i gæsteri til Kronen og 2 skilling og 2 album i ledning til Hospitalet.

En kort oversigt over nogle af gårdenes landgilder i 1664 giver et indtryk af størrelsen og karakteren af denne afgift.

- Gård no. 1 skulle betale: 2 pund byg.
- Gård no. 2 skulle betale: 4 tønder byg.
- Gård no. 7 skulle betale: 2 (3?) ørte byg og 8 skilling i ledning.
- Gård no. 9 skulle betale: 2 tønder rug, 2 tønder byg og 12 skilling i gæsteri til hospitalet.
- Gård no. 13 skulle betale: 12 skilling og 2 album i ledning til Hospitalet, 1 pund rug, 2 pund byg, 1 pund smør, et svin, en fodernød og 4 mark i gæsteri.
- Gård no. 17 skulle betale: 2 skilling og 2 album i ledning til Hospitalet, 15 skæpper byg, et ½ svin, et ½ fodernød og 1 ½ mark i gæsteri.

Gård no. 18 skulle betale: 5 skilling og 1 album i leding til Hospitalet, 12½ skæppe byg, 2½ skæppe rug, et ½ foder-nød, et ½ lam og 2 mark i gæsteri.

Gennemgangen viser, at den vigtigste del af landgilden var kornet, specielt byggen. Kun få gårde ydede rug og ingen havre. Hospitalets gårde ydede ud over kornet en række naturalieafgifter, nemlig svin, foder-nød, smør og lam. Disse afgifter må formodes at afspejle hvad bønderne lokalt kunne producere, men måske afspejler de også hvad det var for produkter godsejerne var interesseret i. Gæsteriafgiften og opstaldningen af kreaturer (foder-nød) har sandsynligvis været modydelser for bøndernes ret til at dyrke havre i bymarkernes perifere dele (S. Gissel: Landgilde og udsæd på Sjælland, Kbh. 1968, s. 51.), mens ledingsafgiften var en afløsning for militærtjeneste og indført i 1200-tallet.

Landgilden var som nævnt en (næsten) fast afgift. Det var hoveriet derimod ikke, og i fæstebrevet anføres der blot, at Anders Jensen skulle gøre »tilbørlig« ægt (kørsel) og arbejde. Hoveriets omfang var altså ikke skrevet ned noget sted. Bønderne var underlagt de varierende krav, der fra godsejerside kunne stilles, mens de som væsentligste sikkerhed herimod, kun havde traditionen. Det ubestemte hoveri hørte da også til et af de væsentligste hovedklagepunkter, da kongen i 1755 tillod en fri debat om landbrugets forhold. Men på grund af hoveriets store og måske voksende betydning for godsejere og forpagtere forblev løsningen af hoverispørgsmålet et af de vel nok mest kontroversielle punkter i landboreformerne. Først i 1700-tallets sidste årti nåede bønder og gods-ejere, efter lovindgreb og med eventuel bistand fra en hoverikommission, frem til at lægge hoveriet ind i faste rammer. På det tidspunkt kan man så sige, at hoveriets betydning for godsejerne var aftagende, da de i den voksende husmandsstand fandt en billigere og mere effektiv arbejdskraft. Hoveriet afløstes derfor mange steder af faste pengeafgifter eller ophørte totalt gennem engangsbetalinger.

De følgende oplysninger om bøndernes hoveri-forpligtigelser i 1700-tallets sidste årti har derfor kun en begrænset værdi til vurdering af hoveriets virkelige omfang. Generelt må vi antage at den enkelte fæstegård, på grund af hoveriet, måtte have ansat en ekstra person for at klare forpligtigelserne, samtidig med at hesteholdet var større end nødvendigt for fæstegårdens egen drift.

I 1794 var fæstegårdene under Aalborg Hospital gjort lige i hartkorn og hermed også i hoveri. Hver gård skulle da, efter den indgåede Hoveriefterretning, hvert år yde 5 pløjedage (d.v.s. stille med plov, trækraft og en karl), 40 spandage (d.v.s. stille med en vogn og en karl) og 50 gangdage (d.v.s. stille en karl eller pige).

Med bønderne i Sofiendal havde St. Restrup tilsyneladende problemer, idet den kongelige Hoverikommission i november 1796 måtte træffe en afgørelse om omfanget af hoveriet. Bønderne havde tilbudt at afløse hoveriet med en pengeafgift, men forpagteren af St. Restrup mente ikke, at han kunne undvære bøndernes hoveri. En pengeafløsning kunne først komme på tale, når forpagtningen udløb i år 1800. Resultatet af det indgåede forlig blev en meget detaljeret beskrivelse over det hoveri, der skulle udføres de følgende år, her kun gengivet i hovedpunkter.

Hver halvgård skulle hvert år dyrke jorden i 5 hov-mål (markstykker) på i alt 27465 kvadratalen, d.v.s. ca. 11000 m² eller et areal der svarede til ca. 1/10 af halvgårdens tilliggende areal eller til 6 agre à 14 × 500 alen. I engene skulle der slås hø på et bestemt område, en gangdag skulle anvendes til at hegne og til at grave grøfter, 21 dage skulle bruges til tærskning af korn (en meget tidskrævende proces), 4½ dag til at rense det, og der skulle gøres 3 til 4 rejser med kornet til Nibe eller Aalborg. Det resterende hoveri udgjorde 7½ spandag, 13½ gangdage, 1 pløjedag og 1 harvedag.

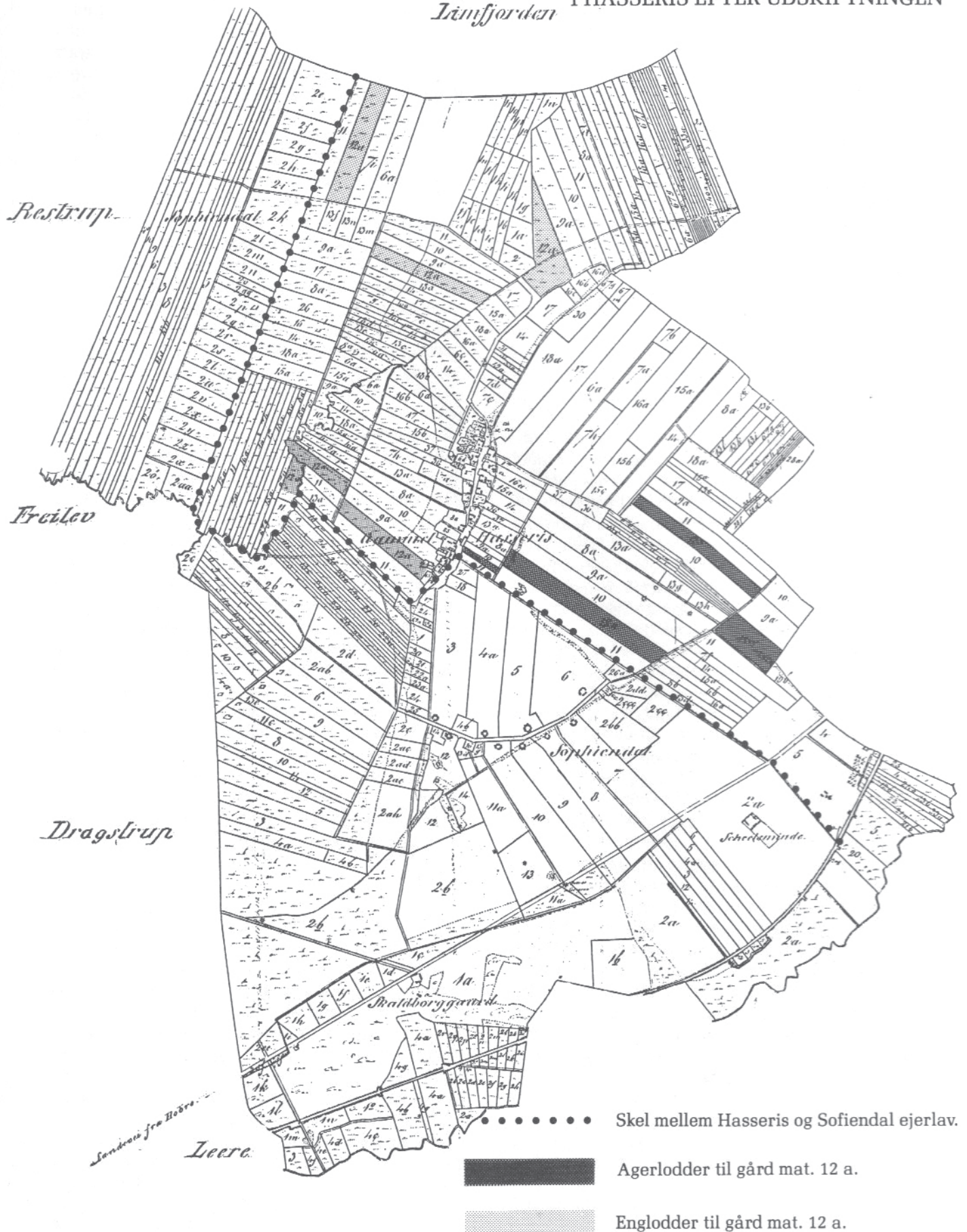
På grund af de forskellige opgørelsesmetoder og de forskellige gårdstørrelser, er det ikke muligt at foretage en direkte sammenligning mellem de to god-sers krav til deres bønder. Der dog grund til at forme, at det var en fordel at være hospitalsbonde, idet hospitalet havde sine fæstegårde spredt over et betydeligt område. Godset har derfor sikkert i høj grad været baseret på afgifterne, mens hoveriet har været af mindre betydning. Hasserisbønderne boede desuden tæt ved Hospitalet og havde derfor kun kort til hoveriarbejdet. Ligeledes blev Hospitalet ikke, som St. Restrup i 1796, drevet af en forpagter, men af en forstander, som vi må antage har haft interesse i at tage langsigtede hensyn til bøndernes vel-færd.

BRANDEN I 1780 OG BYENS UDSKIFTNING 1780 – 1801

I den gamle danske landsby var brand med rette frygtet, da bygningerne bestod af og indeholdt store mængder af let antændeligt materiale, samtidig med at der anvendtes megen åben ild. Var omstændighe-derne de værst tænkelige kunne hele byer blive lagt øde og det var netop, hvad der skete i Hasseris 18. september 1780. I den tætbyggede by udbrød der brand i et fæstehus i sydenden af den østlige gård-række, vinden blæste fra sydøst, og da det havde væ-ret ideelt, tørt høstvejr var laderne fyldt op med hø og kornneg. De primitive bekæmpelsesmidler kunne intet stille op, så næsten hele den nordlige del af byen, 22 gårde og 35 huse, nedbrændte på kort tid. Branden var en katastrofe for indbyggerne, der mistede husly, ejendele og avl, men også for byens ejere

KORT 8. JORDFORDELINGEN
I HASSERIS EFTER UDSKIFTNINGEN

Limfjorden

var tabet af et så stort antal bygninger alvorligt, idet godsejeren i egen økonomisk interesse var ansvarlig for deres genopførelse, forsyning med driftsmidler og til en vis grad for fæstebøndernes almindelige velfærd.

Var branden blot sket 20 år tidligere var landsbyen sikkert blevet genopført i sin gamle skikkelse, men fra midten af 1700-tallet var nye tanker om landbrugets fremme begyndt at dukke op. Blandt disse var opgivelsen af dyrkningsfællesskabet og udskiftning/udflytning af gårdene til nye samlede jordlodder.

Eksempler hentet fra Hejninge på Sjælland (nedbrændt 1781) og Hjallese på Fyn (nedbrændt 1779) viser, at omfattende brande i slutningen af 1700-tallet kunne blive udgangspunkt for endog meget radikale bebyggelsesomlægninger, knyttet til en udskiftning. St. Restrup krævede i november 1780, som den største lodsejer, landsbyen udskiftet, hvad hospitalsforstanderen og sognepræsten i Budolfi så havde at rette sig efter. Til at varetage udskiftningen ansatte St. Restrup Stiftslandinspektør Johan Christian Seip, der tidligere bl.a. havde arbejdet for Finansstyrelsen ved udskiftningen af det Antvorskovske Ryttergodsdistrikt på Sjælland. Det var altså en fagligt kompetent og erfaren person, der blev sat på arbejdet (døbt i Budolfi 1.12.1740, landmåleruddannet 1769 og landinspektør fra 1776) (Svend Balslev og Hans Ejner Jensen, Landmåling og Landmålere, Kbh 1975, s. 224). En eftertids vurdering af arbejdet, nemlig at landmåleren skulle »gå igen« på skelvejen mellem Gl. Hasseris og Sofiendal, slæbende en opmålingskæde efter sig, siger måske mere om historiefortælleren og en eftertids myter end om Seips arbejde (fra Bogen om Himmerland, red. Robert Huhle, Åbenrå 1958, s. 392).

En udskiftning var dog altid en problematisk affære og for Hasseris vedkommende var et af hovedproblemerne udflytningen af en del af gårdene fra den tætbebyggede by. Løsningen blev for Hasseris meget drastisk og speciel, nemlig at St. Restrups bønder næsten samlet blev flyttet til en ny landsby, senere kaldt Sofiendal.

Seips opgave blev derfor i 1781 at få adskilt St. Restrups og Hospitalets + sognepræstens jorde og desuden at få de to nye landsbyers skel mod naboejerlag fastslået. En egentlig ophævelse af dyrkningsfællesskabet i de to byer var endnu ikke aktuel.

Udskiftningsforretningen mellem de to byer blev påbegyndt i foråret 1781, hvor Hasseris bys jorde blev opmålt og vurderet, ager for ager, eng for eng samt de udyrkede områder derimellem. Selve opmålings-, takserings- og delingsforretningen fylder op mod 100 smukt håndskrevne sider. Desuden blev der tegnet et kort i målestok 1:4000 med angivelse af bebyggelsen, agrene, faldnavnene, engene o.s.v. – altså en kortlægning af kulturlandskabet i fællesskabets tid.

Arbejdet med at skabe en retfærdig adskillelse af de to (3) jordejeres godser blev fuldført i juli 1782,

hvor Seip kunne afslutte denne med angivelsen af skellinien mellem de to nyskabte ejerlav på det fremstillede kort.

Hermed var Gl. Hasseris bylag blevet skabt, men landsbyens dyrkningsfællesskab var stadig intakt, dog i en noget ændret form, idet Hospitalet havde udnyttet lejligheden til at egaliserer sine gårde, d.v.s. gøre gårdene lige store i hartkorn og dermed også i landgilde og hoveri. Også Sofiendals gårde blev egaliserede og på tilsvarende måde, som for Gl. Hasseris vedkommende, blev det gamle dyrkningssystem delvist fastholdt.

Først i 1800, efter at Hospitalets bønder i juli 1797 havde købt deres gårde til selveje, skete den egentlige udskiftning af landsbyens (landsbyernes) agre og engjorde mellem bønderne, udført af landinspektør Ole Munch fra Nibe.

Kort 8 (udtegnet ca. 1840) viser hvordan denne afsluttende udskiftning blev udført. Ingen af Gl. Hasseris bønder kunne/ville tilsyneladende flytte ud på bymarken, hvilket vel var forståeligt da de sad i nybyggede gårde. Desuden skulle hver gård have sin andel af bymarkens alsæds-, vang- og engjorde, hvad der resulterede i, at hver gård fik sin agerjord på mindst 3 steder, nemlig et stykke af den dårlige toftejord ved landsbyen, et stykke af den gode alsædsjord i bymarkens østlige del op mod Bejsebakken eller i faldet »De agre under Lien« og et stykke vangjord i den øvrige bymark. Engarealerne vest for byen var det lige så problematisk at opdele, så her fik hver gård op mod 6 parceller yderligere. Gl. Hasseris husmænd fik ingen jord, måske fordi udskiftningen skete, efter at gårdene og en del af gadehusene var kommet i selveje, mens St. Restrups husmænd fik mindre jordstykker.

Vurderet ud fra en umiddelbar driftsøkonomisk synsvinkel, var den valgte udskiftningsform, en slags kamudskiftning, ikke den mest rationelle. Den gav lange transportafstande, smalle og langstrakte lodder og en del markveje, men det har sikkert været den bedste løsning, da den var mest retfærdig, et forhold de nye selvejere sikkert har været meget opmærksomme på.

Som modstykke til den dårlige Gl. Hasseris udskiftning kan fremhæves Sofiendals, en slags stjerneudskiftning med få lodder til hver gård. Den endelige udskiftning for denne landsby er sandsynligvis sket samtidig med Gl. Hasseris eller måske i 1812, da indtegningen på det bevarede udskiftningskort antyder, at Scheelsminde er skabt samtidig med, at de øvrige gårde blev udskiftet. Det af K. Værnfeldt, 1955, s. 3-6 gengivne brev fra godsejer Lewenzau på St. Restrup til Kongen (Landvæsenkommissionen) skal sikkert kun betragtes som en skitse over de planer Lewenzau havde i det lønlige håb, at få del i den af kongen tilbudte udflytningshjælp. Som sædvanlig var der vel mange om buddet, men få penge i statens kasse, så Lewenzau har sikkert ikke fået noget ud af sin ansøgning. Dyrkningsfællesskabet er derfor fortsat i Sofiendal fra 1781, måske efter de i ansøgningen skitserede retningslinier, som koppelbrug.

På flere måder er dannelsen af Scheelsminde et mærkeligt fænomen, da sammenlægninger og nedlæggelser af fæstegårde almindeligvis ikke var til ladet, men dette er her i en overgangstid »omgået« ved, at Regimentskirug C.P. Scheel fæstede først 3 og siden ialt 8 Sofiendalsgårde, selv om Scheelsminde reelt må have været én dyrkningsenhed. Tilladelsen til denne sammenlægning blev givet (K. Værnfeldt 1955, s. 18-19), men med den klausul, at der skulle oprettes 8 husmandssteder som erstatning for de nedlagte gårde. Dette er også sket, idet disse huse må være blandt matrikelnumrene 2c, 2ac, 2ad, 2ae, 2ah, 2dd, 2cc, 2bb eller 2ccc.

Sammen med de resterende Sofiendalsgårde blev Scheelsminde i 1812 købt til selveje, for gårdenes vedkommende til priser på 3000-3200 rigsdaler, altså 5 til 6 gange prisen, som Gl. Hasseris bønderne i 1797 havde betalt. Forklaringen på den store forskel i pris skal søges i inflationen under Englands-krigene, og i at gårdene var udskiftet ved købet.

Hvad samtidens avis skrev om branden i 1780

BRAND I HASSERIS

22/9: I Mandags Morges d. 18. huj. Kl. 8 opkom i Hasseris Bye en forskrækkelig Ildebrand, som begyndte i den syndre Ende af Byen hos Huusmanden Jens Svendsen, formedelst den vedvarende Tørke og det haarde stormende Vejr af Sydost adspredte Ilden sig i en Hast paa 16 forskiellige Steder, saa der saas forud, at der ikke kunde blive nogen Redning for den bedste Del af Byen, om der ogsaa havde været de aller bedste Brand-Anstalter. Paa en Tid af halvanden Time afbrændte 22 Bøndergaarde og 35 Gadehuuse, saa der nu af denne store Bye er intet tilbage uden allene 8 Gaarde og Huuse. Vel kom der, saa snart det kunde skee, en Sprøjte fra Restrup, og 3 fra Aalborg, men Mangel paa Vand og Tønder at føre det udi, gjorde at disse kunde ikke nytte videre end at dæmpe Ilden, hvor den var begyndt, og forebygge, at Ilden ei skulde angribe den næste Gaard. De fleste vare, da Ilden opkom, i Marken, og næsten ingen uden allene Koner og Børn vare hiemme. Een Huusmands-Kone, der laae liig blev opbrændt, og Jens Bystrups Enke, Maren Hansdatter 70 Aar gl., blev qvalt af Ilden, da hun var kommen paa Gaden. Hendes forbrændte Legeme blev lagt i en Kiiste, og Beenene af Liget blev lagt i en anden Kiiste, og begge saaledes i Tisdags begravede.

BEFOLKNINGSFORHOLD I HASSERIS FRA 1769 til 1901

Fra den første folketælling gennemføres i Danmark i 1769 bliver det muligt at få et løbende indblik i antallet af beboere i Hasseris, deres navne, alder, køn, civilstand, erhverv, religion, placering i husstanden, fødested m.m. De første folketællinger var meget enkle, og det var kun et begrænset antal oplysninger man søgte, mens de senere er mere præcise og med mere veldefinerede begreber. Den efterfølgende undersøgelse er begrænset til 4 folketællinger, nemlig fra 1769, 1787, 1855 og 1901, af de ialt 13 der foretages i tidsrummet 1769 til 1901.

1769-FOLKETÆLLINGEN

Ved et tilfælde er den originale folketællingsliste fra 1769-folketællingen bevaret for Hasseris. Tællingslisten viser, at der den 15. august 1769 var 383 beboere i byen, heraf var de 191 mænd og 192 kvinder. Til sammenligning kan anføres, at befolkningstallet i Aalborg Kjøbstad på samme tid var på 4160 personer, d.v.s. ca. 10 gange større end Hasseris.

Fig. 12 viser befolkningen i Hasseris fordelt efter alder og køn i en såkaldt alderspyramide. På grund af det begrænsede antal personer i byen får denne og de efterfølgende alderspyramider for byen en noget usædvanlig form, der yderligere deformeres af, at man i 1769 angav alle over 48 år i en og samme aldersgruppe.

Fig. 13 viser aldersfordelingen i Aalborg Stifts landdistrikter. På dette store materiale finder vi den regelmæssige pyramideformede aldersfordeling, der er normal for hele befolkningen indtil begyndelsen af dette århundrede. Den regelmæssige pyramideform fremkommer, fordi dødeligheden er høj i alle aldersgrupper.

Fig. 14. viser aldersfordelingen i Aalborg Købstad der, som det ses, afviger væsentligt fra den der fandtes i landdistrikterne. Bybefolkningen var ældre og mere jævnt fordelt i de enkelte aldersgrupper. Påfaldende er, at kvinder er i overtal i alle aldersgrupper med undtagelse af de 8 til 15 årige. Denne specielle alders- og kønsfordeling kan forklares med, at det overvejende var kvinder, der flyttede ind til Aalborg, dels yngre kvinder der her fandt bedre beskæftigelsesmuligheder indtil eventuelt giftermål, dels ældre kvinder, mange vel enlige, der også i byen fandt bedre eksistensmuligheder end på landet. Det her observerede kvindeoverskud i Aalborg Købstad eksisterer til langt op i dette århundrede og kan også i dag findes i de centrale sogne i Aalborg.

Folketællingen giver oplysninger om erhverv, men det er ikke muligt at skille oplysningerne fra Vestre Ladegård og Markhuset fra Hasseris. Men ikke overraskende viser tallene, at beboerne overvejende var bønder og andre jordbrugere med familier og tjenestefolk.

1787-FOLKETÆLLINGEN

Fig. 12.

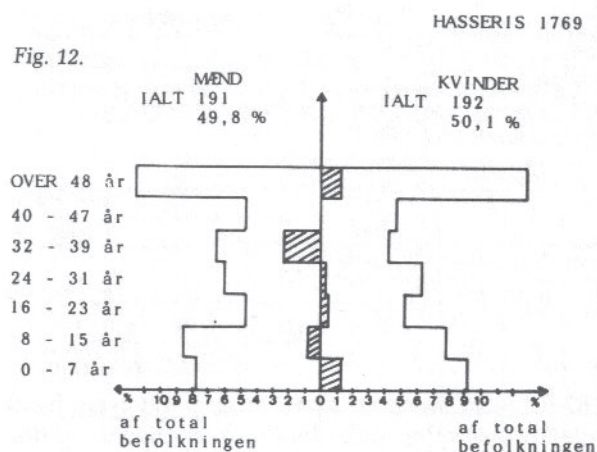

Fig. 13.

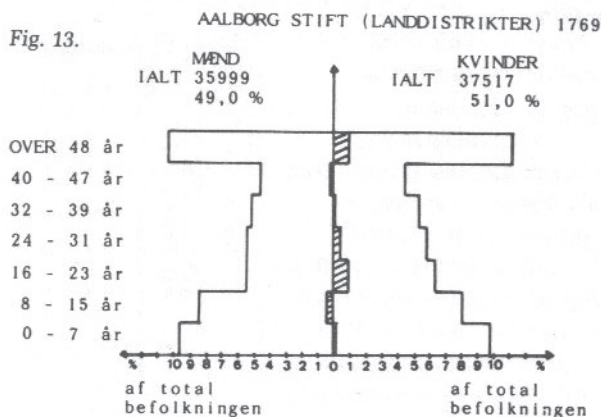
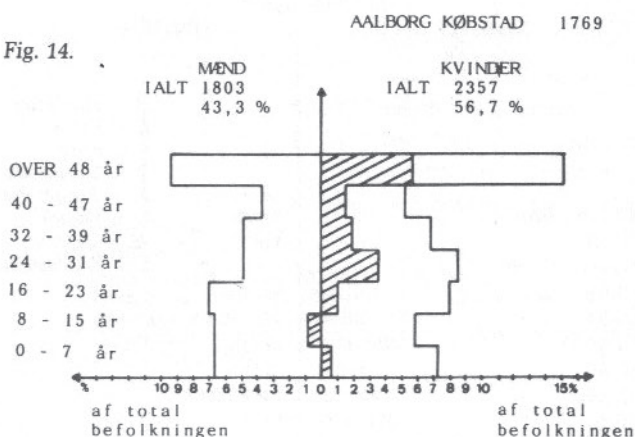

Fig. 14.

I 1787, 7 år efter den katastrofale brand og efter at St. Restrups bønder var flyttet til Sofiendal, var der kun 216 indbyggere tilbage i Gl. Hasseris. De udgjorde 4,4% af Aalborg Købstads befolkning.

Fig. 15 viser aldersfordelingen og de enkelte indbyggers placering i husstanden efter folketællingslisterne, der nu er betydeligt mere detaljerede end på den fra 1769 gængsne liste.

Til sammenligning er i fig. 16 de samme oplysninger angivet for Sofiendal. Som det ses er aldersfordelingen i begge byer spredt og tilfældig på grund af det begrænsede antal personer, der indgår i undersøgelsen. En sammenligning mellem de to byers befolkninger er aktuel, da man kan forestille sig, at udflytningen af gårdene og husene har påvirket aldersfordelingen, så det kun var yngre fæstere, der flyttede til Sofiendal. En beregning viser imidlertid at gennemsnitsalderen for Gl. Hasseris gårdfæstere var på 51 år, mens den for Sofiendals gårdfæstere var på 47 år. Udflytningen til Sofiendal har altså ikke medført en større udskiftning af ældre gårdfæstere med yngre. Derimod kan der være sket en væsentlig udskiftning i husene, idet gennemsnitsalderen for de mandlige husfæstere i Gl. Hasseris var på 53 år, men kun på 43 år i Sofiendal.

Ser vi på fordelingen af de enkelte personers placering i husstanden ses af fig. 15, at aldersgruppen 0-20 år overvejende bestod af hjemmeboende børn, heraf de 4 adoptiv- eller plejebørn. I aldersgruppen 20-30 år er betegnelsen tjenestedreng/-pige dominerende, men der findes dog også en del yngre - yngst er en tjenestedreng på 12 år og ældst en tjenestekarl på 60 år. Aldersgrupperne over 30 år består næsten udelukkende af gifte eller tidligere gifte mænd og kvinder med egen husholdning. De 46 husstande, som Gl. Hasseris bestod af, var i gennemsnit på 4,7 personer, men som fordelingsdiagrammet fig. 17 viser, var der store variationer. I gennemsnit var gårdhusstandene på 6,7 personer, mens husenes kun var på 3,6.

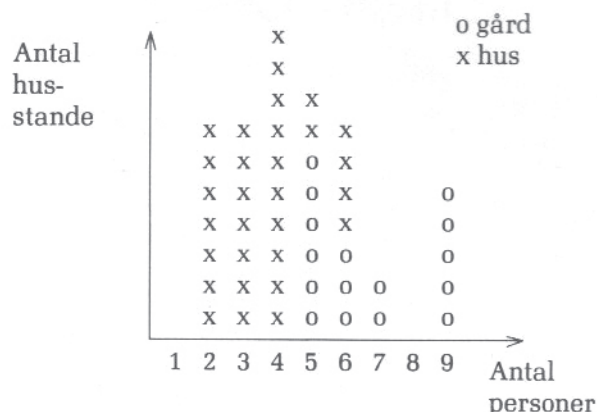
De her anførte husstandsstørrelser ændrer sig ikke markant indtil 1901. I praksis fremkom husstandsstørrelserne ved, at den typiske gårdhusstand bestod af husbond, madmoder, 2-3 hjemmeboende børn og 1-3 tjenestefolk. Den typiske husstand i husene bestod derimod af husbond, madmoder og 1-2 hjemmeboende børn. Det er ualmindeligt at finde husstande, der består af mere end 2 generationer. Fig. 17 viser desuden, at mange husstande kun bestod af 2 personer, oftest et ældre ægtepar, mens ingen enlige havde egen husstand.

Fig. 15

GL. HASSERIS 1787

MÆND ialt 103		ALDER	KVINDER ialt 113	
			H = Hosbond M = Madmoder B = Barn T = Tjenestefolk A = Adoptivbarn/ plejebarn O = Ophold på stedet	
80 år og over		O	O	
75-79				
70-74	HHH	MM		
65-69	HHHH	MMO		
60-64	HHHHHHT	MMMMMMMO		
55-59	HHHHHHHH	TMM		
50-54	HHHHHHHH	MMMMMMMO		
45-49	HHH	MMMMMMMOO		
40-44	HHHHHHHTTT	MMMMMMMO		
35-39	HHHTTB	TMMMMMMMOO		
30-34	HHOOTB	BMO		
25-29	HTTTTBBB	BBTTTMMMO		
20-24	TTB	BBT		
15-19	TTTTTBBBBB	BBBBBT		
10-14	TTBBBBBBB	BBBBBBO		
5-9	AABBBBBBBB	BBBBBBBBBBBBBBBAA		
0-4	BBBBBBB	BBBBBBBBBBBBBBB		
ANTAL MÆND			ANTAL KVINDER	

Fig. 17 Husstandsstørrelser i 1787.

1787-folketællingen er ikke særlig meddelsom hvad angår erhvervsforhold, idet den kun angiver, at der foruden 16 gårdmænd med familie og tjenestefolk, 29 husmænd med familier, var 3 landsoldater og en smed i byen. I Sofiendal var der foruden gårdmænd og husmænd også en skrædder, en skoleholderske og en byhyrde.

Fig. 16

SOFIENDAL 1787

MÆND ialt 83		ALDER	KVINDER ialt 66	
			H = Hosbond M = Madmoder B = Barn T = Tjenestefolk A = Adoptivbarn/ plejebarn O = Ophold på stedet	
80 år og over		O		
75-79				
70-74				
65-69	HH	MM		
60-64	H	OO		
55-59	HH	M		
50-54	OOHHHHT	MMMMM		
45-49	HHH	MMM		
40-44	HHT	MM		
35-39	HHHHHHHTB	MMMMMMMMM		
30-34	HHHHTT	BTMTTMMMMMO		
25-29	HTTTTBB	BM		
20-24	TTTTTTBBB	TTMM		
15-19	TTTTTTTBB	BBT		
10-14	BBBBB	BBBBBBBTA		
5-9	BBBBBBBBBBB	BBBO		
0-4	BBBBBBB	BBBBB		
ANTAL MÆND			ANTAL KVINDER	

Fig. 18

GL. HASSERIS 1855

MÆND ialt 145		ALDER	KVINDER ialt 131	
			H = Husfader K = Kone B = Barn T = Tjenestefolk A = Adoptivbarn O = Ophold Æ = Aftægt L = Almissemlem	
80 år og over	ÆÆH		KÆÆL	
75-79	Æ		KÆÆ	
70-74	Æ		KÆL	
65-69	HHHHH		KKÆÆ	
60-64	HHHH		KKKKÆÆÆÆ	
55-59	HHHHHHH		KKKKKO	
50-54	HHHH		KKKKO	
45-49	HHHHHH		BKKKKKKK	
40-44	OHHHHBB		KKKKKO	
35-39	HHHHHHHHHTTB		BKKKKKKKOO	
30-34	OOHHHHHHHHHTTTT		BHTKKKKKKKKKKK	
25-29	HTBB		TTKKKK	
20-24	OTTTTTTTTBBB		BBTTT	
15-19	TTTBBB		BBBBBBTTT	
10-14	TBBBBBBBBBBBBBB		BBBBBBBBBT	
5-9	ABBBBBBBBBBBBBBB		BBBBBBBBBBBBB	
0-4	ABBBBBBBBBBBBBBB		BBBBBBBBBB	
ANTAL MÆND			ANTAL KVINDER	

TABELL

over *med Budsjetten og Mark for 1769, som for hi Tælle*
 Saabel Mand, som Qvindefolket i *Hasleby Sogn* eller Prestegjæld med dertil
 hørende *Aamex* under *Stift* (de udi Tieneste værende Gevorbene Ryttere, Dragoner og
 Soldater, samt de ved de nationale saabelsom gevebue Regimenter staaende Under-Officerer og Tambourer, for deres
 egne Personer undtagen, men deres Hustru og Børn ibegreben) saaledes som dets Tal efter hvers Alder
 befandtes at være den 15de August 1769, nemlig:

Hver Børn eller Befalder	Alder i Sognet og Aamex.	1 Rubrique.		2 Rubrique.		3 Rubrique.		4 Rubrique.		5 Rubrique.		6 Rubrique.		7 Rubrique.	
		paa 8te Aar og derunder		fra 8 til 16 Aar incl. 16.		fra 16 til 24 Aar inclusive.		fra 24 til 32 Aar inclusive.		fra 32 til 40 Aar inclusive.		fra 40 til 48 Aar inclusive.		fra 48 Aar og derover.	
		Mandsfolk	Fruer tallene	Mandsfolk	Fruer tallene	Mandsfolk	Fruer tallene	Mandsfolk	Fruer tallene	Mandsfolk	Fruer tallene	Mandsfolk	Fruer tallene	Mandsfolk	Fruer tallene
		<i>I, Hasleby Sogn</i>													
		30	30	33	30	18	20	23	24	25	16	18	18	44	49
<i>II, Hasleby Sogn</i>															
1	1	3	2	1	1	3	4			5	3	1	2		
<i>Summa</i>															
31	36	36	32	19	21	26	28	25	16	21	21	45	51	408	

Recapitulatio.		Af det medstaaende fulde Tal		Mandsfolk og		Fruer, henførte til		Mandsfolk		Fruer	
	Mandsfolk	Fruer									
1. Rubrique	31	36	1.) Rangs-Perfomer, Proprietairer, som ingen Rang have, Justiz- og alle andre Kongel. Betiente, saa og Terrastere, Terrallere, Ridsfogder og detelike, med deres Husstruer og hos sig havende Børn.						1	3	
2. " "	36	32	2.) Geistlighed samt Kirke- og Skole-Betiente, saa og Studentere, med deres Hustruer og hos sig havende Børn.						2	5	
3. " "	10	21	3.) (a) Bønder og andre Jordbrugere, som sig deraf alene og ikke af Seefart eller Havfiskerie tillige ernære, saa og Møilere, Kromand, Skovfogder, Skovlebere, Huusmand, Indertier og detelike, med deres Hustruer						75	86	
4. " "	26	28	og (b) Deres hos sig havende Børn						66	71	
5. " "	25	16	4.) (a) Seefarende og Fiskere, iberegnet saavel dem, der med Tilladelse ere i Færten eller paa Reise, som de, der tillige ernære sig af Jordbr., med deres Hustruer						4	4	
6. " "	21	21	og (b) Deres hos sig havende Børn.						4	4	
7. " "	45	51	5.) Fabrikanter og Håndværker, samt deres Sønne og Læredrenge med deres Hustruer og hos sig havende Børn.						4	4	
		af 2den Rubrique = 36		Mandsfolk 32		Fruer 32					
		3de " " " " 19		" " " " 21							
		4de " " " " 20		" " " " 19							
		5te " " " " 15		" " " " 2							
		6te " " " " 6		" " " " 5							
		7de " " " " 16		" " " " 27							
				tilsammen =		112		99			
				7.) Alle Tienestefolk og Dageløse				47		24	
				8.) De udi dette Sogn hiemmelværende, som med Paa paa nogen Tid ere paa udenrigs Reiser, og henføre til de under 1, 2, 3, 5, 6 og 7de §. benævnte Stænder.				4		16	
				og 9.) Hospitals Læmmer samt andre vanføre, gebretlige og affindige Personer				12		16	
Summa	205	205									

I øvrige forklæres kortelst herved om dette
 Sogn bestaaet enten af Landsfogder, eller
 Seefarere alene, eller af begge Dele,
 og hvormed hver Del kand emfrent gives
 af det heile Sogn.

Det Kongl. Re. Budsjetts Reger. Indsættelse
af Aalborg og Nibe-Regimenter
 Aalborg 5/19 Aug. 1769

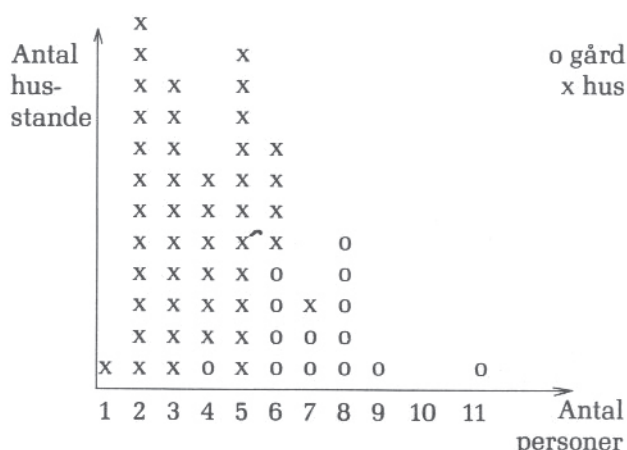
Guilme

1855-FOLKETÆLLINGEN

Gl. Hassers indbyggertal var dette år 276, men det udgjorde nu kun 3% af Aalborg Købstads befolkning.

Fig. 18 viser aldersfordelingen og husstandsplaceringen, der ikke har ændret sig markant fra 1787. Der findes dog flere ældre i byen end tidligere. Hvad angår husstandsstørrelserne for de 58 husstande, er der sket en svag stigning i det samlede gennemsnit, mest markant stiger tallet for gårdhusstandene, nemlig fra 6,7 til 7,3 personer.

Fig 19 Husstandsstørrelser i 1855.

I fig. 20 er søgt foretaget en grov opdeling af Gl. Hassers befolkning i »socialgrupper«.

Materialet viser, at gårdmænd med familie fra at have udgjort en andel på 37% af den samlede befolkning i byen med tiden falder til 30% i 1901. Med en stigende befolkning, men med et nogenlunde fast antal gårde måtte befolkningstilvæksten finde sted i husmandsklassen. Andelen af tjenestefolk er meget stabil i hele perioden. Det ses, at den største ændring i »socialgrupperne« sker i perioden 1787 til 1855, mens der kun sker små forskydninger fra 1855 til 1901.

1855-folketællingen giver et detaljeret billede af befolkningens erhvervsforhold. 18 personer er anført som gårdmænd, 6 var husmænd, der levede af deres jordlod, 15 arbejdsmænd/kvinder ved landbruget, 5 vævede eller spandt, 2 var sypiger, 3 tømre, en smed med lærling, en skrædder, en matros, en skipper, en skomager, en snedker, en rorbinder, en soldmager og en skindhandler. Endelig fandtes der 3

Fig. 20 »Socialgrupper« i Gl. Hassers 1787, 1855 og 1901.

	1787	1855	1901
Gårdmænd med familie	37% af befolkningen	32% af befolkningen	30% af befolkningen
Husmænd med familie	50% af befolkningen	55% af befolkningen	56% af befolkningen
Tjenestefolk	13% af befolkningen	13% af befolkningen	14% af befolkningen

almisselemmer (d.v.s. fattighjælpsmodtagere).

Denne erhvervsfordeling, der delvis skyldes en mere forfinet statistik i forhold til 1787-tællingen, antyder en stadig stigende arbejdsdeling i samfundet. Specielt må husmandsgruppen søge anden beskæftigelse, eventuelt ved siden af en sæsonmæssig tilknytning til landbruget.

1901-FOLKETÆLLINGEN

I dette år er befolkningstallet vokset til 324, men nu udgør Gl. Hassers befolkning kun 1% af Aalborg Købstads befolkning.

Fig. 21 viser aldersfordelingen og husstandsplaceringen dette år. For aldersfordelingen er der sket væsentlige ændringer, idet aldersgruppen 0-14 år er vokset markant, især på grund af faldende spædbørns- og børnedødelighed. I fig 22 er vist ændringerne i alderssammensætningen fra 1787 til 1901. På landsplan finder der en lignende udvikling sted.

Fig. 21

GL. HASSERIS 1901

	MÆND ialt 176	ALDER	KVINDER ialt 148
80 år og over	SÆ	ÆÆÆ	H = Hufader K = Kone B = Barn T = Tjenestefolk S = Slægtning Æ = Aftægt L = Almisselem U = Husholderske
75-79	ÆÆÆÆ	ÆÆÆÆÆÆ	
70-74	HHHÆÆ	ÆÆ	
65-69	HHÆÆ	ÆÆKKKKU	
60-64	HHHÆ	K	
55-59	SHHH	ÆUKKK	
50-54	HHHHH	ÆKKKK	
45-49	HHHHHHS	BKKKKKKK	
40-44	HHHHHHHHS	BKKKKKKKKK	
35-39	HHHHHTT	SKKKKK	
30-34	HHHHHTTTS	BUKKKK	
25-29	HHHHHTTTS	KKK	
20-24	AHHHTTTS	HHHTTTKKKKK	
15-19	TTTTTTTTTTTTTS	HHHHHTTTTTTTTTT	
10-14	TTTTTTTTTTTT	HHHHHTTTTTTTTTT	
5-9	HHHHHTTTTTTTTT	HHHHHTTTTTTTTTT	
0-4	AAHHHHHTTTTTTTTT	HHHHHTTTTTTTTTT	
ANTAL MÆND		ANTAL KVINDER	

Fig. 22 Aldersfordelingen i Gl. Hasseris 1787, 1855 og 1901.

	1787	1855	1901
Over 65 år	6,5% af befolkningen	8,7% af befolkningen	9,9% af befolkningen
15-64 år	63,4% af befolkningen	61,2% af befolkningen	55% af befolkningen
0-14 år	30,1% af befolkningen	30,1% af befolkningen	35,2% af befolkningen

Ser vi på en enkelt gruppe i husstandene, nemlig tjenestefolkene er der tendens til, at de bliver stadig yngre.

Fig. 23 Tjenestefolkenes gennemsnitsalder.

	1787	1855	1901
Mænd	27,9 år	24,7 år	20,9 år
Kvinder	26,3 år	21,9 år	18,7 år
Alle	27,0 år	23,8 år	20,2 år

Årsagerne til denne udvikling skal bl.a. søges i den ændrede aldersfordeling, men måske også ses i lyset af de nye beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder i forbindelse med Aalborg bys industrialisering fra 1870'erne.

Forholdet mellem antallet af kvinder og antallet af mænd er i 1901 meget skævt, idet der er 28 flere mænd end kvinder i byen. Forklaringerne herpå er flere, bl.a. at der i 1901 var en kraftig overvægt af drenge i aldersgruppen 0-10 år, og desuden var der dobbelt så mange tjenestekarle som tjenestepiger. I de 4 undersøgte årstal ændrede antallet af mænd pr. 100 kvinder sig fra 100 mænd i 1769, 91 i 1787, 111 i 1855 og 119 i 1901.

Ved folketællingen opgav beboerne følgende erhverv. 19 var gårdejere, 4 husmænd eller boelsmænd, 10 daglejere ved landbruget, 4 teglværksarbejdere, 2 cementarbejdere, 2 smedemestre, 2 skræddermestre, en brøndgraver, en væver, en slagter, en gartner, en skomager, en kludehandler, mens 5 levede af fattighjælp. Af nye erhverv er det værd at lægge mærke til teglværks- og cementarbejderne, en ny beskæftigelse forbundet med den kraftige byggeaktivitet.

Træk af landsbyens historie i dette århundrede

Udviklingen fra landsby til bylands-by begyndte så småt at tage sin begyndelse omkring århundredeskiftet, idet der blev bygget en cementfabrik i Mølholm. Denne fabrik krævede arbejdskraft, som jo var en fordel for arbejderne i Gl. Hasseris, det gav godt fast arbejde til en »stor« løn. En cementfabrik krævede samtidig store jordarealer til udvinding af ler og kridt, og disse arealer blev købt fra gårdene i Hasseris. Samtidig skulle der bruges jord til at bygge arbejderboliger på, og det første sted blev selvfølgelig Mølholm. Her blev matr. 11, Søren Jensens gård, en af de første, der afgav jord langs Nørholmsvej og Lindskovvej, ligesom der blev bygget på matr. 7 og 16, Brdr. Andersens og Ejvind Nørgaards, ved nuværende Svalegårdsvej eller, som det hedder, Vester Vænge Allé og Vandværksvej.

Omkring 1912 solgte Peder Stoffersen 12 td. land, der hvor Obels villa og Bakkevænget nu ligger. I 1926 solgte Anders Andersens enke matr. 10, Bygaden 38, 6 td. land samt Søren Jensen og vognmand N. P. Nielsen i Aalborg jord til den nye kirkegård (Søndre Kirkegård) på Østre Tofte, i alt 24 td. land, for i alt kr. 66.408,09.

I 1933 blev Johan Andersens ejendom, matr. nr. 15b, udstykket. Markjorden fra denne ejendom lå langs Gl. Aalborgvej og blev til Ligustervej, Rønne-, Tjørne- og Egevej.

Så var der nogenlunde stille, til Chr. Andersen udstykkede matr. 14, Bygaden 15, det er kvarteret Under Lien. I dette kvarter var der også jord der hørte til Jens Stoffersens ejendom matr. nr. 7^b - Bygaden 22, og til den ejendom, musiker Poul Klitt ejer, Snedkergyden 4, matr. 41b.

Omkring 1950 blev jorden, som cementfabrikken ejede ved Svalegårdsvej, inddraget til Solbyen, Bundgårdsvej, Hasseris Kirke og Svalegården. Sidst i halvtredserne og først i tresserne blev resten af Gl. Hasseris og Sofiendals marker opkøbt og efterhånden bebygget med Holbergkvarteret og Herregårds-kvarteret og til sidst i 70'erne Tofte, Gymnasiet, Skelagergård samt Hasserisvænge i 1983.

Nu ligger Gl. Hasseris som en enklave af gamle huse og gårdbygninger omklamret på 3 sider, men endnu hører der landbrugsjord til byen, dog hovedsagelig lav jord ud over kærene mod vest.

Hvordan var befolkningen oprindelig i Gl. Hasseris?

For de allerflestes vedkommende var Hasserisboere jævne og arbejdsomme mennesker, der passede deres arbejde med flid og sparsommelighed. Mændene og konerne i gårdene deltog som en selvfølge i alt dagligt arbejde, for - som en gammel nu afdød gårdejer, Gregers Nørgaard, sagde: »vi skal gøre det så godt, vi kan, for vi har jo kun stedet til låns«. Det var en mentalitet og moral, man havde opbygget op gennem slægten. Hasserisbønder bestod nemlig af

mange gamle slægter, hvoraf nogle har været her i byen i flere hundrede år, og som sådan fik man vel en følelse af kun at være en del af en lang kæde. Disse gamle slægter var fra flere sider gift ind i hinanden, og på den måde var byen næsten én stor familie (om det senere).

Håndværkere i Gl. Hasseris

Gl. Hasseris havde ligesom mange andre landsbyer sine håndværkere.

Først i århundredet var der endnu brug for tækkemanden, der kunne lægge strå på tagene. Tækkemanden hed Kræn Jensen og boede i Skomagergyden. Når tækkemanden lagde tag, sad han på et læssetræ, der lå på langs af taget og var bunden ind på et par spær. Det var gerne en stor dreng, der skulle sidde inde på loftet og stikke nålen tilbage, når tækkemanden syede, det kunne næsten aldrig gøres godt nok. Engang de tækkede Skalborgs gård, skar Marius strikkerne, og så skred Kræn Jensen ned i det gamle tag, der lå på gårdspladsen. Med de nye tage af blik blev der langt mellem tækkemændene, og Kræn Jensen var den sidste her i byen.

Snedkeren hed Niels Solberg og boede i Bygaden 82, hvor nu Niels Regnar Andersen bor. Det var dengang et lille stråtekt hus. Solberg gik omkring og lavede »spjæld« på gårde og huse. Man havde endnu nogle steder de gamle vandpumper af træ, og min farfar fik engang en regning, hvor Solberg havde »repéreret vandbomben«. Snedker- og murermestre, som vi kender dem i dag, har der vist aldrig været her i byen, men der var en murer, der hed Jens Svendsen (Gaas Jens). Han havde 2 brødre, og når de kom gående igennem byen, gik de altid bagefter hinanden. Jens Svendsen boede sidst i Bygaden 43. Han var en lun jyde, der var i stand til at give svar på tiltale. Engang mødte Jens Svendsen, Cris Anders, og Anders bemærkede, at nu til Mortensaften stod Jens for tur. »Ja«, sagde Jens, »og til jul er det din«! Jens Svendsen kørte i de sidste år rundt på en hjemmelavet trehjulet cykel.

Byen havde også sin skrædder, der hed Marinus Jensen. Han boede i Skræddergyden. Han kom her til byen i 1902, og han var gået på pension, da jeg var ung i 40'erne. Hans søn Aage har virket her i byen som snedker, maler, glarmester m.v. Aage kunne det hele, skønt han havde mistet den ene arm som ung. Aage er nu sidst i firserne, og bor i Aalborg. En anden søn af skrædderen bor endnu i byen (Jens Jensen, Mester Eriksvej).

Skrædder Jensen virkede ved siden af skrædderfaget som barber for byens karle og drenge, de blev klippet for 50 øre pr. hoved. Han var i øvrigt også både biavler og pelsjæger, idet han om vinteren fangede både ilder og mår på gårdene.

Sidst, men ikke mindst, var der jo smeden. I den gamle smedie nord i byen, (den hørte i øvrigt under matr. 18, Bygaden 6), hed smeden først i århundredet Larsen, ham har jeg ikke kendt, men den næste hed Konrad Pedersen. Han kom fra Hanherred, og var en

stor, stout mand, rigtig typen på en grovsmed. En af hans sønner, Alfred, blev smed i St. Restrup, og den anden søn, Chr. Lykke Pedersen, har i mange år været VVS-mand her i byen, og det er vist ikke mange huse og gårde, Christian ikke har lavet arbejde i. Han er også manden, der sørger for, at byens vandværk fungerer tilfredsstillende. Der har i øvrigt også været smedie i Bygaden 60, hvor nu Chr. Lykke Pedersen bor.

Smeden Valdemar Christiansen, smedede også for Egholmerne, hvor han sejlede over en gang om ugen for at sko deres heste og aflevere de vognhjul og andet, som han havde haft hjemme til reparation. Jeg havde gerne tingene med på bærmevognen til afleveringen ved Egholmsbåden, der lagde til vest for Limfjordsbroen.

Lidt længere henne i byen, i huset hvor maler Poulsen nu bor og virker, slog Kristian Nielsen sig i 1924 ned som karetmager, og virkede her i ca. 30 år, hvorefter faget som landbrugshåndværk ophørte. Kristian Nielsen lavede solide varer, vognhjul, trillebøre, vognstænger, hamler m.v. Kristian Nielsen var tidligt på færde om morgenen; dengang åbnede tømmerhandleren i Aalborg kl. 6, og så holdt Nielsen der med sin trækvogn efter træ, og så gik turen tilbage til Gl. Hasserris til fods med trækvognen tungt læsset. Han døde for et par år siden, 93 år gammel, da boede han hos sin søster i Tømrergyden 3.

I skomagergyden startede Søren Larsen fra Guld-bæk i 1934 som sadelmager, og reparerede her byens seler til de mange heste samt selvbindersegl og cykler. Hos ham i samme værksted sad hans svorger, Peter Nielsen, og bandt koste og børster. Peter Nielsen var blind, men trods sit handicap lavede han fint håndværk. Hos disse to mænd stod der altid folk og fik en snak. Der var jo tit kunder i forretningen, og der blev drøftet og diskuteret mange ting. Overfor sadelmageren, men før hans tid, virkede skomager Nielsen i Skomagergyden 1, og efter ham hans datter, dog ikke som skomager, men som syerske. Hun hed Petra Nielsen (Skomager-Petra).

Arbejdere i Gl. Hasserris

For hundrede år siden var arbejderne i byen hovedsageligt beskæftiget hos bønderne. Om foråret kunne de læsse møg og andet tungt arbejde, derefter høbjergning og høstarbejde. Desuden var der grøftearbejde og tærskning om vinteren. Af min farfars regnskabsbog kan jeg se, at han 18. september 1895 har betalt Kridt Jens 18,48 kr. for at grøfte, og ligeledes har Frants Mikkelsen, 6. december 1894, fået 12,20 kr. for at grave 122 favne grøft i engen (godt 200 m) à 10 øre pr. favn. Samme dag solgte han en spædkalv til Kræn Leere for 4 kr.

Af farmors regnskabsbog kan jeg se, at i 1896 kostede et almindeligt 2 kg rugbrød 20 øre, ½ kg kaffe 1,32 kr., 1 kg mel 20 øre, ½ kg smør 1 kr. osv., i

alt hos købmand og bager 10,15 kr. for 14 dage.

Da cementfabrikken Norden blev bygget i 1897, blev der brug for folk. Arbejdere fra Gl. Hasserris der før havde gået ved bønderne og på de små teglværker i Mølholm, kunne nu komme på fabrikken og tjene »mange« penge, man taler om, at der kan tjenes 30 kr. om ugen for 60 timer, hvor man stod i lergrav eller kridtgrav skiftevis nat eller dag.

I de ca. 60 år, der var cementfabrik, søgte byens folk der ned, og siden har man jo søgt sit arbejde dels på den efterfølgende maskinfabrik og dels på forskellige virksomheder i Aalborg, ligesom nogle har haft arbejde ved kommunen.

Arbejdernes koner passede dengang fortrinsvis deres hjem, men gik desuden ud og vaskede for andre; det var jo dengang, man talte om storvask i balje og på vaskebræt. Hænderne kunne blive helt opløst efter flere dage i vaskebaljen. Senere fik nogle af kvinderne rengøringsarbejde i Hasserris villakvarter, ligesom man i landbrugets spidsbelastninger havde arbejde som opbinderske i høst samt som lugekoner. Bønderne i byen havde kartofler til spritfabrikken og ved optagning af disse havde arbejderkoner i byen beskæftigelse i nogle uger hvert efterår.

Nu er der meget få arbejdere i Gl. Hasserris, hvis man skal se det ud fra det gamle begreb, arbejdsmand. Folk i de gamle og nye huse i byen har i dag mange forskellige bestillinger, lærere, ingeniører, musikpædagoger, sekretærer, postbude, smede og advokater foruden flere pensionister, så efterhånden bliver Gl. Hasserris – fra at være en bonde- og arbejderlandsby – til en landsby, beboet af mennesker med alle mulige professioner.

Foreninger

Mejeri

Da andelsmejerierne gik sin sejrsgang over landet i 1880'erne, fik Hasserris også sit mejeri. Læreren M. C. Madsen tog initiativet, og der blev tegnet medlemmer i Drastrup, Frejlev, Skalborg, Sofiendal og Gl. Hasserris. Det kørte i nogle år, men standsede driften omkring århundredeskiftet. Der blev uenighed mellem bønderne i Hasserris og Frejlev om kørsel af mælken. Hasserrisbønderne ville ikke betale så meget som Frejlevbønder, idet de mente, der var længere fra Frejlev. Andelsprincippet siger jo ellers, samme fragttudgift pr. kg. uanset afstand og kvantum, men mange her fra byen kørte selv deres mælk, og var så utilfredse med forholdene, at mejeriet lukkede. Jens Thorsen i Sofiendal lavede i gården et lille mejeri, hvor man herefter i nogle år modtog og behandlede mælk fra nogle Hasserris gårde. Mejeriet, der var i den hvide villa på hjørnet af Sofiendalsvej, blev solgt og blev i nogle år brugt til olieraffinaderi, hvor man rensede spildolie (genbrug). Mejeribestytelsen havde bolig i huset ved siden af (Letvadvej 106) på hjørnet af Hobrovej og Stationsmestervej.

Bygaden set fra krydset ved Skelagervej. Bemærk vejforløbet, der lå ca. 2 m. højere end idag. Forrest til højre klokketårnet på Skolebakken og nedenfor (hus nr. 2) skolen med sognerådssal. I baggrunden mod syd Hasserris Andelsmejeri ved Sofiendalvej. Billede fra ca. 1900.

Efter de to mejeriers ophør leverede Sofiendal mælk til det nyopførte privatmejeri i Skalborg. Her leverede man sin mælk til 1942. De fleste fra Gl. Hasserris leverede deres mælk på forskellige mejerier i Aalborg. I 1942 startede Andelsselskabet Aalborg Mælkekompagni, hvor flere blev medlemmer, men de fleste i Gl. Hasserris blev ved at levere til de private mejerier. Den sidste mælk fra Gl. Hasserris blev leveret til Nordjysk Mejeriselskab den 1. oktober 1984, idet jeg da som den sidste ophørte med malkekøer i byen.

Brugsforeninger

Fra gammel tid har beboerne i Hasserris gjort deres indkøb i de store købmandsgårde i Aalborg, men da andelstanken og brugsforeningsbevægelsen bredte sig over landet, tog førstelæreren Johannes Andersen initiativ til at starte en forbrugsforening i Hasserris. Efter flere forgæves forsøg og flere møder lykkedes det endelig at få begyndt i 1906. Der blev lejet en stue hos Henrik Andersen i Bygaden 21. Her var brugsen de første 5 år, og Henrik Andersen var den første uddeler. Bestyrelsen foretog selv indkøb ved forskellige grosserere, selvfølgelig til billigste pris. Det skal her indskydes, at den første protokol forsvandt under et indbrud (pengeskabet blev slæbt ud i kæret og skrællet, og protokollen blev ødelagt og dele af den blæste væk), så derfor der det få beretninger, der er fra de år, men man ved dog, at den nye

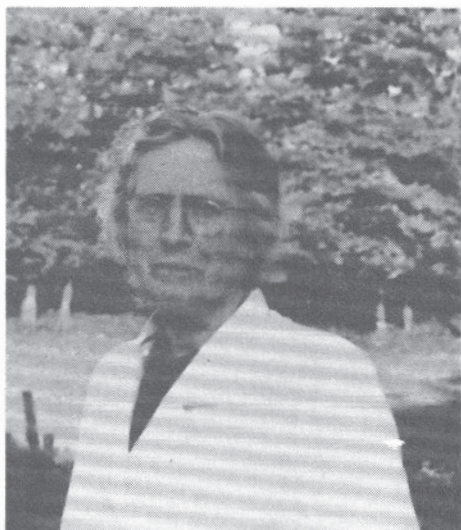
brugsbygning blev bygget på stedet, hvor den første skole i byen lå. Man flyttede ind i 1910 med en udlært uddeler, der vist nok hed Pedersen. Han var der kun et par år, så antog man Peter og Marie Jensen fra Øster Jølby, og de var uddelerpar i brugsen til 1964, hvorefter de gik på pension på Leandervej 9.

Bygningen blev, foruden butik og lejlighed til uddeleren, også forsamlingshus, hvor uddeleren var vært. Det blev virkelig et samlingssted for byens og omegnens beboere, hvor man gjorde sine daglige indkøb og samledes til møder og fester. Til at begynde med havde uddeleren lejlighed ved siden af butikken i et par små stuer, og ovenover butikken var der balkon til salen med kaffestue, ligesom sognerådet havde lokale her. Med tiden byggede man kaffestue og køkken til vestre ende og lejlighed til uddeleren på 1. sal. Som sagt blev der holdt mange møder og fester i brugsen, det kan undre, at jeg skriver brugsen, når det var i forsamlingshuset, men man sagde altid brugsen.

Af den ældste bevarede af de gamle protokoller, der ligger hos mig, vil jeg forsøge at give et billede af brugsbestyrelsens arbejde, og hvad den tog stilling til.

Den 25. september 1936 vedtog man at bevilge Socialdemokratisk Forening gratis lokaler til afholdelse af fest for de gamle.

Den 14. maj 1937 vedtog man at lægge jernbjælker i tilbygningen til forsamlingshuset.

Brugsuddelerparret Marie og Peter Jensen, der bestyrede Brugsen fra 1912 til 1964. Billede fra ca. 1960.

Selv om det var besindige folk, kunne der nok blive diskussion. På generalforsamling den 24. februar 1938 diskuterede man, om denne var lovlig indvarslet. Efter navnene i protokollen har jeg gættet mig til diskussionens ophavsmand.

Den 25. august 1939 drøftedes, om man skulle gøre forskellige indkøb under den forhåndenværende situation (hamstring). Det var lige før krigens udbrud. På bestyrelsesmøde den 28. april 1941 forelå der en henvendelse om leje af den lille sal med køkken og inventar til husvildebolig. Det vedtoges enstemmigt at nægte udlejning til formålet.

Den 2. maj 1942 inddrog man den store sal i forsamlingshuset til lager for butikken og beholdt den lille som mødelokale for brugsen og byens andre foreninger. Forsamlingshuset havde inden da været ramme om mange privat- og foreningsfester, således blev der holdt danseskole og dilettant, selvfølgelig med bal bagefter.

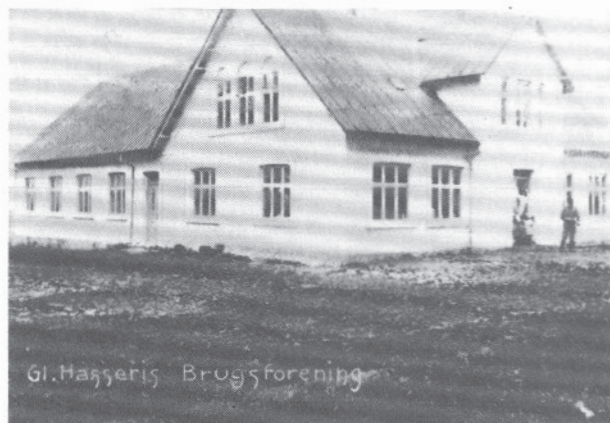
Engang, det var omkring 1. Verdenskrig, var der bal i brugsen, og nogle unge mennesker fra Aalborg var kommet for at lave ballade, men det havde man råd for: Sofus fra Annexgården, han var garder, tog to af dem i kraven og holdt dem ud over gelænderet fra balkonen, og da Fus truede med at slippe taget, lovede de at være rolige. Fus gik forresten også bagest, når Hasserskarlene gik hjem fra Aalborg, så kunne de gå i fred!

Brugsen har også oplevet urolige tider. Fra et bestyrelsesmøde den 17. oktober 1943 ses det, at værnemagten har lejet salen med køkken for 1.800 kr. om året. Den blev første afleveret igen ved krigens slutning, og blev i den tid brugt som marinelager (udrustning til den tyske marine), og der blev sat sabotagevagt på i sorte uniformer. Det var irriterende at se to unge mænd fra Gl. Hasseris stå som vagt i tysk uniform. Nå, men krigen fik ende, og salen blev leveret med alle de tyske reoler, og det der kunne bruges, blev brugt i butikken, ligesom man brugte en del brædder til nye bordplader.

Salen kunne herefter i nogle år lejes igen, og den 17. november 1945 satte man pris på lejen: den store

sal til bal og lignende 75 kr. og 50 kr. for et møde, den lille sal 25 kr., men man havde jo rengøringsomkostninger. Fru Søndermølle skulle have 14 kr. for at rengøre salen og vaske gulvene og for en fejning 8 kr.

Brugsen gik ellers stille og roligt igennem mange år, men efter at uddeler Jensen var holdt op, kom der skiftende uddelere, hvoraf nogle var dygtige, men de nye tider og opbygningen af de nye lavprisvarehuse tog megen handel fra brugsen, og i 1973, den 16.

Øverst: Gl. Hasseris Brugsforening opført 1909.

Nederst: Til højre i butikken ses uddeler Petersen, mens kunden i midten er gårdejer Vogn Lassen Andersen Skalborg. Postkort fra ca. 1915.

Fra en dilettantkomedie i forsamlingshuset ca. 1925. Nr. to fra højre er Jens Stoffersen fra Bygaden 22.

november, overdrog bestyrelsen foreningen til FDB, og den blev nu til en DB-butik. Forud for dette var der holdt 2 generalforsamlinger, og på den sidste, hvor overdragelsen skulle vedtages, var der kun mødt 15, og deraf stemte 14 for sammenlægning og 1 imod. Brugsen fungerede som den plejede til den 21. marts 1980, hvor FDB lukkede den på grund af svigtende omsætning. Jeg havde den fornøjelse at være formand for brugsen det sidste år som selvstændig brugs og de sidste seks år under DB, men det blev en ulige kamp, og det gik brugsen i Gl. Hasseris som så mange efter den.

Vandværk

Indtil 1935 havde byens beboere klaret sig med vand fra håndpumper uden for husene, nogle enkelte havde fået etableret mekanisk vandværk, men man blev efterhånden enige om at lave et fælles vandværk. Den 28. januar 1935 holdtes stiftende generalforsamling, og man valgte en bestyrelse, der skulle få det hele etableret. Bestyrelsen kom til at bestå af

gårdejer Anders Skalborg, en fra de mindre landejendomme, Chr. Larsen, Bygaden 34, og Daniel Jensen fra husene, Bygaden 2.

Enkelte af gårdene og flere huse ville ikke med, men der blev dog tegnet 39 interessenter, og igennem årene er der kommet nogle få flere til. Derudover er der købere af vand, bl.a. i Tøften, så der nu er ca. 120 forbrugere. Fra 1935 og til 1962 leverede Gl. Hasseris Vandværk også vand til 1933-kvarteret og dele af Nordtoft og Blegdalsgården.

I de forløbne år har næsten alle byens mænd været i bestyrelsen (aldrig konerne), og den nuværende bestyrelse og revision er: Jørgen Madsen, kasserer, Chr. Lykke Pedersen, Viggo Winther Sørensen (formand), Bent Stender og Kjeld Christensen (revisorer). Vandværket er nu det sidste fælles foretagende i Gl. Hasseris. Det har den 28. januar 1985 virket i 50 år med enkelte afbrydelser, bl.a. i et af krigsårene, vinteren 1942, da hele ledningssystemet var frosset i et par måneder. Installatør Gerken i Skalborg fik betaling den 9. maj 1942 for at tømme, i alt 435 kr., dertil kom opgravning flere steder à 6,08 kr.

Vandværksbygningen fra 1935, beliggende bag den tidligere brugs. På billedet ses til højre gårdejer Jørgen Madsen og til venstre VVS-installatør Chr. Pedersen.

Transformatorforeningen

Indtil 1917 måtte man i Gl. Hasseris klare belysningen med petroleumslamper, både ude og inde. Som kraft til at trække gårdenes og værkstedernes maskiner brugtes der petroleumsmotorer, og i gårdene mange steder hestegang (et apparat, hvor en hest eller to trak et omgangsværk på gårdspladsen, der via kamhjul og aksler havde forbindelse til maskinerne i laden).

Omkring 1. Verdenskrig blev det almindeligt med elektricitet i byerne og straks efter i landsbyerne, og den 21. februar 1917 vedtog beboere i Hasseris og Skalborg på en stiftende generalforsamling at oprette Hasseris Elektricitetsselskab, eller som det i daglig tale hed »transformatorforeningen«. Foreningens opgave var at etablere og administrere elektricitetsforsyning i Gl. Hasseris, Sofiendal og Skalborg. Initiativtagerne til foreningen var Jens Thorsen, Viggo Madsen og Søren Jensen, og den første bestyrelse bestod da også af Jens Thorsen (formand), Viggo Madsen (kasserer), gårdejer Søren Jensen, Gl. Hasseris, gårdejer Jens Skalborg, Vester Skalborg, og karetmager Aksel Pedersen, Skalborg.

Der blev ansat en måleraflæser. Den første hed Karl Andersen og boede ved Skalborg Station. Da Karl Andersen holdt op, blev Laurits Nielsen (Solberg) ansat, og han læste af til foreningens ophør først i tresserne. Af regnskabsbogen ses, at det første hele regnskabsår for Søren Jensens gård viser et forbrug på 218 kilowatt, og det blev til 53,30 kr. plus fast afgift til renter og afdrag. Man havde selvfølgelig heller ikke 100 watt pærer i lampestederne, for man kunne helt op til 2. Verdenskrig, købe 6 watt pærer, og de blev brugt, hvor man kom sjældent, bl.a. i kældre og kamre. I de følgende år steg forbruget af lys og kraft ligesom medlemstallet, og under 2. Verdenskrig med rationering og materialemangel var det noget af et problem at administrere foreningen. Jeg husker, at min farfar, Viggo Madsen, der var kasserer til 1945, tit sad oppe til langt ud på natten for at gennemgå regnskaberne og finde ud af, hvem der ikke kunne betale, (de fik henstand), og hvem der ikke ville, (de blev krævet endnu en gang). Dengang kendte man jo hele medlemskredsen og de forskellige forhold og økonomiske formåen.

Alt får jo en ende, og de små transformatorforeninger fik, da det store bygge- og industrialiseringsboom kom først i tresserne, også deres endeligt. De store virksomheder, der skød op i Skalborg, krævede megen strøm og flere nye transformatorstationer. Det syntes bestyrelsen ikke, foreningen magtede, så derfor lod man Elselskabet Himmerland overtage foreningen og forsyningen til området.

Kirkeliv

Før 1542 hørte Hasseris til Sct. Peders Kirke, der lå ca., hvor Vingårdsgade løber ud i Vesterbro. Ved den kirke var der en kirkegård, hvor Hasserisboere blev begravet. Efter 1542, da Sct. Peders Kirke blev sløjet, blev Hasseris lagt under Sct. Budolfi, og samti-

dig fik Hasseris begravelsesplads på det nordøstre hjørne af Sct. Jørgens Kirkegård (den nuværende almenkirkegård ved Hasserisgade). Alle kirkelige handlinger hørte herefter og til 1926-27 under Sct. Budolfi Kirke, og Hasseris fik navnet Budolfi landsogn. I 1926-27 blev Hasseris udskilt af Budolfi, og kom under den nyopførte Ansgar Kirke på Hobrovej.

Hasseris Sogn er igen delt i to, nemlig Hasseris Sogn, hvor Gl. Hasseris hører til, og Skalborg Sogn med sin nye kirke, hvortil Sofiendal hører.

I mange år havde Gl. Hasseris sit missionshus. Før første verdenskrig skænkede Jens Larsen, Bygaden 34, en grund til et sådant, og en kreds af mænd og kvinder i Hasseris og Frejlev/Drastrup byggede et missionshus, der fik navnet »Emaus«. Det er huset Bygaden 39. I dette hus blev der holdt mange udmærkede sammenkomster for byens børn, unge og ældre. De holdt andagt med Ansgar Kirkes præster hver anden søndag. Der blev ligeledes holdt søndagsskole for børn. Kirkens unge præst Erich Jessen, der var sønderjyde og fungerede her under krigen, samlede mange unge mennesker til nogle fornøjelige aftener, altid begyndende og sluttende med en kort andagt.

Som primus motor ved missionshuset virkede – selvfølgelig frivilligt og uden løn – de to gange Marie, Marie Pedersen, hvis far Niels Peter Pedersen havde været med til at starte huset, og Marie Sørensen, der var datter af Søren Mikkelsen Sørensen. Jeg mener, den første søndagsskolelærer hed Hansen, og i min barndom virkede landmand og mælkehandler Wisborg i Drastrup som lærer. Da Hasseris Kirke blev bygget og taget i brug, blev missionshuset solgt til privat beboelse.

Sognerådet

Fra gammel tid har man haft brug for forskellige regler og bestemmelser i enhver by, således havde Hasseris også sin vide og sit grandestævne. Til disse møder brugte man stævnetofte og senere stævnehuset (lå, hvor Bygaden 24 ligger). Efter branden i 1780, og den nye skole var bygget (Bygaden 70), fik Budolfi landsogns sogneforstanderskab til huse i den nordre ende. Der sad formanden med sine medlemmer, og medlemmerne kom kørende, som de gik og stod midt i arbejdet, og gav deres besyv med, inden de kørte videre i marken. Min farfar har fortalt, at der kunne holde flere vogne udenfor med staldgødning om foråret og senere med kornsække til møllen. Man spildte jo ikke den kostbare tid.

Efter den gamle skoles nedlæggelse og brugsens opførelse blev der en årrække lokale for sognerådet på 1. sal i denne bygning. Siden flyttedes der til Vestermarksvej 39, hvor nu Erik Emborg har domicil, og efter 1950, da Svalegården blev flyttet fra Nytorv til Hasseris, fik man sognerådssal i en fløj. I den østre fløj på 1. sal i Svalegården hænger der billeder af de fleste medlemmer af Hasseris Sogneråd i de

Gl. Hasseris skole, der var i brug indtil 1911 og opført 1781. Billede fra midten af 1930'erne.

sidste hundrede år, dette galleri af billeder er et besøg værd, især når man har kendt de fleste, men alene frisurerne og klædedragten har jo taget en del forandring. Midt i halvtredserne var det nye rådhus på hjørnet af Hasserisvej færdigt, og man flyttede efterhånden her over og antog i 1958 en kommunaldirektør, H. O. Herslund, der senere flyttede med til Aalborg. I 1970 blev Hasseris indlemmet i Aalborg storkommune.

1898-1904 ses det at være ene gårdmænd, der sidder i Hasseris sogneråd, men allerede derefter kommer der folk fra byerhverv i rådet. Det sidste rene bonderåd havde Chr. Juul som formand. Jens Kalstrup Olesen, Bygaden 15, og Søren Jensen, Søndergaard har i nogle perioder været formænd på skift. Man ser også, at nogle slægter har haft flere mænd i sognerådet end andre, således har slægten i Søndergaard siddet der i 3 generationer. Den nuværende Søren Jensens farfar i 2 perioder, første gang fra 1882-1886, siden omkring århundredeskiftet. Holger Jensen, der var hans søn sad fra 1933-43, og sidst Søren Jensen fra 1966-70. Nu afdøde Jens Thorsen, der var gårdejer i Sofiendal, var sognerådsformand omkring 1930, og gjorde en stor indsats for at få plantet alle brinker og huller til i byen, al fællesjord blev på hans foranledning plantet til og ses nu som høje gamle træer overalt i byen. I hans periode blev Thorsens Allé (opkaldt efter ham) lavet som en udmærket stikvej til Aalborg. Denne vej er nu gennemskåret af rotunden i Holbergskvarteret. Det kan

syne lidt efter nutidens alen, det de gamle sognerødder foretog sig, men sognet fungerede dog uden at bruge store midler, således var der omkring 1920 kun to personer i administrationen, hvoraf den ene var possementmageren og den anden, den senere kasserer ved kommunen, frøken Holst, der sad som en værdig og myndig dame også i det nye rådhus. Frøken Holst var vellidt og afholdt, og kunne på eget initiativ yde henstand med skatter og afgifter. Hun havde jo i modsætning til nutiden personlig bekendskab til alle, idet hun var vokset op med kommunens vækst.

I den nyere tid er der sket en voldsom udvikling i Gl. Hasseris, og denne udvikling er jo blevet styret af sognerådet og dets medlemmer. Om det er blevet bedre at være borger i Gl. Hasseris, må man jo spørge den enkelte om, men jeg er dog sikker på, at sognerådsformænd som overretssagfører Rendbeck, landsretssagfører Stoustrup og grosserer Erik Worm har gjort deres arbejde for byen i den bedste mening.

Hasseris gårdmænds fællesjord

Endnu eksisterer der noget der hedder Hasseris gårdmænds fællesjord. Det er denne jord, der for det meste vedkommende er plantet til, men endnu er der lidt tilbage: Stævnetofte, der nu er parkeringsplads ved brugsen (matr. 52) og to veje, Skolevasen og Sønderåvejen, der har matr. 69, samt et lille areal ved Nørholmsvej.

»Sofiendal Gymnastikker 1918«. Nr. 1,3,4 og 7 i forreste række fra venstre: Lærer Andersen, Jens Jensen (Skrædder Jens), Buus (leder) og Alfred Skov. Nr. 1 og 3 i 2. række: Holger Jensen og Jens Andersen. Nr. 3 og 5 i 3. række: Sofus Larsen (Fus) og Lars Corfitzen.

Før i tiden, for 60 år siden, var der sandgrav under plantagen ved Lerkfeldtvej og lergrave neden for møllen og nordvest for gyderne. Desuden var der en sandgrav, hvor nu Fyrrebacken ligger. Der sendes endnu ejendomsskema til byens gårdmænd. Før i tiden blev dette sendt til brugsen, som betalte den lille skat, der var, men siden brugsens ophør er skemaet sendt til brugsens nye ejer, Viggo Winther Sørensen, der samtidig er formand for vandværket.

Gymnastik

Skolerne her i byen har altid været sammen om gymnastikken. Først i århundredet var det en ung lærer eller lærerinde, der ledede. I de sidste mange år har der virket en gymnastikforening, Hasseri's Gymnastikforening, der har mange medlemmer, både unge og ældre samt motionsgymnaster. Jeg kan dog ikke opspore nogle særlige elitegymnaster her fra byen.

Skoler i Hasseri's

Gl. Hasseri's fik sin første rigtige skole i 1630, idet Chr. IV's skoleforordning af 26. juni 1626 siger, at det pålægges de velhavende bønder i de store landsbyer at holde en skolemester.

Der nævnes da også på dette tidspunkt en Christoffer Christensen som lærer for børnene i Hasseri's.

På den tid taler man om, at »han var skolemester om vinteren og murermeister om sommeren«. Det var jo praktisk nok, for så havde man jo børnene som medhjælp om sommeren. I 1690 hed læreren Jens Nielsen, i 1737 Poul Christensen, det var i skolen, der lå nede i byen, hvor Bygaden 24 ligger. Just Gregersen Skoleholder døde 27. februar 1787, det var den lærer, der flyttede hen i den nye skole efter branden i september 1780. Efter ham kom Niels Christensen Møller, der siden blev degn i Sønder Tranders. I 1815

er Frants Larsen lærer som byens første eksamine-rede. Herefter Niels Knudstrup, der siden blev lærer i Brovst.

I 1861 kom Mads Chr. Madsen (min oldefar) til byen som lærer fra Vejstrup syd for Kolding. Han kom kørende i hestevogn i februar måned. Endnu var der kun den ene lærer i Hasseri's, men i en folketællingsliste i Hasseri's i 1880 er opført under skolen en anden lærer. Chresten Nielsen Janusen, 29 år, født i Holstebro. Da Madsen i 1897 gik på pension, kom Johannes Andersen fra Vesløs som førstelærer, og i 1904 deltes skolen, idet der indrettedes skole for børnene i Mølholm. Denne skole blev indrettet på »brunbakken«, hvor Parallelvej går fra Svalegårdsvej. Befolkningstilvæksten omkring cementfabriken havde gjort det nødvendigt. Her blev Bjerring, der havde været andenlærer i den lille skole, enelærer. Jeg må her indskyde, at den lille skole, Bygaden 72, blev bygget i 1881, da børnetallet allerede var for stort til at være i den »gamle skole«.

I 1911 nedlagdes de gamle skoler, og de nybyggede skoler i Sofiendal og Gl. Hasseri's blev taget i brug.

Den gamle skole havde seksmandsborde og kakkelovn, og i »gangen« var der træskorum, dvs. et reolignende møbel med mange små rum, hvor der i hvert kunne stå et par træsko, det var ikke altid nemt at holde rede på, hvis træskoene var, men man kunne gerne kende dem på halmviskerne, der ikke var lavet ens. Nogle gjorde mere ud af dem end andre, nogle var flettede i hele længden, andre var kun flettet i hælen, nogle var af rughalm, andre af siv – og så fremdeles.

Toiletforholdene i skolen var ikke særlig hygiejniske. Drengene havde til det stående kun en mur at gå om bag, imellem de to gamle skoler var en smøge (den er forresten fjernet i sommer), hvor drengene kom af med vandet på jorden. – Det er ikke sært, vi dør med nitratforurening?

Den gamle skole underviste særligt i regning, skrivning og dansk, og at det blev gjort grundigt,

Elever og lærer foran den gamle skole ca. 1900.

er der mange beviser på. Af underskriften på gamle dokumenter, hvor Hasserisfolk, der har gået i skole hos Madsen og Andersen, har skrevet deres navne, finder vi nogle særdeles fine håndskrifter. Regnekunsten blev de fleste i byen også mestre i, hvis man skal dømme efter den velstand, der var i gårdene og relative velstand i husene. Noget af denne velstand må jo nok skyldes, at gårdene er gået i arv i generationer, men alligevel. En gammel historie om, hvordan Hasserisfolk kunne regne den ud, ses af følgende:

En gårdmand i Hasseris havde en dreng, der var for dårligt forberedt til at blive konfirmeret, og eftersom det ansås for en skam at gå om, ville gårdmanden snakke med præsten om sagen.

Manden havde en slagtefærdig fedekalv, den læsede han på vognen, og han og drengen kørte ind til præsten i Aalborg. Gårdmanden og præsten snakkede frem og tilbage om problemet, alt imens de kiggede ud af vinduet ned på gaden, hvor vognen holdt med kalven, og sagen gik omsider i orden med konfirmationen. Præsten fulgte med ned til vognen og hilste af, og gårdmanden takkede mange gange og kørte hjem til Hasseris med kalven. Hvad præsten havde tænkt sig, melder historien intet om.

Min farfar har fortalt, at omkring århundredeskiftet og før, kom bønderne i Hasseris i skolen hvert efterår for at betale ildstedpenge og offerrug. 2-4 sække rug og 1 Mark fra hver gård. Præsten fra Budolfi, der modtog, havde så brændevin og hvedebrød med, og når tiende var betalt, fik hver enkelt dram og

hvedebrød. Efterhånden blev præsterne kede af at skænke brændevin for bønderne, og så måtte lærerne Madsen og Andersen overtage dette arbejde. Senere gad bønderne i Hasseris ikke at gå hen i skolen, men sendte de større børn med tienden, de skulle jo alligevel i skole, og så sparede præsten jo også snapsen.

Desuden var det almindeligt dengang, at børnene havde en høne eller andet med til læreren. Lærer Madsen var da også lovet en høne, men da det trak ud med leveringen, spurgte han en lille pige fra den pågældende gård, men fik kun som svar: »den kom sæ'«.

Historien om den gamle klokke i Hasseris (skoleklokken)

Klokken blev støbt 1730 af Kaspar König, og dens inskription lyder: »Hasseriis bye til fredelig andagt, Johanne Nielsdatter, salig Søren Bagers til priiseligt minde lyder jeg. 1730«.

Den blev ophængt i et stillads på bakken øst for den ældste skole (ca. hvor stuehuset til Skalborgs gård ligger, Bygaden 31). Da Gl. Hasseris i september 1780 var brændt, og den nye skole i 1781 blev opført mellem Gl. Hasseris og Sofiendal (Bygaden 70), havde klokken i nogle år sin plads i et stillads på skolens nordgavl. Senere blev den anbragt lidt nord for

Klokketårnet ca. 1925.
Anlægget lå da ca. 50 m
vest for tårnets nuværende
placering.

møllen på skolebakken i et stativ af svære kampe-
stenskvadre, den fik nu et spidstag og en vindfløj med
årstallet 1730.

I 1864 blev denne vindfløj beskadiget, fordi de ty-
ske soldater i kådhed skød til måls efter den, de
havde vagtstue i skolen.

I den forbindelse fortælles det, at min oldefar,
lærer Madsen, narrede tyskerne væk fra skolen,
dengang var der mange tørveskruer ude over kær-
rene, og han bildte tyskerne, der var lidt fulde, ind, at
det var de danske styrker, der var gået over fjorden,
og var på vej mod Hasseris. Tyskerne tog flugten
sydpå, men de var tilbage 80 år senere.

Efter at skolebakken var harpet ud som grusgrav,
blev klokken i 1925 flyttet til et smukt anlæg, der lå,
hvor Bygaden nu løber i Skelagervejen fra nord. Der
var lavet en ca. 4 m høj kunstig bakke midt i et anlæg
med hække og blomsterbede, der var en trappe op af
granitkvadre, og det var til sidst i 60'erne et smukt
bomærke for Gl. Hasseris. Af en eller anden mærke-
lig grund skulle Bygaden på sidstnævnte tidspunkt
forlægges til, hvor klokketårnet stod, og klokken blev
efter at have fået nye ophæng placeret på sin nuvæ-
rende plads. Klokken blev i øvrigt støbt om i 1925, og
inden placeringen på den nuværende plads fik den
en mindre reparation (smedemester Chr. Mosegaard
lavede nyt ophæng). Den gamle skoleklokke har i de
mange år været byens bomærke og Hasseris kommu-
nes byvåben, som blev brugt på kommunens papir og
uniformer.

Det var lærerens bestilling at ringe med klokken.
Lærer Madsen ringede fra 1861-1897, derefter rin-
gede Andersen til 1911, hvorefter lærer Madsens
søn, Viggo Madsen købte skolen, og bestillingen
fulgte med, og er siden blevet i familien. Vor familie
har således ringet i 4 generationer eller 106 år.
Lærerens løn for ringning var 16 kr. årligt. Denne
sum var renterne af Hassels legat, og det tilfalder
endnu førstelærerne i Sofiendal (nu skoleinspektø-
ren på Sofiendalskolen).

Foran klokketårnet fra venstre: Jørgen Madsen, Nina Mad-
sen og Sigurd Madsen. Nina og Jørgen Madsen er idag 4.
generation, der har hvervet som ringer. Billede fra 1985.

Fortegnelse over gårde og huse i Gl. Hasseris landsby

Bygningsbeskrivelse

Beskrivelsen af de nuværende bygninger omfatter alle de på kortet bag i bogen indtegnede gårde og huse.

For gårdenes vedkommende gives en beskrivelse af stuehuset og udlængerne, for husenes vedkommende beskrives i flere tilfælde også sekundære bygninger.

Beskrivelsen er udarbejdet på baggrund af den registrering, der har fundet sted i løbet af 1983. Der tages derfor forbehold med hensyn til ændringer foretaget i denne periode eller senere.

Beskrivelsen er suppleret med fotografier af de beskrevne bygninger. Hovedparten af fotografierne er optaget i 1983.

Nærmere forklaring på fagudtryk, der er anvendt i beskrivelsen, kan findes i ordlisten bag i bogen.

Nye huse, der er opført i registreringsperioden eller senere (1983-1985), er ikke medtaget i fortegnelsen. Disse huse er i stedet samlet i et særligt afsnit bag i bogen sammen med huse/lader, der er ombygget/nedrevet i samme periode.

Bygningshistorie

Bygningshistorie er hovedsageligt baseret på arkivske undersøgelser (se liste over anvendt kildemateriale) og iagttagelse af bygningerne, som de står i dag.

De oplysninger, der har kunnet uddrages heraf, er for nogle af bygningernes vedkommende blevet suppleret med oplysninger fra gårdenes/husenes ejere og andre Gl. Hasseris-boere.

Endelig har gamle fotografier været til stor nytte i undersøgelsen. Disse fotografier er hovedsageligt stillet til rådighed af Gl. Hasseris-boerne selv, og en stor del af disse fotografier er gengivet i denne bog.

Fæster- og ejerlister

Fæster- og ejerlister er nok den del af fortegnelsen, der kræver mest forklaring.

Fæsterlisterne er gårdenes vedkommende opstillet ud fra de bevarede genparter af fæstebrevene i Aalborg

Hospitals fæsteprotokol. Fæstebrevene oplyser normalt navnet på den tidligere fæster i den ny fæsters fæstebrev. Derudover indeholder fæstebrevene oplysninger om gårdens hartkorn, en konstant værdi, der betyder, at gårdfæsterlisterne efter 1719 kan opstilles med stor sikkerhed. Fra tiden før 1719 er der ikke bevaret genparter af fæstebrevene, hvorfor fæstenavnene må opstilles ud fra oplysninger i Aalborg Hospitals Jordebøger (første fra 1673) og ud fra de forskellige dele af 1688-matriklen (dvs. markbog, modelbog og matrikelprotokol). 1664-matriklen er gennemgået, men identifikationen af de enkelte gårde er så problematisk, at navne herfra ikke altid er medtaget.

Fæsterlisterne for husene er ligeledes opstillet ud fra genparterne i Aalborg Hospitals fæsteprotokol. Men da disse kun oplyser navnet på den gamle og nye fæster, og ikke indeholder andre oplysninger, der kan identificere det enkelte hus, må disse listers oplysninger tages med varsomhed. For en række huse har det ikke været muligt at opstille en sammenhængende fæsterliste, der ud fra navnet alene kan kobles på den senere første ejerlistes navn. Forholdene omkring husene kompliceres yderligere af, at der kunne fæstes hele, halve eller kvarte huse, d.v.s. at der i samme hus kunne sidde fra 1 til 4 fæstere samtidig.

Hovedkilderne til ejerlisterne for perioden 1796 til ca. 1900 har været skøde- og panteprotokoller samt realregister til disse. Det betyder, at ejerlisterne for denne periode kan opstilles med rimelig sikkerhed.

Ejerlisterne fra ca. 1900 og frem til i dag (1983) er for den første del af dette århundrede hovedsageligt baseret på skøde- og panteprotokoller samt realregister til dette, udarbejdet i 1905, men med indskrevne tilføjelser helt frem til ca. 1945.

For den nyere tids vedkommende er ejerlisterne baseret på tingbogsoplysninger fra Aalborg By- og Herredsret, Tinglysningsafdeling.

Det kan desværre ikke udelukkes, at der kan forekomme fejl eller mangler i ejerlisterne fra perioden ca. 1900 til 1983.

Der må gøres opmærksom på, at navnenes stave-måde i mange tilfælde beror på et skøn, idet stave-måden i kildematerialet er varierende. Stillingsbe-tegnelser er primært de, der er angivet i folketællin-ger, fæstebreve samt skøde- og panteprotokoller.

Fæster- og ejerlisterne er søgt ført så langt til-bage, som det overhovedet har været muligt, uanset alderen af den nuværende bebyggelse på grunden.

Ejerforholdet er ajourført til 1983.

Årstallene i ejerlisterne angiver som regel det år, skødet er dateret, i nyere tid tinglysningsåret.

Usikkerheder med hensyn til fæste-/ejerforhold er

- i
- listerne markeret ved hjælp af en række signaturer:
 - ?-(årstal)-? angiver årstal, hvor den pågældende fæster/ejer er nævnt i det gennemgåede kildemateriale - men hvor årstallet sandsynligvis ikke angiver begyndelses- eller slutår for fæstet eller ejet.
 - angiver, at der sandsynligvis mangler et eller flere fæster-/ejernavne.
 - ?(årstal)- angiver sandsynlig begyndelse eller slutår for fæstet eller ejet.

Matr. nr. 18¹

Beliggenhed: Bygaden 1

Grundareal: 2464 m²

Bebygget areal: 80 m²

Set fra Bygaden
mod øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret hus i 1 etage med udnyttet tagetage. Det ca. 35° tag, der er tækket med eternitskifer, er trimplet op, således at facaden får en lidt høj fremtoning. Bygningen står på en sortmalet sokkel, murværket er pudset og gulmalet, 3 stk. brunbejdsede brædder gør det ud for »sugfjæl«. I kippen en nyere skorsten i blank gult murværk.

Sydvestre og sydøstre hushjørne har hjørnevinduer med faste ruder samt en oplukkelig ramme, desuden har gadefacaden et stort vindue med en fast ramme samt en bræddebeklædt dør i sildebensmønster med vindue. Døre og vinduer fremtræder brunbejdsede/malede. Brunbejdsede skodder er monteret ved vinduer.

Bygningen er i den nordøstre hjørne sammenbygget med en rødstensbygning med 45° heltag, denne bygning der indeholder smedeværksted er af nyere dato end boligen. Sammen med en større og en mindre værkstedsbygning omkranser sidstnævnte værkstedsbygning gårdspladsen.

BEPLANTNING

Ejendommen er mod nord og øst omgivet af en tæt beplantning, som hovedsageligt består af fyr og gran, som afskærmning for lagerpladsen. Et enkelt veludviklet piletræ markerer sig mellem nåletræsbeplantningen.

Mod Bygaden fremtræder ejendommen åben, med nyanlagt have.

BYGNINGSHISTORIE

1888 De ældste tilgængelige oplysninger om det »nuværende« hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at Mikkel Nielsen i fjerde kvartal af 1888 lader et stuehus/smedie indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 52.

Stuehus og smedie, der er sammenbygget i en længe, har nord-sydvendte gavle. Byggemåden beskrives som grundmuret med skifertag.

1923 Ved ændret indtegnning i 1923, hvor Lars Nielsen Mikkelsen står opført som den forsikrede, opgives husets størrelse til 10,6 x 7,5 m, højden til 2,8 m.

Selvom det nuværende hus i de sidste årtier har fået det oprindelige udseende ændret radikalt, kan huset med rimelig sikkerhed fastslås at være identisk med ovennævnte hus.

Ejerliste

?(1888)-1898: Mikkel Nielsen

1898-1907: Inger Marie Nielsen
(enke efter
ovennævnte)

1907-1948: Lars Nielsen
Mikkelsen

1948-1952: Gårdejerske Else
Katrine Klitgaard

1952-d.d.: Smedemester Chr.
Mosegaard Jensen

Matr. nr. 42^b

Beliggenhed: Bygaden 2

Grundareal: 1000 m²

Bebygget areal: 128 m²

Udhus: 28 m²

Set fra Bygaden
mod nordvest

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

- 1704: Anders Pedersen
- 1704-1746: Søren Lauersen
- 1746-1752: Niels Nielsen Nøvling
- 1752-?: Peder Jensen
- 1793-1797: Axel Sørensen

Selvejere (matr. nr. 42):

Den 15. juni 1797 køber Axel Sørensen huset til selveje af Aalborg Hospital.

- 1797-1810: Axel Sørensen
- 1810-1844: Mikkel Nielsen
(efterfulgt af enken der senere gifter sig med Morten Nielsen Nørgaard, adkomst ved mageskifteskøde)
- 1844-1861: Gårdmand Anders Pedersen Kalstrup
(efterfulgt af Pedersen Kalstrup, adkomst ved skifteattest)
- 1861-1863: C. Nielsen Dannisø
(efterfulgt af N. Chr. Sørensen, adkomst ved skifteattest)
- 1863-1866: Anders Andersen Kalstrup
- 1866-1869: Jens Larsen
- 1869-1871: Thomas Poulsen
- 1871-1875: Niels Paulsen
- 1875-1882: Niels Christian Jensen
- 1882-1885: Jørgen Christian Nielsen
- 1885-1888: Christen Pedersen

Selvejere (matr. nr. 42^b):

Ældre adkomster se matr. nr. 42.
Udstykket fra matr. nr. 42, den 22/9 1888

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, gulkalket hus på tjæret fremspringende sokkel. Taget er belagt med grå bølgeeternit, og afsluttes i gavle med grønmaledede vindske der uden egentligt udhæng. To nyere skorstene i røde sten placeret i kippen med betonafdækninger. Hovedgesims er udkraget og udsmykket med takker både ved facader og langs gavle. På gavle er der stænkpuksede bånd og felter, der er grønmaledede. Mod øst er der udbygget en halvrund karnap med paptag.

Vinduer er udskiftet til vippevinduer med helruder.

Mod nord og øst er vinduer grønbejdsede, mod syd ubehandlede. Mod syd er to vindueshuller tilmuret. Gavlvinduer er af ældre dato grønmaledede. Sålbenke er støbt og tjæret.

To nye yderdøre mod nord er med fyldninger og isat to ruder for oven. Farve som vinduer.

Udhuset mod nord er tidligere stald. Ensidig svag taghældning og belagt med pandeplader. Gulkalket murværk.

BEPLANTNING

Huset er mod nord og vest omgivet af en stor have, hvori den væsentligste beplantning er frugttrær.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 25-7 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 19. Oktober er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hasseris Bye og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

Et Hus ejes og beboes af Axel Sørensen.

Huset ligger i Østre og Vestre, 6 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkellovn samt Ildsted med Leerloft..... 100 Rdl.«

Efter al sandsynlighed er ovennævnte hus det samme, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1888-1900: Peder Andersen
Kalstrup
1900-1900: Martin Andreassen
1900-1905: Husejer Rasmus
Nielsen
1905-1906: Jens Chr. Thomsen
1906-1929: Jacob Peter Jensen
1929-1945: Daniel M. Jensen
1945-1960: Konrad Einsbohn
(efterfulgt af Karen
Marie Christensen
m.fl. (5 arvinger))
1960-1961: Cementarbejder
Anders Julius
Ørnsnes Einsbohn
1961-1972: Rentié Søren
Andersen
1972-1972: Karna Vestergaard
m.fl. (Formand Niels
Rejner Andersen)
1972-1975: Vognmand
E. Ovesen
1975-d.d.: Dagmar Ovesen

1881 Peder Andersen Kalstrup lader i tredje kvartal af 1881 et hus, en lade og en staldbygning indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 28.

a. Stuehuset, der er beliggende mod syd med øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med spåndtag.

Huset, der utvivlsomt er identisk med det nuværende hus, er sandsynligvis nyopført på indtegningsstidspunktet.

b. En lade beliggende mod vest med nord-sydvendte gavle. Byggemåden beskrives som bindingsværk med stråtag.

c. Staldbygning mod nord med øst-vestvendte gavle. Byggemåden beskrives som grundmuret med skifertag.

Af protokollens grundrids fremgår det, at lade og stald er forbundet med en portbygning. Stuehuset er fritliggende.

1914 Ved ændret indtegnning i 1914, hvor Jacob Peder Jensen står opført som ejer, beskrives stuehuset som grundmuret med paptag. Husets størrelse opgives til 13,7 x 8,2 m, højden til 2,7 m.

Et vaskehus m.v. beliggende nordvest for stuehuset beskrives som grundmuret med paptag. Vaskehusets størrelse opgives til 10,5 x 4,7 m, højden til 2,2 m.

Vaskehuset er ifølge grundrids placeret på samme sted som den tidligere ladebygning.

Matr. nr. 17^a

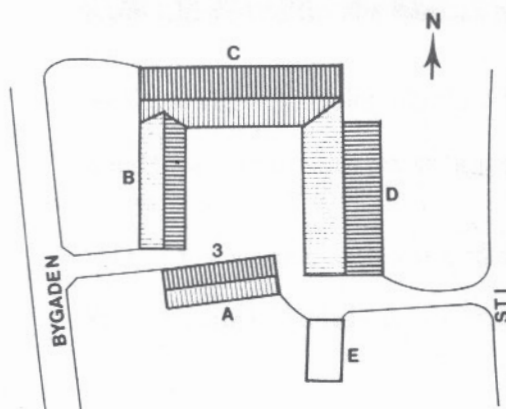
Beliggenhed: Bygaden 3

»Nordre Nørgaard«

Grundareal: 3387 m²

Stuehus: 150 m²

Udbygninger: 880 m²

Beliggenhedsplan:

A: stuehus

B: hestestald og vognport med malkerum og karlekammer

C: lade

D: kostald

E: tørvehus

Set fra bygaden mod øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Firlænget gård, hvoraf de tre udbygninger er sammenbygget. På vestgavlen af laden findes årstallet 1876 og på sydgavlen af den østlige stald 1877.

Stuehuset har gulkalket grundmur på tjæret sokkel. Heltag belagt med eternitskifer med zinkrygning. 2 skorstene i gule sten placeret i kippen. Facader og gavle afsluttes mod tag med hvid profileret gesims med tre rektangede bånd. Huset har zinktagrender. Sydfacaden har nok oprindelig været inddelt med 8 regelmæssige vinduesfag, men nu fremtræder den med to store vinduesfag, hvoraf det ene har en terrassedør, og fire vindueshuller af oprindeligt format. Gårdfacadens vinduer forekommer også uregelmæssigt placerede og proportionerede, her er også 2 pladedøre i egefiner og brunmalede karme.

Husets vinduer er af forskellige typer, henholdsvis 2 og 3 fags med helruder og trækruder for oven. Vinduerne er malet hvide. I nordfacadens

Øststald set fra Gl. Hasserisvej
mod vest

vestende er der i murværket spor efter tilmurede vinduesåbninger.

Sydøst for gården en lav udhusbygning med væg af opmurede kampesten og heltag med pandeplader.

Udbygningerne har hvidkalket grundmur på tjæret sokkel med delvis synlige sylsten. Heltagene er belagt med delvis rødmaledede pandeplader. Støbejernsvinduer af forskellige formater med halv- og fladbuede stik over.

Lade og stald set fra gårdsplads
mod nordvest

BEPLANTNING

Opkørslen fra Bygaden, samt en del af gårdspladsen, er belagt med marksten.

Mod Bygaden findes en tæt beplantning af større elmetræer, som er bevaringsværdige.

Syd for indkørslen står et stort asketræ.

Haven ligger syd for stuehuset og omkranses af en blandet sirbuskebeplantning.

På plænen i haven findes et smukt pæretræ samt et stort asketræ, som bør bevares.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 163-3 står der følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februar, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Søren Michalsen og Jørgen Mallii, begge af Hasseris Bye, foretaget følgende Taxation og Omvurderingsforretning til forandret Indtegning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard ejes og beboes af Jens Andersen (Nørgaard), som førhen under Hoved N° 31, Bi N° 4 ialt har været forsikret for 410 Rdl., be-

Nordre Nørgård set fra Bygaden. Postkort fra ca. 1900.

fandtes nu saaledes forandret og forbedret.

- a. Stuehuset i Østre og Vestre, 14 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag. Til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, 2 Jern Bilægger Kakkelovne, en indmuret Kobber Kiedel på 1½ Tønde samt 2 Skorstene og en Bageovn af brændte Sten..... 260 Rdl.
- b. Et Nordre Hus, 15 Fag, 10¼ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade..... 180 Rdl.
- c. Befandtes som forhen at vorden..... 110 Rdl. 550 Rdl.

1820 Oplysninger om litra C findes i taxation nr. 330-1 fra 1820, hvor der står følgende:

»En Gaard, ejes og beboes af Jens Andersen (Nørgaard), forsikret under N° 31-4, befandtes nu saaledes:

- c. Et Østre Hus, 14 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stald og Føehus«.

1877 Oplysninger om de nuværende gårdlænger findes i brandforsikringsprotokol fra ca. 1860-1930 under forsikring nr. 4. Af protokollen fremgår, at Jens Andersen Nørgaards enke i andet kvartal af 1877 lader gården indtegne i brandforsikring.

Af protokollen fremgår det endvidere, at gården er firlænget. Ifølge grundrids er stuehuset mod syd fritliggende, de tre udlænger er indbyrdes sammenbygget. Længerne beskrives således:

Stuehus mod syd med øst-vestvendte gavle beskrives som grundmuret med stråtag.

Lade mod nord beskrives som grundmuret med spåntag.

Fæhus mod øst og bryggers/stald mod vest beskrives som grundmuret med stråtag.

Vognport og tørvehus mod syd/øst beskrives opført i kampesten med stråtag.

Stuehuset er sandsynligvis identisk med det nuværende stuehus.

Lade mod nord samt bryggers/stald mod vest kan med rimelig sikkerhed fastslås, at være identisk med de nuværende udlænger, hvilket årstallet 1876 på ladens vestgavl og årstallet 1877 på bryggers/staldlængen understreget. Det gamle spåntag på ladens tagflade mod nord er bevaret ved, at man har ladet spåntaget blive liggende, da den eksisterende pandepladebeklædning blev oplagt.

1932 Ved ændret indtegnning i brandforsikring i 1932, hvor Gregers Nørgaard står opført som ejer, beskrives længerne:

Stuehuset mod syd beskrives som grundmuret med eternitskifer. Husets størrelse opgives til 21 x 6,5 m, højden til 2,2 m.

Laden mod nord beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives til 38 x 10 m, højden til 3 m.

Kostalden mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Kostalden størrelse opgives til 27,8 x 13,9 m, højden til 3 m.

Hestestald mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 23 x 7,5 m, højden til 2,5 m.

Tørvehus mod syd/øst beskrives opført i kampesten med pandepladebelagt tag. Tørvehusets størrelse opgives til 11,2 x 6,2 m, højden til 1 m.

Det kan med rimelig sikkerhed fastslås, at kostalden er nyopført på indtegnings tidspunktet, ligesom den er identisk med den nuværende kostald.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?(1673)-(1693)? : Christen
Willadsen

?-1715: Laurs Christensen
1715-1754: Jens Andersen
(gift med ovennævntes
enke)
1754-1790: Anders Jensen
Nørgaard
(ovennævntes søn)
1790-1797: Jens Andersen
Nørgaard
(ovennævntes søn)

Selvejere:

Den 15. juni køber Jens Andersen
Nørgaard gården til selveje af
Aalborg Hospital.

1797-1835: Jens Andersen
Nørgaard
(efterfulgt af enken)
1835-1876: Gårdmand Anders
Jensen Nørgaard
1876-1920: Gårdejer Jens
Andersen Nørgaard
(ovennævntes søn, efterfulgt af
enken Ane Marie Nørgaard)
1920-1967: Gregers Nørgaard
1967-d.d.: Børge Pedersen
og Anna Pedersen

Luftfoto af Nordre Nørgård med Thorsens Allé i baggrunden. Billedet fra 1950'erne.

Matr. nr. 18^{ee}
Beliggenhed: Bygaden 4

Grundareal: 871 m²
Bebygget areal: ca. 105 m²

Set fra Bygaden mod vest

Ejerliste

(Grunden er udstykket fra
matr.nr. 18^a i 1978)

1978-1983: Brandmand Niels
Vesterskov
Christensen og
Lisbeth Vesterskov
Christensen
1983-d.d.: Løge Henrik Ulf
Trykker og syge-
plejerske Marianne
Eberhard

BYGNINGSBESKRIVELSE

Huset er opført i 1978 og har gulmalet murværk på støbt, svagt tilbage-trukket sokkel, der er pudset.

Taget har halvvalm og er belagt med røde teglsten, isat ovenlysvinduer. Gulmalet skorsten placeret midt på den sydlige tagflade. Hvidmalet hovedgesims er ført op langs gavle.

Vinduer er grønmaledede etfags med lodrette og vandrette sprosser isat 6 ruder.

Yderdøre af lodrette planker i nordfacade og i vestgavl. Mod vest er huset sammenbygget med en garage, ligeledes med gulmalet murværk, men med fladt tag med svagt udhæng, afsluttet med hvidmalet stern. Mod Bygaden og i sydskellet er der opsat en gulmalet mur afdækket med tegl.

BEPLANTNING

Ejendommen omgives af have mod syd og vest. Den vestlige del af haven afsluttes med en spireahæk samt diverse sirbuske.

Den sydlige del af haven har karakter af gårdhave.

Ved husets nordlige facade er plantet 2 kastanietræer.

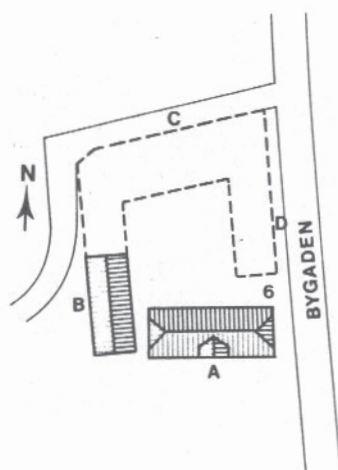
Mod Bygaden er plantet en række birketræer, synd det ikke blev lind.

Matr. nr. 18^a
Beliggenhed: Bygaden 6

Grundareal: 1869 m²
Stuehus: 210 m²
Udbygninger: 160 m²

Set fra haven mod nord

Beliggenhedsplan:

A: stuehus

B: kostald

C: nedrevet lade

D: nedrevet svinestald,
tørvehus og vognport

BYGNINGSBESKRIVELSE

Stuehuset har gulmalet grundmur på tjæret, svagt fremspringende sokkel med delvis synlige sylsten.

Taget har halvvalm og er belagt med røde teglsten. Tre skorstene i røde sten placeret i kippen, afdækket med beton. Den midterste med trækrør af ler. Mod syd en større facadekvist. Flunker beklædt med henholdsvis zink og træ. Hovedgesims er udkraget med kopper og hvidmalet. Mellem gavlvinduer mod øst er indmuret sandstensplade med påskrift og årstallet 1872.

Vinduer mod syd er nye, hvidmalede tofags med todelt ramme. Tredelt i østgavl. Mod nord samme type, men af ældre dato. To yderdøre mod gårdsplads beklædt med gråmalede, profilerede plader. Terrassedør mod syd er med sprosser. Sålbenke belagt med brune klinker.

Stalden mod vest gulkalket grundmur på tjæret sokkel med synlige sylsten mod syd. Taget belagt med aluminiumsbølgeplader og har svagt udhæng. Mod øst facadekvist over port isat lem. Ny gulkalket skorsten med betonafdækning. Nordgavlen er ny, men opmuret tilsvarende sydgavl med gesims, murankre og rundt støbejernsvindue.

Rødmaledede støbejernsvinduer med fladbuet stik. Garageport mod vest. Ejendommen var indtil 1977 firelænget, hvorefter en stald mod øst samt lade mod nord blev nedrevet tillige med halvdelen af kostalden mod vest. Omkring 1930 gennemgik ejendommen en større ombygning, hvor bl.a. stråtaget blev udskiftet, samt facadekvisten blev opført.

BEPLANTNING

Adgang til ejendommen er udformet som en lukket gårdsplads med pigstensbelægning.

Mod syd omkranses huset af en større have, hvor randbeplantning består af tilbageklippede elmetræer og sirbuske.

Mod Bygaden står en enkelt ikke velplejet ask.

I haven står enkelte frugttræer.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 18 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 14. juli, er efter anmeldt forbedring, af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hasseri og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg, på Ejerens Forlangent taget følgende Taxation til forandret Indtegtning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseri Bye.

En Gaard ejes beboes af Michel Sørensen, som førhen, under Hoved N° 31 og Bi N° 3, er taxeret for 440 Rdl., befandtes nu saaledes forandret og forbedret.

a. Stuehuset i Østre og Vestre, 14 Fag, 9½ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til 3 stuer, 3 Kamre, et Køkken og et Bryggers, Stueværelserne befandtes alle paamalede, ligesom overalt er forsvarlig nyt Loft, med Vinduer og Døre i Huset, 2 Jern Bilægger Kakkelovne samt Skorstene og Bageovn af brændte Sten 250 Rdl.

b. Et Nordre Hus, 16 Fag, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade..... 160 Rdl. 410 Rdl.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?(1673)-?: Christen Madsen

?(1683)-?: Mogens Madsen

?(1693)-?: Jens Madsen

1703-1725: Christen Christensen
Drstrup
(gift med enken)

1725-1777: Morten Sørensen

1777-1797: Niels Mortensen
(ovennævntes søn)

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Niels Mortensens enke, Maren Andersdatter, gården til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1815: Niels Mortensens enke, Maren Andersdatter (senere gift med Mikkel Sørensen)

1815-1859: Gårdmand Niels Mikkelsen

1859-1898: Mikkel Nielsen

1898-1907: Gårdejerske Inger Marie Nielsen (enke efter ovennævnte)

1907-1948: Lars Nielsen Mikkelsen

1948-(1964)? : Gårdejerske Else Katrine Klitgaard

?(1964)-(1970)? : Gårdejer J. L. Jensen

1971-1973: Riis og Thorndahl *eftf.*

1973-d.d.: Arkitekt Kjeld Christensen og Birgitte Christensen

1872 Oplysninger om det nuværende stuehus og udlænge mod vest findes i brandforsikringsprotokol fra ca. 1860-1930, hvor det under forsikring nr. 3 fremgår, at Mikkel Nielsens enke i tredje kvartal af 1872 lader gården indtegne i brandforsikring. Af protokollen fremgår, at gården var firlænget. Ifølge grundrids er stuehuset mod syd fritliggende, de tre udlænger er indbyrdes sammenbygget.

Længerne beskrives således:

Litra a. Stuehuset beliggende mod syd med øst-vestvendte gavle. Byggemåden beskrives som grundmuret med stråtag.

Litra b. Lade beliggende mod nord. Byggemåden beskrives som bindingsværk med klinede tavle og stråtag.

Litra c. Tørvehus/vognport beliggende mod øst. Byggemåden beskrives som bindingsværk med klinede tavle og stråtag.

Litra d. Stald/fæhus beliggende mod vest. Byggemåden beskrives som grundmuret med stråtag.

Stuehuset er identisk med det nuværende stuehus, og det kan med rimelig sikkerhed fastslås, at huset er nyopført på indtegnings-tidspunktet, hvilket årstallet 1872 på husets østgavl underbygger.

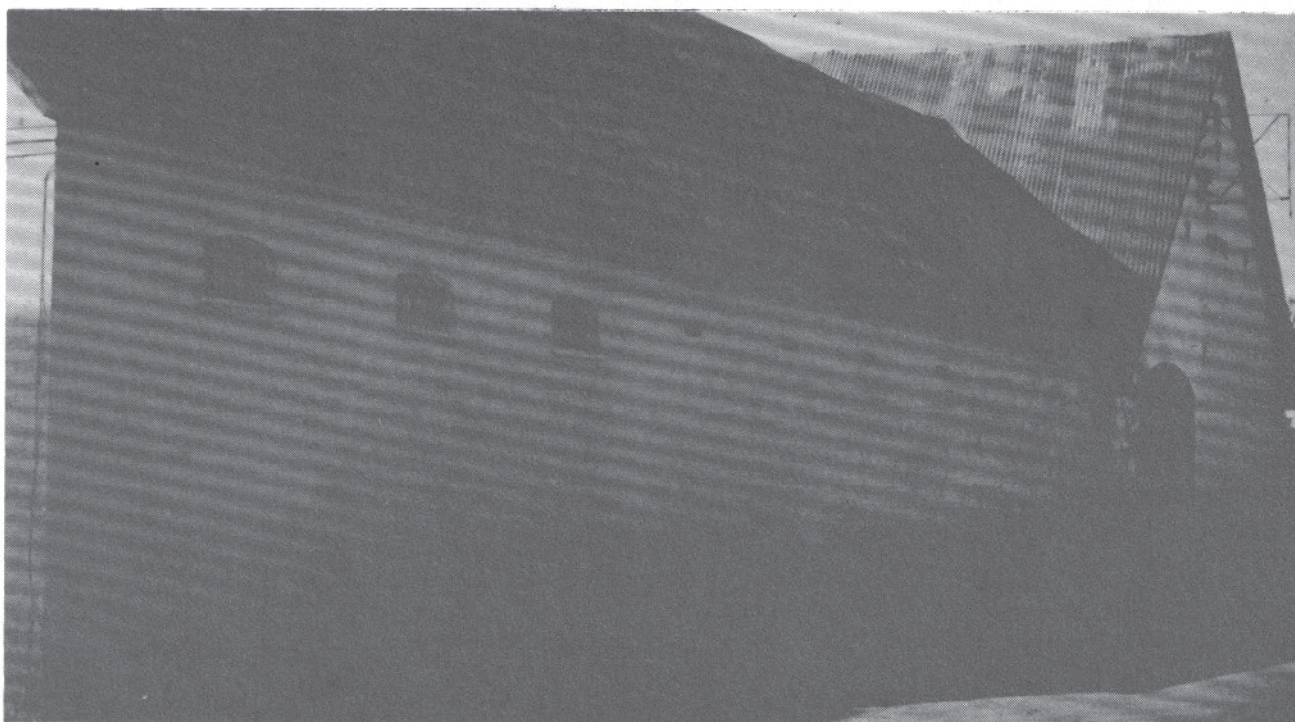
Stald/fæhus er sandsynligvis identisk med den nuværende lade. Dog er den nuværende længe afkortet.

1931 Ved ændret indtegnning i 1931, hvor Lars Nielsen Mikkelsen står opført som ejer, beskrives stuehuset således:

a. Stuehuset beliggende mod syd med øst-vestvendte gavle. Byggemåden beskrives som grundmuret med tegltag. Husets størrelse opgives til 23 x 9 m, højden til 2,3 m.

Ved omlægning fra stråtag til tegltag har huset sandsynligvis fået sin nuværende facadekvist.

1977 I 1977 nedrives laden mod nord og stalden mod øst samt halvdelen af kostalden mod vest. Arealet, hvor disse udlænger har været beliggende, blev senere udstykket (matr.nr. 18^{ae}).

Den tidligere stald og lade ud mod bygaden.

Matr. nr. 16^c

Beliggenhed: Bygaden 7

Grundareal: 6400 m²

Stuehus: 150 m²

Beboelse og drivhus set fra
Bygaden mod nordvest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret længehus i 1 etage med udnyttet tagetage. Huset er skalmuret med gule sten, der står blank med tilbagelagt fuge. Soklen er med cementpuds. Heltaget er tægt med eternitskifer og har skjulte tagrender og gavltrekanter. Stern og vindskeder i brunbejdsede krydsfinerplader. Et stort ovenlys i sydtagfladen, 2 skorstene i blank rødt murværk placeret i kippen. De oprindelige vinduesfag er på et tidspunkt ændret fra 2 fags vinduer til nedennævnte. Nordfacaden har dels vinduer med en fast rude, dels vinduer med en vandret sprosse øverst. En 2-fløjet fyldningsdør i eg. Sydfacaden har 5 store vinduesfag med helrude, foran hvilken der er monteret sprosseopdelte udvendige rammer uden glas. Det østligste vinduesfag er med terrassedør. Vinduerne er bejdset brune og har sålbænk af brune fliser. I vestgavlen er der udbygget en karnap medens østgavlen er sammenbygget med garage-, udhus- og drivhusbygning.

Huset er i øvrigt omgivet af 2 store drivhuse med hvidmalede sprosser.

BEPLANTNING

På ejendommen, som er et gartneri, findes ingen beplantning af betydning.

Grunden fremtræder åben.

BYGNINGSHISTORIE

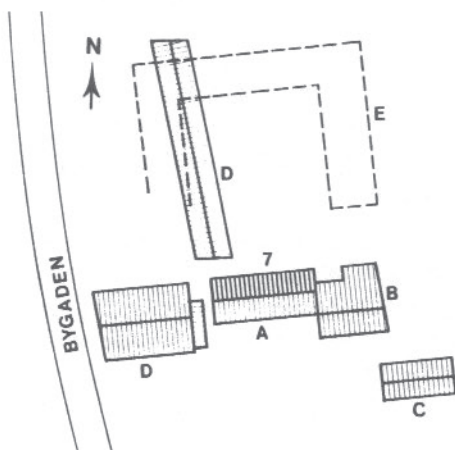
De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 163-1 står der følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februarii er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Søren Michalsen og Jørgen Mallii, begge af Hasseris Bye, foretaget følgende Taxation og Omvurderingsforretning til forandret Indtegning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard ejes og beboes af Niels Andersen Nørgaard, som førhen under Hoved N° 31, Bi N° 5 ialt har været forsikret for 420 Rdl.

- a. Stuehuset i Østre og Vestre, 14 Fag, 9½ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkeldovn, en indmuret Kobber Kiedel på 1¼ Tønde samt Skorsten og Bageovn af brændte Sten 210 Rdl.
- b. Et Nordre Hus, 14 Fag, 10¼ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade 160 Rdl.

Beliggenhedsplan:

A: stuehus

B: redskabsrum til gartneri

C: drivhuse

D: nedrevet vognport

E: nedrevet lade

F: nedrevet stald

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?(1664)-(1693)?: Morten
Christensen

1700-(1718)?: Søren Mortensen

?(1718)-1739: Søren Andersen

1739-1774: Peder Anders
Sørensen

(ovennævntes søn)

1774-1793: Niels Andersen
Nørgaard

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Niels Andersen Nørgaard, gården til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1820:	Niels Andersen Nørgaard (efterfulgt af enken)
1820-1825:	Jens Nielsen Nørgaard (efterfulgt af enken)
1825-1850:	Anders Nielsen Nørgaard
1850-1853:	Albertus Carlsen
1853-1856:	Jens Mortensen
1856-1888:	Niels Peter Jensen
1888-1892:	Jens Nielsen Nørgaard og Lars Peter Nielsen
1892-1926:	Jens Nielsen Nørgaard
1926-1968:	Gartner Ejvind Nørgaard (ovennævntes søn)
1968-d.d.:	Gartner Kjeld Nørgaard (ovennævntes søn)

c. Et Hus Østre i Gaarden, 14 Fag, 9 Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klippede Vægge og Straatag, til Stald og Føhus..... 130 Rdl. 500 Rdl«.

Ovennævnte bygninger er utvivlsomt de bygninger, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1878 Det nuværende stuehus er den eneste længe, der er tilbage af den oprindelige firlængede gård. Selvom stuehuset i nyere tid har fået ændret udseende radikalt, kan huset med rimelig sikkerhed føres tilbage til 1878, hvor Niels Peter Jensen (Nørgaard) lader gården indtegne i brandforsikring. Ifølge grundrids er stuehuset mod syd fritliggende, udlængerne der ligger nord for stuehuset er sammenbyggede..

Gårdlængerne beskrives således:

- Stuehus mod syd, beskrives som grundmuret med spåntag.
- Lade mod nord, beskrives som bindingsværk med stråtag.
- Stald mod øst og d. vognport mod vest, begge beskrives som grundmuret med stråtag.

1927 Den 16/4 1927 lader Ejvind Nørgaard følgende længer indtegne i brandforsikring:

- Stuehuset beskrives som grundmuret med eternitskifertag, husets størrelse opgives til 20x8 m, højden til 3 m.
- Stald/Tørvehus beliggende ca. 9 m nord for stuehuset, beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 13x6,8 m, højden til 3,6 m.

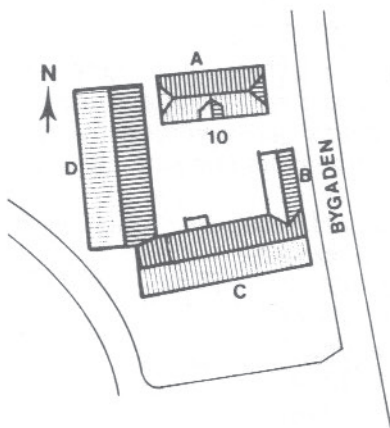
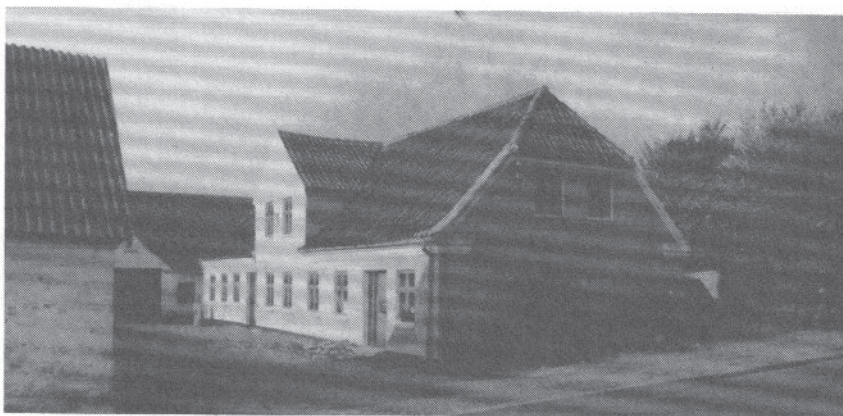
Stalden (litra b) blev nedrevet først i 1960'erne.

Matr. nr. 6^a

Beliggenhed: Bygaden 10

Grundareal:	ca. 4000 m ²
Stuehus:	180 m ²
Udbygninger:	910 m ²

Stuehus set fra Bygaden mod vest

Beliggenhedsplan:

- A: stuehus
B: vognport
C: lade
D: stald

BYGNINGSBESKRIVELSE

Firelænget gård, hvoraf de tre udlænger mod syd er sammenbyggede. Landbrugspligten er netop ophørt, og landbrugsjorden frasolgt.

Stuehuset har gulkalket grundmur på svagt fremspringende, tjæret sokkel. Taget er belagt med røde teglsten og har afvalmede gavle. Mod syd en større facadekvist med pudsede flunker. To skorstene af røde sten placeret i kippen. Tagetaget er delvis udnyttet, og har gavlvinduer mod vest og øst. Hovedgesims er udkraget og fortsætter ved gavle.

Vinduer er mod syd gamle danneborgsvinduer og er grønmalede. Mod nord er vinduer ændret til een rude med trækrude for oven. To yderdøre mod syd er nye ubehandlede plankedøre med sidepartier med glas. Terrassedør mod haven og halvdør mod vest, begge ubehandlede. Sålbenke er murede og hvidkalkede tillige med vindues- og dørfalse.

Udlænger er hvidkalkede og grundmuret med heltag belagt med grå bølgeeternit. Rødmalede støbejernsvinduer med fladbuede stik. Veststalden har mod vest en taskekvist isat rødmalet dobbeltport. Mod øst en mindre kvist over en dobbeltport med årstallet 1904.

Laden mod syd har mindre udhæng med synlige spærender. Rødmalede dobbeltporte i øst- og vestgavle. I vestgavlen årstallet 1952, hvor laden blev genopbygget efter en brand. Mod gårdspladsen 4 store støbejernsvinduer med 4 x 4 ruder.

Maskinhuset mod vejen har tre skydeporte mod gårdspladsen.

BEPLANTNING

Der findes ikke beplantning af betydning på ejendommen.

Veststalden og lade set mod nord/øst

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 163-2 står der følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februarii er af undertegnede Branddirektør med taxationsmændene, Søren Michalsen og Jørgen Hallii begge af Hasseris By, foretaget følgende Taxation og Omvurderingsforretning til forandret Indtegnning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard ejes og beboes af Anders Nielsen, som forhen under Hoved N° 31/2 har været forsikret for 420 Rdl.

a. Stuehuset i Østre og Vestre, 12 Fag, 9 1/4

Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, 2 Jern Bilægger Kakk-

Luftfoto af ejendommen set mod øst. Billede fra ca. 1940.

ovne, en indmuret Kobber Kiedel på een Tønde samt 2 Skorstene og en Bageovn af Sten	240 Rdl.	
Litra b. Befandtes som førhen at vorden	160 Rdl.	
Litra c. Befandtes ligeledes uforandret.	110 Rdl.	510 Rdl«.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

- ?(1673)-(1693)? : Laurs Willadsen
 ?(1719)-1754: Laurs Andersen
 1754-1767: Anders Laursen
 (ovennævntes søn)
 1767-1780: Søren Andersen
 (gift med enken)
 1780-1797: Anders Nielsen

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Anders Nielsen gården til selveje af Aalborg Hospital.

- 1796-1814: Anders Nielsen
 (efterfulgt af enken, Ane Larsdatter)
 1814-1825: Christen Andersen
 (ovennævntes søn)
 1825-1854: Corfix Jensen
 (ovennævntes svoger, efterfulgt af enken Maren Andersdatter)
 1854-1888: Gårdmand Lars Corfixen
 (ovennævntes søn)
 1888-1919: Jens Peder Corfitzen
 (ovennævntes søn)
 1919-1972: Lars Corfitzen
 (ovennævntes søn)
 1972-1982: Jens Peter Corfitzen
 (ovennævntes søn)
 1982-1983: Jenny Hansen
 (ovennævntes arving)
 1983-d.d.: Frederik Vang Christensen

Oplysninger om udlængerne findes i taxation nr. 330-3 fra 1820, hvor der står følgende:

- 1820 »En Gaard, ejes og beboes af Corfix Jensen førhen Anders Nielsen – forsikret under N° 31-2, befandtes nu således:
 b. Et Søndre Hus, 16 Fag, 10 Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade.
 c. Et Vestre Hus, 14 Fag, 9 Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stald og Fæhus«.

Efter al sandsynlighed er ovennævnte bygninger de samme bygninger, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

- 1875 Oplysninger om de nuværende gårdlænger findes i brandforsikringsprotokol fra ca. 1860-1930, hvor det under forsikring nr. 2 fremgår, at Lars Corfixen i 2. kvartal af 1875 lader gården indtegne i brandforsikring.

Af protokollen fremgår det, at gården er firlænget. Ifølge grundrids er stuehuset mod nord fritliggende, de tre udlænger er indbyrdes sammenbygget. Længerne beskrives således:

Stuehuset mod nord med øst-vestvendte gavle, lade mod syd, staldlænge mod vest og et vogn- og tørvehus mod øst. Byggemåden for længerne beskrives som grundmurede med stråtag.

Efter alt at dømme er stuehuset samt vogn- og tørvehuslængen identisk med de længer, der endnu ligger på stedet.

- 1904 I fjerde kvartal af 1904 lod Jens Peder Larsen staldlængen mod vest indtegne i brandforsikring, og rimeligvis stod længden da nyopført, hvilket årstallet »1904« over porten mod gårdspladsen underbygger.

Staldlængden beskrives som grundmuret med paptag.

- 1922 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1922, hvor Lars Corfitzen står opført som ejer, beskrives længerne således:

Ejendommen set fra Bygaden 7 i begyndelsen af 1900-tallet. Bemærk at udlængerne og stuehuset er tækket med strå.

Stuehuset beliggende mod nord beskrives som grundmuret med tegltag. Husets størrelse opgives til 24 x 8,5 m højden til 2,5 m.

Ved ændring fra stråtag til tegltag er huset mod Bygaden sandsynligvis blevet afkortet, ligesom huset har fået sin nuværende facadekvist.

Ladelængen beliggende mod syd beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives til 31 x 11 m, højden til 3,7 m.

Staldlængen beliggende mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 30 x 12,5 m, højden til 2,7 m.

Vognport beliggende mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Vognportens størrelse opgives til 11,5 x 6 m, højden til 2 m.

1952 I 1952 brænder laden mod syd. Samme år genopføres laden, og i denne forbindelse bliver ydervæggene forhøjet med ca. 75 cm (trempel).

Ifølge brandforsikringsprotokollen opgives størrelsen på den genopførte lade til 31,5 x 10,3 m, højden til 4,5 m. Laden beskrives som grundmuret med bølgeeternittag.

Ved samme lejlighed bliver tagbeklædningen på de øvrige udlænger udskiftet med bølgeeternit.

Matr. nr. 15^a

Beliggenhed: Bygaden 11
»Niemanns Gaard«

Bebygget areal: 240 m²

Den tidligere lade set fra haven
mod sydvest

Beliggenhedsplan:

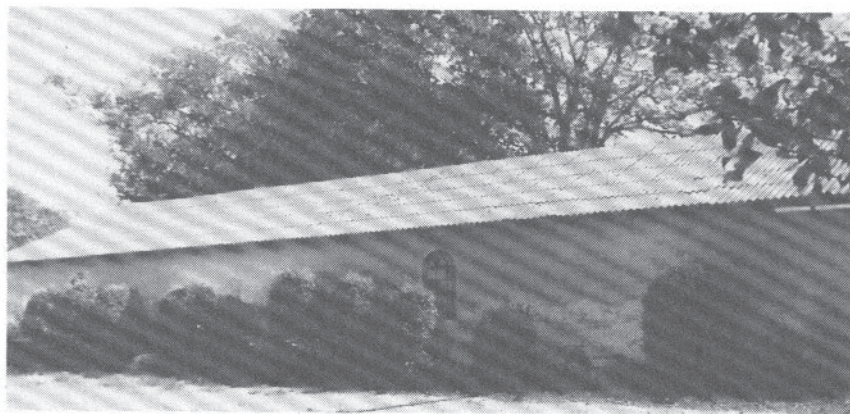
A: nedrevet stuehus

B: nedrevet stald

C: tidligere lade, nu garage

D: nedrevet hestestald

E: nedrevet lade (henhørte under
tidligere matr. nr.: 15^b)

BYGNINGSBESKRIVELSE

Den fritliggende lade, der ligger med vestgavl ud til Bygaden er den sidste længe, der er tilbage af en firelænget gård. Laden er gulkalket og grundmuret med et 30° heltag med grå bølgeeternit, ingen tagrender (taget har tidligere været 45° og beklædt med pandeplader. Lille udhæng med synlige spærender. Vindskeder ved gavle. Vestgavlen beklædt med 1 på 2 brædder, der er sortbejdsede. Mod nord 2 stk. store småsprossede jernstaldvinduer med halvbuede stik. Mod syd 4 stk. tilskoddede jernvinduer i forskellig format, skodderne er overkalket. I øst- og vestgavlen store bræddebeklædte skydeporte, rødmaled. Mod Bygaden er der en læmur, der formentlig har været ydervæg i den tidligere vestlænge.

BEPLANTNING

Mod Bygaden findes en lille gruppe popler samt enkelte dårlige plejede elmetræer.

Øvrige del af haven er udlagt som urtehave uden beplantning af særlig værdi.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokollen fra 1800-1830. Om taxation nr. 163-6 står der:

1805 »Anno 1805, den 21. Februarii er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Søren Michalien og Jørgen Mallie, begge af Hasseris Bye, foretaget følgende Taxation og Omvurderingsforretning til forandret Indtegning under Brandforsikringen Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard ejes og beboes af Niels Christensen, Sognefoged, som forhen under Hoved N° 31 Bi N° 6 i alt har været forsikret for 410 Rdl., befandtes nu således forandret og forbedret.

a. Stuehuset i Østre og Vestre, 12 Fag, 9 3/4 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, 2 Jern Bilægger Kakkelovne, en indmuret Kobber Kiedel på en Tønde samt Skorsten og Bageovn af brændte Steen.....	220 Rdl.
b. Et Søndre Hus, 15 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade.....	170 Rdl.
c. Et Østre Hus befandtes som forhen at vorde.....	110 Rdl. 500 Rdl.

Oplysning om litra C findes i taxationen nr. 330-5 fra 1820, hvor der står følgende:

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?(1664)-(1683)? : Mads Nielsen
?(1688)-1706: Niels Madsen
1706-1752: Svend Jørgensen
(gift med enken)
1752-1770: Søren Nielsen
1770-1797: Niels Christensen
(Ovesen)

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Niels Christensen gården til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1810: Niels Christensen
1810-1814: Anders Nielsen
1814-1853: Christen Nielsen
1853-1888: Gårdmand Jens Christensen Ovesen
1888-1909: Gårdejer Niels Christian Jensen Ovesen
1909-1948: Edvard Sofus Niemann
1948-1952: Frederik Vilhelm Chr. Niemann
(ovennævntes søn)
1952-1958: Gårdejer Peder Samuelsen
1958-d.d.: Vognmand Gunnar Nørgaard Jensen

1820 »En Gaard, ejes og beboes af Christen Ovesen, førhen Niels Christensen, forsikret under N° 31-6, befandtes nu saaledes:

c. Et Østre Hus, 10 Fag, 9 Alen dyb, Fyrre
Under og Overtømmer, klinede Vægge og
Straatag, til Fæhus«.

1889 Den nuværende lade mod syd er den sidste længe, der er tilbage af den firlængede gård. Laden kan føres tilbage til 1889, hvor den ifølge brandforsikringsprotokollen beskrives som beliggende mod syd, grundmuret med spåntag. Den forsikrede står anført som Niels Christian Jensen Ovesen.

1922 I 1922 lader Edvard Sofus Niemann gården indtegne i brandforsikring. Gården, der er firlænget, beskrives således:

- a. Stuehuset mod nord beskrives som grundmuret med stråtag. Husets størrelse opgives til 22 x 7 m, højden til 2,5 m.
- b. Laden mod syd beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives til 27 x 10 m, højden til 3,5 m.
- c. Kostalden mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 27 x 8 m, højden til 2,5 m.
- d. Hestestalden mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 16 x 7 m, højden til 2,5 m.

1953 I 1953 brænder udlængerne. Laden mod syd bliver ikke mere beskadiget af branden end den kan genopbygges. I denne forbindelse får den ændret taghældningen fra 45° til den nuværende taghældning. De øvrige udlænger nedrives

1973 Stuehuset blev nedrevet først i 1970'erne.

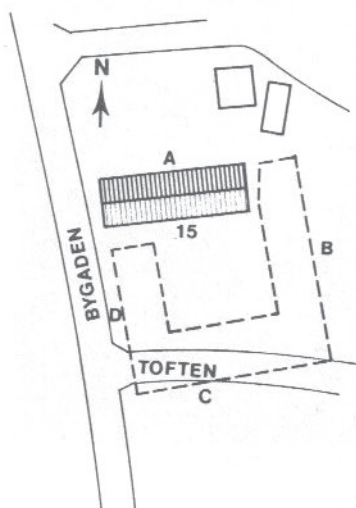
Matr. nr. 14^a

Beliggenhed: Bygaden 15

Grundareal: 2290 m²

Stuehus: 240 m²

Set fra haven mod nord/vest

Beliggenhedsplan:

A: stuehus

B: nedrevet kostald

C: nedrevet lade

D: nedrevet stald og mælkestald

BYGNINGSBESKRIVELSE

Stuehuset er den sidste længe, der er tilbage af en firlænget gård. Huset er grundmuret med øst-vestvendte gavle med heltag, beklædt med eternitskifer. Over den fremspringende sokkel står facader og gavle vand-skurede og gulmalede. Facaderne afsluttes ved tag med en hvidmalet savskiftesims, der går om hjørnet på gavlene og fortsættes op langs tagpladerne. Ved gavle afsluttes taget med hvidmalede vindsceder. På tagryggen tre nye blokformede skorstenspiber i gult murværk. Rygning og tagrender udført i zink. Vinduerne er nye hvidmalede dannebrogsvinduer med thermoruder af oprindelig type. Vinduerne sidder lidt tilbage-trukket i murfalse med fladbuestik og hvidmalede, profilerede sålbænke. I gavl mod vest har der oprindelig været 3 stk. 2 fags vinduer i udformning som husets øverste vinduer. Under vinduerne i facader og gavl mod vest et blændingsfelt. I gavl mod vest et frisebånd under gavlvinduer. Hoveddøren i facaden mod syd er en ny, hvidmalet, tofløjet fyldningsdør. Hver dørfløj har to fyldninger under et lille, kvadratisk overvindue. Døre i øst-gavl er nye, hvidmalede rammedøre inddelt i tre lige store fyldninger. Øvrige havedøre er tofløjet rammedøre med tre glasfyldninger i hver fløj. I øst- og vestgavl runde hvidmalede støbejernsvinduer.

BEPLANTNING

Ejendommen omgives af en stor have.

Nordhaven er omkranset af høje bevaringsværdige elmetræer.

Langs skellet mod Bygaden står 3 større veludviklede elmetræer.

I havens nord-østlige del findes 2 meget store og værdifulde kastanietræer.

Sydhaven er omkranset af en yngre beplantning, som hovedsageligt består af bøg, gamle sirbuske samt enkelte fritvoksende elmebuske.

Ved stuehusets østgavl står et stort poppeltræ.

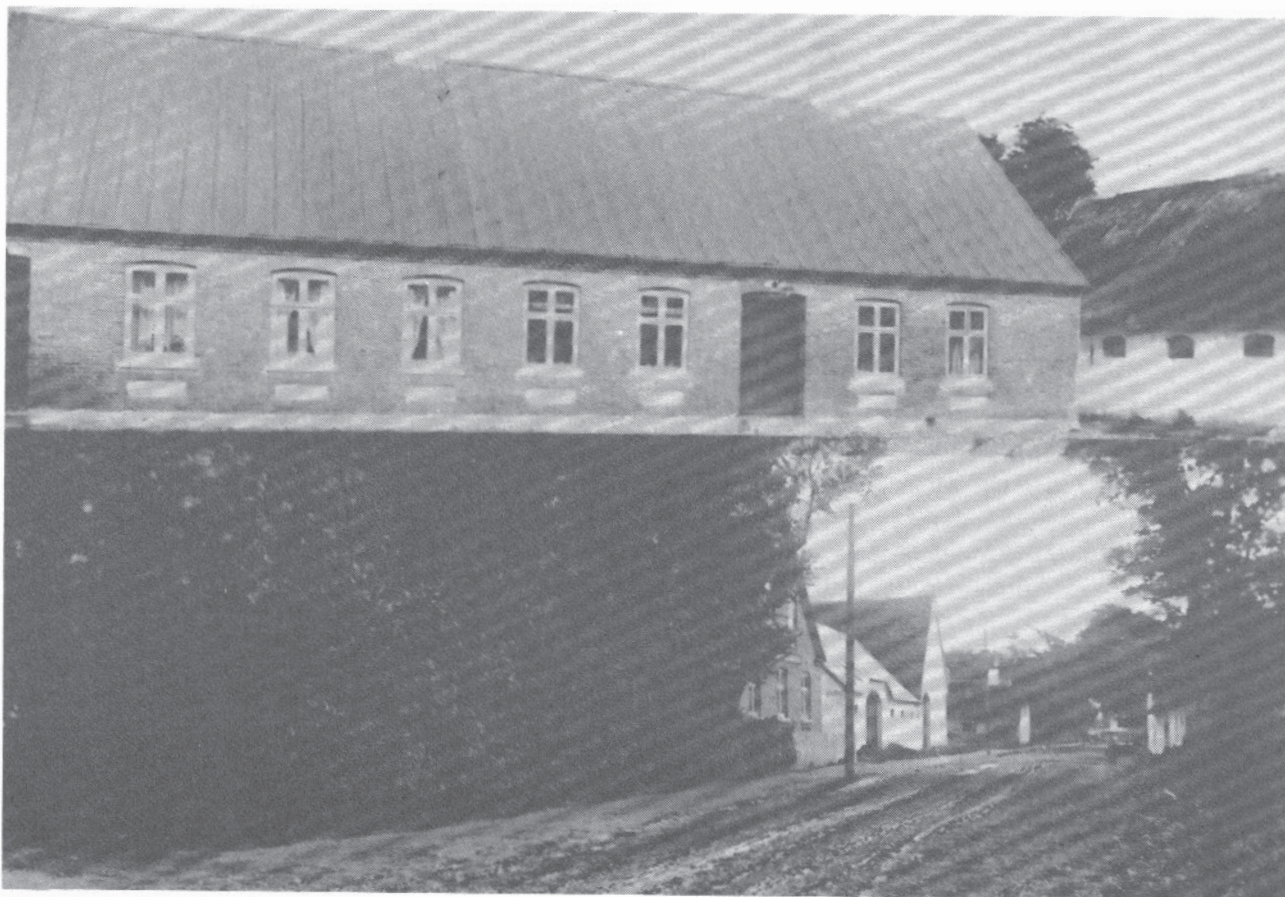
BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 162-1 står følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februar er efter anmeldt Forbedring af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen og Jens Andersen, begge af Hassers Bye, foretaget følgende Taxation til forandret Indtægning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hassers Bye.

En Gaard ejes og beboes af Niels Jensen Kalstrup, som forhen under Hoved N° 31 Bi N° 8 i alt har været taxeret og forsikret for 410 Rdl., befandtes nu saaledes forandret og forbedret.

Øverst: Stuehuset set fra gårdspladsen mod nord.
Nederst: Ejendommen set fra Bygaden. Bemærk at Bygaden endnu ikke har fået belægning og de nye elmaster.
Postkort fra ca. 1920.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

- ?(1664)-(1673)?: Knud Sørensen
 ?(1673)-(1693)?: Peder Christensen
 ?(1693)-1717: Jens Pedersen (Hald)
 1717-1754: Jens Sørensen Krog
 (gift med enken)
 1754-1780: Laurs Laursen
 (gift med enken)
 1780-1782: Jens Andersen
 Neysborg
 (efterfulgt af enken
 Ane Hansdatter)
 1782-1797: Niels Jensen
 Kalstrup
 (gift med Jens
 Andersen Neyborgs
 enke, Ane Hansdatter)

- a. Et Hus i Østre og Vestre til Stuehus, 13 Fag, 9 3/4 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre. En Jern Bilægger Kakkellovn, en indmuret Kobber Kiedel på 1 1/2 Tønde samt Skorsten af brændte Steen og Bageovn af Leer, a 20 Rdl..... 260 Rdl.
- b. Et Hus beliggende Søndre i Gaarden med Enden i Østre og Vestre til Ladehus, 15 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, med Tømmer Skillerum og Fiel Skillerum, a 14 Rdl..... 210 Rdl.
- d. Et Østre Hus, 14 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, med Tømmer og Fiel Skillerum 130 Rdl. 600 Rdl«.

Ovennævnte bygninger er utvivlsomt de bygninger som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1877 Oplysninger om det nuværende stuehus findes i brandforsikringsprotokol fra ca. 1860-1930, hvor Niels Chr. Kalstrups enke, Ane Johanne Corfixsen, i fjerde kvartal af 1877 lader gården indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 8. Af protokollen fremgår det, at gården er firlænget. Ifølge grundrids er stuehuset mod nord fritliggende. Udlængerne, der er beliggende syd for stuehuset, er indbyrdes sammenbygget. Længerne beskrives således:

Stuehuset beliggende mod nord med øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag.

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Niels Jensen Kalstrup gården til selveje af Aalborg Hospital.

- 1797-1808: Niels Jensen
Kalstrup fra Kalstrup
i Veggerby
- 1808-1840: Christen Nielsen
Svenstrup
(ovennævntes søn)
- 1840-1859: Gårdmand Niels
Christensen Kalstrup
(ovennævntes søn)
- 1859-1881: Ane Johanne Corfixen
(enke efter oven-
nævnte, bevilling til
hensidden i udskiftet
bo)
- 1881-1903: Jens Olesen
(gift med ovennævntes
datter Johanne Marie
Nielsdatter Kalstrup)
- 1903-1913: Niels Christian
Kalstrup Olesen
(ovennævntes søn)
- 1913-1931: Gårdejer Anders
Jensen Nørgaard
- 1931-1935: Gårdejer Oscar V.
Hansen, Hjørring
- 1935-1943: Kreaturhandler
Sverdrup Dybbro,
Romdrup
- 1943-(1949)? : Proprietær J. Chr.
Andersen
- ?(1949)-1953: Gårdejer Peder
Samuelsen
- 1953-1969: Fhv. gårdejer
Thorvald Müller
Larsen
(efterfulgt af enken
Ruth Larsen)
- 1969-1975: Ruth Larsen
(enke efter oven-
nævnte)
- 1975-1977: Revisor Frank
Viborg
- 1977-d.d.: Arkitekt Bendt
Stender

Huset kan meget vel være opført før 1877. Det er dog ikke muligt på det foreliggende grundlag at tidsbestemme huset mere nøjagtigt. Lade beliggende mod syd, fæhus mod øst og stald/mælkestald mod vest beskrives som grundmuret med spåntag.

- 1896 I tredje kvartal af 1896, hvor Jens Olesen står anført som ejer, foretages der en omvurdering af huset. Ifølge mundtlige oplysninger er årsagen til omvurdering, at stuehuset var blevet forlænget mod vest til brug som aftægtsbolig.
- 1927 I 1927 lader Anders Jensen Nørgaard gården indtegne i brandforsikring. Gården, der er firlænget, beskrives således:
- a. Stuehuset mod nord beskrives som grundmuret med eternitskifertag. Husets størrelse opgives til 26,3 x 8,7 m, højden til 3 m.
 - b. Laden mod syd beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse er opgivet til 34,2 x 10 m, højden til 3 m.
 - c. Kostalden mod øst beskrives som grundmuret med stråtag. Staldens størrelse er opgivet til 27,5 x 7,5 m, højden til 2,7 m.
 - d. Hestestalden mod vest beskrives som grundmuret med eternitskifertag. Stalden størrelse er opgivet til 17,2 x 8,1 m, højden til 3 m.
- 1931 I 1931 nedbrændte udlængerne.
- 1932 De nedbrændte udlænger blev i 1932 genopført af gårdejer Oscar V. Hansen
- (1948) I forbindelse med Tøftens gennembrud til bygaden i slutningen af 1940'erne, blev laden mod syd samt hestestald mod vest nedrevet.
- 1961 Kostalden mod øst blev i et kort åremål anvendt til stål møbelfabrik, men blev i 1961 nedrevet.

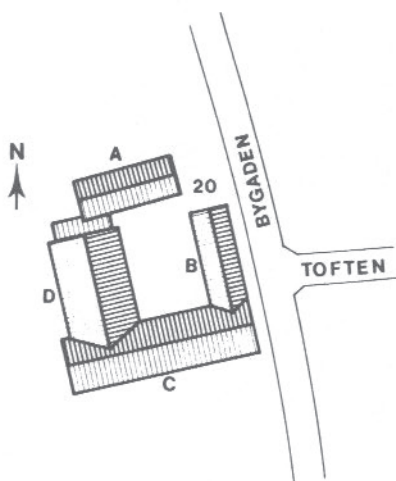

Ejendommen set fra samme sted som det foregående billede. Udlængerne er genopbygget i et ændret udseende efter brand i 1931. Billede fra ca. 1935.

Matr. nr. 7^a
Beliggenhed: Bygaden 20

Grundareal: 17 ha
Stuehus: 138 m²
Udbygninger: 724 m²

Stuehus set fra gårdsplads
mod nord

Beliggenhedsplan:

- A: stuehus
- B: hestestald, tidligere med
aftægtsbolig
- C: lade
- D: kostald

BYGNINGSBESKRIVELSE

Firelænget gård med de tre udlænger sammenbygget, stuehuset mod nord er sammenbygget med vestlængen med en udhusbygning. Grundmuret stuehus i en etage, 45° heltag belagt med eternitskifer. Fremspringende gråmalet sokkel, gulkalket murværk, hvidkalket udkraget betonsålbænk. Gavlfriser med hvidkalket bund. Under taget afsluttes langsiderne med en hvidtet bloktandsnitgesims, der går et lille stykke ind på hver side af gavlene og derefter op langs tagfladerne. I tagryggen 2 stk. blokformede skorsten i røde sten med ler-røgrør. Huset har zinktagrender. Gavlene har et lille udhæng med blåmalede vindskeder. 2-fags blåmalede vinduer af dannebrogstype med fladbuede stik over. Hoveddør og bryggersdør mod syd er blåmalede rammedøre med seks små ruder over en pladefyldning. To vinduer i facaden mod nord er tilmurede. I gavl mod øst et 3-rammet vindue, oprindeligt har der været 3 stk. 2-rammede vinduer. I facaden mod gårdspladsen (mod syd) har der til højre for hoveddøren været et 2-rammet vindue, muligvis er hoveddøren ved samme lejlighed blevet flyttet. I østgavl højtsiddende rundt blåmalet støbejernsvindue. Der er ikke foretaget større ombygning af huset, hvilket gælder både udvendigt og indvendigt.

Udlængerne er grundmuret og med hvidkalket murværk. Heltag belagt med pandeplader. Længe mod øst har ved tag og i gavle fremspringende lodrette og vandrette facadebånd, der er gulkalket. Rødmalet jernvinduer med fladbuede stik. Staldvinduer i østlænge mod Bygaden er tilskoddet. Facade og gavle har tidligere været rødkalkede (lys-rød).

BEPLANTNING

Haven nord for stuehuset er omkranset af randbevoksning, som hovedsagligt består af store elmetræer.

I nordskellet findes et stort asketræ.

Underbeplantning består hovedsageligt af hyld, som bør fjernes.

Ved stuehusets vestgavl står et smukt fritstående kastanietræ.

Randbeplantningen er værdifuld og bør bevares. Det kunne dog være ønskeligt om der blev foretaget en udtynding og pleje af beplantningen. Gårdspladsen har rester af gammel markstensbefæstelse.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 162-2 står der følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februarii er efter anmeldt Forbedring af Under tegnede Branddirektør med Taxationsmændene Sognefoged Niels Christensen og Jens Andersen begge af Hasseris Bye, foretaget følgende Taxation til forandret Indtegnning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard øjes og beboes af Niels Andersen Hune, forhen forsikret for 420 Rdl., efter Ejerens Forlangende omvurderet.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?-(1673)-?: Povel Justesen
?(1683)-1688: Christen Povelsen
1688-(1693)? Povel Justensen
?(1693)-1739: Laurs Povelsen
(ovennævntes søn)
1739-1748: Anders Pedersen
(gårdforsidder)
1748-1767: Christen Stephensen
1767-1797: Niels Andersen Hune
(gift med ovennævntes
datter)

- a. Stuehuset i Østre og Vestre 13 Fag, 9¼
Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer,
klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kam-
mer, Køkken og Bryggers med Loft, Vin-
duer og Døre, en Jern Bilægger Kakke-
lovn, en indmuret Kobber Kiedel 1½
Tønde samt Skorsten og Bageovn af
Brændte Sten..... 260 Rdl.
- b. Et Søndre Hus 15 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra
Under og Overtømmer, klinede Vægge og
Straatag til lade 210 Rdl.
- c. Et Østre Hus 14 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra
Under og Overtømmer, klinede Vægge og
Straatag, til Stald og Fæhus..... 130 Rdl. 600 Rdl«.

Gårdlængerne er efter al sandsynligheds de samme længer, som er vist på matrikelkortet fra 1801.

1877 Tre af nuværende længer kan føres tilbage til 1877, hvor Jens Corfixen i 2. kvartal af 1877 lader gården indtegne i brandforsikring under forsikrings N° 7.

Af protokollen fremgår det, at gården er firlænget, ifølge grundrids er stuehuset mod nord sammenbygget med fæhus mod vest, de tre udlænger er indbyrdes sammenbygget. Længerne beskrives således:

Ejendommen set fra Bygaden mod sydvest. Bemærk de stråtekte udlænger og stuehuset med spåntag. Billede fra ca. 1910.

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Niels Andersen Hune gården til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1805: Niels Andersen Hune
1805-1820: Anders Nielsen Hune
1820-1835: Jens Wognsen
1835-1845: Corfix Jensen
1845-1879: Gårdmand Jens Corfixen
(ovennævntes søn)
1879-1883: Lauritz Chr. Jensen Corfixen
(ovennævntes søn)
1883-1890: Niels Chr. Jensen Corfixen
(ovennævntes bror)
1890-1942: Lars Paulsen Andersen
1942-1948: Signe Andersen
(enke efter ovennævnte)
1948-1966: Jens Marius Andersen, Lauritz Andersen, Thorvald Andersen
(ovennævntes sønner)
1966-d.d.: Lauritz Andersen, Thorvald Andersen

- a. Stuehuset beliggende mod nord med øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med spåntag.
- b. Lade beliggende mod syd og c. beboelse/stald beliggende mod øst, beskrives som grundmuret med stråtag.
- d. Fæhus beliggende mod vest, beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.

Den nævnte beboelse i nordenden af staldlængden har ifølge mundtlige oplysninger været karlekamre.

Stuehuset mod nord, lade mod syd og beboelse/stald mod øst er sandsynligvis identisk med de nuværende bygninger.

1897 I det andet kvartal af 1897 lod Lars Paulsen Andersen en ny kostald beliggende mod vest indtegne til brandforsikring. Stalden beskrives som grundmuret med stråtag. Kostalden er identisk med den nuværende længe.

1932 Den 31/8 lader Lars Paulsen Andersen gården indtegne til brandforsikring. Gården beskrives således:

- a. Stuehuset beliggende mod nord beskrives som grundmuret med skifertag. Husets størrelse opgives til 19 x 8 m, højden 3 m.
- b. Lade beliggende mod syd beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives til 34,5 x 10 m, højden 2,8 m.
- c. Hestestalden beliggende mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Hestestaldens størrelse opgives til 18,2 x 7,0 m, højden 3,1 m.
- d. Kostalden beliggende mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Kostaldens størrelse opgives til 19,9 x 12,2 m, højden 3,3 m.

Udover udskiftning af tagmateriale er staldlængden (c) mod nord blevet afkortet med ca. 3 meter.

I henhold til mundtlige oplysninger er årsagen til udskiftning af tagbeklædningen, at den gamle tagbeklædning blev stærkt beskadiget, da udlængerne på genbogården (matr.nr. 14^a) i 1931 nedbrændte.

Matr. nr. 67^a)

Beliggenhed: Bygaden 21

Grundareal: 818 m²
Boligareal: 100 m²
Udhus/carport: 24 m²

Set fra Bygaden
mod syd-øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret længehus i én etage, 8 fag langt, med heltag med halvvalme. Taget er tækket med strå med kragetræ (ryttere på tagrygning. Soklen er malet sort. Facaderne er vandskurede og malet gule med hvidmalede vindueslysninger og sålbænke. Den østlige del af huset (ca. $\frac{1}{3}$ af længden) er formentlig af nyere dato end det øvrige, herom vidner 2 vinduesfag i et større format samt en højere placering. Facaden afsluttes med sugfjæl under tag. 2 skorstene er papindklædte og gulmalede, én er af nyere dato og i blankt gult murværk. Vinduerne er to-rammede med vandrette sprosser, malet Nordfacaden har 2 fyldingsdøre, der ved en fin bemaling har fået fyldingerne fremhævet i farverne rødbrun og grøn. I vestgavlen er murankre svagt synlige under malingen. På hver side af gavlvinduet er der en lille åbning i muren, overdækket af et halvrundt stik og med frempringende rulskifte som sålbænk.

Ved husets nordøstre hjørne er der opført en carport af ny dato. Udført i trykimprægneret tømmer og med fladt tag.

Huset er restaureret i 1968.

Ejerliste

?-1878:	Niels Nielsen Nørgaard
1878-1902:	Peder Andersen Kalstrup
1902-1923:	Henrik Andersen (efterfulgt af enken Marie Magdalene Andersen)
1923-1973:	Arbejdsmand Poul Andersen Klitgaard
1973-1974:	Claus Lykke Madsen
1974-1979:	Herluf Julius Valbjørn
1979-d.d.:	Tømrer Finn Vilhelm Christensen

I vestenden af denne længe lå den første brugsforening, oprettet 1906 og flyttet over i den nyopførte Brugs i 1910. Bemærk de 4 skorstene! Billedet er fra ca. 1910.

BEPLANTNING

I haven, der ligger syd og øst for huset, findes et enkelt stort frugttræ. I skellet mod øst står et smukt bevaringsværdigt asketræ. Øvrige beplantning består hovedsagelig af sirbuske, stedsegrønne buske samt slyngplanter på plankeværker.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse kan føres tilbage til 1802, hvor der i taxationsprotokol under taxation nr. 47 står følgende:

1802 »Anno 1802, den 27. Februari, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hassersis Bye og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hassersis Bye.

Et Huus ejes og beboes af Lars Pedersen.

Huset ligger i Østre og Vestre, 9 Fag, 9 Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer,

klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kam-
mer, Køkken og Bryggers med Loft, Vin-
duer og Døre, en Jern Bilægger Kakk-
elovn med indmuret Kobber Kiedel på $\frac{3}{4}$
Tønde, samt Skorsteen og Bageovn af
Brændte Sten..... 180 Rdl.

Er forsvarlig mod Ildsfare og før nævnt forsikret under Gaard N° 31
Bi N° 9, Litra C, hvorfra dette Huus er udparcelleret«.

1874 Oplysninger om det nuværende hus kan føres tilbage til fjerde kvar-
tal af 1874, hvor et stuehus med lade og stald bliver indtegnet i
brandforsikring.

Det oplyses, at den forsikrede er Niels Nielsen Nørgaard. Huset be-
skrives som grundmuret med strå.

Sandsynligvis er huset opført før 1874. Det er dog ikke muligt på det
foreliggende grundlag at tidsbestemme huset mere nøjagtigt.

1905 Ved forandret indtegnning til brandforsikring i 1905, hvor Henrik
Andersen står opført som den forsikrede, benævnes huset som stue-
hus og butik, byggemåden som grundmuret med stråtag.

Matr. nr. 7^h

Beliggenhed: Bygaden 22

Grundareal: 2090 m²

Stuehus: 85 m²

Udhuse: 80 m²

Set fra Bygaden mod syd/vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret i en etage med delvis udnyttet tagetage. Heltag belagt med pandeplader. Gulkalket murværk, på sort lidt fremspringende sokkel. Ved tag afsluttes facademurværk med en hvid bloktandsnitsgesims. Ved vestgavl en glatpudset gulkalket skorsten. Spor i tagryggen fra 2 skorstene. Hvide vindueslysninger, fladbuede stik over vinduer, hvidkalkede murstenssålbenke. Tagrender og nedløb af zink. Vinduer har en fast rude i de oprindelige karme med trækruder foroven (tidligere 2-rammede vinduer). Hoveddøren er en blåmalet fyldningsdør med sprosseopdelt glasfyldning foroven. I gavl mod øst et højtstående rundt støbejernsvindue.

Det vestligste udhus er grundmuret med hvidkalket murværk og heltag belagt med pandeplader. Rødmalede jernvinduer med fladbuede stik. Lille udhæng med synlige spærender.

Det nordligste udhus er grundmuret med hvidkalket murværk og halvtag belagt med pandeplader.

Ejerliste

(Grunden udstykket fra matr. 7^a i 1876)

- 1876–1886: *Niels Jensen Corfixen* (skøde fra faderen Jens Corfixen, matr. nr. 7^a. I 1886 efterfulgt af enken Kirsten Nilsen)
- 1886–1896: *Laurits Chr. Jensen Corfitzen* (gift med Niels Jensen Corfixens enke, Kirsten Nielsen)
- 1896–1898: *Jens Rasmussen*
- 1898–1938: *Gårdejer Peder Chr. Sørensen (Stoffersen)* (efterfulgt af enken Else Stoffersen, født Rasmussen)
- 1938–d.d.: *Jens Emanuel Sørensen Stoffersen.*

BEPLANTNING

Haven er placeret syd for ejendommen og omkranses af blandet beplantning af sirbuske.

I den vestlige del af haven står et smukt kastanie- og asketræ, som dominerer haven.

En lille grusbelagt gårdsplads giver adgang fra Bygaden. Gårdspladsen er nyttilplantet med birk og sirbuske, samt et enkelt smukt piletræ.

BYGNINGSHISTORIE

1876 De ældste tilgængelige oplysninger fås i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at Jens Corfixen i andet kvartal af 1876 lader gården indtegne i brandforsikring under forsikring N° 61.

Længerne beskrives således:

- Stuehus mod syd med østvendte gavle, grundmuret og med spåntag.
- Stald mod vest, grundmuret og med stråtag.

Ovennævnte bygninger er sandsynligvis identiske med de nuværende bygninger.

1880 I 2. kvartal af 1880 lader Niels Jensen Corfixen en lade mod nord med øst-vestvendte gavle indtegne i forsikringen. Laden beskrives som grundmuret med stråtag. Ifølge grundrids, er gården tre-længet. De to udlænger er sammenbygget.

1918 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1918, hvor Peder Christian Sørensen (Stoffersen) står opført som den forsikrede, beskrives længerne således:

- Stuehus mod syd beskrives som grundmuret med tagpaptag. Husets størrelse opgives til 13,2 x 7,5 m, højden til 2,6 m.
- Stald mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag og stråtag. Staldens størrelse opgives til 19,5 x 7,5, højden til 2,2 m.
- Lade mod nord beskrives som grundmuret med spåntag. Ladens størrelse opgives til 13,8 x 8,8 m, højden til 2,8 m.

1949 Ved ændret indtegnning i 1949, hvor Jens Emanuel Sørensen Stoffersen står opført som den forsikrede, er følgende ændret:

Litra a og c har fået ændret tagbeklædningen til pandepladebelagt tag.

Litra b beskrives grundmuret med pandepladebelagt tag. Stalden er blevet afkortet og muligvis ombygget. De nye mål opgives til 11,7 x 7,6 m, højden til 2,7 m.

1967 Ifølge ejerens oplysning nedrives laden mod nord i 1967.

Matr. nr. 13^v
Beliggenhed: Bygaden 24

Grundareal: 1270 m²
Beboelse: 120 m²
Butik/lager: 316 m²

Set fra Bygaden
mod syd/vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Vinkelbygning i en etage med udnyttet tagetage mod Bygaden. Grundmuret, pudset og hvidkalket murværk. Heltag belagt med nye sorte profilerede metalplader. Frontispice mod Bygaden med hvidmalede udhængsspær, remme og vindskeder. Synlige profilskårne spærender under udhængsbrædder. Hvidmalede gavlvindskeder og remme, kvist på vesttagfladen. Sorte tagrender og nedløb af plast. Butiksvinduer mod Bygaden har blåmalede karme. Til butik 2-fløjede rammedøre, mahognitræ med glasfyldninger. Sorte sålbænke under vinduer. Fremspringende pudsede indfatninger omkring vinduer. I sydgavl 2 blændede vinduesfyldninger til butik. I sidebygning (vinkelfløj mod vest) blåmalede 3-fags vinduer med overrammer. Mod syd 2-fløjede blåmalede døre med bræddebeklædning til lager. Foran dørene betonstøbte ramper. 3 stk. ovenlys i sydtagefladen.

Lille udhus mod nord med pandepladebelagt halvtage, hvidkalket murværk.

Brugsen set fra Bygaden mod nord-vest. I sidelængen lå forsamlingshuset og 1. salen var i en periode mødelokale for sognerådet. Billede fra 1920'erne.

BEPLANTNING

På parkeringspladsen nord for huset, står enkelte bevaringsværdige træer, som er sammensat af røn, elm, birk og ahorn. Nærmest huset står 2 større elmetræer.

Ejerliste

(Grunden udstykket fra matr. nr. 13^a i 1908)

- 1909: Vogn Lassen
Andersen (Skalborg)
1909-1931: Brugsforeningen
»Hasseris« i Gl.
Hasseris
1931-1974: Hasseris Brugs-
forening
1974-1980: Fællesforeningen
for Danmarks Brugs-
foreninger
1980-d.d.: Speciallæge
V. Winther Sørensen

Øverst: Brugsen.
Nederst: Skolebakken med Hasseris Mølle og klokketårnet i baggrunden.
Postkort fra ca. 1920.

Partier fra Gl. Hasseris pr. Aalborg

BYGNINGSHISTORIE

1909 Den nuværende bygning »Brugsen« blev i 1909 opført af brugsforening »Hasseris« i Gl. Hasseris.

Matr. nr. 36^a

Beliggenhed: Bygaden 25

Bebygget areal 110 m²

Set fra Bygaden
mod nordøst

BYGNINGSBESKRIVELSE

I vestgavl navnet: »Elmely«. Grundmuret længehus i en etage med heltag belagt med rødmaledede pandeplader. Facaderne er vandskurede og hvidmalede, soklen er malet sort. På sydfacaden er der for midten af huset udmuret en »stræbepille«, facaden vest herfor er i øvrigt svagt stænkpud-

Ejerliste

- ?-1801: Anders Nielsen m.fl.
1801-1803: Laurs Pedersen
1803-1844: Morten Nielsen
1844-1891: Husmand Niels Peder Kalstrup
1891-1933: Boelsmand Carl Christian Nielsen Kalstrup
1933-(1943)? : Alfred Kalstrup
?(1943)-(1946)? : J. Thaese
?(1946)-(1947)? : Slagtermester Hans Wiencken
?(1947)-1950: J. A. Nielsen og Arne Sørensen
1950-1953: Murer Carl Carlsen
1953-1962: Fhv. gårdejer Chr. Larsen
1962-d.d.: Invaliderentenyder Henry Emil Larsen og Dagny Elisabeth Pejstrup

Erik Jensen Pejstrup (skifteattest den 27/1 1975 på Dagny E. Pejstrups anpart)

Inger Marie Larsen (skøde den 27/1 1975 på Erik Jensen Pejstrups anpart)

set. Dette samt større vindueshuller, sprenkop-profileret gesims på nordfacaden og mere regelmæssigt udført murværk tyder på, at vestenden er nyere end østenden. Zinktagrender afslutter taget langs facaderne, medens der i gavlene er vindsceder udført af et lodret og et underliggende rødmalet bræt. I kippen en skorsten i blank rødt murværk. Sydfacadens vinduer er forskellige, både hvad format og udførelse angår. Der er 2- og 3-fags med sprosse, samt vinduer med faste ruder. Nordfacaden har torammede vinduer samt vinduer med hel rude i fast karm. Midt i huset en to-fløjet fyldningsdør med glasfyldning i hver fløj. Østligst hvor facadeflugten er trukket $\frac{1}{4}$ sten tilbage sidder en pladedør med en rude øverst i dørpladen. Mellem vestgavlens to vindueshuller med buet stik findes en blænding af format som vinduer. Husets vinduer er malede i en lys blå-grå farve.

Der er placeret en olietank opad vestgavlen ud mod Bygaden.

Til østgavlen er der tilbygget et udhus med fladt tag.

BEPLANTNING

Mod Bygaden findes ingen beplantning af betydning.

Mod syd afgrænses haven af en lav tjørnehæk.

En enkelt selvsået ahorn i syd-østskellet kan betragtes som bevaringsværdigt.

Mod øst afgrænses ejendommen af en syrenhæk.

BYGNINGSHISTORIE

1896 I 1896 lader boelsmand Carl Christian Nielsen Kalstrup det nuværende hus samt ny stald opføre til afløsning af det gamle stuehus og østerlænge, der nedbrydes i 1895.

Ifølge brandtaxationsprotokol fra 1860-1930, forsikring N° 33, er det nye beboelseshus grundmuret med cementtagsten på tag.

Stald/lade er opført af kampesten med cementtagsten på tag.

Ifølge grundrids er beboelseshusets østgavl sammenbygget med stald/lade.

1930 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1930, hvor Carl Christian Nielsen Kalstrup står opført som den forsikrede, beskrives længerne således:

- Stuehus, hestestald mod vest med øst-vestvendte gavle beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse oplyses til 16,3 x 7,5 m, højden til 2,5 m.
- Lade, kostald (sammenbygget med stuehusets østgavl) beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse oplyses til 20 x 8,8 m, højden til 2,7 m.

1949 Ved ændret indtegnning i 1949, hvor murer Carl Carlsen står opført som den forsikrede, fremgår det, at lade, kostald er nedrevet, og i stedet er der opført et vaske- og redskabshus, der beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 8,2 x 7,2 m, højden til 2,2 m.

Matr. nr. 8^a

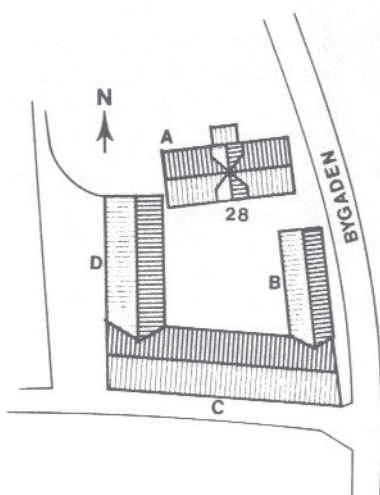
Beliggenhed: Bygaden 28

Grundareal: 5834 m²

Stuehus: 225 m²

Udlænger: 909 m²

Stuehus set fra Bygaden
mod vest

Beliggenhedsplan:

A: stuehus

B: hestestald

C: lade

D: kostald

Laden set
mod nord

BYGNINGSBESKRIVELSE

Firelænget gård, hvoraf de tre udlænger mod syd er sammenbyggede. Stuehusets østgavl samt østlængen ligger tæt på Bygaden. Grundmuret stuehus i en etage med delvis udnyttet tagetage, heltag belagt med sort eternit-skifer. Nord- og sydfacaden har frontispice. På frontispicen mod syd ses årstallet 1906. Ydervægge af gult murværk med rund profil-fuge. Soklen er lidt fremspringende og pudset. Gesims ved facaderne springer $\frac{1}{4}$ sten frem, tre skifters højde med fremspringende mønster som blokforbandt. Gesimsen går et lille stykke ind på gavlene og fortsætter herfra op langs tagfladerne. Under vinduer tilbagetrukket brystningsblænding. Udhæng ved facader og gavle, synlige profilskårne spærender under udhæng. Zinktagrender og nedløb. En skorsten i gult murværk. Vinduerne mod syd er nye brunbejdsede 2- og 3-fags med thermoglas udført som dannebrogstype. Vinduer i gavl mod øst har rundbuet stik, sålbænke under vinduer er støbt. Hoveddøren er en nyere fyldningsdør af eg med sprossedelt overvindue. Vinduer i nordfacaden er ældre hvidmalede dannebrogsvinduer. Fladbuet stik over vinduer og døre. Ved nordfacaden en tilbygget vinterhave i let træparti med glas, fladt tag af gennemsigtige tagplader. I tagfladen mod nord et lille ovenlys.

Grundmurede udlænger med heltag, belagt med rødmalede pandeplader. Hvidkalket murværk, sort fremspringende, tjæret sokkel. Lille udhæng i facader og gavle med profilerede, synlige spærender. Rødmalede jern-staldvinduer med fladbuet stik på vestlængen og halvrund stik på sydlængen. På østgavl årstallet 1911. Over den 2-fløjede, rødmalede bræddeport i vestlængen mod gårdsplads årstallet 1925. Fladbuet stik over sydlængens 2-fløjede rødmalede bræddeport.

BEPLANTNING

Gårdspladsen er delvis belagt med marksten og toppede brosten. Gennem porten i vestlængen er et værdifuldt »kik« fra Bygaden mod det

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?(1664)-(1673)?: Christen Madsen

?(1683)?: Niels Christensen

?(1688)-(1693)?: Christen Vognsen

?-1703: Stephen Sørensen

1703-1748: Christen Jensen Smed

1748-1771: Jens Christensen

Smed

(ovennævntes søn)

1771-1793: Knud Mortensen

(gift med enken)

1793-1797: Gregers Jensen

(ovennævntes stedsøn)

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Gregers Jensen gården til selveje af Aalborg Hospital.

1797-?: Gregers Jensen
(efterfulgt af enken,
der senere gifter sig
med Jens T. Sønder-
gaard)

?-1841: Enken efter Jens T.
Søndergaard

1841-1882: Gregers Gregersen

1882-1918: Gårdejer Gregersen

1918-1938: Gårdejer Jakob Ejnar
Madsen

1938-(1939)?: Fru Agnes Tølstrop

?(1939)-1960: Gårdejer Peder
Samuelsen

1960-d.d.: Kredsdyrlæge

Gunnar

Kirketerp Nielsen

åbne landskab mod vest.

Haven er placeret nord for stuehuset og afsluttes mod Bygaden af en klippet bøgehæk.

Haven omkranses af høje værdifulde elme- og asketræer. Ved stuehusets nord-vestgavl findes et smukt veludviklet elmetræ.

Markvejen langs vestskellet afsluttes med et hasselhegn.

Underbeplantning, randbeplantning er selvsået hyld, som godt kan fjernes.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 16 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 1. Juni er efter anmeldt forbedring af undertegnede Branddirektør og Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen og Snedker Christen Nielsen, begge af Hasseris, foretaget følgende Taxation til forandret Indtegning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

Gregers Jensens Gaard, som forhen under Gaard N° 31 Bi N° 16 er taxeret for 350 Rdl., befandtes nu således forandret og forbedret.

- a. Stuehuset i Østre og Vestre, er nyt opført,
10 fag lang, 10 alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til 2 Stuer, hvoraf den ene på 3 fag, i den Østre Ende af Huset befandtes med Engelske Døre med indsenkne Laase, panelede og malede Vægge samt Bræddegulve, en anden Stue og 3 Kamre, et Køkken og Bryggers befindes forsynet med Loft, Vinduer og Døre, hvori er en Jern Bilægger Kakkellovn og en indmuret Kobber Kiedel på 1 Tønde, samt Skorsten og Bageovn af brændte Sten.
De tre Fag taxeret for 80 Rdl., de øvrige 7 Fag for 120 Rdl. 200 Rdl.
- b. Et Hus ligeledes i Østre og Vestre, 5 Fag, 7 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Tørvehus med Loft, Vinduer og Døre i 2 Fag. 40 Rdl.
- c. Det Østre Hus, 9 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, med Loft over 4 Fag, til Lade og Stald 100 Rdl.
- d. Det Søndre Hus, 25 Fag i Vinkel, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Fæhus og Vognremise 250 Rdl. 590 Rdl.

Gårdlængerne er efter al sandsynlighed de samme længer, som er vist på matrikelkortet fra 1801.

1873 De nuværende udlænger kan føres tilbage til 1873, hvor Gregers Gregersen i tredje kvartal lader gården indtegne i brandforsikring under forsikring no. 151.

Af protokollen fremgår det, at det er en fir-længet gård, ifølge grundrids er stuehuset mod nord fritliggende, udlængerne er sammenbygget.

Stuehuset set fra haven mod syd.
Billedet er fra 1930'erne.

Længerne beskrives således:

- a. Stuehus beliggende mod nord med øst-vestvendte gavle beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.
- b. Stald/lade beliggende mod øst beskrives som grundmuret med stråtag.
- c. Lade beliggende mod vest beskrives som grundmuret med stråtag.

Stald/lade mod øst er sandsynligvis identisk med gårdens nuværende længe.

1906 I tredje kvartal af 1906 lod Ejner Madsen et stuehus mod nord indtegne i brandforsikring. Huset beskrives kortfattet som grundmuret med skifertag. Huset er nyopført ved indtegningsstidspunktet og er identisk med gårdens nuværende stuehus, hvilket årstallet 1906 på bygningens frontispice mod syd underbygger.

1911 I 1911 lod Ejner Madsen laden beliggende mod syd indtegne i brandforsikring. Laden beskrives som grundmuret med paptag. Rimeligvis stod laden da nyopført og er utvivlsomt identisk med den eksisterende lade, hvilket årstallet 1911 på gavl mod øst underbygger.

1925 Ved indtegnning til brandforsikring i 1925, hvor Ejner Madsen står opført som ejer, beskrives gården således:

- a. Stuehuset beliggende mod nord beskrives som grundmuret med skifertag. Husets størrelse opgives til 23 x 9,7 m, højden til 4,4 m.
- b. Hestestalden beliggende mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 21,6 x 6,9 m, højden til 2,5 m.
- c. Laden beliggende mod syd beskrives som grundmuret med paptag. Ladens størrelse opgives til 32,6 x 11,5 m, højden til 3,0 m.
- d. Kostalden beliggende mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Kostaldens størrelse opgives til 37,0 x 9,9 m, højden til 4 m.

Det kan med rimelig sikkerhed fastslås, at kostalden ved indtegningen var nyopført, hvilket årstallet 1925 over porten mod øst underbygger.

Matr. nr. 55^a

Beliggenhed: Bygaden 30

Grundareal: 8550 m²

Bebygget areal: 220 m²

Set fra Bygaden
mod vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Vinkelbygget nyere hus i en etage med udnyttet tagetage. Heltag belagt med røde falstagsten. Huset har støbt pudset sokkel og rødt murværk. Vinkelret på nordfacaden en vinkelbygning med 2 garager, tag som hovedhus. Udhæng, kraftig stern og vindskeder i grønbejdsede profilerede brædder med zinkkanter. Underbeklædning af udhæng af ru, profilerede brædder. I østgavl overdækket terrasse i tagetagen. 4 ovenlys i tagflade mod syd, 1 ovenlys mod nord. Høj skorsten i sydtagfladen, en mindre i nordtagfladen, begge i rødt murværk. Vinduer er 2- og 3-fags med 3-delte rammer og fremstår med farveløs behandling. Hoveddøren er plankedør i farveløs træ med 2 faste sidepartier i glas. Garageportene er krydsfinerbeklædte.

BEPLANTNING

Ejendommen er omgivet af en have af nyere dato.

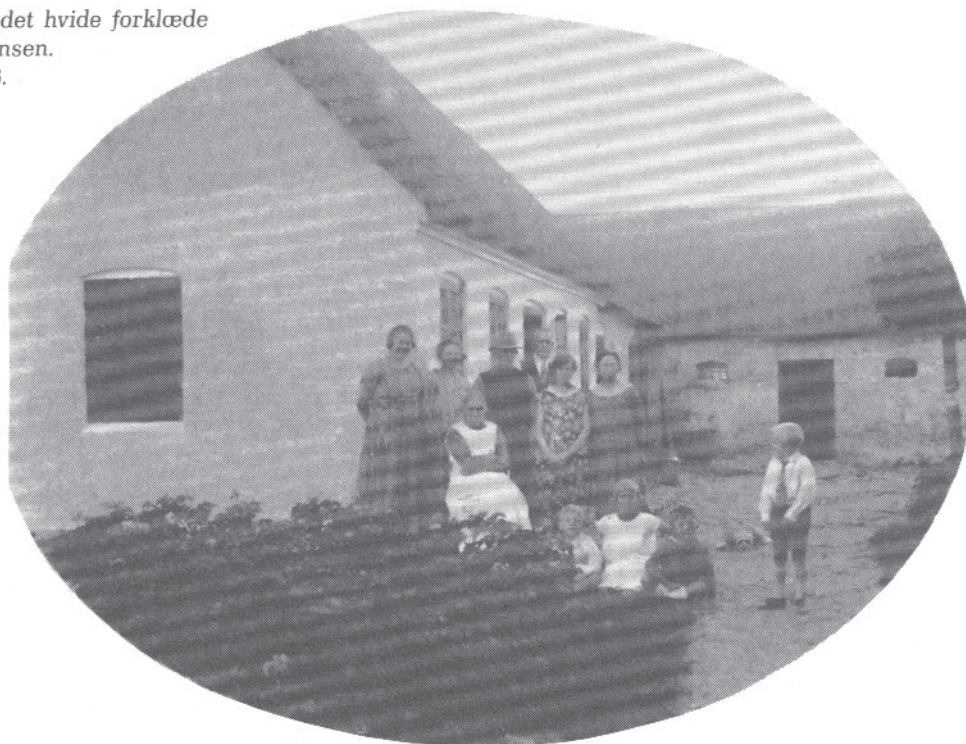
Langs nordskellet står en række bevaringsværdige elme samt enkelte asketræer.

Underbeplantning består af hylde.

Billede af den tidligere ejendom,
nedrevet 1975.

Siddende med det hvide forklæde
Kirsten Christensen.

Billede fra 1926.

Den tidligere ejendom set fra
Bygaden mod vest.
Billede fra ca. 1960.

BYGNINGSHISTORIE

1976 Det nuværende hus er opført i 1976 af Eigil Laursen.

Desværre findes der ikke oplysninger i brandtaxationsprotokoller eller brandforsikringsprotokoller om det tidligere hus, hvis beliggenhed har været ca. den samme som det nuværende hus.

Ejerliste

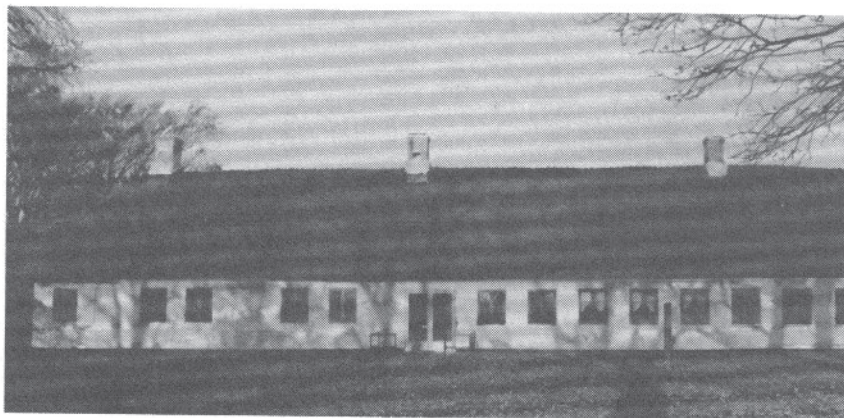
?-1831:	Carl og John Qvist
1831-1849:	Just Jensens enke
1849-1885:	Arbejdsmand Anders Christensen
1885-1907:	Christen Andersen Skovbo
1907-1928:	Niels Christian Christensen
1928-1928:	Enkefrue Ane Mortensen
1928-1944:	Glaarmester Andreas J. Honoré
1944-1973:	Fru Mary Søndermøller Sørensen
1973-1976:	Agda Hedemann Knudsen
1976-d.d.:	Fabrikant Eigil Laursen

Christen Andersen Skovbo.
Billede fra ca. 1900.

Matr. nr. 13^a
Beliggenhed: Bygaden 31

Set fra haven
mod nord (sydfacaden)

BYGNINGSBESKRIVELSE

Firelænget gård med de tre udlænger sammenbyggede. Stuehuset er den sydligste længe med gavl i øst og vest. Stuehuset er for størstepartens vedkommende grundmuret, men i nordfacaden findes de oprindelige bindingsværksstolper endnu. Taget er stråttækt sadeltag med halvvalm mod vest. Stråttækningen på sydsiden er af nyere dato end nordsidens tækning, der er stærkt mosbevokset. Mønningen er med græstørv under trådvæv, 3 skorstene, vandskurede og gulkalkede med hvidkalket sokkel og top. Gårdfacaden (nord) er af bindingsværk og bemaling opdelt i 18 fag, 11 stolper, sortmalede, er oprindelige træstolper, mens de øvrige er påmalede, herunder også løsholter og dokker, dog er løsholt og dokke i 11. fag fra øst »ægte«. (Vinduerne er »skåret« halvt ned i løsholten. Stolperne (træ og påmalede) har, med undtagelse af 2 påmalede, alle en profileret knægt undet det vandrette gesimsbræt, der bærer sugfjælen, alt er malet sort. Murværket er overalt vandskuret og gulkalket. Sydfacaden har 13 vinduesfag, 2 fag med blænding i vinduesformat samt en 2-fløjet havedør, vest for denne vidner pudset på væggen om, at døren formentligt har erstattet 2 vinduesfag. En hvidkalket profileret gesims afslutter facaden i hele bygningens længde. Ved vestenden er et enkelt muranker synligt. Svagt buede stik over de 3 østligste vinduesfag, samt fremspringende sålbænk vidner om, at disse fag er af nyere dato, dette underbygges desuden af, at østgavlen har en hvidkalket gesims langs tagfladerne afsluttet forneden med et lille vandret stykke ind på gavlen. Østgavlen har på hver side af et 3-fags vindue i gavltrekanten et lille vindue med 1 ramme. Midt på gavlen er der mellem de to vinduer en blænding af format som vindueshullerne. Vestgavlen har en stærkt nedbrudt 3-trins betontrappe, der fører op til en fyldingsdør. En blænding har spor efter en påmalet vinduesopdeling.

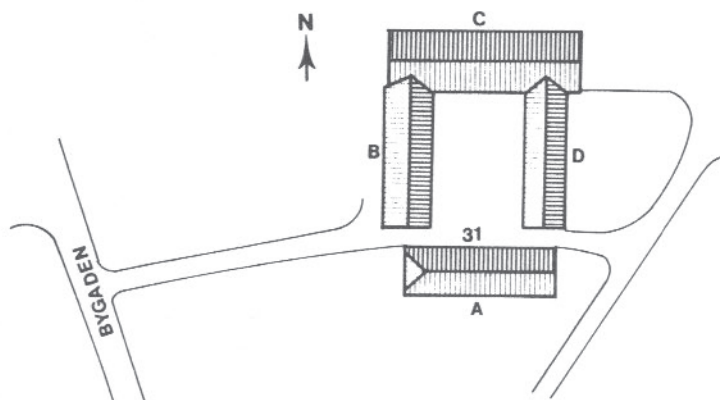
Beliggenhedsplan:

A: stuehus

B: stald

C: lade

D: stald

Vestlængen set fra Bygaden mod nordøst.

Murankre er synlige. Under halvvalmen en hvidkantet gesims. De grønmalede vinduer er 2-fags med 3 ruder i hver ramme. Dørene på nordsiden har trappetrin af tilhuggede granitsten. 2 døre er 2-fløjede fyldingsdøre slaglister. Havedøren er tofløjet med en stor rude i hver af de kraftige rammer. Et smedejernsrækværk kranser haveterrassen. Over belægning står bygningen på en sorttjæret sokkel. Sylsten er enkelte steder synlige under soklen. Den vestlige udlænge står på en sorttjæret sokkel, er grundmuret og står med blankt murværk af gule sten med sprosse-delte jernvinduer, sadeltaget er tækt med strå. På gårdsiden fører en kvist med bræddeklædt luge til høløftet. Nordlængen og østlængen er grundmurede, vandskurede og hvidkalkede. Nordlængen har sadeltag belagt med grå bølgeeternitplader, medens østlængen er stråtækt.

BEPLANTNING

Gårdspladsen foran stuehuset er belagt med toppede brosten. Et plantebed deler gårdspladsen midt over. Den øvrige del af gårdspladsen er grusbelagt samt udlagt som græsplæne. Det var ønskeligt om hele gårdrummet kunne befæstes med toppede brosten. En hjulsporet allé fører fra Bygaden op til gården. Alléen betår i nordsiden af elmetræer og i sydsiden af ahorn. Alléen er absolut bevaringsværdig, og træerne kræver hurtig pleje, så fremt alléen skal bevares. Flere større smukke træer omkranser gården og haven mod vest, syd og øst. Beplantning består hovedsageligt af ahorn, kastanier samt ask. Ved stuehusets øst- og vestgavle står 2 store meget gamle sølvpopler, der karakteristisk bøjer sig for vestenvinden. Det åbne areal mellem gården og Bygaden bør bevares i dets nuværende udformning.

Stuehus set mod sydvest.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

Boel nr. 19:

?(1664)-(1673)?: Knud Sørensen

?(1683)-1698: Christen Pedersen

Boel nr. 20:

?(1673)?: Mogens Skræder

?(1683)?: Jens Jespersen
(gårdforsidder)

I 1698 slås boel nr. 19 og 20 sammen

1698-1739: Willads Christensen

1739-1759: Niels Laursen
(gift med datteren)

1759-1797: Niels Andersen
Uttrup
(gift med enken)

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Niels
Andersen Uttrup gården til
selveje af Aalborg Hospital

1797-1812: Niels Andersen
Uttrup
(efterfulgt af enken)

1812-1824: Christen Andersen
Brastrup

1824-?: Jens Gregersen
(efterfulgt af enken)

?-1846: Jens Nielsen Trandum
(gift med Jens Greger-
sens enke)

1846-1873: Gårdmand Anders
Jensen af Skalborg

1873-1881: Mette Marie Jens-
datter (enke efter
ovenstående)

1881-1917: Vogn Lassen
Andersen (Skalborg)
(ovenstående søn)

1917-1963: Anders Jensen Skal-
borg

1963-1973: Hasseriis Kommune

1973-d.d.: Aalborg Kommune

BYGNINGSHISTORIE

De ældste oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 162-3 står der følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februar er efter anmeldt forbedring af under-
tegnede Branddirektor med Taxationsmændene, Sognefoged Niels
Christensen og Jens Andersen, begge af Hasseriis Bye, foretaget føl-
gende Taxation til forandret Indtegning under Brandforsikringen.
Budolphi Sogn, Hasseriis Bye.

En Gaard ejes og beboes af Niels Andersen Uttrup, førhen i det hele
forsikret under N° 31 Bi N° 10 for 430 Rdl.

a. Stuehus i Østre og Vestre, 12 Fag, 9 $\frac{3}{4}$
Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer,
klinede Vægge og Straatag. Til Stue,
Kammer, Køkken og Bryggers med Loft,
Vinduer og Døre. En Jern Bilægger Kak-
kelovn, en indmuret Kobber Kiedel på
1 $\frac{1}{2}$ Tønde samt Skorsten og Bageovn af
brændte Sten 240 Rdl.

b. Det Søndre Hus, 17 Fag, 9 $\frac{3}{4}$ Alen dyb,
Fyrra Under og Overtømmer, klinede
Vægge og Straatag til Lade 200 Rdl.

c. Det Østre Hus, 14 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra
Under og Overtømmer, til Stald og Fæhus 140 Rdl.

d. Et Tørvehus beliggende bag ved Rollings
eller Stuehuset, 5 Fag, 8 Alen dyb, Fyrra
Under og Overtømmer, klinede Vægge og
Straatag 20 Rdl. 600 Rdl.

Ovennævnte bygninger er utvivlsomt de bygninger, som er indtegnet på
matrikelkortet fra 1801.

1861 Oplysninger om de nuværende gårdlænger findes i brandforsik-
ringsprotokol fra ca. 1860-1930 under forsikring nr. 55. Af protokol-
len fremgår det, at Anders Jensen Skalborg i 1861 lader gården ind-
tegne i brandforsikring.

Af protokollen fremgår endvidere, at gården er firlænget. Ifølge
grundrids er stuehuset mod syd fritliggende. Udlængerne, der er
beliggende nord for stuehuset er indbyrdes sammenbygget. Læn-
gerne beskrives således:

Stuehuset mod syd, med øst-vestvendte gavle, stald mod øst, stald
mod vest og lade mod nord beskrives som bindingsværksbygninger
med stråtag.

Det kan ikke med sikkerhed fastslås, om længerne på indtegnings-
tidspunktet er nyopført. Dog ved man, at gården er blevet flyttet op
fra den på matrikelkortet fra 1801 viste placering, og muligvis er
det sket omkring ovennævnte indtegnings-tidspunkt.

Der er stor sandsynlighed for, at stuehuset er identisk med det nu-
værende stuehus, omend en del ombygget, bl.a. er bindingsværk
mod syd, øst og vest udskiftet med murværk.

1897 I tredje kvartal af 1897 lader Vogn Lassen Andersen Skalborg føl-
gende længer indtegne i brandforsikring:

Stald mod øst, lade mod nord og kostald mod vest. Udlængerne be-
skrives som grundmuret med stråtag.

Det er rimeligt at antage, at udlængerne er nyopførte ved indteg-
ningstidspunktet, og at de sandsynligvis er identiske med gårdens
nuværende udlænger.

1927 I 1927 lader Anders Jensen Skalborg gården indtegne i brandforsikring. Gården, der er firlænget, beskrives således:

- Stuehuset mod syd beskrives som grundmuret (bindingsværk) med stråtag. Husets størrelse opgives til 28 x 7,7 m, højden til 2,3 m.
- Laden mod nord beskrives som grundmuret med paptag. Ladens størrelse opgives til 37 x 10 m, højden til 4 m.
- Hestestalden mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 25,7 x 7 m, højden til 3 m.
- Kostalden mod øst beskrives som grundmuret med stråtag. Kostaldens størrelse opgives til 26,5 x 7,4 m, højden til 2 m.

Matr. nr. 55^b og 56^c
Beliggenhed: Bygaden 34

Grundareal: 8550 m²
 Stuehus: 120 m²
 Udlænger: 370 m²

Stuehus og udlænger set fra
 Bygaden mod syd/vest

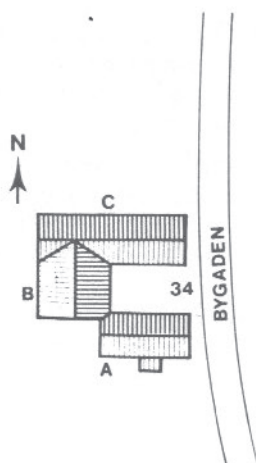

BYGNINGSBESKRIVELSE

Trelænget gård med østgavl af stuehus og udlænge mod nord, beliggende tæt på Bygaden ca. 1 meter under vejens niveau. Stuehuset er grundmuret og i en etage med delvis udnyttet tagetage. Heltag belagt med pandeplader på nordtagflader og grå bølgeeternitplader på sydtagfladen. Huset har sort fremspringende sokkel og hvidkalket murværk. Gesims med 2 spring i sparrekop-profil. 2 skorstene i hvidkalket murværk med sokkel og udkræning og ler-røgrør. Tagrende af plast. I østgavl er to vinduer til muret. 2-fags rødmaalede vinduer med 3 ruder i hver ramme, fladbuet stik over vinduer, sorttjærede murstenssålbenke. I nordfacadens vestende 2 nyere vinduer med en stor ramme og lille, fast overrude. Hoveddøren er 2-fløjet, rødmalet med profileret, vandret bræddebeklædning og 3 ruder i hver fløj. Bagdøren er nyere med profileret bræddebeklædning og 1 stor rude. Havedør mod syd er en rammedør med en stor rude. 2. vinduesfag i sydfacaden fra vest er afblændet med påmalet vinduesopdeling.

Længerne er grundmurede og med hvidkalket murværk og har heltag med pandeplade. Sort sokkel. Rødmaalede jernvinduer med halvbuede stik. I østgavl af længen mod nord 2-fløjet rødmalet bræddeport, over port årstallet 1886. Det stærkt faldende terræn omkring bygningerne giver høje facader og gavle mod nord og vest.

Vestfløj fremstår mod vest i to etager med direkte adgang til »kælderetagen«. En jordrampe mod vest fører op til vestfacadens røde 2-fløjede bræddeport, en lignende port i østfacaden af vestlængen giver adgang til gårdspladsen mod Bygaden.

Beliggenhedsplan:
 A: stuehus
 B: ko-, heste- og svinestald
 C: lade

Ejerliste

?-1834:	Carl og Johannes Qvist
1834-1848:	Landmåler Hans Hansen
1848-1876:	Arbejdsmand Jens Mortensen
1876-1913:	Kristian Mortensen
1913-1917:	Jens Larsen
1917-1919:	P. Nielsen (Dalgaard)
1919-1953:	Chr. Anton Larsen
1953-d.d.:	Gårdejer Chr. Bohn

BEPLANTNING

Haven er placeret syd for stuehuset og afsluttes mod Bygaden af en klippet hæk af avnbøg samt et enkelt stort mirabelletræ.

Mod vest dannes beplantningen af en gruppe elme og asketræer, som bør plejes og bevares.

Adgang til ejendommen fra Bygaden, sker ad en lille gårdsplads med rester af pigstensbelægning. Gårdspladsen kunne blive smuk, hvis pigstensbelægning blev gennemført samt, at der blev plantet et enkelt træ på pladsen.

BYGNINGSHISTORIE

1877 De ældste oplysninger om de tidligere gårdlænger, findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at Kristian Mortensen i tredje kvartal af 1877 lader nedennævnte gårdlænger indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 51.

- Stuehuset med øst-vestvendte gavle beskrives som bindingsværk med stråtag.
- Lade beliggende nordligere med gavle i syd og nord beskrives som bindingsværk med stråtag.
- Stuehus, stald, lade vest for a. - afstanden mellem de to bygninger er opgivet til 18,5 m - beskrives som grundmuret med spåndtag.

Af ovennævnte bygninger er litra a. stuehuset identisk med det nuværende hus, matr. nr. 51^d, Bygaden 43.

Sandsynligvis er litra c identisk med det nuværende stuehus.

1886 I andet kvartal af 1886 lader Kristian Mortensen en lade/stald mod nord med øst-vestvendte gavle indtegne i brandforsikring. Laden beskrives som grundmuret med spåndtag.

Laden kan med rimelig sikkerhed fastslås at være identisk med den nuværende lade, hvilket årstallet 1886 på ladens østgavl understreger.

1920 I andet kvartal af 1920 lader Chr. Anton Larsen nedennævnte længer indtegne i brandforsikring:

- Stuehus mod syd med øst-vestvendte gavle beskrives som grundmuret med paptag. Stuehusets størrelse opgives til 16,9 x 7,6 m, højden til 3 m.
- Stald/lade mod nord beskrives som grundmuret med paptag. Ladens størrelse opgives til 14 x 9 m, højden til 3,5 m.

1923 Den 4/9 1923 lader Chr. Anton Larsen en ny staldbygning mod vest indtegne i brandforsikring. Staldbygningen er ifølge grundrids sammenbygget med stald/lade mod nord. Staldbygningen, der er identisk med den nuværende bygning, beskrives således:

- Stald mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 19,5 x 13,4 m, højden til 5,6 m.

Matr. nr. 8^{bk}

Beliggenhed: Bygaden 35

Grundareal: 3015 m²

Bebygget areal: 130 m²

Set fra Bygaden
mod øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Huset er opført i 1 etage med kælder, der bl.a. indeholder garage. 35° sadeltag belagt med tegl. Vindskeder, udhæng og de synlige spærender er brunbejdsede.

Kælderydervæggen, der på grund af husets placering på kanten af det faldende terræn, får næsten fuld etagehøjde mod Bygaden, er stænkpudset og malet i grålig farve.

Facaderne har pudset murværk, der er malet hvidt.

Vinduerne er to- og trefags med todelte rammer behandlet med lys bejdse.

BEPLANTNING

Ejendommen er mod nord-vest og øst omgivet af en tæt lund, hovedsageligt bestående af elm samt ask med underbeplantning af selvsået hyld.

Beplantningen er meget værdifuld for Bygaden og bør plejes.

Haven, der ligger mod øst, er af nyere dato.

Ejerliste

1959-1960: Gårdejer Peder
Samuelsen

1960-d.d.: Kredsdyrlæge
Gunnar Kirketerp
Nielsen

BYGNINGSHISTORIE

Det nuværende hus er opført af gårdejer Peder Samuelsen (matr.8^a) i 1959 til anvendelse som fodermesterbolig.

Huset blev i 1981 tilbygget og ombygget af kredsdyrlæge Gunnar Kirketerp Nielsen.

Matr. nr. 9^a

Beliggenhed: Bygaden 36

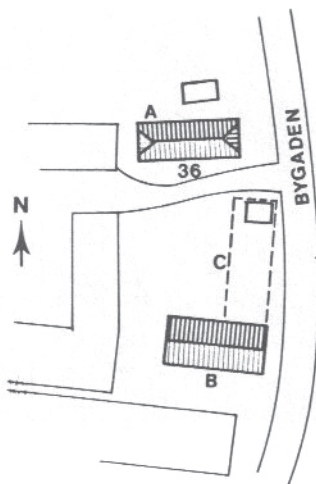
Grundareal: 3400 m²

Stuehus: 120 m²

Udlænger: 150 m²

Set fra bygaden mod vest.

Beliggenhedsplan:
A: stuehus
B: lade
C: nedrevet stald

BYGNINGSBESKRIVELSE

Østre halvgård af Annexgården. Mod nord stuehuset og mod syd den sidste udlænge, der er tilbage af halvgården. Stuehuset, der formentlig er landsbyens ældste hus, er et 11 fags bindingsværkshus med stråtekt tag, halvvalm mod vest og halvvalm mod øst. Huset står med sorttjæret bindingsværk og gulkalket tavl. Stolperne har gennemstukne bjælkeender med tap og kiler. Sugefjæld afslutter ydervægge mod tag. Der er synlige syldsten under fodremmen. Det østlige fag (mod Bygaden) er grundmuret (huset er formentlig afkortet med et fag). I gavlen er der for nylig blevet tilmuret en åbning. Gesims under halvvalm er hvidkalket. Mønningen er med græstørv under trådvæv. 2 skorstone i hvid- og gulkalket murværk med sokkel og udkrægning. I sydfacaden nyere 2-fags vinduer med 3 ruder i hver ramme. En ny sprossedelt havedør isat thermoruder ved vestgavl. Nyere fyldningsdør med lille smalt vindue over døren. Vinduer og døre er behandlet med farveløs træolie.

Sydlængen er grundmuret og hvidkalket med heltag, belagt med grå bølgeeternit. Mod nord store jernvinduer med halvrunder stik. Mod øst og vest sortbejdsede 2-fløjede bræddeporte. Buet stik over østporten. I nordfacadens østende spor efter sammenbygningen med en længe langs Bygaden.

BEPLANTNING

Langs stuehusets sydfacade findes rester af pigstensbelægning. Haven er beliggende nord for stuehuset. I nord-vestskellet står et bevaringsværdigt asketræ.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende stuehus findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 229 står der følgende:

1808 »Anno 1808, den 2. April er efter anmeldt Forbedring af Undertegnede Branddirektør og taxationsmænd, Sognefoged Jens Michelsen af Mariendahl og Brandfoged Jacob Mortensen af Sophiendahl, på Ejerens Forlangent taget følgende Taxation til forandret Indtegning under Brandforsikringen.

St. Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard ejet og beboet af Jacob Lauritsen som førhen under Hoved N° 31 Bi N° 11 ialt har været taxeret og forsikret for 430 Rdl., befandtes saaledes forandret og forbedret.

a. Stuehuset i Søndre og Nord, 11 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag. Til Stue med Paneling, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre. 2 Jern Bilægger Kakkellovne med indmuret Kobber Kiedel på $\frac{3}{4}$ Tønde samt 2 Skorstone og en Bageovn af brændte Sten.....	450 Rdl.
b. Et Østre Hus uforandret og som taxeres til.....	120 Rdl.
c. Et Østre Hus ligeledes uforandret.....	60 Rdl.
d. Et Søndre Hus ligeledes uforandret	60 Rdl.
e. Det Vestre Hus ligeledes uforandret	70 Rdl.
	760 Rdl.

Oplysninger om udlængerne findes i taxation nr. 330-17 fra 1820, hvor der står følgende:

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Sct. Budolphi Kirke:

(Mensalgods under sognekaldet).

?-(1630)-?: Jens Christensen

?-(1660)-?: Christen Jensen

?-(1660)-?: Anders Christensen

?-(1768)-?: Christen Andersen

?-(1768)-1798: Lars Christensen

Selvejere:

Den 13. juni 1798 køber

Jacob Lauritzen gården til selveje

af Sct. Budolphi Kirke

(Professor Pontoppidan).

1798-1835: Jacob Lauritzen

1835-1886: Gårdmand Lauritzen
Jacobsen

1886-1902: Søren Larsen

1902-1931: Enken Johanne
Margrethe Larsen,
født Nielsen

1931-(1957)?: Gårdejer Sofus
Marius Larsen

?(1957)-1960: Gårdejer Tage
Jensen

1960-1983: Museumsinspektør
Oscar Marseen

1983-d.d.: Murer Benny Clausen

»En Gaard ejes og beboes af Jacob Laursen - forsikret under N° 31-11, befandtes nu således:

b. Et Østre Hus, 12 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade.

c. Et dito, Nordre før Litra b, 9 Fag, 8 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Fæhus.

d. Et Søndre Hus, 8 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade.

e. Et Vestre Hus, 12 Fag, 8 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stald«.

Ovennævnte Stuehus og udlænger er efter al sandsynlighed de samme bygninger, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

Stuehuset, der er identisk med det nuværende stuehus, kan meget vel være opført før 1808, det er dog ikke muligt på det foreliggende grundlag at tidsbestemme huset mere nøjagtigt.

1906 I tredje kvartal af 1906 lod enken efter Søren Larsen, Johanne Margrethe Larsen, følgende udlænger indtegne i brandforsikring under forsikring N° 10.

Af protokollen fremgår det, at udlængerne er sammenbyggede.

b. Lade mod syd beskrives som grundmuret med paptag.

c. Stald mod øst beskrives som grundmuret med stråtag.

Det er rimeligt at antage, at laden er nyopført ved indtegningsstidspunktet, samt at den er identisk med den nuværende lade.

1920 Ved indtegnning i brandforsikring den 2/2 1920, hvor Søren Larsens enke, Johanne Margrethe Larsen, står opført som ejer, beskrives

Den tidligere veststald set fra Bygaden.

gården således:

- a. Stuehuset mod nord beskrives som bindingsværk med stråtag. Husets størrelse opgives til 18 x 6,5 m, højden 2,0 m.
- b. Laden mod syd beskrives som grundmuret med paptag. Ladens størrelse opgives til 18 x 9 m, højden 3,5 m.
- c. Stalden mod øst beskrives som grundmuret med stråtag. Staldens størrelse opgives til 23 x 7 m, højden 3 m.

1954 Stuehuset blev undersøgt af Nationalmuseet, etnologisk afdeling i 1954. Ifølge undersøgelsen dateres huset til at være opført i slutningen af 1700-tallet, indretning af huset beskrives således:

»Den oprindelige indretning er meget vanskelig at angive, da de nuværende skillevægge, herunder også bræddeskillevæggene mellem dagligstue og spisekammer og øverste stue (storstue) og saltkammer kan være oprindelige, men meget taler for, at i hvert tilfælde bræddeskillevæggen i dagligstuen er senere tilsat, i hvert tilfælde var det i andre nordjyske gårde reglen, at den plads spisekammeret har, var optaget af alkovesenge, og muligvis er saltkammeret også senere indrettet. Endvidere gælder dette alkoven i forstuefaget mellem de to stuer.

Dette fag indeholdt nemlig gerne et spisekammer bag forstuen. I bryggers har der været åben skorsten med bageovn, og ligeledes har der været åben skorsten i køkkenet i sydøst-hjørnet, således at der bekvemt kunne fyres i bilæggerovnen, der stod i dagligstuen«.

1965 Stalden mod øst (Litra C) blev nedrevet i midten af 1960'erne.

Matr. nr. 51^a

Beliggenhed: Bygaden 37

Grundareal: 650 m²

Bebygget areal: 170 m²

Set fra Bygaden
mod øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Bygning i en etage med ca. 45° sadeltag. Midt for nordfacaden har længehuset en udbygning indeholdende hovedindgang m.m., sadeltag som det øvrige. I syd er taget fra kippen trukket med en lavere taghældning ud over en udbygning ved østenden af facaden.

Bygningen er grundmuret. Soklen er sortmalet. Facaderne er pudsede og hvidmalede. De bræddebeklædte gavle, vindskeder og de synlige spærrender i udhænget er behandlet med brun træbeskyttelse.

Af de 2 skorstene har den ene lerrørs-pibe.

Brunbejdsede vinduer i forskellig udformning, således et 4-delt vindue i vestgavlen (2 faste + 2 oplukkelige rammer).

Ved østgavlen er beboelseshuset sammenbygget med et vinkelbygget udhus i en noget irregulær byggestil, en garage i trækonstruktion og bræddeklædt afslutter udhuset i nord. Taget har lav ensidig hældning.

Ejerliste

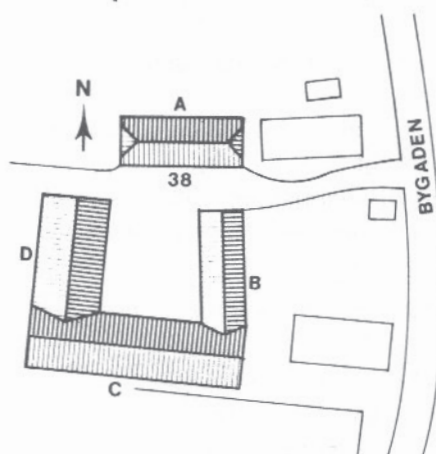
?-1862:	Jens Christensen
1862-1882:	Søren Christensen og Christen Andersen
1882-1884:	David Christensen
1884-1884:	Gårdejer Gregers Gregersen (efterfulgt af sidstnævntes myndige arvinger)
1884-1886:	Gårdejer Gregers Gregersen
1886-1926:	Christian Christensen (Skinnerup) (efterfulgt af enken Ane Marie Skinnerup)
1926-?:	Cementarbejder Laurits P. Larsen
?(1951)-1982:	Fru Birgit Aase Andersen
1982-1983:	Carsten Andersen

Matr. nr. 10^a

Beliggenhed: Bygaden 38

Grundareal:	1720 m ²
Stuehus:	150 m ²
Udlænger:	900 m ²

Stuehus set fra Bygaden
mod vest

Beliggenhedsplan:

A: stuehus

B: vognport og hestestald

C: lade

D: svine- og kostald

BEPLANTNING

En hækbeplantning af elm omkranser haven mod nord.
Der findes ikke beplantning af betydning på grunden.

BYGNINGSHISTORIE

1884 De ældste tilgængelige oplysninger om det tidligere stuehus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor gårdejer Gregers Gregersen i tredje kvartal af 1884 lader huset indtegne i brandforsikring N° 45. Stuehuset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som bindingsværk med stråtag.

1904 I 1904, hvor Christian Christensen står opført som den forsikrede, indtegnes et vognhus i brandforsikring. Vognhuset beskrives som grundmuret med paptag.

Af brandforsikringsprotokollen fremgår det ikke, hvornår ovennævnte stuehus er blevet nedrevet, og hvornår det nuværende hus er opført.

BYGNINGSBESKRIVELSE

Vestre halvgård af »Annexgården« er en firelænget gård, hvoraf de tre udlænger er sammenbyggede.

Stuehuset er et grundmuret længehus med halvvalmet 45° heltag, tækket med grå eternit-skifer. Huset er vandskuret og gulkalket og har en 5 cm fremspringende sort sokkel. Hvid gesims ved sydfacaden, der i gavle har to skarpe kanter. Nordfacadens gesims er udført af brædder, men fremtræder som sydfacadens. Kip og grater er inddækket med zink. Tagrender af zink. En skorstenspipe i gult murværk. Vinduerne i sydfacaden er hvidmalede dannebrogsvinduer, vinduesfalske er hvidmalede, sålbænke under vinduerne er støbte og malet sort. 1. og 3. vinduesfag fra vest er afblændet med påmalet vinduesopdeling. Den østligste dør i sydfacaden er en nyere 2-fløjet fyldningsdør i ubehandlet fyrretræ med glas i de 2 øverste fyldninger. Den vestlige dør i sydfacaden er en rødmalet, bræddebeklædt dør i sildebensmønster med glassideparti. I vestgavl er tre vindueshuller blevet tilmuret. I nordfacaden vindusfag med faste ruder, der er spor i karmene efter vandrette og lodrette poster. Formentligt har vinduerne tidligere set ud som vinduerne i sydfacaden. Karmene er rødmalede

med hvide glaslister.

Udlængerne er grundmurede med heltag, belagt med pandeplader. Øst- og sydlængen i gult murværk, dog er østlængens østfacade hvidkalket, på sydlængens østgavl findes årstallet 1906. Østlængen har kvist med 2-fløjet luge til loft. Røde jernvinduer med halvbuet stik over. Nyere rød træbeklædt skydeport i østlængens vestfacade. I sydlængens vest- og østgavl store 2-fløjede rødmaledede bræddeporte. Vestlængen som østlængen, men med hvidkalket murværk.

BEPLANTNING

Langs stuehusets sydfacade findes rester af pigstensbelægning. Køkkenhaven er beliggende vest for stuehuset og omkranses af større elme- og asketræer samt enkelte frugttræer.

Veststalden set fra gårdspladsen.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Sct. Budolphi Kirke:
(Mensalgods under sognekaldet)

Liste over fæstere mangler.

Selvejere:

Den 13. juni 1798 køber Poul Skammelsen gården til selveje af Sct. Budolphi Kirke (Sognepræst, Professor Pontoppidan).

1798-?: Poul Skammelsen
(efterfulgt af enken)

?(1855)-(1868)?: Gårdmand Anders Lauritzen
(adkomst ved vielsesattest som gift med Poul Skammelsens enke)

?(1868)-1886: Poul Andersen
(adkomst ved skifteattest)

1886-1906: Anders Andersen
(efterfulgt af enken Else Marie Jensen Andersen, født Bonderup)

1906-1938: Enken Else Marie Andersen

1938-1966: Poul Andersen

1966-1980: Poul Andersens enke, Katrine Andersen

1980-d.d.: Aalborg Kommune

BYGNINGSHISTORIE

1868 De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende stuehus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor Poul Andersen i tredje kvartal af 1868 lader gården indtegne i brandforsikring under forsikring N° 12. Af protokollen fremgår, at gården er fir-længet. Ifølge grundrids er stuehuset mod nord fritliggende. Stald/fæhus mod vest og lade mod syd er sammenbygget.

- Stuehus mod nord med øst-vestvendte gavle beskrives som grundmuret med stråtag.
- Lade mod syd beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.
- Stald og fæhus mod vest beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.
- Vognhus midt i gårdspladsen mod øst beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.

Ovennævnte stuehus er sandsynligvis identisk med det nuværende stuehus. Det er ikke muligt at fastslå husets alder, men muligvis er det nyopført på indtegnings tidspunktet.

1906 I 1906 lader Anders Andersens enke følgende udlænger indtegne i brandforsikring:

- Laden mod syd beskrives som grundmuret med paptag.
- Kostald m.v. mod vest beskrives som grundmuret med paptag.
- Hestestald mod øst beskrives som grundmuret med paptag.

Det kan med rimelig sikkerhed fastslås, at laden mod nord er nyopført på indtegnings tidspunktet, hvilket også årstallet 1906 på østgavlen underbygger.

Efter al sandsynlighed er også kostalden og hestestalden nyopført.

1921 Ved indtegnning til brandforsikring i 1921, hvor Anders Andersens enke står som ejer, beskrives gården således:

- a. Stuehus mod nord beskrives som grundmuret med skifertag. Stuehusets størrelse opgives som 22,7 x 7,5 m, højden til 2,5 m.
- b. Laden mod syd beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives som 32,3 x 10,2 m, højden til 3,8 m.
- c. Kostalden mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Kostaldens størrelse opgives som 21,4 x 12,2 m, højden til 2,6 m.
- d. Hestestalden mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Hestestaldens størrelse opgives som 22,6 x 7,5 m, højden til 2,8 m.

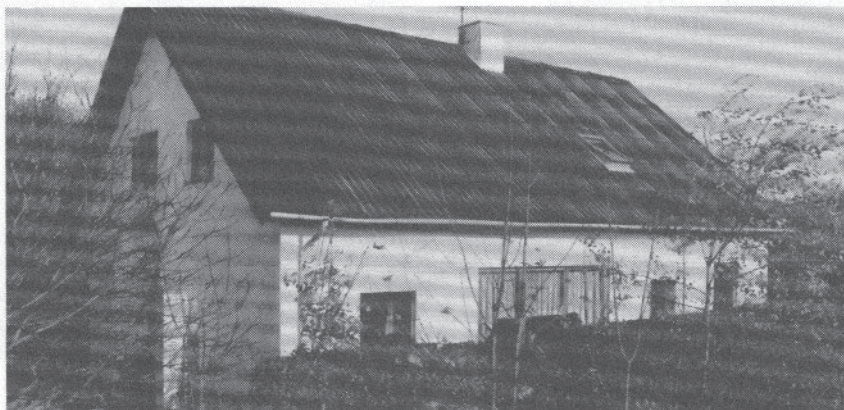
Matr. nr. 9°

Beliggenhed: Bygaden 39

Grundareal: 840 m²

Bebygget areal: 110 m²

Set fra markens læhegn
mod nordøst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Tilbagetrukket bag Bygaden 39 ligger dette grundmurede hus i 1 etage med udnyttet tagetage. Sadeltaget er 45° og belagt med sorte B6 bølgeeternitplader.

Sortmalet lidt fremspringende sokkel. Murværket er hvidmalet og nogle steder ses den oprindelige profilerede fuge under malingen. En profileret gesims, der springer frem under tagudhænget samt i vestgavlen, vidner om et tidligere tegltag. Stern, vindskede og underbeklædning er sortbejdset. En hvidmalet skorsten sidder i sydtagfladen ved kippen. I begge tagflader er der et ovenlys-vindue.

Sydfacaden har fået nye vinduesåbninger i forskellige formater og med forskelligt udformede vinduer, en dør har to fyldninger med råglasrude. Nordfacaden har to store 3-rammede vinduer samt et med 1 ramme.

I vestgavlen sidder en nyere dør med profileret krydsfinerplade og sideparti i glas, døren bejdset lys brun. Døren indrammes af murede, fremspringende søjler, der over døren overdækkes/sammenbindes med et stærkt fremspringende halvcirkelformet stik. Øverst i gavltreanten, over de to vinduer er der to små blændinger.

BEPLANTNING

Ejendommen er mod øst omgivet af en nyplantning, som består af pil og ahorn.

Mod syd og nord afsluttes haven af en klippet tjørnehæk.

Langs vestskellet står en række rønnetræer samt enkelte fritvoksende elmetræer.

Ejerliste

(Grunden er udstykket fra matr. nr. 9^d i 1899)

1899-1904: Jens Larsen
1904-?: Kirkelig Forening for Indre Mission

1966-1973: Chauffør Jørgen
Peter Jørgensen

1973-d.d.: Kældermester Frede
Byrialsen og Anny
Sørensen

Matr. nr. 51^b

Beliggenhed: Bygaden 41

Grundareal: 590 m²

Bebygget areal: 95 m²

Set fra Bygaden
mod nordøst

Ejerliste

?-1862: Jens Christensen
1862-1882: Søren Christensen
og Chr. Andersen
1882-1903: Søren Christensen
1903-1903: Søren Christensens
enke Maren Johanne,
født Andersen
1903-1909: Jens Jensen (Øland)
1909-1912: Anders Chr. Gulbæk
1912-1913: Jens Andersen
1913-1914: Snedkermester
Jens Larsen
1914-1918: Jens Chr. Eriksen
1918-1920: Jens Nielsen
1920-1921: Georg Steffensen
og Jens Chr. Jensen
1921-1923: Marinus Poulsen
1923-1924: Ole Nic. Christensen,
Peder Larsen Nielsen
1924-1927: Amandus Bundgaard
1927-1944: Frederik Hansen
1944-1947: Slagtermester
Laurits Sørensen
1947-1948: Gårdejer P. Larsen
P. Bloch
1948-1950: Tømrer
Gerhard Pedersen
1950-d.d.: Arbejdsmand
Carl Pedersen

BYGNINGSHISTORIE

1899 Ifølge brandforsikringsprotokol fra 1899 til 1950, lader Kirkelig forening for Indre Mission i 1899 et missionshus (»Emanus«) indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 66.

Huset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 12,6 x 8,8 m, højden til 4,1 m.

1904 Ifølge realregister for Aalborg Birk - Budolphi Sogn får Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark i 1904 ved et gavebrev fra agerbruger Jens Larsen (matr. nr. 56^c Gl. Hasseris) overdraget en parcel (senere matr. nr. 9^a).

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret hus i 1 etage med udnyttet tagetage. Mod Bygaden får kælderetagen på grund af det stærkt faldende terræn næsten fuld etagehøjde. Sadeltag med grå eternitskifer har en markant midterkvist mod Bygaden.

Kælderydervæggen, der er malet svenskrød, står på en gråmalet sokkel og afsluttes øverst, hvor facaden springer lidt tilbage, med en ligeledes gråmalet kant. Facaderne er glatpudsede og malede i lys grå farve.

En karnap, der indeholder vindfang, skyder sig ud midt for vestfacaden. En delvist overdækket trappe fører på karnappens nordside op til vindfanget. Over karnappens bølgeefternittag ses en blanding, der er overdækket af halvrundt stik i to spring.

En dør giver adgang til kælder under trappe/karnap.

Taget har et lille udhæng med et sortbejdsset sternbræt, samt vindskeder. Gavltrekanterne samt kvisten er beklædt med brunbejdsede profilerede krydsfinerplader. 2 skorstene er i blankt rødt murværk med betonaafdækning.

Gadefacaden (vest) har 2 vinduer med 1 stor rude i fast karm, der foran har monteret sprosseopdelte rammer. I sydgavlen 2 sprossedelte vinduer med 9 buede glasruder. I gavltrekanter og kvist er vippevinduer med 1 rude, små ovenlys i tagfladen.

Vinduerne er brunbejdsede.

I nordgavlen er der to blændinger i format som vinduer.

Østfacaden er udbygget med en opdelt udbygning med et svagt hældende eternitbølgeplade-belagt tag. Væggene er i flækkede kalksandsten. Ud-

hæng og bræddegavle er hvidmalede. Et 3-delt vinduesparti mod øst, samt indgangsdøren med råglasfylding er brundbejdsede. Et udhus med fladt tag langs gårdens/havens sydside.

BEPLANTNING

Et nyplantet plantebælte mod øst afslutter haven mod det åbne landskab. Beplantningen består hovedsageligt af birk, ask, pil, lærk og ahorn med underbeplantning af hybenroser.

BYGNINGSHISTORIE

1913 Oplysninger om det nuværende hus kan føres tilbage til 1913, hvor Jens Andersen i første kvartal lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 30. Huset beskrives som grundmuret med tegltag.

1920 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1920, hvor Frederik Hansen står opført som den forsikrede, beskrives huset som grundmuret med tegltag. Husets størrelse opgives til 12 × 8 m, højden til 3,5-4,5 m.

Selvom det nuværende hus i nyere tid har fået udseendet radikalt ændret er det utvivlsomt identisk med ovennævnte hus.

Matr. nr. 11^a

Beliggenhed: Bygaden 42

Stuehus: 200 m²

Udbygninger: 1150 m²

Set fra Bygaden
mod nordvest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Vestre halvgård er en firelænget gård, hvoraf de tre udlænger mod nord er sammenbyggede. Den fritliggende lade mod nord er den sidste udlænge, som er tilbage af østre halvgård, østgavlen ligger ud mod Bygaden.

VESTRE HALVGÅRD (MATR. NR. 11)

Grundmuret, nyere stuehus i en etage med udnyttet tagetage, 45° hieltag, belagt med brune 2-fods bølgeeternitplader. Huset har pudset sokkel og gult murværk, i kippen 2 skorstene i gult murværk. To gennemgående ubehandlede limtræsremme afslutter facademurene ved tag, udhæng med skjult tagrende. Stern og vindskeder i sortbejdsede krydsfinerplader, underbeklædning af facadeudhæng og gavludhæng af ubehandlede profilerede fyrretræsbrædder. Østgavlen har en overdækket tagetagebalkon, i sydtagfladen en stor tagkvist med balkon. I tagfladen mod nord 4 stk. ovenlys. Vinduer og døre er brunbejdsede. Vinduerne er enkeltrammede i højformat med en stor rude. Dørene er rammedøre med glas, mod nord har dørene lodrette lameller.

Beliggenhedsplan:

A: stuehus

Vestre halvgård

(tidligere matr. nr. 11)

B: nedrevet stuehus

D: svine- og kostald

E: lade

F: stald

Østre halvgård

(tidligere matr. nr. 12)

C: nedrevet stuehus

H: nedrevet lade

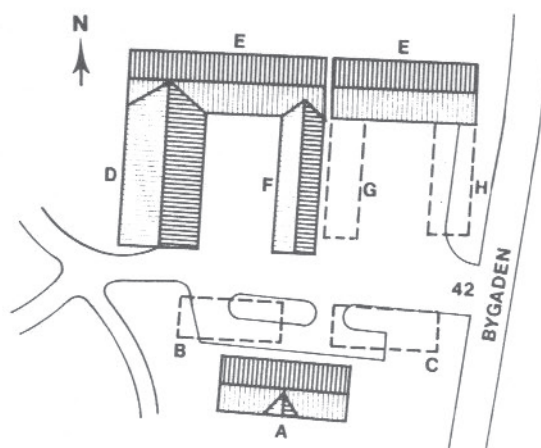
I: nedrevet hørlade og stald

G: hestestald og hakkelseshus

K: maskinhus, tidligere lade opført

hvor der indtil 1893 lå

vogn- og tørvehus

Vestlængen:

Grundmuret, hvidkalket murværk med 30° heltag, belagt med rødmaledede pandeplader. Facader og gavle har ud for den optrimplede loftetage fremspringende lodrette og vandrette facadebånd, der er sortmalede. De synlige spærender under udhængsbrædder er profilskårne, disse har tidligere været malet røde. I tagfladen mod øst en rødmalet kvist med lem til loft. Mod øst store 2-delte rødmaledede jernvinduer med buet stik. I tremplen til loftetagen mindre jernvinduer. Mod vest nyere jernvinduer og bræddebeklædte skydedøre.

Nordlængen:

Grundmuret, hvidkalket murværk med 30° heltag, belagt med rødmaledede pandeplader. Sortmalede facadebånd som vestlænge. Stor rødmalet skydeport mod gårdsplads, over port årstallet 1916. Røde jernvinduer med halvbuet stik.

Østlængen:

Grundmuret, hvidkalket murværk med 45° heltag, belagt med rødmaledede pandeplader. Langsiderne afsluttes under taget med savskiftegesims. Små rødmaledede staldvinduer, sortmalede, bræddebeklædte skydeporte. I tagetage mod vest en lille rødmalet kvist med en 2-fløjet lem til loft. På gavlen mod vest findes årstallet 1892 samt nogle rødmaledede murankre i fin udformning.

BEPLANTNING

Stuehuset omkranses af en stor have, som hovedsageligt er tilplantet med sirbuske. I skellet mod syd findes en fritvoksende hæk af hyld, ask og elm. Ved indkørslen fra Bygaden står 2 yngre elmetræer.

Ved vestlængens sydgavl står en smuk sølvpopel samt et stort fritvoksende elmetræ, som bør bevares.

Mod vest afgrænses ejendommen fra marken af en række større træer, som hovedsageligt omfatter ask og elm.

Underbevoksning består af fritvoksende hyld, som bør fjernes.

Set fra Bygaden
mod nordvest

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Sct. Budolphi Kirke
(Mensalgods under sognekaldet)

?-(1625)? : Mikkell Christensen
?(1625)-(1664)? : Just Poulsen
?(1664)-(1700)? : Anders Mikkelsen
(Gift med ovennævntes enke)
----- (Mikkell Andersen)
?(1733)? : (Søren Mikkelsen)
?(1733)-(1771)? : Mikkell Sørensen
?(1771)-1798: Søren Mikkelsen

Selvejere:

Den 13. juni 1798 køber Søren Mikkelsen halvgården til selveje af Sct. Budolphi Kirke (professor, sognepræst Pontoppidan)

1798-1808: Søren Mikkelsen
1808-1841: Jens Sørensen
1841-1877: Gårdmand Søren Jensen
1877-1882: Ane Margrethe Nielsdatter (enke efter ovennævnte)
1882-1931: Søren Jensen (ovennævntes søn)
1931-1941: Enken, Marie Krogh Jensen (kaldt Ada)
1941-1966: Holger Jensen (ovennævntes søn) (efterfulgt af enken)
1966-d.d.: Gårdejer, folketingsmand Søren Jensen

BYGNINGSHISTORIE VESTRE HALVGÅRD

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 162-4 står der følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februarii er efter anmeldt Forbedring af Undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen og Jens Andersen, begge af Hasseris Bye, foretaget følgende Taxation til forandret Indtegning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard ejes og beboes af Søren Michelsen Hasseris, førhen efter Taxationsforretning forsikret under Hoved N° 31 Bi N° 12 ialt for 450 Rdl.

- a. Stuehuset Søndre i Gaarden, 13 Fag, 8½ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, 2 Jern Bilægger Kakkelovne, en indmuret Kobber Kiedel på een Tønde samt 2 Skorstene og een Bageovn af brændte Sten 260 Rdl.
- b. Et Nordre Hus, 14 Fag, 9¾ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag til Lade 180 Rdl.
- c. Et Hus Vestre i Gaarden befandtes som førhen 130 Rdl.
- d. Et Hus Østre i Gaarden befandtes som førhen 10 Rdl.
- e. Et Hus i Søndre, 4 Fag, 7¼ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Tørvehus 20 Rdl. 600 Rdl.

Oplysninger om de to manglende udlænger findes i taxation nr. 330-7, hvor der står følgende:

»En Gaard, ejes og beboes af Jens Sørensen, førhen Søren Michelsen - forsikret under N° 31-12, befandtes nu saaledes:

- c. Et Vestre Hus, 19 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stald og Fæhus.

Øverst: Østre halvgård set fra Bygaden.

Nederst: Vestre halvgård set fra gårdsplassen mod nord ca. 1920.

d. Et Østre Hus, 3 Fag, 8 Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Vognhus«.

Efter al sandsynlighed er ovennævnte bygninger de samme bygninger, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1892 Af de nuværende længer kan hestestalden mod øst føres tilbage til 1892, hvor Søren Jensen i 2. kvartal lader laden indtegne i brandforsikring under forsikring N° 11.

Af protokollen fremgår, at det er en firlænget gård. Ifølge grundrids er stuehuset mod syd fritliggende. Udlængerne, der er beliggende nord for stuehuset er sammenbygget.

Hestestalden beliggende mod øst beskrives som grundmuret med stråtag. Stalden, der er nyopført på indtegningsstidspunktet, er identisk med den nuværende stald, hvilket årstallet 1892 på vestgavlen underbygger.

1916 Ved indtegnning i tredje kvartal af 1916, hvor Søren Jensen står opført som ejer, beskrives laden mod nord og kostalden mod vest som grundmuret med pandepladebelagt tag.

På indtegningsstidspunktet står laden og kostalden nyopført og er identisk med de nuværende længer, hvilket årstallet 1916 over porten mod syd på staldlængen underbygger.

1925 Den 20/5 1925 lader Søren Jensens enke, Marie Krogh Jensen, gården indtegne i forsikring. Gården, der er en firlænget gård med udlængerne sammenbyggede, beskrives således:

a. Stuehuset beliggende mod syd beskrives som grundmuret med stråtag. Husets størrelse opgives til 25,5 x 8,6 m, højden 3,7 m.

b. Laden beliggende mod nord beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives til 36,6 x 11 m, højden 4,5 m.

c. Ko- og svinestald beliggende mod vest beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 25 x 13,3 m, højden 5,3 m.

d. Stald beliggende mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 25,7 x 7,6 m, højden 2,4 m.

1931 I 1931 lader Holger Jensen stuehuset beliggende mod syd omvurderes til brandforsikring. Stuehuset beskrives som grundmuret med tegltag.

Ved omlægning fra stråtag til tegltag har huset sandsynligvis fået den på nedenstående billede viste facadekvist.

Det gamle stuehus nedrives i 1973 for at give plads for det nuværende stuehus.

Søren Jensen og Anna Jensen foran det gamle stuehus til vestre halvgård, nedrevet 1973. Billede fra ca. 1965.

BYGNINGSBESKRIVELSE ØSTRE HALVGÅRD (MATR. NR. 12)

Nordlængen

Er den sidste længe, der er tilbage fra en firelænget gård. Grundmuret, hvidkalket murværk med 45° heltag, belagt med rødmaledede pandeplader. På gavl mod øst findes årstallet 1893. Murværket afsluttes ved tag med gesims med sparrenkopprofil. Mod syd skyder den pandepladebeklædte 2-fløjede port sig op i tagfladen. Lidt østligere en mindre skydeport med rød bræddebeklædning, buet stik over portåbning. Facaden mod nord har 3 stk. stræbepiller. Mod Bygaden en læmur, der har været ydervæg i den tidligere østlænge.

BYGNINGSHISTORIE ØSTRE HALVGÅRD

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere gårdlænger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxationen nr. 162-5 står der følgende:

1805 »Anno 1805, den 21. Februarii er efter anmeldt Forbedring af Under tegnede Branddirektør med Taxationsmændene Sognefoged Niels Christensen og Jens Andersen, begge af Hasseris Bye, foretaget følgende Taxation til forandret Indtegning under Brandforsikringen.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

En Gaard ejes og beboes af Jørgen Malligaard, førhen forsikret under Hoved N° 31 Bi N° 14 for ialt 430 Rdl.

- a. Stuehuset Søndre i Gaarden, 15 Fag, 8 $\frac{3}{4}$ Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre. 2 Jern Bilægger Kakkelovne, en indmuret Kobber Kiedel på en Tønde samt 2 Skorstene og en Bageovn af brændte Sten 230 Rdl.

Stuehuset til østre halvgård set fra
Bygaden mod nord.
Billede fra ca. 1940.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Sct. Budolphi kirke:

(Mensalgods under sognekaldet)

?(1634)? Peder Tagesen
1664: Mads Pedersen
1664-1688: Lars Pedersen

(Jens Malli)
1787-1798: Jørgen Jensen Malli

Selvejere:

Den 13. juni 1798 køber Jørgen Jensen Malli halvgården til selveje af Sct. Budolphi kirke (sognepræst, professor Pontoppidan)

1798-1808: Jørgen Jensen Malli
1808-1816: Jens Jørgen Malli
1816-1827: Kjøbmand Anders Krog
(efterfulgt af enken)
1827-1852: Peder Hansen Blichfeldt
1852-1872: Niels Corfixen (ovennævntes svigersøn)
1872-1887: Ane Marie Pedersen eller Pedersdatter (enke efter ovennævnte)
1887-1919: Corfitz Nielsen (ovennævntes søn)
1919-1941: Søren Jensen
Herefter samme ejere som Matr. nr. 11

- b. Et Hus i Østre, 14 Fag, 9¼ Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Lade 160 Rdl.
- c. Et Hus ibygt førnævnte Ladehus, 8 Fag, 8 ¼ Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Fæhus og Høelade 80 Rdl.
- d. Et Hus Vester i Gaarden, 10 Fag, 8 Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Hestestald og Hakkelseshus 80 Rdl.
- e. Et Hus Nordre i Gaarden, 4 Fag, 8½ Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Vogn- og Tørvehus 40 Rdl. 590 Rdl.

De på matrikelkortet fra 1801 viste længer er sandsynligvis de samme længer, som er beskrevet ved ovennævnte taxation.

1893 Idag er der kun laden mod nord tilbage af de tidligere længer. De ældste oplysninger om denne lade findes i brandforsikringsprotokol fra ca. 1860-1930, hvor det fremgår, at Søren Jensen i tredje kvartal af 1893 under forsikring nr. 13 lader laden indtegne i brandforsikring.

Laden beliggende mod nord beskrives som grundmuret med stråtag.

Laden er utvivlsomt nyopført ved indtegningen, hvilket årstallet 1893 på gavlen mod øst underbygger.

1931 I 1931 lader Søren Jensen ovennævnt lade brandforsikre. Laden beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives til 28,4 x 10,8 m, højden 3,3 m.

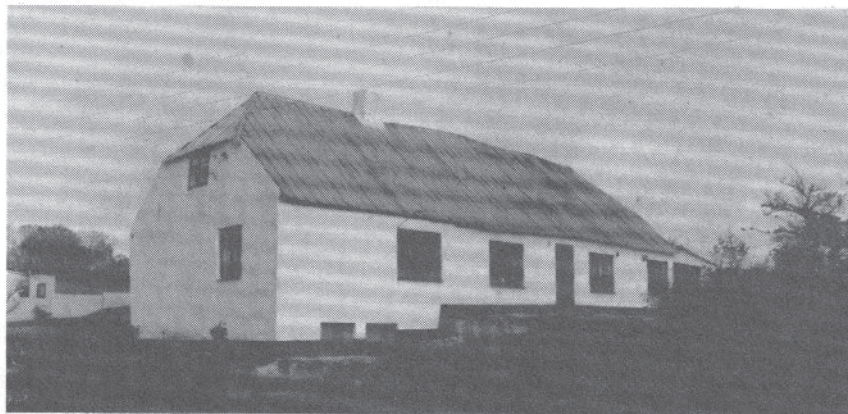
Af protokollen fremgår, at et stuehus med øst-vestvendte gavle beliggende mod syd ved samme lejlighed blev indtegnet i brandforsikring. Stuehuset beskrives som bindingsværk med stråtag. Husets størrelse opgives til 17,5 x 7 m, højden til 2,4 m. I protokollen er der senere noteret, at huset blev nedbrudt den 11/5 1948.

Dette stuehus (se nedenstående billede) kan ifølge forsikringsprotokol føres tilbage til 1860, hvor Niels Corfixen står opført som ejer.

Matr. nr. 51^d
Beliggenhed: Bygaden 43

Grundareal: 888 m²
Bebygget areal: 105 m²

Set fra Bygaden
mod nordøst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Længehus i 1 etage med halvvalmet tag belagt med pandeplader. Størsteparten af huset er grundmuret, men i sydfacaden ses sporene efter oprindeligt bindingsværk. Omkring døråbningen ses dele af stolper og toprem, ligesom 3 gennemtappede bjælkehoveder ses østligt på facaden. Murværket er vandskuret og hvidkalket, soklen er sort og i sydfacaden underbygget af en fremspringende betonstøbt befæstigelse af terrænet, der falder stærkt mod syd og vest. Dette, at huset er »trappet« ned af det faldende terræn, giver en karakteristisk høj vestgavl. Forskelligt murværk vidner om, at huset er udbygget over flere omgange. Et spring i nordfacadens murflugt tyder på, at den vestligste 1/3 af bygningen er den yngste. Her findes der også i sydfacaden to, nu med armerede acrylplader afblændede, vinduesåbninger til kælderrum. En hvidkalket sugfjæl afslutter facaden mod tag. Skorstenen er vandskuret og hvidkalket. I vestgavlen ses to murankre.

Sydfacadens 4 vinduesfag er 3-rammede med 1 rude i hver ramme.

Hoveddøren er afblændet med en rødmalet plade.

Nordfacaden har 4 vinduesfag med faste ruder i karm med ventilationsrude øverst, samt 2 dannebrogsvinduer. De to døre er bræddebeklædte. Døre og vinduer er malede svenskrød. Sålænken er sortmalet eternitplade eller af klinker.

I østgavlen er tilbygget et udhus med fladt, svagt hældende tag med B5 bølgeeternitplader, dannebrogsvindue og bræddedør mod syd.

BEPLANTNING

Grundens sydlige del er beplantet med et tæt krat, bestående af ask og elm. Flere elmetræer er veludviklede og bevaringsværdige.

Haven syd og nord for stuehuset er udlagt som køkkenhave.

Ved stuehusets østgavl står et ungt elmetræ.

BYGNINGSHISTORIE

1877 De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende hus kan føres tilbage til tredje kvartal af 1877, hvor Kristian Mortensen (matr. nr. 56) lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 51.

Stuehuset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som bindingsværk med stråtag. Stuehuset, der er en del af en trelænget gård, lå placeret noget østligere end udlængerne. Denne placering har senere muliggjort, at huset kunne udstykkes fra gården til et selvstændigt matr. nr. (51^d).

»Bygaden's« forløb har også på det tidspunkt adskilt udlængerne fra stuehuset.

Stuehuset er utvivlsomt noget ældre end ovennævnte årstal.

Ejerliste

Ældre adkomster se matr. nr. 56^c

1876-1913: Kristian Mortensen

?(1920)-?: Jens Svendsen

1938-1942: Frk. Kirstine
Marie Jensen

1942-d.d.: Arbejdsmand
Marinus Andersen

1920 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1920, hvor Jens Svendsen lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 23, beskrives huset, der har øst-vestvendte gavle, opført i bindingsværk og med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 15,5 x 6,1 m, højden til 2,1 m.

Et halvtag ved østgavl beskrives som grundmuret med paptag.

Matr. nr. 64

Beliggenhed: Bygaden 46

Grundareal: 563 m²

Bebygget areal: 70 m²

Set fra grusvej
mod vest

Fæste- og ejerliste

Fæstere:

Før 1876 fæstehus under Budolphi
Præsteembedet, men uden tinglyst
adkomst.

Selvejere:

- 1876-1889: Slagter Ole
Christian Thomsen
(adkomst ved
auktionsskøde)
- 1889-1893: Christen Hansen
(adkomst ved
mageskrifteskøde)
- 1893-1915: Daglejer ved
landbruget Niels
Christen Christensen
- 1915-1947: Niels Chr.
Christiansen
- 1947-1947: Karen K. Christiansen
(enke efter
ovennævnte)
- 1947-1949: Arbejdsmand
Aksel Nielsen
- 1949-1955: Cementarbejder
G. Frede Nielsen
- 1955-1977: Landmand Johan
Sønderholm Larsen
- 1977-1977: Arvinger
Gunnar Larsen
Ruth Christensen
og Villy Sønderholm
Larsen
- 1977-d.d.: Murer Ole Engen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Nyere grundmuret hus i en etage med udnyttet tagetage med heltag, belagt med brune cementtagsten. Huset ligger tilbagetrukket fra Bygaden med tilkørsel fra privat grusvej og er i modsætning til hovedparten af landsbyens huse placeret med gavlene i nord og syd. Huset har pudset sokkel og rødbrunt murværk. En skorsten i rødbrunt murværk på tagflade mod vest. Udhæng med synlige spærrender, zinkafdækkede vindskeder i gavle. I tagfladen mod øst 2 stk. ovenlys. Gavle er beklædt med brunbejdsede, profilerede krydsfinerplader. Tagrender og nedløb er udført i plastic. Vinduerne er 2-rammede med 3 thermoruder i hver ramme behandlet med farveløs træolie. Under vinduer en kraftig muret sålbænk i rulsifte. I sydgavl en plankedør.

Huset blev i 1977 opført på fundamentet af en tidligere landejendom, der samtidig blev nedrevet.

Tæt ved huset mod vest er der et grundmuret, hvidkalket udhus med halvtag belagt med pandeplader.

BEPLANTNING

Den væsentligste beplantning på ejendommen består af et læhegn i sydskellet. Læhegnet er sammensat af større ahorn, elme- og asketræer.

BYGNINGSHISTORIE

1877 De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at slagter Ole Christian Thomsen i første kvartal af 1877 lader 2 sammenbyggede længer indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 35.

Stuehus og stald med øst-vestvendte gavle beskrives som bindingsværk med stråtag.

Beboelse beliggende mod nord beskrives som grundmuret med spåntag.

1977 Det nuværende hus er opført i 1977 af murer Ole Engen og har samme beliggenhed og mål som det nedrevne hus.

Matr. nr. 63
Beliggenhed: Bygaden 48

Grundareal: 615 m²
Beboelse: 60 m²
Udhus: 20 m²

Set fra haven
mod nord (sydfacaden)

Fæste- og ejerliste

Fæstere:

Tidligere fæstehus under
Budolphi Sognekald.

Selvejere:

Den 18. juni 1858 køber snedker
Anders Jens Pedersen Ferslev
huset til selveje af Budolphi
Sognekald ved Sognepræst-
Stiftprovst C. H. With.

- 1858-1918: Snedker Anders Jens
Pedersen Ferslev
1918-1918: Frode Jensen Hasseris
1918-1927: Johan Christiansen
1927-1932: Otto Ørsnæs
1932-1945: Konrad Einsbohn
1945-1954: Arbejdsmand
Anton Laursen
1954-1960: Arbejdsmand
Niels Chr. Krogh
1960-1961: Fru Karen Margrethe
Krogh
1961-1964: Arbejdsmand
Erik Damgaard
Knudsen
1964-1968: Premierløjtnant
Benny Echters
1968-1971: Maskinarbejder
Henry Boris
Christensen
1971-1973: Konditor
Hans Jørgen Nielsen
1973-1976: Fru Marie-Luise
Dorthea Erikson
Nielsen
1976-d.d.: Civilingeniør
Svend M. Tøfting og
Bibliotekar Hanne
Merete Kristiansen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Huset ligger tilbagetrukket fra Bygaden bag »Søndergaard«, matr. nr. 11a med adgang fra privat grusvej. Øst-vest vendt, grundmuret hus i en etage med halvvalmet tag, belagt med sorttjærede pandeplader. Sorttjæret sokkel, opmuret på syldsten, pudset og hvidkalket murværk. Et lodretstående sugfjæl langs facaderne afslutter murværket ved tag. I kippen en hvidkalket skorstenspipe med sokkel og udkragning. Vinduerne er i sydfacaden og østfacaden udskiftet med nye 2-fags med 3 thermoruder i hver ramme behandlet med farveløs træolie. Vinduer i nordfacaden er ældre blåmalede 2-fags med en vandret sprosse øverst. Indgangsdøren i nordfacaden er beklædt med profilerede, blåmalede brædder. Under vinduerne støbte, blåmalede sælbænke. En tilbygning med halvtag er sammenbygget med vestgavl, taget er belagt med pandeplader. Vinduerne i tilbygningen er blåmalede jernvinduer. I tilbygningen mod syd er der en ny, blåmalet bræddebeklædt halv-dør. Vest for huset er der et udhus, hvidkalket murværk med heltag, belagt med pandeplader.

BEPLANTNING

Ejendommen omgives mod syd og vest af en nyanlagt have. Haven er hovedsagligt tilplantet med sirbuske samt enkelte frugttræer. Vest for stuehuset står et smukt bevaringsværdigt akacietræ. Mod nord afsluttes grunden af et tæt buskads af mirabelletræer.

BYGNINGSHISTORIE

1873 De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at snedker Jens Chr. Pedersen Ferslev i tredje kvartal af 1873 lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 36. Huset beskrives som bindingsværk med stråtag.

Huset er muligvis ældre, end ovennævnte årstal angiver. Det er dog ikke muligt på det foreliggende grundlag at tidsbestemme huset mere nøjagtigt.

1925 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1925, hvor Johannes Christensen står opført som den forsikrede, beskrives huset som bindingsværk med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 9,4 x 7,5 m, højden til 2,5 m.

Det er i dag ikke muligt at se bindingsværksstolper på huset. Enten er bindingsværket skiftet med murværk, eller også er stolperne skjult bag facadens pudslag.

Ved den ændrede indtegnning i 1925 beskrives et svine/brændehus tilbygget vestgavlen udført i beton med halvtag og tagpapbelægning.

Matr. nr. 58^c

Beliggenhed: Bygaden 50

Grundareal: 1227 m²

Beboelse: 90 m²

Udhus: 100 m²

Set fra Bygaden
mod vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

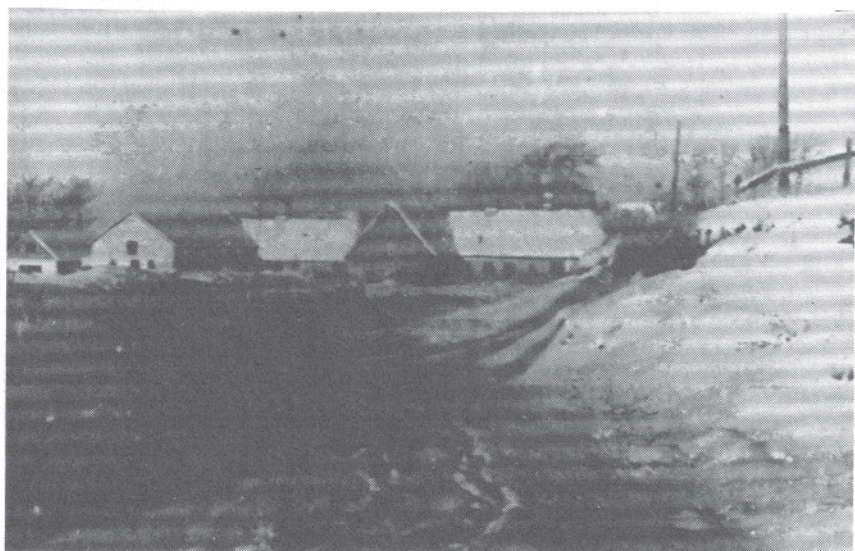
Nyere, fritliggende gulstensvilla i en etage med udnyttet tagetage. Huset ligger tilbagetrukket fra Bygaden og er i modsætning til hovedparten af landsbyens huse placeret med gavlene i nord og syd. Taget, der er belagt med røde vingeteglsten, er opskalket således, at det forneden over udhæng har fået et kraftigt svaj. Sternbeklædning, vindsceder ved gavle samt underbeklædning af udhæng og gavludhæng er udført i brunbejdsede brædder. Mod øst har huset en høj pudset sokkel, stuegulvet er ca. 1 meter over terræn. På grund af det kraftige terrænfald har huset mod vest 2 etager, idet kælderen mod denne side har fuld etagehøjde mod det fri. Facaden mod vest er delt mellem stue og kælder med en gennemgående balkon af træ i hele facadelængden. I gavl mod syd er der en lignende, men bredere balkon. En støbt udvendig trappe fører op til hoveddøren i nordgavlen. Der er lige, murede stik over alle vinduer og døre, under vinduer eternitsålbænke. Vinduer er 2- eller 3-fags med smalle rammer, enkelte med ventilationsrammer foroven. Alle vinduer er blåmalede. Døre samt garageport i facade mod syd er ligeledes blåmalede.

Udhuset, der er beliggende vest for villaen er grundmuret, hvidkalket med pandepladebelagt heltag (ca. 30°) med lille rødmalet udhæng og med røde jernvinduer. Mod øst et nyere rødt 2-fløjet indgangsparti med baldakin.

BEPLANTNING

Haven afsluttes mod syd af en klippet naurhæk.

Ved husets nordgavl står et smukt bevaringsværdigt kastanietræ. Øvrige del af haven er tilplantet med sirbuske.

Den tidligere bebyggelse set fra Bygaden mod nord. Den vestlige ladelænge er nu udhus til den nye gulstensvilla.
Billede fra ca. 1920.

De gamle længer set mod nord. Det nyopførte hus ses til højre.
Billede fra ca. 1950.

Fæste- og ejerliste

Fæstere:
Fæstehus under
Budolphi Sognekald.

?-1820-?: Jens Christensen
Mallie

Selvejere:

Den 18. juni 1858 køber Væver
Niels Johansen huset til selveje
af Budolphi Sognekald ved
Sognepræst-Stiftprovst C. H. With.

1858-1861: Væver Niels Johansen

1861-1896: Poul Chr. Hansen

1896-1917: Peder Nielsen

1917-1942: Søren Jensen

1942-1965: Grusgravejer Laurits
Rasmus Larsen

1965-1966: Fru Methea Larsen
(adkomst ved
skifteattest)

1966-1966: Købmand
Holger Larsen

1966-d.d.: Konservator
E. Rosing Holm

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere bygninger findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 331.1 står der følgende:

1820 »Anno 1820, den 4. December, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Jens Krog af Mariendal og Murermester Christen Sørensen af Aalborg, foretaget følgende Taxation til forandret Brandforsikring.

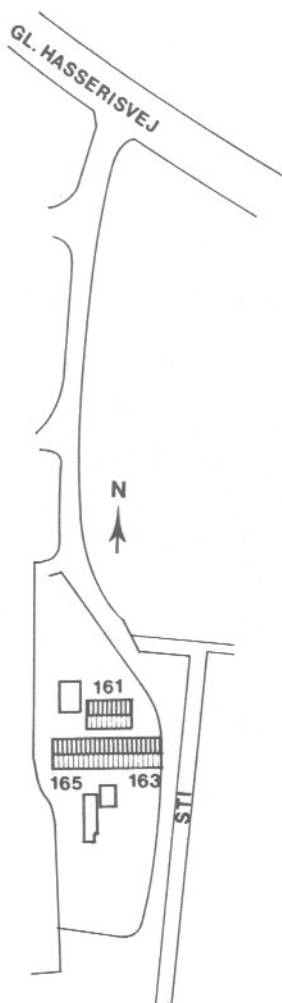
Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

1. Et Hus beboes af Jens Christensen Mallie, forsikret under N° 31-15 for 190 Rdl., befandtes nu således.

a. Stuehuset i Østre og Vestre, 8 Fag, 9 Alen dyb, med en Tilbygning på 2 Fag, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer og Køkken, med Loft, Vinduer og Døre, 2 Jern Bilæggerovne, 1 Kobber Kiedel på ½ Tønde, 1 Skorsten og Bageovn..... 240 Rdl.

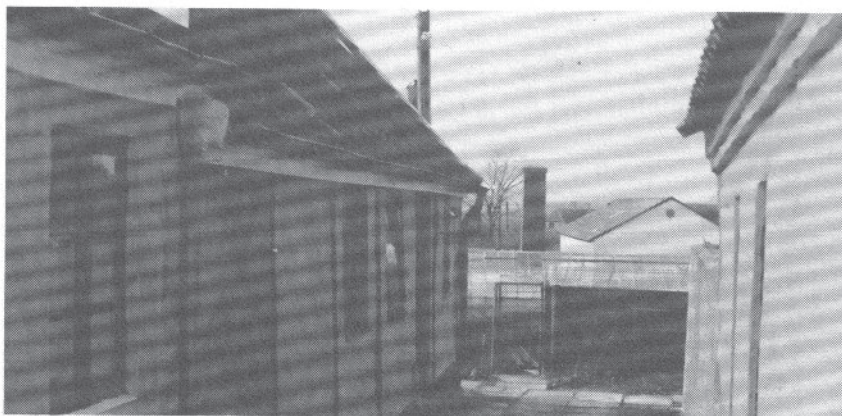
b. et Søndre Hus, 5 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag til Lade 80 Rdl. 320 Rdl.«

Det nuværende hus er opført i 1942 af Laurits Rasmussen Larsen.

Beliggenhedsplan:
Gl. Hasserisvej 161, 163 og 165.

Tilbage trukket fra Bygaden mod øst, ligger højt placeret en lille klynge huse med afgang fra Gl. Hasserisvej. To af husene (nr. 163 og 165) er sammenbyggede. Det tredje er placeret ca. 2 meter nordligere og parallelt med disse.

Set fra smøgen mod vest.
(Nr. 163 og 165 til venstre,
nr. 161 til højre)

Matr. nr. 16°
Beliggenhed: Gl. Hasserisvej 161

Grundareal: 322 m²
Bebygget areal: 40 m²

Set fra grusvej
mod syd/vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Øst/vestliggende, grundmuret hus med heltag belagt med cementtagsten. Huset har sorttjæret, fremspringende sokkel og berappet hvidkalket murværk, der under tag på langsider afsluttes af en hvid retkantet gesims. Ingen tagrender og nedløb. På tagryggen står en blokformet skorsten i gult blank murværk med ler-røgrør. Gavlene afsluttes over tagfladen med

Ejerliste

(Grunden udstykket fra matr.nr. 16^a i 1884

- 1884-1896: *Jens Christensen Dahl*
(skøde fra *Niels Peter Jensen*
matr.nr. 16^a,
efterfulgt af enken
Ane Marie, født
Sørensen)
- 1896-1908: *Søren Chr. Christensen (Dahl)*
- 1908-1911: *Jens Jensen (Øland)*
- 1911-1912: *Knud Larsen*
- 1912-1917: *Morten Schau*
- 1917-1967: *Vægter Otto Nielsen*
- 1967-1975: *Arbejdsmand Thorvald Nielsen*
- 1975-1979: *Svend Erik Nielsen*
- 1979-d.d.: *Lone Jonassen*

pudset murkam. Vinduerne mod nord samt et stk. vindue i gavle mod øst og vest er blåmalede med 3 ruder i hver ramme. Mod syd 2 stk. 1-fags og 1 stk. 3-fags vinduer i udformning som de øvrige vinduer. Indgangsdør i gavl mod øst er en nyere rammedør med underfyldning og en stor rude.

Nordvest for huset ligger et lille grundmuret udhus (vaskehus) med heltag belagt med røde pandeplader. Murværket er hvidkalket, på tagryggen en hvidkalket skorsten med sokkel og gesims. Vinduer og døre er blåmalede.

BEPLANTNING

Haven er beliggende nord for huset og afsluttes mod øst af en klippet elmehæk.

På havens nordspids står 2 unge asketræer, som bør bevares. Ved husets østgavl står et ungt asketræ samt et ungt egetræ.

BYGNINGSHISTORIE

Ifølge register for Aalborg Birk udstykkes matr.nr. 16^a den 5. januar 1884.

1884 De ældste tilgængelige oplysninger fås i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at Jens Christensen Dahl i første kvartal af 1884 lader et stuehus indtegne i brandforsikringen under forsikring N° 69. Stuehuset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag.

Ovennævnte hus, der er nyopført på indtegningsstidspunktet, er identisk med det nuværende.

1928 Ved ændret indtegnelse til brandforsikring i 1928, hvor vægter Otto Nielsen står opført som den forsikrede, beskrives huset som grundmuret med cementtagsten. Et vaskehus/hønsehus ved vestgavl samt et retiradehus placeret ved vaskehusets nordgavl beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag.

Matr. nr. 16^a

Beliggenhed: Gl. Hasserisvej 163

Grundareal: 386 m²

Bebygget areal: 60 m²

Set fra haven
mod nord

BYGNINGSBESKRIVELSE

Gulkalket øst/vestvendt længe med heltag, ved vestgavl sammenbygget med nabolængen, Gl. Hasserisvej 165. Den grundmurede længe har en påmalet sort sokkel, langsiderne afsluttes mod tag af en hvidmalet gesims med to retkantede led. Grønmalede tagrender og nedløbsrør af zink. Taget er belagt med røde vingetagsten. En gulkalket brandkam afdækket

med tagsten adskiller tagfladen fra naboens. I tagryggen en skorsten i rødt blank murværk med sokkel og gesims. Mod vest spor i tagfladen fra en nedrevet skorsten. Østgavl afsluttes over tag med en pudset murkam. Huset har mod nord bevaret sine oprindelige grønmalede 2-fags vinduer med 3 ruder i hver ramme. Gavlvindue mod øst er nyere men i samme udformning. Vinduer mod syd er grønmalede med fast rude og en trækrude foroven. Hoveddøren mod syd er en grønmalet pladebeklædt rammedør med en lille overrude.

Syd for huset ligger et lille grundmuret udhus (vaskehus). Murværket er berappet og gulkalket, taget er et paptrækket heltag, på tagryggen en gulkalket skorsten med udkrøgning og gesims, vinduer og døre er grønmalede.

BEPLANTNING

Adgangssten til huset er belagt med toppede brosten. Haven er udlagt som pryd- og urtehave med enkelte frugttræer. Mod øst afskærmes af en klippet tjørnehæk.

Gl. Hasserisvej 163 og 165 set mod nord. Billede fra ca. 1910.

BYGNINGSHISTORIE

Ejerliste

- ?-1869: Ane Kirstine Christensen, C. Jensen
- 1869-1870: Poul Christian Hansen Dalsgaard
- 1870-1885: Ane Kirstine Christensen
- 1885-1895: Edvard Bluhme Madsen
- 1895-1952: Cementarbejder Peter Christensen, Blære
- 1952-d.d.: Husmoderafløser Nana Larsen (ovennævntes datter)

1884 De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor Ane Kirstine Christensen i tredje kvartal af 1884 lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring N° 47.

Stuehuset, der er beliggende med øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag og er sammenbygget med matr. nr. 16^r.

Huset er sandsynligvis identisk med det nuværende hus. Alderen er vanskelig at afgøre, men huset kan meget vel være ældre end 1884.

1918 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1918, hvor Peter Christensen Blære står opført som den forsikrede, beskrives huset således:

- a. Stuehuset beskrives som grundmuret med tegltag. Husets størrelse opgives til 12,4 x 5,2 m, højden til 2,2 m.
- b. Hønsehus, vaskehus beliggende syd for stuehuset beskrives som grundmuret med paptag. Husets størrelse opgives til 4,1 x 2,7 m, højden til 9 m.

Peter Christensen Blære og hustru
foran gavlen til nr. 165.
Billede fra ca. 1905.

Matr. nr. 16^r
Beliggenhed: Gl. Hasserisvej 165

Grundareal: 416 m²
Bebygget areal: 45 m²

Set fra haven
mod nord

BYGNINGSBESKRIVELSE

Øst/vestvendt længe med heltag, hvor østgavlen er sammenbygget med nabolængen Gl. Hasserisvej 163, men adskilt ved en brandkam. Langsiderne står med seks fag sorttjæret bindingsværk, hvoraf fodremmen er pudset. Gavl mod vest er grundmuret. Murværket er gulkalket og berappet. Langsiderne afsluttes mod tag med en hvidkalket bræddegesims. Zinktagrende mod nord. Taget er belagt med røde vingetagsten. Huset har mistet sin skorstenspipe. Vestgavlen afsluttes over tag med en pudset murkam. Vinduerne er udskiftede med nye 1-fags med helruder. Ny hoveddør mod nord med underfyldning og en stor overrude. Vinduer og dør er brundbejdset.

Ejerliste

- ?-1862: Jens Chr. Christensen
1862-1866: Anders Jensen Skalborg
1866-1869: Slagter Lars Nielsen (efterfulgt af enken)
1869-1886: Arbejdsmand Peter Christensen
1886-1904: Jens Peder Pedersen (kaldet Christensen)
1904-1904: Maren Kirstine Pedersen (født Jensen)
1904-1917: Jacob Anton Marius Schau
1917-1928: Marius Henning Christiansen
1928-1946: Arbejdsmand Jørgen Jacobsen
1946-1952: Arbejdsmand Andreas Martin Jacobsen
1952-1959: Mekaniker Erik Kjeldsen
1959-d.d.: Arbejdsmand Eskild Pedersen

Matr. nr. 67^{cs}
Beliggenhed: Tofte 2

Grundareal 67^{cs}: 950 m²

Set fra Bygaden
mod nord-øst

Syd for huset, placeret i skel mod nabo, ligger et lille grundmuret udhus (vaskehus) med heltag belagt med grønne bølgeplader. Murværket er be-rappet og gulkalket. I tagryggen en skorsten i rødt blank murværk med ud-kragning og gesims. I forlængelse af udhuset mod syd et udhus i gulkalket murværk med paphalvtag.

BEPLANTNING

Haven er beliggende på sydsiden af huset og afsluttes mod øst af en klip-pet bøgehæk.

I haven står et enkelt ungt birketræ.

BYGNINGSHISTORIE

1866 De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor Lars Nielsens enke i andet kvartal 1866 lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring N° 42.

Huset, der har øst-vestvendte gavle, er sammenbygget med matr.nr. 16^a og beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.

1928 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1928, hvor Jørgen Ja-cobsen står opført som den forsikrede, beskrives huset således:

- Stuehus beskrives som grundmuret med tegltag. Husets stør-relse opgives til 8,9 x 5,5 m, højden til 2 m.
- Vaskehus beliggende syd for stuehuset beskrives som grundmu-ret med paptag. Vaskehusets størrelse opgives til 4,5 x 2,5 m, høj-den til 2,0 m.

Sandsynligvis er det nuværende hus identisk med det hus, der ind-tegnes i 1866; dog er det omkring 1928 ombygget, bl.a. er huset ble-vet grundmuret.

BYGNINGSBESKRIVELSE

Nyere hus, i nordgavlen årstallet 1971, i én etage med udnyttet tagetage. Facaderne er med sortmalet bindingsværk, hvis tavl er udfyldt med blankt rødt murværk, soklen er pudset.

Sadeltag med moccifarvede tegl. Sortmalede synlige spærender bærer den hvidmalede underbeklædning i udhænget.

2 kviste mod vest og 1 mod øst har sadeltag, fronter i bindingsværk og flunker af trykimprægnerede brædder. I øst-tagflade sidder skorstenen. Tagrender i zink.

Vinduerne er hvidmalede to-rammede med to vandrette sprosser.

I syd er taget ført ud og overdækker tagetagens altan.

En læmur mod Tøften (ved nordgavl) forbinder huset med garagebygningen. Læmur og garage har samme materialesammensætning som beboelseshuset. Garagen har kvist i vestre tagflade.

BEPLANTNING

Ejendommen omgives af en have af nyere dato. Mod Bygaden er plantet en række kirsebærtræer.

BYGNINGSHISTORIE

1971 •Huset er opført i 1971 af smedemester Chr. Mosegaard Jensen.

Skomagergyden set fra Bygaden mod vest. Billede fra ca. 1940.

Matr. nr. 62^b**Beliggenhed: Skomagergyden 1**Grundareal: 545 m²Bebygget areal: 65 m²Set fra Bygaden
mod vest**BYGNINGSBESKRIVELSE**

Grundmuret, hvidkalket hus på tjæret, svagt fremspringende sokkel. Taget er belagt med rødmaledede pandeplader. Murede gavltrekanter beklædt udvendigt med brunbejdsset lodret brædebeklædning. Vinduerne er grønmaledede to- og trefags med hel-ruder, isat trækruder foroven. Som den øvrige bebyggelse langs gyden er huset placeret tæt ud til vejen og asfaltbelægningen støder helt op til huset. Mod øst (Bygaden) er der udlagt et mindre fælles parkeringsareal for hele gyden.

BEPLANTNING

Eneste beplantning af betydning er et stort piletræ i den syd-østlige del af haven.

BYGNINGSHISTORIE

1874 De ældste tilgængelige oplysninger om det tidligere hus findes i brandforsikringsprotokol, hvor det fremgår, at Jens Christian Christensen i tredje kvartal af 1874 lader et hus indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 37. Huset beskrives som bindingsværk med stråtag.

1915 I tredje kvartal af 1915 lader Peter Nielsen et hus indtegne i brandforsikring. Huset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag.

Højest sandsynligt er ovennævnte hus identisk med det nuværende hus.

1919 Ved ændret indtegnings til brandforsikring i 1919, hvor frk. Petra Johanne Nielsen står opført som den forsikrede, beskrives huset som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 13,5 x 8,5 m, højden til 2 m.

Fæste- og ejerliste**Fæstere:**

Før 1872 fæstehus under Budolphi
Præsteembede

Selvejere (matr.nr. 62^a):

I januar 1872 køber Peder
Andersen Kalstrup huset til
selveje af Budolphi Præsteembede
ved Stiftprovst Chr. Suphus Gad.

1872-1872: Peder Andersen
Kalstrup

Selvejere (matr. nr. 62^b):

1872-1890: Skrædder Jens
Christian Christensen

1890-1892: Chr. Peter Nielsen

1892-1928: Marius Svendsen

1928-1943: Frk. Petra Johanne
Nielsen

1943-1949: Gartner Andreas
Johan Jensen

1949-1949: Arvinger Fru Marie
Pedersen Rytter (m.fl.)

1949-1956: Arbejder Aage
Simonsen

1956-1962: Cementarbejder
Carl Eigil Hollænder

1962-1972: Rørlægger
Johannes Tøttrup
Jensen

1972-1974: Ekspedient Kaj
Henriksen og
Assistent Dorit
Hjorth Henriksen

1974-1975: Erik Borregaard

1975-1976: Kaj Christiansen

1976-d.d.: Sygeplejerske Ingrid
Strandsbjerg Petersen

Matr. nr. 48^a

Beliggenhed: Skomagergyden 2

Grundareal: 277 m²

Bebygget areal: 95 m²

Set fra skomagergyden
mod nordvest

Ejerliste

Ældre adkomster se matr. nr. 48^a

Udstykket fra matr. nr. 48^a,
den 23/6 1880.

- 1880-1881: Smed Niels
Christensen
(skøde fra Niels Chr.
Schau som ejer af
grunden, og Anders
Jensen Wognsen som
ejer af huset)
- 1881-1892: Skomager
Chr. Peder Nielsen
- 1892-1896: Villiam August
Pedersen
- 1896-1900: Enken Kirstine
Sørensen
- 1900-1920: Teglværksarbejder
og arbejdsmand
Jørgen Jacobsen
- 1920-1925: Niels Kristian Skou
- 1925-1935: Søren Larsen
- 1935-1972: Sadelmager Søren
Marius Larsen
(efterfulgt af
arvingerne Fru
Kirstine Hansen,
Sigurd Sørensen og
Jens Sørensen)
- 1972-d.d.: Fru Kirstine Hansen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Huset er skalmuret i gule sten på pudset sokkel. Taget på hovedhuset er belagt med sort bølgeeternit. Mod vest er huset delvis sammenbygget med nr. 4. Mod øst er gavltrekant beklædt med sortbejdsset træbeklædning isat et større trefags vindue. Taget har mindre udhæng, og tagrender er skjult med et sort sternbrædt.

Tilbygningen mod øst er med fladt tag, og var indtil 1972 sadel- og skomagerværksted. En skorsten i gule sten er placeret mod nordøst.

Der er isat nye, brunbejdsede vippevinduer.

Huset er væsentligt ombygget indenfor de sidste 10 år, og har herved helt ændret karakter.

BEPLANTNING

Ingen beplantning af særlig værdi på grunden.

Mod Gl. Hasserisvej er plantet sirbuske.

BYGNINGSHISTORIE

1880 De ældste oplysninger om det tidligere hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor Anders Jensen Wognsen i 2. kvartal af 1880 lader huset indtegne i brandforsikring under fors. nr. 54. Huset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med bindingsværk og stråtag.

1897 Enken Kristine Sørensen lader i 1897 et nyt hus indtegne i brandforsikring, huset beskrives som grundmuret med stråtag.

Selvom den vestlige del af det nuværende hus i nyere tid har fået det oprindelige udseende ændret radikalt kan huset med rimelig sikkerhed føres tilbage til 1897.

Matr. nr. 61

Beliggenhed: Skomagergyden 3

Grundareal: 390 m²

Bebygget areal: 45 m²

Set fra Skomagergyden
mod sydøst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Hvidkalket, grundmuret hus på tjæret sokkel.

Ydermuren mod gaden er ny og vestenden er tilbygget med et par meter omkring 1900. Taget er belagt med brune bølgeeternitplader og isat ovenlysvinduer. Gavltrekanter er beklædt med sortbejdset lodret bræddebeklædning. Der er isat nye, sortbejdsede vippevinduer med helrude. Faste skodder af lodrette lister. Yderdøren mod gyden er en halvdør af revler. Sålbenke af brune klinker.

Mod vest er huset adskilt fra nabohuset ved en smal smøge.

Bjælkelaget er efter sigende udskiftet med nedbrydningstømmer fra det tidligere fattighus.

BEPLANTNING

Ingen beplantning af særlig værdi på grunden.

Fæste- og ejerliste

Fæstere:

Før 1866 arvefæsteejendom under
Budolphi Præsteembede

Selvejere:

Den 16. september 1866 køber

Lars Chr. Sørensen huset til
selveje af Budolphi Præsteembede
ved Sognepræst, stiftprovst Egede
Glahn.

1866-1904: Lars Chr. Sørensen

1904-1925: Anders Chr. Larsen
Sørensen

1925-1929: Cementarbejder
Holger Sørensen

1929-1930: Fiskehandler Anders
Christian Sørensen

1930-1937: Arbejdsmand
Anton Børghlum

1937-1957: J. A. M. Schou

1957-1959: Fru Bertine Kristine
Schou, født Jokumsen

1959-1969: Arbejdsmand
Holger Peter
Kristensen

1969-d.d.: Formand
Niels Eigil Gregersen

Anton og Bertine Skov i 1953 foran huset.

BYGNINGSHISTORIE

1876 De ældste tilgængelige oplysninger om det tidligere hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at Lars Chr. Sørensen i tredje kvartal af 1876 lader et hus indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 38.

Huset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som bindingsværk med stråtag.

1910 I 1910, hvor Anders Chr. Larsen står opført som den forsikrede, beskrives huset som grundmuret med stråtag.

Selvom det nuværende hus i de sidste årtier er blevet ombygget en del, kan huset med rimelig sikkerhed føres tilbage til 1910.

Matr. nr. 48^a

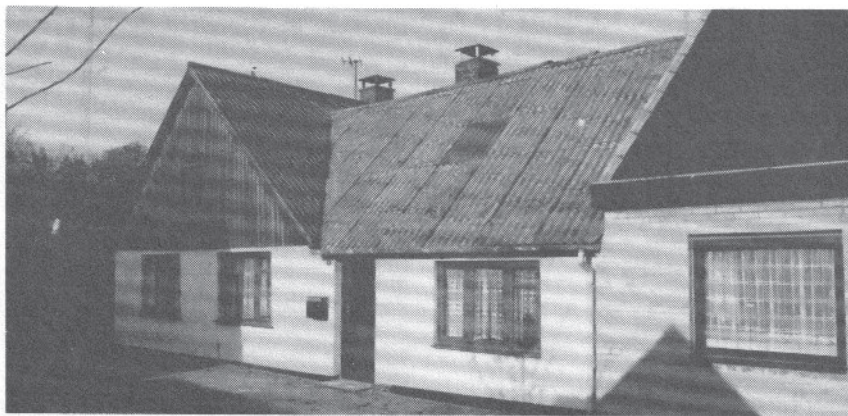
Beliggenhed: Skomagergyden 4

Grundareal: 925 m²

Bebygget areal: 90 m²

Udbygninger: 125 m²

Set fra Skomagergyden
mod nordvest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Ejendommen består af beboelsen mod vejen, baghus og et tidligere hønseri.

Beboelsen er mod øst sammenbygget med nr. 2. Huset er gulmalet grundmur på tjæret sokkel. Taget er belagt med grå bølgeeternit.

2 skorstene i gule sten med overdækninger. Gavltrekanter er beklædt med brunbejdsede brædder. Vinduer er røde trefags med hele ruder isat trækruder foroven. Baghuset har tidligere været anvendt som rugeri. Delvis skalmuret i gule sten. Taget er belagt med grå bølgeeternit. Vinduer er brune tofags.

Hønseriet blev opført i 1966 som erstatning for et tidligere, der lå mod nord. Dette blev nedrevet i forbindelse med Gl. Hasserisvejs forlængelse. Bygningen er opført i gule sten, og taget er belagt med grå bølgeeternit med ensidigt fald.

BEPLANTNING

Ingen beplantning af særlig værdi på grunden.

Mod Gl. Hasserisvej er plantet sirbuske.

BYGNINGSHISTORIE

1909 De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor Jens A. Schau i tredje kvartal af 1909 lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring N° 48.

Huset, der har nord-sydvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag. Af grundrids fremgår det, at huset har en vinkeludbygning mod øst, i plan med sydgavl.

En beboelse beliggende nord-østlig for ovennævnte hus beskrives som grundmuret med bindingsværk og stråtag.

1925 I tredje kvartal af 1925, hvor Niels Martin Mortensen står opført som den forsikrede, beskrives huset som grundmuret med cementtagstenstag. Et tørvehus beskrives som grundmuret med tagpaptag.

Ejerliste

?-1812:	Gregers Jensen
1812-1828:	Peder Wognsen (efterfulgt af enken)
1828-?:	Jens Pedersen Wognsen
?-1866:	Husmand og arbejdsmand Christen Jensen Dall
1866-1875:	Anders Jensen
1875-1876:	Ole Nielsen og Peder Nielsen
1876-1909:	Landarbejder Niels Christian Schau
1909-1909:	Enke Sørine Schau
1909-1914:	Jens A. Schau, (overnævntes søn)
1914-1919:	Jens Pedersen Kalstrup
1919-1921:	Søren P. Nielsen
1921-1947:	Niels Martin Mortensen
1947-d.d.:	Arbejdsmand Ejner Carstensen

Matr. nr. 60**Beliggenhed: Skomagergyden 5**

Grundareal: 450 m²
Bebygget areal: 85 m²
Udhus: 40 m²

Set fra haven
mod nord

Fæste- og ejerliste**Fæstere:**

Før 1876 fæstehus under Budolphi
Præsteembede, men uden tinglæst
adkomst.

Selvejere:

Den 25. februar 1876 køber
Christen Jensen huset til selveje
af Budolphi Præsteembede ved
Stiftprovst Chr. Suphus Gad.

1876-1881: Christen Jensen

1881-1918: Kludehandler
Christen Jensen

1918-1924: Sofus Marius
Pedersen

1924-1924: Henry Sørensen

1924-1976: Arbejdsmand Henry
Sørensen
(efterfulgt af
arvingerne, Marie
Obel m.fl.)

1976-1977: Ellen Magrethe Munk
Nielsen og Chr. Munk
Nielsen

1977-d.d.: Mette Hansen og
Per Heinrich Jensen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, gulmalet hus på tjæret sokkel. Taget er belagt med rødma-
lede pandeplader. En skorsten i røde sten er placeret i kippen. Nye brun-
bejdsede, tophængte vinduer med helruder. Støbte sålbænke der er hvid-
malede.

Yderdøren mod vest er overdækket.

BEPLANTNING

Ingen beplantning af særlig værdi på grunden.

BYGNINGSHISTORIE

1876 De ældste oplysninger om det tidligere hus findes i
brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor det fremgår, at Chri-
sten Jensen i 2. kvartal af 1876 lader huset indtegne i brandforsik-
ring under forsikring nr. 39.

Huset, der har nord-sydvendte gavle, beskrives som bindingsværk
med stråtag.

1918 I 1918, hvor Sofus Pedersen står opført som den forsikrede, be-
skrives huset som et grundmuret bindingsværkshus med stråtag.

Matr. nr. 59**Beliggenhed: Skomagergyden 7**

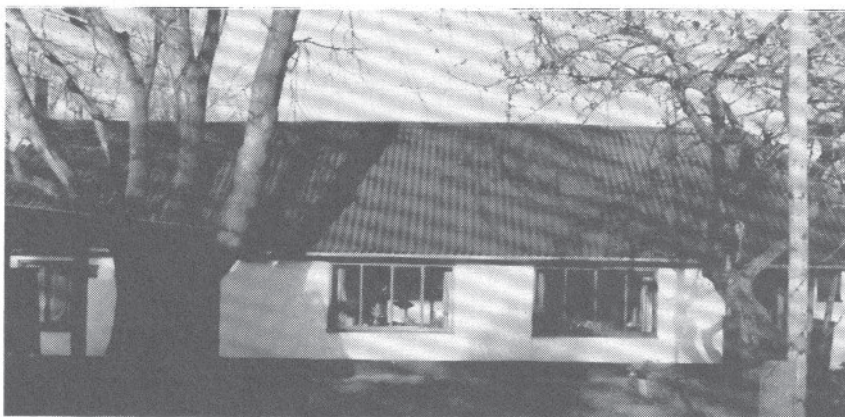
Grundareal: 1580 m²
Bebygget areal: 110 m²
Udbygninger: ca. 80 m²

Set fra haven
mod nord

Fæste- og ejerliste**Fæstere:**

Før 1880 fæstehus under Budolphi
Præsteembede, men uden tinglæst
adkomst.

Fæstere indtil 1880
Søren Christensen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Hvidmalet grundmuret hus på tjæret sokkel. Huset er tilbygget mod nord
med 2 vinkler. Taget har halvvalm og er belagt med sorte bølge-

Selvejere:

- 1880-1884: Peter Chr. Constantin
Gløde
(adkomst ved
auktionsskøde)
1884-1899: Hans Peder Larsen
(efterfulgt af enken
Christiane Larsen,
født Christensen)
1899-1907: Milius Niels Peder
Pedersen
1907-1913: Jens P. Rudolf Jensen
1913-1923: Karl Marius Nielsen
1923-1943: Arbejder Marius
Chr. Skov
1943-1945: Enke Severine Nørtoft
1945-1948: Cykelsmed Herman
Svendborg Sørensen
1948-1950: Charles Møller
1950-1951: Fru Elna Eriksen
1951-1951: Fhv. Husejer Jens
Peder Nielsen
1951-1961: Landmand Hans
Georg Rasmussen
Kromann
1961-1961: Fru Karen
Carstensen m.fl.
(4 arvinger)
1961-d.d.: Fru Edith Kromann
Rasmussen

fiberplader. Taget var oprindeligt tækket med strå, som de øvrige huse i området, og blev senere udskiftet med tagpap. Herefter blev taget belagt med pandeplader, der danner underlag for den eksisterende belægning. En skorsten i gule sten er placeret i kippen. Vinduer er nye, rødmalede 3- og 4-fags med fast glas og trækruder foroven. Mod gyden desuden et blyindfattet vindue til tagetagen. Sålbenke af brune klinker. Yderdøren mod syd er overdækket. 2 større udhuse med stald i østskellet.

BEPLANTNING

Den store have domineres af et smukt, velformet, stort lindetræ, placeret sydvest for huset.

Mod vest afsluttes haven af en tæt randbeplantning bestående af elm, ask samt underbeplantning af hyld.

BYGNINGSHISTORIE

1880 De ældste tilgængelige oplysninger om det nuværende hus kan føres tilbage til tredje kvartal af 1880, hvor Peter Chr. Constantin Gløde lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 40.

Huset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag.

Selvom det nuværende hus i de sidste årtier har fået det oprindelige udseende ændret, er der ingen tvivl om, at det er identisk med huset, der indtegnes i 1880.

Hans Peter Larsen og hustru med børn. Huset set fra haven mod nord.
Billede fra ca. 1895.

Matr. nr. 43^b**Beliggenhed: Tømreergyden 3**Grundareal: 1300 m²Bebygget areal: 130 m²

Set fra Snedkergyden
mod nord-vest
(før ombygning)

Fæste- og ejerliste

Fæstere under under Aalborg
Hospital:

?-1704: Søren Nielsen
1704-1746: Jørgen Michelsen
1746-1761: Niels Jensen Hald
1761-1786: Jens Nielsen Hald
1786-1797: Erich Nielsen
(gift med enken)

Selvejere (matr. nr. 43):

Den 15. juni 1797 køber Erik
Nielsen huset til selveje fra
Aalborg Hospital.

1797-1803: Erik Nielsen
(efterfulgt af enken)
1803-1826: Jens Rasmussen
1826-1873: Rasmus Jensen
1873-1896: Poul Jens Rasmussen
(ovennævntes søn)

Selvejere (matr. 43^b):

Ældre adkomster se matr. nr 43.
Udstykket fra matr. 43, den 30/5
1896

1896-1911: Gårdejer Caroline
Jensen, F. Gisner
1911-1914: Jens Pedersen
Kalstrup
1914-1918: Knud Larsen
1918-1921: Mette K. Larsen
(enke efter
ovennævnte)
1921-1922: Depotarbejder
N. M. Graversen
1922-1930: Peder Nielsen
1930-1971: Poul Hansen Nielsen
1971-1982: Fru Alma Marie
Nielsen
1982-d.d.: Gudrun Arendrup og
Birgitte Thorning
Hansen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Huset har i 1982-83 gennemgået en omfattende renovering såvel udvendigt som indvendigt.

Oprindeligt var huset hvidkalket, grundmuret på svagt fremspringende tjæret sokkel. Taget er belagt med rød bølgeeternit. To skorstene i røde sten placeret i kippen. Vinduer var dannebrogsvinduer. Buget stik over vinduer og udv. døre. Støbte sålbænke og udkraget hovedgesims.

Efter ombygningen er huset blevet skalmuret på ny, pudset sokkel. Bortset fra enkelte reparationer, er taget uændret. Er senere malet sort. To nye skorstene med sokkel og udkrugning er placeret i kippen. Vandskuret og ubehandlet. Der er isat nye ovenlysvinduer i taget. Taget slutter glat med gavle uden vindskeder. Vinduer er ændret til hvidmalet tofags med tredelte rammer. Placering af vindues- og udv. dørhuller er uændret. Fladbuede stil er bibeholdt. Hoveddør mod nord hvidmalet revledør. Mod syd terrassedør med sprosser.

Murværket er vandskuret og gulmalet.

Den nænsomme renovering har ikke ændret husets oprindelige karakter. Huset er placeret næsten i vejskellet til Tømreergyden.

BEPLANTNING

Stor køkkenhave omgiver huset mod syd og øst. Haven indrammes af en klippet elmehæk.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 25-5 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 19. Oktober er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hasseris Bye og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

Et Hus ejes og beboes af Erik Nielsen.

Huset ligger i Østre og Vestre, 6 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkeldovn, en indmuret Kobber Kiedel på ¾ Tønde samt Skorsten af brændte Sten.... 100 Rdl«.

Efter al sandsynlighed er ovennævnte hus det samme, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1875 Poul Jens Rasmussen lader i tredje kvartal af 1875 et hus og en lade indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 26.

Huset, der har øst-vestvendte gavle, oplyses anvendt til stuehus/stald. Byggemåden beskrives som grundmuret med spåntag.

Huset, der sandsynligvis er nyopført på indtegningsstidspunktet, er utvivlsomt identisk med det nuværende hus.

En fløj mod vest oplyses anvendt til lade. Byggemåden beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag. Dette hus er senere nedrevet, og i stedet er opført et vaskehus/værksted.

1921 Ved ændret indtegnning i 1921, hvor Peder Nielsen står opført som ejer, beskrives huset som grundmuret med paptag. Husets størrelse opgives til 16,5 x 7,6 m, højden til 2,5 m.

Matr. nr. 45^c

Beliggenhed: Tømrergyden 5

Grundareal: 1785 m²

Bebygget areal: 140 m²

*Beboelsen set mod
nord*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Ejendommen består af to huse, hvoraf det vestlige er beboelsen. Begge huse er grundmurede, hvidkalket på tjæret sokkel. Tage er belagt med sorte pandeplader.

Beboelsen har to skortstene placeret i kippen.

Vinduer er udskiftet til brunbejdsede, tophængte med een rude. Tjærede, støbte sålbænke. Ved østgavlen er placeret en olietank.

Annekset mod øst er placeret helt ud i vejskel, og er en tidligere stald. Vinduer er rødmalede dannebrogsvinduer af ældre dato. Enkelte mindre et-fags vinduer. Vinduer er placeret helt op under tagremmen, og der findes

*Anneks set fra Tømrergyden
mod vest*

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

- ?-1714: Niels Nielsen
Skrædder
1714-1759: Hans Sørensen
1759-1797: Christen Hansen
(ovennævntes søn)

Selvejere (matr. nr. 45):

Den 15. juni 1797 køber Christen Hansens enke huset til selveje af Aalborg Hospital.

- 1797-(1801)? : Christen Hansens
enke
(1801)?-1829: Jens Olesen
(efterfulgt af enken)
1829-1852: Christen Jensen
1852-1855: Søren Olesen
1855-1872: Skipper Birger
Hans Pedersen
Skårup
(efterfulgt af
enken Kristine Marie
Pedersen, født
Andersen, der senere
gifter sig med Borger
Thue Hansen)
1872-1882: Corfits Jensen
1882-1893: Graves Jensen
(efterfulgt af enken
Ane Marie Bertelsen)
1893-1901: Gartner
Anton Gravesen

Selvejere (matr. nr. 45^c)

Ældre adkomster se matr. nr. 45.

Udstykket fra matr. nr. 45, den
10/4 1901.

- 1901-1901: Murermester
Jarnus Nielsen
1901-1903: Kreaturhandler
P. Vestergaard
1903-1904: Jens Laurits Olsen
1904-1908: Karetmager
A. P. Nielsen
1908-1918: Knud Larsen
1918-1920: Snedker Chr. Thomsen
1920-1927: Murer Rasmus Jensen
1927-1964: Chr. Gregers Jensen
1964-d.d.: Maskinformer Jakob
Helfred Olesen
og hustru

ikke egentlige sålbænke.
Mod vest et større udhus.

BEPLANTNING

Adgang til ejendommen er anlagt som en grusbeltet gårdsplads. Haven er beplantet med sirbukse og frugttræer, samt fritvoksende elmetræer. Ved husets vestgavl står et stort fuldkronet lindetræ, som er bevaringsværdigt.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 25-3 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 19. Oktober er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hassers Bye og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg foretaget følgende Taxation til Brandforsikring

Budolphi Sogn, Hassers Bye.

Et Hus ejes og beboes af Jens Olesen.

Huset ligger i Østre og Vestre, 6 Fag, 10½
Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer,
klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kam-
mer, Køkken og Bryggers med Loft, Vin-
duer, og Døre, en Jern Bilægger Kakk-
ovn samt skorsten af Brændte Sten og
Bageovn af Leer..... 100 Rdl.

Efter al sandsynlighed er ovennævnte hus det samme, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1872 Ifølge brandforsikringsprotokollen fra 1860-1930 lader Corfits Jensen i tredje kvartal af 1872, under forsikring nr. 25, en stald/lade beliggende mod øst indtegne i brandforsikring. Byggemåden beskrives som grundmuret med stråtag.

Muligvis er stald/lade identisk med den nuværende bygning mod øst.

1910 I fjerde kvartal af 1910 indtegnes et hus mod vest. Byggemåden beskrives som grundmuret med stråtag.

1922 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1922, hvor Chr. Gregers Jensen står anført som den forsikrede, beskrives de nuværende huse således:

Et hus mod vest, grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 14,2 x 6,5 m, højden til 2,2 m.

En beboelse og staldbygning mod øst beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 19,2 x 6,8 m, højden til 2,2 m.

Matr. nr. 47^a

Beliggenhed: Tømrergyden 6

Grundareal: 8271 m²

Bebygget areal: 185 m²

Beboelse set fra haven
mod øst

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?-1769: Christen Jensen

1769-1797: Peder Christensen

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Peder Christensen Støvs enke huset til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1802: Peter Christensen
Støvs enke

1802-1869: Arbejdsmand Kjeld Nielsen
(efterfulgt af
enken m.fl.)

1869-1876: Kjeld Nielsen

1876-1891: Blikkenslager Lars Christian Andersen

1891-1892: Charles Giessing

1892-1914: Landarbejder
Jens Larsen

1914-1920: Chr. Madsen

1920-1920: Murer Rasmus Jensen

1920-1942: Husmand Christian Jensen

1942-1944: Gartner Jens Poulsen

1944-1973: Gartner P. E. Poulsen
(overnævntes søn)

1973-1978: Else Poulsen
(enke efter
ovenstående)

1978-d.d.: Gartneriejer
Peter Poulsen
(overnævntes søn)

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, hvidmalet vinkelbygget hus på tjæret sokkel. Taget er belagt med røde eternitbølgeplader og har udhæng med synlige spærender. Mod vest en større kvist uden flunker. Hvidmalet skorsten i kippen. Vinduer er brune med helruder isat trækruder foroven. Mod syd og vest 2 store vinduespartier, mod vest tillige en terrassedør. Mod gyden er en carport sammenbygget med et større overdækket indgangsparti af stolper og klare plader. Huset er væsentligt ombygget og var oprindeligt en landbrugsejendom. Stald og lade er nedrevet. Ved ombygningen er taget »vendt«, så hovedhuset nu vender nord-syd. Det oprindelige landbrugsareal er bebygget med gartneriet. Fra gyden fører en privat vej til gartneriet mod vest.

BEPLANTNING

Ved ejendommens indkørsel står 2 velformede kastanietræer, som danner »porten« til ejendommen.

I havens østlige del står et stort fuldkronet rød bøgetræ.

Kastanietræet og bøgetræet er bevaringsværdige.

Mod vest afsluttes haven af en randbeplantning, som består af hassel, elm og ask.

BYGNINGSHISTORIE

1878 De ældste tilgængelige oplysninger om det tidligere hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor blikkenslager Lars Christian Andersen i tredje kvartal af 1878 lader et hus indtegne i brandforsikring under forsikring N° 27.

Stuehus med øst-vestvendte gavle beskrives som grundmuret med bindingsværk og stråtag.

1919 I 1919 lader murer Rasmus Jensen et hus indtegne i brandforsikring.

Stuehus beskrives som grundmuret med stråtag. Husets størrelse opgives til 14 x 5,7 m, højden til 2 m.

1940 Det nuværende hus opføres i 1940'erne.

Matr. nr. 31^a

Beliggenhed: Snedkergyden 2

Grundareal: 530 m²

Bebygget areal: 90 m²

Set fra Snedkergyden
mod vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Hvidkalket, delvis grundmuret hus uden sokkel. Taget har halvvalm, og er belagt med rødmaledede pandeplader. En hvidkalket skorsten med sokkel og udkragning placeret i kippen. Mod nord hvidkalket sugfjæl under udhæng, der ikke har tagrender.

Ca. halvdelen af nordfacaden har spinkelt bindingsværk. Den nederste del af stolperne samt fodtømmeret er udmuret. Mod syd ses enkelte murankre.

Vestgavlen bærer præg af en senere ommuring.

Vinduer er tofags med tredelte rammer, rødmaledede og af ældre dato. Vinduerne er placeret direkte under tagremmen. I den vestlige ende enkelte rødmaledede støbejernsvinduer. Yderdøren i østgavlen er sænket i forhold til terrænet. Der findes ikke egentlige sølbænke.

Bortset fra udskiftning af en yderdør med et vindue mod syd, er huset næsten uændret i det ydre, og hører til et af de ældste og bedst bevarede i området.

Huset fremstår som et interessant eksempel på områdets byggeskik og egnspræg.

Huset er den sydlige del af en tidligere ejendom og har oprindeligt været en stald.

BEPLANTNING

Haven er placeret mod nord og afskærmes mod vest af klippet ligustrumhæk, mod øst afklippet tjørnehæk.

I nordskellet er plantet syrenhæk som delvis er tilgroet med hyld.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 85-2 står der følgende:

1803 »Anno 1803, den 20. Januarii, har undertegnede Branddirektør og Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hasseris Sogn og Bye, og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

2. Et Huus beboes af Anders Nielsen Bødker.

Huset ligger i Østre og Vestre, 5 Fag, 7³/₄ Alen dyb, Ege Under og Fyrra Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkellovn, et Ildsted med Skorsten 50 Rdl.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?-(1673)-?: Peder Christensen

?-(1683)-?: Jens Jensen

?-(1688)-1702: Jens Johansen

1702-1739: Niels Christensen
Bonden

1739-1748: Chresten Stephensen

1748-1750: Jens Sørensen Gug
(½ gadehus)

1750-1767: Jens Christensen

1767-1797: Anders Nielsen

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Anders Nielsen huset til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1803: Anders Nielsen

1803-1815: Jacob Jensen Kalstrup

1815-1860: Jens Pedersen
Kalstrup

1860-1891: Peder Jensen Kalstrup

1891-1911: Jens Pedersen
og Johanne Pedersen

1911-1913: Jens Pedersen
Kalstrup

1913-1970: Frederik Schou
(efterfulgt af Anna
Petra Schou)

1970-d.d.: Musiker Poul Klit

1863 I fjerde kvartal af 1863 lader Peder Jensen Kalstrup følgende længer indtegne i brandforsikring.

- a. Stuehus-stald beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.
- b. Lade med syd-nordvendte gavle.
- c. Lade mod nord. Udlængerne beskrives som bindingsværk med klinede vægge og stråtag.

Ovennævnte stuehus-stald (litra a.) er identisk med det nuværende hus, dog er hovedparten af bindingsværket omsat i grundmur. Huset kan meget vel være ældre end 1863, det er dog ikke muligt på det foreliggende grundlag, at tidsbestemme det mere nøjagtigt.

Matr. nr. 40^b

Beliggenhed: Snedkergyden 3

Grundareal: 420 m²
Bebygget areal: 70 m²
Udhus: 40 m²

Set fra Snedkergyden
mod sydøst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, gulmalet hus uden egentlig sokkel.

Taget er belagt med rødmaledede pandeplader uden tagrender. Mindre udhæng over gavle. En gulmalet skorsten med betonafdækning er placeret i kippen samt en fritstående ny skorsten ved sydfacaden.

Vinduer er udskiftet til to-fags med tredelte rammer og er grønbejdsede. I østgavlen et trefagsvindue. Mindre vinduer i gavltrekanter. Ingen sålbænke. Yderdør mod syd er halvdør med lodret beklædning. Mod vest er huset bygget med en carport. I sydskellet en tidligere stald, der var sammenbygget med en nord-syd gående længe i vestskellet, der er nedrevet. I denne længe var indrettet en sal, der fungerede som danseskole og balsal for områdets piger og karle.

Huset kaldes Minnas hus efter Minna Madsen, der i en menneskealder drev et lille brød- og slikudsalg på stedet, efter hvilket hun erhvervede tilnavnet »knald Minna«.

Huset blev gennemgribende ombygget i 1972.

BEPLANTNING

Den lille have er beliggende syd for huset.

Ved husets vestgavl står et smukt velformet og bevaringsværdigt kastanie-træ.

Ejerliste

Selvejere (matr. nr. 40):

Den 15. juni 1797 køber Anders Nielsen Riis huset til selveje fra Aalborg Hospital.

1797-1798: Anders Nielsen Riis
1798-1820: Jens Jacobsen
1820-1831: Peder Anders Seistrup
1831-1832: Jens Sørensen Tremose
(efterfulgt af enken)
1832-1839: Peder Christensen Waarst
1839-1850: Christen Christensen (efterfulgt af enken, adkomst ved skifteattest)
1850-1854: Christen Christensen
1854-1874: Skomager Christen Nielsen

Selvejere (matr. nr. 40^b):

Ældre adkomster se matr. nr. 40.
Udstykket fra matr. nr. 40 den 28/11 1874.

1874-1895: Tømrer Anders Christian Andersen Kalstrup (skøde fra Skomager Christian Nielsen, matr. 40, efterfulgt af enken Caroline Jacobsen)
1895-1932: Edvart Blume Madsen
1932-1972: Frk. Minna Madsen
1972-1972: Købmand Berg Andersen
1972-1975: Ingeniør Tom Gyllenborg
1975-1980: John Buhelt Jensen
1980-d.d.: Susanne Poulsen og John Damgaard

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 17 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 14. juni, har undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene Sognefoged Niels Christensen og Snedkermester Johannes Møller fra Aalborg foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseri Bye.

Et Hus ejes og beboes af Jens Jacobsen.

Huset ligger i Øster og Vester, 7 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer med klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkelovn, en indmuret Kobber Kiedel på $\frac{3}{4}$ Tønde og Ildsted med Leer Bageovn og Skorsten af Leer 110 Rdl.

Efter al sandsynlighed er ovennævnte det samme hus, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1877 Tømrer Anders Christian Andersen lader i 1. kvartal af 1877 et hus og en beboelses- og værkstedsbygning indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 22. Huset, der er øst-vestvendt, beskrives som grundmuret med stråtag.

Sandsynligvis er huset nyopført på indtegnings tidspunktet og er utvivlsomt identisk med det nuværende hus,

Beboelses- og værkstedsbygning beliggende med gavlene mod nord og syd var ifølge grundrids sammenbygget med ovennævnte hus' vestgavl.

Bygningen beskrives som grundmuret med bindingsværk, husets tag var belagt med strå og spåner.

1896 Ved en omvurdering i 1896, hvor Edvart Blume Madsen står som ejer, fremgår det, at beboelse og værkstedsbygning er ændret/ombygget til beboelse og dansesal.

1919 Ved ændret indtegnning i 1919, hvor Edvart Blume Madsen står opført som ejer, beskrives huset som grundmuret med stråtag. Husets størrelse opgives til 10,2 x 5,5 m, højden til 2 m.

En vognport mod vest, formentlig identisk med ovennævnte beboelse og dansesal, samt stald mod syd beskrives som grundmuret med stråtag.

1972 Huset blev i 1972 ombygget. Vognporten mod vest blev omkring samme tidspunkt nedrevet.

Matr. nr. 41^b

Beliggenhed: Snedkerkyden 4

Grundareal: 2200 m²

Bebygget areal: 110 m²

Set fra have mod
nord-øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Hvidmalet, grundmuret, vinkelbygget hus på tjæret sokkel med udnyttet tagetage. Taget har valm og er tækket med strå. Mindre udhæng med synlige spærender. Tagmøningen er tækket med halm og forstærket med kragtræ. Mod vest 3 halvrunde kviste. Mod syd og øst yderligere to. Begge isat halvrunde vinduer med sprosser. To skorstene er placeret i kippen. Den østlige er hvidkalket med indsnævret betonafdækning. Den vestlige på hovedhuset er opført som oprindelig type med sokkel og udkrægning. Under skorstene og kviste er inddækninger med klinkerbrædder. Alle vinduer og udvendige døre er blåmalede. Vinduer er tofags med tredelte rammer. I østgavl to kvadratiske vinduer på højkant. Mod vest et større vinduesparti med terrassedør. Sålbenke er støbt. Yderdør til hovedhuset er revledør. Til sidehuset en halvdør beklædt med brædder i »sildebensmønster« isat kvadratisk rude på højkant. Tidligere ejendom. En stald mod nord nedrevet 1965 i forbindelse med ombygningen.

BEPLANTNING

Ejendommen omgives af en stor have, som er tilplantet med grupper af birketræer. Mod vest afsluttes haven af en tæt kratbevoksning, bestående af birk, elm og ask. I nordskellet står enkelte bevaringsværdige elmetræer. Mod øst afgrænses haven af et hasselhegn.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 25-1 står der:

1801 »Anno 1801, den 19. Oktober, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hasseris Bye og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

Et Hus ejes og beboes af Christen Andersen.

Huset ligger i Østre og Vestre, 7 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkellovn, med indmuret Kobber Kiedel på ½ Tønde samt Ildsted med Skorsten og Bageovn af Leer..... 110 Rdl«.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:
1793-1797: Christen Andersen

Selvejere (matr. nr. 41):

Den 15. juni 1797 køber Christen Andersen Nørgaard huset til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1818: Christen Andersen
Nørgaard

1818-1859: Christen Nielsen
Hune
(efterfulgt af enken
og medarvinger)

1859-1894: Peder Christensen
1894-1905: Marius Christensen

Selvejere (matr. nr. 41^b):

Ældre adkomster se matr. nr. 41.
Udstykket fra matr. nr. 41 den 2/11
1898.

1905-?: Laurits Larsen

?(1920)-?: Jens Svendsen

1950-1960: Frk. Karen Kjær
Østergaard

1960-1961: Jernbinder
Svend Nielsen

1961-d.d.: Musiker Poul Klit

Efter al sandsynlighed er ovennævnte hus det samme hus, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1909 Ifølge forsikringsprotokollen fra ca. 1860-1930 fremgår det, at Laurits Larsen i 1. kvartal af 1909 under forsikring nr. 23 lader nedenævnte bygninger indtegne i brandforsikring. Bygningerne beskrives således:

Et stuehus beliggende mod syd, en stald- og ladebygning mod nord og en vognport mod vest.

Alle beskrives som grundmuret med bindingsværk og stråtag.

Af protokollens grundrids fremgår, at bygningerne er indbyrdes sammenbyggede.

1920 Ved ændret indtegnning i 1920, hvor Jens Svendsen står opført som den forsikrede, beskrives stuehuset med øst-vestvendte gavle, som bindingsværksbygning med stråtag. Husets størrelse opgives til 15,5 x 6,1 m, højden til 2,1 m.

Ved østgavl en haltagsbygning grundmuret med paptag.

Da der ikke er yderligere oplysninger i protokollen må man antage at stald og ladebygning samt vognport på et tidligere tidspunkt er nedrevet.

1965 I 1965 blev ovennævnte stuehus totalt ombygget og tilbygget således at hovedhuset i dag ligger nord-sydendt.

Matr. nr. 32^a

Beliggenhed: Snedkergyden 5

Grundareal: 535 m²

Bebygget areal: 100 m²

Udbygninger: ca. 130 m²

Set fra Snedkergyden
mod syd-øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Ejendommen består af et hvidkalket, grundmuret stuehus på tjæret sokkel, sammenbygget med en tidligere stald. Taget på stuehuset har halvvalm og er belagt med rødmaledede pandeplader. 2 hvidkalkede skorstene placeret i kippen. Hovedgesimsen er faconpudset. 5 vinduer mod nord er dannebrogsvinduer af oprindelig type. Øvrige vinduer er ændret til faste ruder med trækruder foroven. Mindre tagvinduer i gavle. Alle vinduer er blåmalede.

Stalden har som stuehuset hvidkalket grundmur på tjæret sokkel. Taget er belagt med rødmaledede pandeplader. Mod vest en større kvist isat en dobbeltport. Vinduer er blåmalede trefags.

Mellem stuehuset og stalden en mindre mellembygning med lav taghældning og glasparti mod vest.

Ejendommen blev tidligere kaldt »Pighytten« efter en tidligere ejer, kaldet »Pig'en«.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

- ?-1705: Christen Jensen
Værmand og Niels
Bunde
- 1705-1732: Niels Pedersen
(og enken)
- 1732-1774: Peder Nielsen
(søn)
- 1774-1797: Niels Jensen
- Selvejere:
- Den 15. juni 1797 køber Niels
Jensen huset til selveje af Aalborg
Hospital.
- 1797-1821: Niels Jensen
(Østergaard)
- 1821-1861: Peder Pedersen
(skrædder)
- 1861-1899: Lars Peder Pedersen
(efterfulgt af enken)
- 1899-1911: Niels Peder Pedersen,
Poul Pedersen
og Villads Pedersen
- 1911-1954: Niels Peder Pedersen
(efterfulgt af
arvingerne Maria
Pedersen og Meta
Smed)
- 1954-d.d.: Formand
Harry S. Skov

BEPLANTNING

Ejendommen har en lille forhave, som domineres af et velformet, smukt, formklippet spidsløn, som er bevaringsværdig.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere bygninger kan føres tilbage til 1820, hvor der i taxationsprotokol fra 1800-1830, om taxation nr. 333-1 står følgende:

1820 »Anno 1820, den 30. December, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Jens Krog af Mariendal og Murermester Christen Sørensen af Aalborg, foretaget følgende Taxation til forandret Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

1. Et Huus, ejes og beboes af Niels Jensen Østergaard, forsikret under N° 31-26, for 240 Rdl. befandtes nu saaledes.

Stuehus i Østre og Vestre, 8 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer og Køkken, med Loft, Vinduer og Døre, en Bilæggerovn, 1 Kobber Kiedel på ½ Tønde, 1 Skorsten og Bageovn, nu forsikret for..... 280 Rdl«.

1875 Lars Peder Pedersen lader i tredje kvartal af 1875 et stuehus indtegne i brandforsikring. Stuehuset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag. Huset er utvivlsomt identisk med det nuværende hus.

1895 I 1895 lader Lars Peder Pedersen en lade mod syd og en staldbygning mod øst indtegne i brandforsikring. Ifølge grundrids er lade og stald, der er beliggende sydligere end stuehuset, sammenbygget. Laden beskrives som grundmuret med spåntag, stalden som grundmuret med stråtag. Stalden er sandsynligvis identisk med den nuværende udlænge.

1918 Ved forandret indtegnning til brandforsikring i 1918, hvor Niels Peder Pedersen står opført som ejer, beskrives bygningerne således:

- a. Stuehus beliggende mod nord beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 15 x 5,3 m, højden til 2,2 m.
- b. Lade/kostald beliggende syd for stuehuset beskrives som grundmuret med spåntag. Ladens størrelse opgives til 20,1 x 8,8 m, højden til 2,3 m.
- c. Hestestald beliggende syd-østlig for stuehuset, beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Staldens størrelse opgives til 9,4 x 5,3 m, højden til 2 m.

I brandforsikringsprotokollen er der noteret, at lade/kostald er nedrevet i 1946.

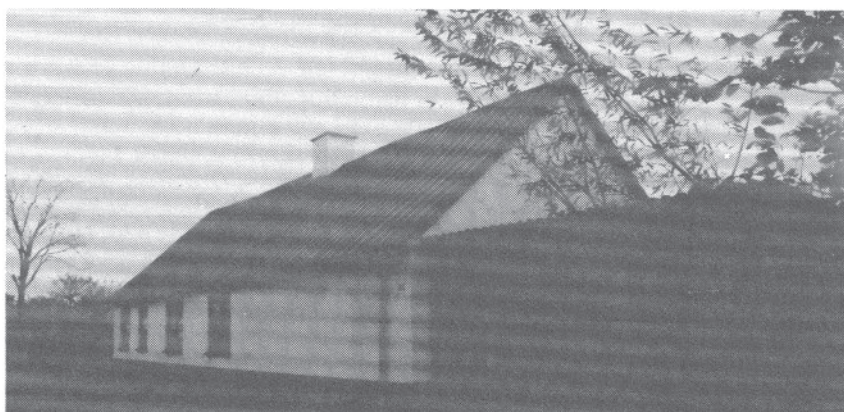
Matr. nr. 44^a

Beliggenhed: Snedkerkyden 7

Grundareal: 850 m²

Bebygget areal: 70 m²

Set fra Snedkerkyden
mod syd-øst

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, hvidkalket hus på tjæret sokkel. Mod vest er huset sammenbygget med en carport og et udhus. Taget er belagt med rødmaledede pandeplader. En hvidkalket skorsten med betonaafdækning er placeret i kippen. Vinduer er udskiftet til tophængte med helruder og er brunbejdsede. Sålbenke af klinker. Huset følger det faldende terræn mod vest og bevirker, at vinduer samt en del af gulvene er beliggende i forskudte niveauer.

BEPLANTNING

Den væsentligste beplantning på ejendommen er et tjørnehegn, som afslutter grunden mod vest.

Haven er beliggende mod syd og øst og indrammes af elm og naurhæk.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

- 1701: Niels Basse
- 1701-1748: Christen Sørensen
- 1748-1774: Hans Madsen
- 1774-1780: Peder Sørensen Krog
- 1780-1797: Christen Jensen
Kalstrup
(gift med enken)

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Christen Jensen Kalstrup huset til selveje af Aalborg Hospital.

- 1797-1797: Christen Jensen
Kalstrup
- 1797-1825: Laurs Jensen
Østergaard
(efterfulgt af enken,
der senere gifter sig
med Simon Pedersen)
- 1825-1867: Arbejdsmand Anders
Nielsen Attrup
(efterfulgt af enken)
- 1867-1893: Anders Andersen
Kalstrup
- 1893-1934: Slagter
Johan Andersen
- 1934-1942: Fru Ane Kristine
Andersen
- 1942-1949: Fiskehandler
K. H. Adelborg
- 1949-d.d.: Fru Alma
Marie Nielsen

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 25-8 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 19. Oktober er af undertegnede Branddirektør med taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hasseris Bye og snedkermester Johannes Møller af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring«.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

Et Hus ejes og beboes af Lauritz Jensen Østergaard.

Huset ligger i Østre og Vestre, 9 Fag, 10 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkeldovn samt Ildsted med Leerloft over 150 Rdl«.

Efter al sandsynlighed er ovennævnte hus det samme hus, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1894 Slagter Johan Andersen lader i 1. kvartal af 1894 et hus indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 29.

Huset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag.

Huset, der sandsynligvis er nyopført på indtegningsstidspunktet, er utvivlsomt identisk med det nuværende hus.

1919 Ved ændret indtegnning til brandforsikring i 1919 beskrives huset som grundmuret med stråtag. Husets størrelse opgives til 14,5 x 5 m, højden til 2 m.

Matr. nr. 38^a

Beliggenhed: Skræddergyden 6

Grundareal: 460 m²

Bebygget areal: ca. 80 m²

Set fra Skræddergyden
mod nord

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, pudset og hvidmalet hus på tjæret sokkel. Taget er belagt med sort bølgeeternit. Sortmalede vindskeder. En hvidkalket skorsten placeret i kippen.

Vinduer er blåmalede trefags med todelte rammer. Et mindre vindue i gavltrekanterne. Sålbenke er støbte og sortmalede.

Mod nord 2 udhuse, der som hovedhuset er hvidmalede og med bølgeeternit. Det nordligste udhus har heltag med svag taghældning, det sydlige ensidig taghældning.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

- 1717: Christen Jensen
Skrædder
- 1717-1748: Jens Pedersen Smed
- 1748-1755: Niels Nielsen Ovesen
(gift med enken)
- 1755-1797: Thomas Jensen
(ovennævntes
stiftssøn)

Selvejere:

Den 15. juni 1797 køber Thomas Jensen huset til selveje af Aalborg Hospital.

- 1797-1797: Thomas Jensen
- 1797-1802: Peder Thomsen
- 1802-1834: Thomas Laursen
- 1834-1861: Brænder Peder
Pedersen (Skrædder)
- 1861-1899: Lars Peder Pedersen
- 1899-(1911)? : Niels Peder
Pedersen, Poul
Pedersen og Villads
Pedersen
- ?(1911)-1945: Niels Peder Pedersen
- 1945-(1947)? : A. C. Christensen
- ?(1947)-(1947)? : Karl Carlsen
- ?(1947)-(1954)? : Frk. Monie
Sørensen
- ?(1954)-(1961)? : J. Kronborg
Svendsen

?: Søfting Pedersen

?: Carl Jacobsen

& Sønner

? 1975: Aalborg Kommune

1975-d.d.: Marius Mikkelsen

BEPLANTNING

I forhaven står et enkelt stærkt tilbageskåret asketræ.

Nordhaven er udlagt som urtehave uden særlig beplantning.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste oplysninger om bebyggelsen, kan føres tilbage til 1820, hvor der i taxationsprotokol fra 1800-1830 under taxation nr. 330-14 står følgende:

1820 »Anno 1820, den 1. December, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Jens Krog af Mariendal og Muremester Christen Søren af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

14. Et Hus ejes og beboes af Thomas Laursen - forsikret under N° 31-34 for 160 Rdl., befandtes nu saaledes.

Stuehus i Østre og Vestre, 9 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer og Køkken, med Loft, Vinduer og Døre, 1 Jern Bilæggerovn og 1 Skorsten - forsikret for..... 240 Rdl.

1902 Oplysninger om det nuværende hus kan føres tilbage til fjerde kvartal af 1902, hvor Niels Peder Pedersen står opført som den forsikrede.

Huset der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med spåntag.

1918 Den 6. marts 1918 lader Niels Peder Pedersen huset omvurdere til brandforsikring. Huset beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 12,2 x 6,6 m, højden til 2,4 m.

Matr. nr. 39^b**Beliggenhed: Skræddergyden 9**Grundareal: 1116 m²Bebygget areal: 145 m²Set fra Skræddergyden
mod nordøst**Fæste- og ejerliste**

Fæstere under Aalborg Hospital:

: : : Niels Thygesen
1711-1745: Peder Andersen
1745-1758: Chresten Jensen
1758-1797: Niels Christensen

Selvejere (Matr. 39):

Den 15. juni 1797 køber Niels
Christensens enke huset til selveje
af Aalborg Hospital.

1797-1798: Niels Christensens
enke
1798-1799: Anders Gjelstrup
1799-1801: Christen Nielsen
1801-1833: Jens Eriksen
1833-1861: Skrædder
Peder Pedersen
1861-1875: Lars Peder
Pedersen

Selvejere (Matr. 39^b):

Ældre adkomster se matr. 39.

1875-1904: Gerhard Heinrich
Geiser
(skøde fra Lars Peder
Pedersen matr. nr. 39)
1904-1911: Niels Peter
Pedersen
1911-1912: Frederik Bertimus
Schou
1912-1913: Iver Sørensen
1913-1917: Carl Christen
Christensen
1917-1944: Simon Simonsen
(efterfulgt af enken
Mathilde Simonsen)
1944-1964: Arbejdsmand
Søren Peder
Pedersen
1964-1971: Sørine Christine
Pedersen
1971-d.d.: Henny Mathilde
Eriksen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Hvidkalket, grundmuret hus på tjæret sokkel. Hovedhuset er sammenbygget med et sidehus mod vest. Taget på hovedhuset er belagt med grå bølgeeternit (tidl. paptag) og har sorte vindskeder. Vinduer er brunbejdsede, tofags med en større fast rude og en mindre ramme ligeledes med en rude. Enkelte mindre et-fags vinduer, bl.a. i gavltrekanter.

Over vinduer ses en tidligere hovedgesims med udkragning og takker. Sidehuset forskyder sig i forhold til hovedhuset ved en mindre udbygning mod syd. Taget er belagt med grå bølgeeternit med svag taghældning med mindre udhæng. Over udbygningen mod syd en høj skortsten afsluttet med betonafdækning og lerrør.

Vinduer er dels brunbejdsede vippevinduer dels støbejernsvinduer. Mod nord en indbygget terrasse med stolper i facaden.

BEPLANTNING

Haven domineres af frugttræer.

Langs vestskellet står en gruppe større bevaringsværdige elmetræer. Mod nord afsluttes haven af en tjørnehæk med enkelte fritvoksende elmetræer.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse findes i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830. Om taxation nr. 14 står der følgende:

1801 »Anno 1801, den 30. Maii, har undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen og Selveier Anders Nielsen af Hasseris, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

Et Hus ejes og beboes af Christen Nielsen Snedker.

Huset ligger i Østre og Vestre, 6 Fag, 6 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkellovn, en indmuret Kobber Kiedel på 1 Tønde, samt Skorsten af Brændte Sten... 100 Rdl.

Efter al sandsynlighed er ovennævnte hus det samme hus, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1904 Selvom det nuværende hus har fået sit oprindelige udseende ændret, kan huset med rimelig sikkerhed føres tilbage til 1904, hvor Niels Peder Pedersen i fjerde kvartal af 1904 lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 20. Huset beskrives som grundmuret med stråtag.

Sandsynligvis er huset nyopført på indtegnings tidspunktet.

Matr. nr. 33^b
Beliggenhed: Skræddergyden
8 og 10

Grundareal: 680 m²
Bebygget areal: 120 m²
Udhus: 10 m²

Nr. 8 set fra Skræddergyden
mod nord

BYGNINGSBESKRIVELSE

Delvis grundmuret, gulkalket hus på tjæret sokkel. Huset er et tofamiliehus, der nu overgår som enfamiliebolig. Taget er belagt med rødmalede pandeplader. En gulkalket skorsten med betonafdækning placeret i kippen.

Vinduer mod syd er rødmalede trefags med een rude isat trækruder øverst. Mod nord to- og trefags. Sortmalede støbte sålbænke. To glatte, rødmalede yderdøre mod syd isat rude. Døre er placeret helt op under tagremmen.

Vestgavlen er bindingsværk med puds.

Huset er af de ældste i området. I mange år var der skrædderværksted i huse ved Marinus Jensen. Heraf navnet Skræddergyden.

Mod nord et udhus med snedkerværksted, hvor Aage Jensen har drevet snedkeri i en menneskealder.

BEPLANTNING

Forhaven er af nyere dato uden værdifulde beplantninger. Og domineres af et frugttræ.

Nordhaven er udlagt som urtehave og afskærmet med klippet tjørnehæk.

Skræddergyden 10 set mod nord.

Fæste- og ejerliste

Fæstere under Aalborg Hospital:

?-1790: Christen Jensen Smed.
1790-1797: Hans Jensen Kalstrup

Selvejere (matr. 33):

Den 15. juni 1797 køber Hans Kalstrup huset til selveje af Aalborg Hospital.

1797-1824: Hans Kalstrup
1824-1867: Niels Hansen Kalstrup
1867-1868: Niels Chr. Nielsen
1868-1877: Søren Chr. Andersen

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om den tidligere bebyggelse kan føres tilbage til 1801, hvor der i brandtaxationsprotokol fra 1800-1830, under taxation nr. 25-9, står følgende:

Selvejere (matr. 33^b):

(Ældre adkomster se matr. 33, udstykket fra matr. 33, den 7/4 1877).

1877-1888: Verner Christian Pedersen
(skøde fra Søren Christian Andersen, matr. nr. 33)
1888-1889: Chr. Werner Christensen
1889-1899: Christen Simoni Christensen
1899-1900: Ludvig Pedersen
1900-1948: Skræder Marinus Jensen
1948-1980: Snedker Aage Ejner Jensen
1980-d.d.: Elisabeth Klit og Per Kristiansen

1801 »Anno 1801, den 19. Oktober, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmændene, Sognefoged Niels Christensen af Hassersis Bye og Snedkermester Johannes Møller af Aalborg, foretaget følgende Taxation til Brandforsikring.

Budolphi Sogn, Hassersis Bye.

Et Huus ejes og beboes af Hans Jensen Kalstrup.

Huset ligger i Østre og Vestre, 7 Fag, 10 Alen dyb, Fyrre Under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kammer, Køkken og Bryggers med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkellovn, en indmuret Kobber Kiedel på 1 Tønde samt Skorsten af brændte Steen.. 120 Rdl«.

Sandsynligvis er ovennævnte det hus, som er indtegnet på matrikelkortet fra 1801.

1881 Oplysninger om det nuværende hus kan føres tilbage til 1881, hvor Werner Christian Pedersen i tredje kvartal lader huset indtegne i brandforsikring, forsikring nr. 65. Huset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag.

Muligvis er huset nyopført på indtegnings tidspunktet, dog peger bindingsværk-gavlen mod vest på, at det ikke kan udelukkes, at den vestlige del af huset kan være ældre.

1936 Ved forandret indtegnning til brandforsikring den 29. august 1936, hvor skrædder Marinus Jensen står opført som den forsikrede, beskrives huset som grundmuret med pandepladebelagt tag. Husets størrelse opgives til 20,8 x 5,3 m, højden til 2 m.

En værkstedsbygning/hønsehus beliggende nord for huset beskrives som grundmuret med paptag. Værkstedets størrelse opgives til 6,8 x 3,5 m, højden til 2,1 m.

Matr. nr. 19^c

Beliggenhed: Skræddergyden 12

Grundareal: 310 m²

Bebygget areal: 90 m²

Set fra Skræddergyden
mod nord

BYGNINGSBESKRIVELSE

Gulmalet hus på tjæret støbt sokkel. Taget er med grå bølgeeternit med svag taghældning og mindre udhæng. Vinduer er brune et- og tofags med hele ruder isat trækruder.

Støbte sålbænke, der er sortmalede. På vestgavlen en fritstående gulmalet skorsten.

Huset blev i 1960 opført på fundamentet af en tidligere bygning.

Ejerliste

(Grunden udstykket fra matr.nr. 19^a i 1883)

-1884: T.H. Larsen
1884-1904: Lars Chr. Sørensen
1904-1905: Søren Larsen
1905-1907: Marinus Pedersen
1907-1913: Oluf Thomsen
1913-1915: Peder Sørensen
Pedersen
1915-1960: Niels Marinus
Nielsen
(Røde Niels)
1960-1976: Eternitarbejder Axel
Johnstrup
1976-1981: Gartner Holger
Jensen
1981-d.d.: Lene Andersen og
Sten Ørum Pedersen

Matr. nr. 71

Beliggenhed: Skræddergyden 14

Grundareal: 250 m²

Bebygget areal: 105 m²

Set fra Skræddergyden
mod nord-vest

BEPLANTNING

Ejendommen afskærmes mod nord af en syrenhæk.
Ved husets vestgavl står et stort veludviklet og bevaringsværdigt elmetræ.

BYGNINGSHISTORIE

1885 De ældste tilgængelige oplysninger om det tidligere hus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvoraf det fremgår, at Lars Chr. Sørensen i andet kvartal af 1885 lader et hus indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 21. Husets byggemåde beskrives som bindingsværk med stråtag.

1960 Det nuværende hus er opført i 1960 af Axel Johnstrup.

BYGNINGSBESKRIVELSE

Hvidmalet, grundmuret hus på tjæret sokkel. Nyt tag belagt med røde vingeteglsten. Hvidmalet skorsten med betonafdækning placeret i kippen. Vinduer er nye brunbejdsede, tofags med tredelte rammer. Terrassedør med sprosser mod syd. To yderdøre mod nord beklædt med planker isat ruder.

Sålbænke er hvidmalede rulskifter.

Mod vest et udhus opført på fællesjord, idag tilskødet ejendommen.

Huset var oprindeligt et dobbelthus på to selvstændige matrikelnumre indtil 1960. I 1981-82 blev huset gennemgribende ombygget både udvendigt og indvendigt.

BEPLANTNING

Huset omgives af en lille have med stauder og sirbuske.

Ved nord-vestsiden af ejendommen står et elme- og asketræ, som er bevaringsværdige.

BYGNINGSHISTORIE

Længehuset var oprindeligt opdelt i 2 huse, den vestlige del, der var bygget på Gl. Hasseris Byes gadejord (matr. nr. 50), og den østlige del, der var bygget på matr. nr. 71.

Huset set fra Skræddergyden mod vest ca. 1920. Indtil 1961 var huset et dobbelthus.

Ejerliste

Ejerliste (vestlig del)

?: Thomas Christensen
 ?-(1883)-?: Jens Andersen
 ?(1921)-1943: Ejner Nielsen
 1943-1981: Alfred Skov
 1981-d.d.: Karen Dahl

Ejerliste (østlig del)

?: Jens Pedersen
 Kalstrup
 ?-1929: Niels Georg Vilhelm Pedersen
 1929-1930: Inspektør
 Ø. Pedersen Bach
 1930-1947: Arbejdsmand
 Ole Kjær
 1947-(1961)? : Fru Christine
 A. Kjær
 ?(1961)-1981: Cementarbejder
 Alfred Skov
 1981-d.d.: Karen Dahl

1883 De ældste tilgængelige oplysninger om den vestlige del af huset findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor Jens Andersen i tredje kvartal af 1883 lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 50.

Stuehuset beskrives som et øst-vestvendt hus i bindingsværk med stråtag.

Huset er muligvis identisk med den nuværende vestende af længehuset, idet bindingsværket meget vel kan være omsat i grundmur i første halvdel af dette århundrede.

1921 I 1921 hvor Ejner Nielsen står opført som den forsikrede beskrives huset som et øst-vestvendt hus med østgavl sammenbygget med matr. nr. 71. Huset beskrives som grundmuret med bindingsværksvægge og stråtag.

Husets størrelse opgives til $9 \times 5,6$ m, højden til 2 m.

Et hønsehus beliggende ved vestgavl beskrives som grundmuret med paptag, husets størrelse opgives til 5×2 m, højden til 1,5 m.

1927 Efter en brand i 1927 udskiftes stråtaget på hele længehuset med cementtagsten.

1928 De ældste oplysninger om den østlige del af det nuværende hus kan føres tilbage til 1928, hvor Niels Georg Vilhelm Pedersen lader huset indtegne i brandforsikring under forsikring nr. 49.

Huset, der er sammenbygget med vestenden af længen, beskrives som grundmuret med cementtagsten.

Husets størrelse er opgivet til $6,3 \times 6$ m, højden til 2,2 m.

1981 I 1981-82 blev huset gennemgribende ombygget både udvendig og indvendig.

Matr. nr. 37^d

Beliggenhed: Skræddergyden 16

Grundareal: 2050 m²
heraf vej 100 m²
Stuehus: 127 m²
Udbygninger: 207 m²

Set fra Skræddergyden
mod vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, rødmalet hus på fremspringende tjæret sokkel opført 1879. Taget har halvvalm og er belagt med naturskifer. Rygning og grater er belagt med zink. 2 nye skorstene placeret i kippen.

Huset er tilbygget mod øst i 1982, eksisterende tagmateriale, gesims og vinduesformater er videreført ved tilbygningen, der nøje respekterer det oprindelige hus.

Vinduer er to- og trefags med tredelte rammer og er brunmalede. Nye vinduer og murværk endnu ubehandlet. Yderdøre er nye dobbeltfløjede med fyldninger, isat kvadratiske ruder foroven. Mod syd terrassedør med sprosser. Sålbenke er støbte og hvidmalede.

Svagt buede stik over yderdøre. På vestgavlen årstallet 1879. Tagrender og nedløb af zink.

Mod vest findes en ombygget lade, tidligere anvendt som smedeværksted. Hvidmalet murværk på tjæret sokkel. Heltag med svag taghældning belagt med pandeplader. Udskårne spærender under udhænget. Oprindeligt var bygningen sammenbygget med en stald mod øst. Tilbage er nu en tilmuret kvist. Mod vest er isat 5 store støbejernsvinduer af 7 × 3 ruder. Det nordlige hjørne er skråt afskåret, og ligeledes isat støbejernsvindue. Grønmalet skydeport mod nord.

Mod øst støbejernsvinduer af 3 × 3 ruder med halvbuestik.

BEPLANTNING

Ankomstareal er udformet som en grusbelagt gårdsplads med et nyplantet asketræ.

Mod vejen afsluttes haven med en klippet bøgehæk.

Samme sted står et stort bevaringsværdigt aske- og elmetræ.

BYGNINGSHISTORIE

De ældste tilgængelige oplysninger om de tidligere bygninger kan føres tilbage til 1830, hvor der i taxationsprotokol fra 1800-1830 under taxation nr. 456-3 står følgende:

1830 »Anno 1830, den 15. Januar, er af undertegnede Branddirektør med Taxationsmænd, Sognefoged og Dambrugsmand Jens Krogh af Mariendal og Sognefoged Jens Sørensen af Hasseris, foretaget følgende Taxation til ændret Forsikring.

Budolphi Sogn, Hasseris Bye.

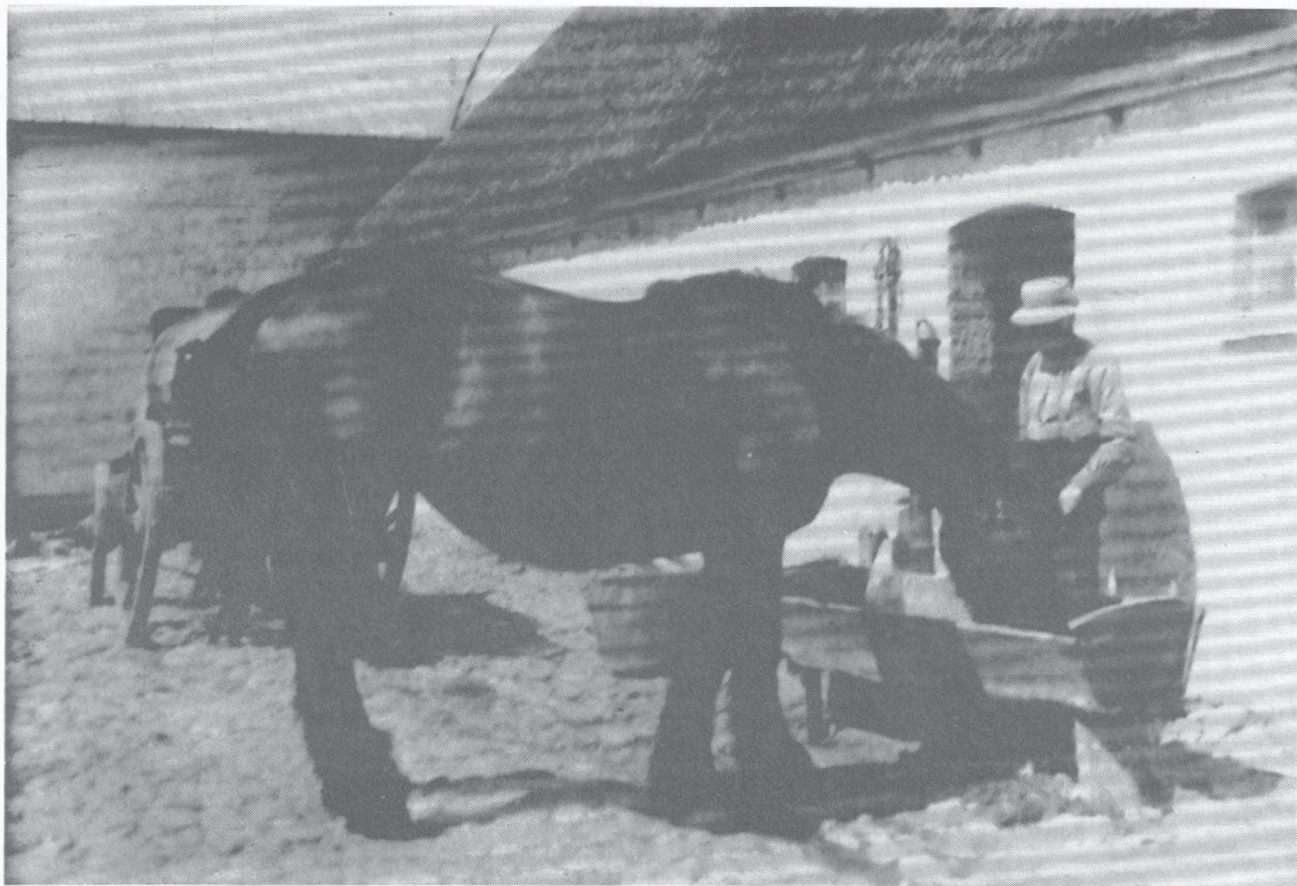
3. Et Huus, ejes og beboes af Søren Mikkelsen, forsikret under N° 31-51 for 300 Rdl., befandtes nu således:

c. Et hus i Østre og Vestre, bygt i vestre Ende af Litra b. 5 Fag, 9 Alen dyb, Fyrra Under og Overtømmer, murede og klinede Vægge og Straatag, til Lade forsikret for 100 Rdl.

Gården set fra »pladsen« mod vest ca. 1930. Den stråtægte stald mod nord (til venstre) nedrives 1950.

Søren Mikkelsen Sørensen på Gårdspladsen ca. 1930.

Ejerliste

Tidligere adkomster fra matr. nr. 17 af Sophiendahl.

- ?-1857: Søren Mikkelsen
(efterfulgt af enken)
1857-1915: Mikkel Sørensen
(efterfulgt af enken)
1915-1949: Søren Mikkelsen
Sørensen
(ovennævntes søn)
1949-1954: Marie Andrea
Sørensen
(ovennævntes datter)
1954-1962: Gårdejer
Peder Samuelsen
1962-1975: Jens Peis
1975-d.d.: Musikpædagog
Ole Aagaard

I brandtaxationsprotokollen findes der desværre ingen oplysninger om stuehuset (litra a) og udlængen (litra b).

1879 Oplysninger om det nuværende stuehus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930 under forsikring nr. 46, heraf fremgår, at Mikkel Sørensen i tredje kvartal af 1879 lader et stuehus indtegne i brandforsikring.

Stuehuset, der har øst-vestvendte gavle, beskrives som grundmuret med stråtag.

Stuehuset er nyopført på indtegningsstidspunktet, hvilket årstallet 1879 på vestgavlen underbygger. Ifølge grundrids er gården trelænget, de to udlænger er sammenbygget i vinkel beliggende nord-vest for stuehuset.

1914 I 1914 hvor Søren Mikkel Sørensen står opført som den forsikrede beskrives længerne således:

- Stuehus beliggende mod syd, beskrives som grundmuret med stråtag.
- Lade beliggende mod vest, beskrives som grundmuret med paptag.
- Stald m.m. mod nord, beskrives som grundmuret med stråtag.

Laden mod vest er identisk med den nuværende lade og er utvivlsomt nyopført på indtegningsstidspunktet, hvilket årstallet 1914 på ladens nordgavl underbygger.

1927 Ved ændret indtegning til brandforsikring i 1927, hvor Søren Mikkelsen Sørensen står opført som den forsikrede, beskrives længerne således:

- Stuehuset beliggende mod syd, beskrives som grundmuret med skifertag. Husets størrelse opgives til 14 x 8 m, højden til 2,8 m.
- Lade beliggende mod vest, beskrives som grundmuret med pandepladebelagt tag. Ladens størrelse opgives til 21,5 x 11 m, højden til 4 m.
- Stald beliggende mod nord, beskrives som grundmuret med stråtag. Staldens størrelse opgives til 18,5 x 7 m, højden til 3,8 m.

1950 Stalden mod nord nedrives i slutningen af 1950'erne.

Matr. nr. 36^{ab}

Beliggenhed: Skræddergyden 26

Grundareal: 727 m²

Bebygget areal: 120 m²

Set fra Skræddergyden
mod vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Vandskuret, ubehandlet murværk på pudset sokkel. Taget er belagt med

Ejerliste

(Grunden udstykket fra matr. nr. 36^c i 1981)

- 1981: Malermester
Olaf Poulsen
1981-d.d.: Mogens Vang Oleson
og Inge Højmark
Jensen

røde vingetagsten. Halvrunde zinktagrender. Svagt fremspringende, glat gesims.

Vinduer er kvadratiske, ubehandlede med kraftige rammer med een rude. Sålbenke er rul-skifter.

Tb grønmaledede, glatte yderdøre. Terrassedør mod syd.

Bygningsprofil og materialevalg sikrer en god indpasning i området. Carport i østskellet.

BEPLANTNING

Haven og beplantning er af nyere dato.

Mod nordskellet står en læskærm, hovedsageligt bestående af ask, elm og hylde.

BYGNINGSHISTORIE

Huset er opført i 1978 af Mogens Vang Oleson og Inge Højmark Jensen.

Matr. nr. 36^c

Beliggenhed: Karetmagergyden 9

Bebygget areal: 170 m²

Set fra Bygaden
mod vest

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundmuret, gulmalet hus på tæret, svagt fremspringende sokkel. Mod nord og syd er hovedhuset udbygget med en lavere tilbygning.

Taget har halvvalm og er belagt med røde vingetegl udskiftet i 1981. To gulmalede skorstene placeret i kippen. Udkraget hovedgesims der er ført op langs gavle. Gavltrekanter på tilbygning er beklædt med brunmalede brædder.

Vinduer er udskiftede til brunmalede 1, 2 og 3-fagsvinduer med en rude isat trækruder foroven.

Gavlvinduer mod øst er 2-fags med 3-delte rammer.

Syd for huset en tidligere stald.

Huset blev gennemgribende ombygget i 1930'erne af karetmager A. C. Nielsen, efter hvem gyden er opkaldt.

BEPLANTNING

Den store have er beliggende syd for huset og domineres af et smukt piletræ.

Ved husets vestgavl står enkelte større elmetræer.

Mod øst afsluttes haven med et læhegn af fuglekirsebær.

I nordhaven står en stor fritvoksende ask.

Ejerliste

- 1846: Søren Nielsen
1846-1847: Peder Sørensen
Nørgaard
1847-1874: Arbejdsmand Niels
Jensen Wognsen
1874-1893: Anders Jensen
1893-1893: Jens Christian
Andersen
1893-1897: Peder Larsen
1897-1903: Daglejer ved
landbruget Søren
Chr. Larsen
1903-1908: Johan Joseph
Mose Jensen
1908-1923: Enken Anne Marie
Larsen, født Johansen
1923-1958: Karetmager
A. C. Nielsen
1958-d.d.: Malermester
Olaf Poulsen

BYGNINGSHISTORIE

1899 De ældste oplysninger om det tidligere stuehus findes i brandforsikringsprotokol fra 1860-1930, hvor daglejer ved landbruget Søren Christian Larsen i tredje kvartal af 1899 lader stuehuset indtegne i brandforsikring under forsikring N° 53. Stuehuset beskrives som bindingsværk med stråtag.

1904 Ved indtegning til brandforsikring i 1904, hvor Johan Joseph Mose Jensen står opført som den forsikrede, beskrives stuehuset som grundmuret med stråtag.

Der er stor sandsynlighed for, at huset er identisk med det nuværende hus, og muligvis stod huset nyopført på indtegnings-tidspunktet.

1930 I 1930'erne får huset ved en gennemgribende ombygning sit nuværende udseende.

Jævnføringsliste

Ved arbejdet med det primære kildemateriale støder man hurtigt på det problem, at det kan være uhyre vanskeligt at identificere bygninger. Det har bl.a. medført, at flere taksationer i Gl. Hasseris fra perioden 1800-1830 ikke har kunnet identificeres.

Til brug ved identifikation før 1801 er benyttet hartkornet, gårde/boelnumre eller navne på fæstere/ejere.

Ved indførelsen af matrikelnumre i Gl. Hasseris i forbindelse med udskiftningen i 1801 blev det umiddelbart lettere at identificere bygningerne. Dog kompliceres dette af, at der i brandtaksationsprotokollen fra 1800 til 1830 ikke benyttes matrikelnumre, men i stedet et internt nummersystem.

Fra ca. 1860 indføres der i brandforsikringsprotokollen dog både matrikelnumre og forsikringsnumre.

Vi skal helt frem til 1962 før gade/veje eller gyde-navne med husnumre indføres i Gl. Hasseris.

Nedenstående liste kan benyttes som hjælp til den, der selv vil give sig i kast med det primære kildemateriale. Listen er opbygget på grundlag af oplysninger hidrørende fra kildematerialet og er tænkt som en indgangsnøgle til dette.

Det gælder i særlig grad henvisninger til brandtaksationer, brandforsikringer samt skøde- og panteprotokoller.

Jævnføringsliste

Adresse	Matrikelnumre		Gård/boel nr. Chr. 5 matrikel 1688	Brandtaksationnumre 1800-1830	Brandforsikringsnumre Den Alm. Brandforsikr. for landbygn.			Realregister skøde- og pantebreve 1812-1900
	Nuv. nr.	1801			Gl. Fors. nr.	1860-1930	1899-1950	
Bygaden 1	18 ⁱ					52	52	
Bygaden 2	42 ^b	42		25-7	31.31	28	28	Folio 291
Bygaden 3	17 ^a	17	13	163-3	31.4	4	4	Folio 264
Bygaden 4	18 ^{ae}							
Bygaden 6	18 ^a	18	23	18	31.3	3	3	Folio 265
Bygaden 7	16 ^c	16	13	163-1	31.4	5	5	Folio 260
Bygaden 10	6 ^a	6	16	163-2	31.2	2	2	Folio 236
Bygaden 11	15 ^a	15	14	163-6	31.6	6	6	Folio 258
Bygaden 15	14 ^a	14	18	162-1	31.8	8	8	Folio 257
Bygaden 20	7 ^a	7	17	162-2	31.7	7	7	Folio 240
Bygaden 21	67 ^a	67		47	31.9	9		Folio 311
Bygaden 22	7 ^h					61	61	Folio 322
Bygaden 24	13 ^v							
Bygaden 25	36 ^a	36			31.36	33	33	Folio 285
Bygaden 28	8 ^a	8	21	16	31.16	15	15	Folio 244
Bygaden 30	55 ^a	55						
Bygaden 31	13 ^a	13	19 + 20	162-3	31.10	55	55	
Bygaden 34	56 ^b	56			31.56	51	51	Folio 305
Bygaden 35	8 ^{bk}							
Bygaden 36	9 ^a	9	12	229	31.11	10	10	Folio 246
Bygaden 37	51 ^a	51			31.50	45		Folio 301
Bygaden 38	10 ^a	10	12		31.13	12	12	Folio 248
Bygaden 39	9 ⁱ						66	Folio 310
Bygaden 41	51 ^b				31.33	30	30	Folio 328
Bygaden 42	11 ^a	11	11	162-4	31.12	11	11	Folio 249
Bygaden 42	11 ^a	12	11	162-5	31.14	13	13	Folio 250
Bygaden 43	51 ^d	(56)				(51)	23	Folio 305
Bygaden 46	64	64			31.38	35	35	Folio 309
Bygaden 48	63	63			31.34	36	36	Folio 309
Bygaden 50	58 ^a	58			31.15	14		Folio 306

Jævnføringsliste

Adresse	Matrikelnumre		Gård/boel nr. Chr. 5 matrikel 1688	Brandtaksationnumre 1800-1830	Brandforsikringsnumre Den Alm. Brandforsikr. for landbygn.			Realregister skøde- og pantebreve 1812-1900
	Nuv. nr.	1801			Gl. Fors. nr.	1860-1930	1899-1950	
Gl. Hasserisvej 161	16 ^e					69		Folio 330
Gl. Hasserisvej 163	16 ^a	54			31.52	47	47	Folio 303
Gl. Hasserisvej 165	16 ^r	57			31.47	42	42	Folio 305
Toften 2	67 ^{cs}							
Skomagergyden 1	62 ^b	62			31.40	37	37	Folio 308
Skomagergyden 2	48 ^b				31.59	54		Folio 326
Skomagergyden 3	61	61			63.	38		Folio 308
Skomagergyden 4	48 ^a	48			31.53	48	48	Folio 299
Skomagergyden 5	60	60			31.42	39		Folio 307
Skomagergyden 7	59	59			31.43	40		Folio 306
Tømmergyden 3	43 ^b	43		25.5	31.29	26	26	Folio 292
Tømmergyden 5	45 ^c	45		25.3	31.27	25	25	Folio 295
Tømmergyden 6	47 ^a	47			31.30	27	27	Folio 297
Snedkergyden 2	31 ^a	31		85.2	31.17	16		Folio 280
Snedkergyden 3	40 ^b			17	31.24	22	22	Folio 321
Snedkergyden 4	41 ^b	41		25.1	31.25	23		Folio 290
Snedkergyden 5	32 ^a	32		333.1	31.26	24	24	Folio 281
Snedkergyden 7	44 ^a	44		25.8	31.32	29	29	Folio 293
Skræddergyden 6	38 ^a	38		85.2	31.24	31	31	Folio 287
Skræddergyden 9	39 ^b	39		14	31.22	20		Folio 288/321
Skræddergyden 10	33 ^b	33		25.9		65	65	Folio 282/322
Skræddergyden 12	19 ^c				31.23	21	21	
Skræddergyden 14	-71-(50)				31.54-31.55	49-50	49-50	
Skræddergyden 16	37 ^d	49		456-3	31.51	46	46	Folio 286
Skræddergyden 24	36 ^{ah}							
Karetmaggyden 9	50	50			31.58	53	53	Folio 300

BEPLANTNING OG TERRÆNFORHOLD

»Landsbyens« placering i landskabet.

Gl. Hasseris er, ligesom mange andre danske landsbyer, oprindelig placeret på naturens betingelser. Byen ligger lidt hævet over omgivelserne på det tørreste sted, og med byens vestfacade grænsende til de lave engarealer.

Byen er en del af landskabet, en blødt formet, grøn facade mod det åbne landskab, omkranser bebyggelsen.

Naturskabte terrænformer glider ubrudt ind i byen, og har været bestemmende for de gamle huses og Bygadens placering.

Netop disse forhold adskiller landsbyen fra mange nyere bebyggelser, og det er derfor afgørende, at evt. nybyggeri eller andre tilføjelser ikke bryder med helheden.

Kik nr. 1, kortbilag A.
Klokketårnets nuværende
placering set fra syd
(Skelagervej)

Kik nr. 2, kortbilag A.
Kik over de lave engarealer
mod sydvest. I baggrunden
ses beplantningen på det
tidligere Hasseris
gårdmønds fællesjord.

»Landsbyens« åbne arealer.

Et karakteristisk træk i landsbyens opbygning er de åbne friarealer mellem gårdene. »Kik mod vest«.

Åbningerne er ikke tilfældige, men planlagte i den forstand, at man tænkte sig om og klargjorde sig byens behov. Gårdene skulle ligge rimeligt nær både agerjord og eng, der skulle være tilstrækkeligt areal at bygge på, og der var behov for et fælles friareal at samle dyrene på.

Af særligt værdifulde friarealer, som bør friholdes for nybebyggelse, kan nævnes:

Arealet omkring klokketårnet, samt de tilbageværende friarealer omkring »Anders Skalborgs Gård«. I den tætte bydel danner »Grønningen« bymidten i dette afsnit af landsbyen, og er samtidigt bydelens »festplads«.

Mod vest har man flere steder mellem gårdene og husene, et stort åbent udkig over de lavtliggende engarealer.

Mange steder er åbninger ganske vist gennem årene delvis bygget til med nye huse, men de findes endnu, og bør friholdes for nybyggeri.

Kik nr. 4, kortbilag A.
Værdifuldt kik gennem
porten Bygaden 26.
Porten danner en smuk
ramme om solnedgangen
i sommermånederne.

Kik nr. 3, kortbilag A.
Udsigt mellem Bygaden 26
og 34.

»Landsbyens« beplantning.

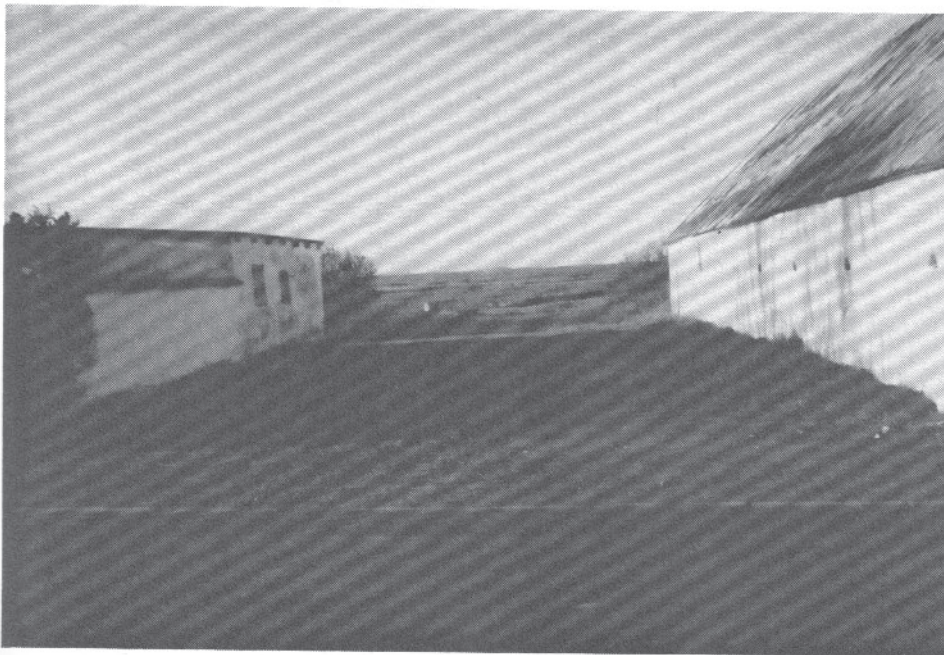
Byen består af husene og det »grønne«. Det grønne er en væsentlig del af byens miljø og trivsel.

Mod de åbne engarealer mod vest, omgives gårdene samt den tætte bydel mod nord af en ramme- og læplantning, som hovedsageligt består af elm, ask, ahorn og hasselhegn.

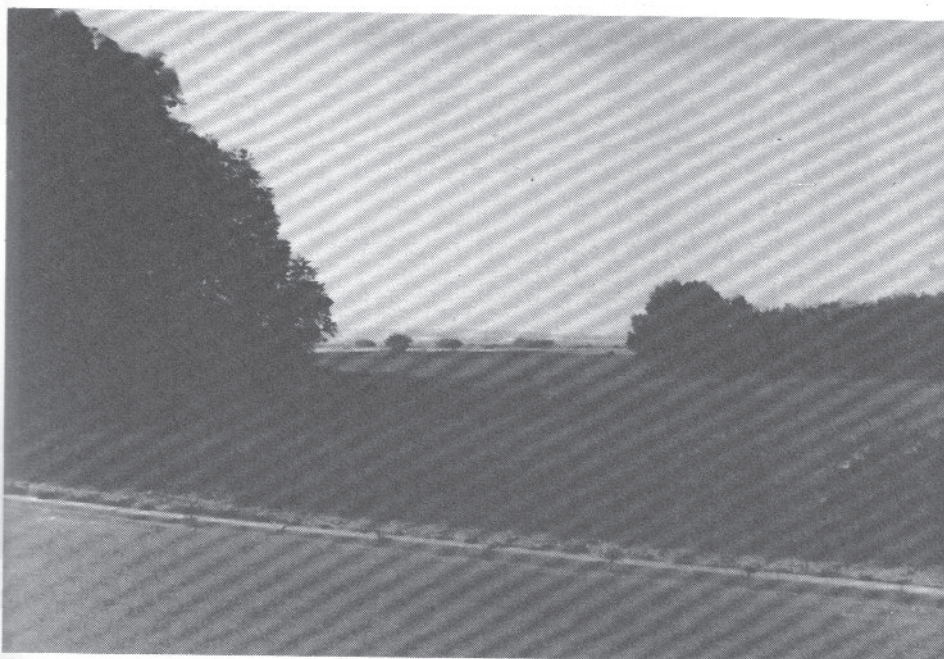
Underbeplantningen består af hyld, tjørn og pil.

På de højere beliggende arealer mod øst findes tilsvarende beplantninger, dog suppleret med enkelte karaktertræer som lind, kastanie og eg.

Grønne klippede hegn af tjørn, elm, naur og avnbøg omgiver private haver, og er et vigtigt rumdannende element i bybilledet.

Kik nr. 5, kortbilag A.
Kik mod vest mellem
Bygaden 20 og 22.

Kik nr. 6, kortbilag A.
Landsbyens smukkeste og
mest værdifulde åbne areal
med udsigt mod sydvest, set
mellem bebyggelsen langs
Bygaden og den tætte bydel
(kaldet den »tykke ende«).

Går man gennem landsbyen, opleves beplantningens rigdom, store træers kroner breder sig ud over Bygaden, man får kik ind på gårdspladser og i haver. Gyderne dannes af huse og klippede hække.

Det »grønne«, karakteristiske, ufriserede billede, er således en væsentlig del af hele landsbyen, som bør priorites højt i en fremtidig bevaringsplan.

Korbillag A.

Landsbyens rammebeplantning og frialrealer.

Korbillag B.

Landsbyens bevaringsværdige karaktertræer.

Kik nr. 7, korbillag A.
Kik over engarealerne set fra
den tætte bydel.

Kik nr. 8, korbillag A.
Nordligste åbne areal der
deler landsbyen fra
parcelhusområdet mod nord.
Set fra Gl. Hasserisvej.
Til venstre ses
beplantningen på den
tidligere fælles lergrav.

EFTERSKRIFT

Som det fremgår af det foregående afsnit med bygningsbeskrivelse, er de udarbejdet i slutningen af 1983. Derfor er ikke alle om- og nybygninger med i afsnittet. I dette afsnit er de sidste ændringer i Gl. Hasseris beskrevet, således at bogen omhandler samtlige væsentlige om- og nybygninger frem til udgivelsesdagen i november 1985. Efterskriftet kan således bruges til målestok for, hvad der er sket i området på blot to år.

Da arbejdet med bogen begyndte, var byggerenten ca. 18%. Der var ikke den store interesse for at gå igang med byggeri. Indgrebene i området var sparsomme og omfattende mest renovering eller tilbygning til eksisterende bebyggelse.

Men så tog tingene fart. I takt med rentefaldet dukkede byggefirmaernes skilte op, og der bygges nu stort set i hele området i dag.

Nybyggeriet i den mellemliggende periode er for det meste sket på enkeltgrunde, spredt rundt i området, hvorved indgrebene i det store hele ikke har forstyrret bebyggelseshelheden.

Denne bebyggelseshelhed lader sig vanskeligt beskrive her. En hurtig tur gennem Bygaden (desværre tit for hurtigt) giver ikke det rigtige indtryk af området. Kun ved en stille tur ad gyderne mod vest fornemmer man en egentlig helhed. Man vil her opleve et egnspræg, der er typisk for det nordjydske. Gadehusene, og til dels også gårdene, havde som eneste formål at fungere som klimaskærm, uden egentlig udsmykning, simpelt bygget og langt fra prangende i størrelse.

Det gør vort område spændende. Ønsket om at bevare disse træk, må derfor være ønsket om at fastholde bebyggelseshelheden.

Om man kan kalde området for en landsby eller forstad kan være underordnet. Een ting er sikkert: Vort område danner en smuk afslutning på Aalborg mod det åbne land. Typisk for større byer er, at de er »køgt over«. D.v.s. at der rundt om byerne ligger en rand af oplagspladser, bilskrot, forurenende virksomheder m.v. Uden tvivl det bedste sted at placere dem. Men det findes ikke her. Vi kan i Gl. Hasseris opleve, hvordan vor by holder op. Hvordan byen tynder ud, for tilsidst at ende langs den gamle kystlinie med f.eks. et brændeskur til en landejendom.

Tilbage er arbejdet med at sikre de historiske huse. En bevaring af det meget varierende bygningsmiljø vil stille store krav til en forhåbentlig snart kommende lokalplan for området. Ikke i omfang, men i hovedsigtet.

Hvordan bevarer man et uens miljø? Det lader sig ikke gøre med strenge bestemmelser – derved ødelægger man netop det uens. Det vigtigste må være at fastholde de gamle hovedtræk eller »spilleregler«, som bl.a. bygningsbeskrivelsen tydeligt viser.

En bevarende lokalplan skal som hovedformål sikre den bedste mulige indplacering af ny bebyggelse samt bevare den eksisterende. Ligeledes skal

den bevaringsværdige beplantning sikres. D.v.s. bygge videre på de gamle traditioner om, at beboelsesbygninger er placeret øst-vest. Det er samtidigt vigtigt, at bebyggelsen placeres tæt mod vej med ingen eller kun lidt forareal.

Bygningsprofilen skal være længehuse med 45° ligebenet sadeltag. Husbredden bør være smal i forhold til længden. Disse intensioner kendes allerede fra den gældende byplanvedtægt nr. 4 for Gl. Hasseris, men må suppleres og strammes op. Tagkonstruktionen må ikke have egentlig udhæng og ikke synlige spærrender.

Den rivende udvikling indenfor byggevarerbranchen nødvendiggør, at kravene til tagmaterialer fastlægges nøje. Det er f.eks. ikke tilstrækkeligt at kræve »røde tagsten« som nævnt i byggevedtægten. Begrebet spænder idag fra skarpkantede falstagsten til dobbeltbølgede sten i overstørrelse, der i væsentlig grad afviger fra det oprindelige udgangspunkt, nemlig vingetegl.

Tagmaterialer til beboelsesbygninger bør være de for området kendte; røde vingetegl, strå, sort natur eller eternitskifter, pandeplader samt tagpap.

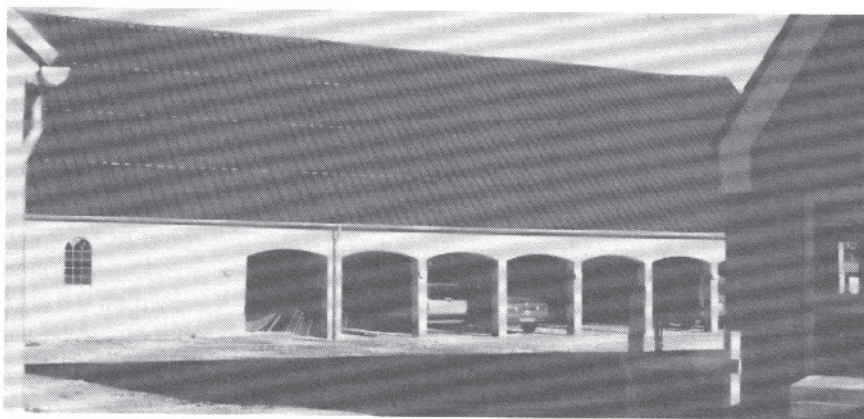
Spørgsmålet om vinduesformater bør ikke fastlægges præcist, men afgøres i den konkrete situation ud fra en administrativ holdning om en god tilpasning til omgivelserne.

Dog bør kunststofvinduer udelukkes.

Kravet til de bygningsmæssige detaljer vil være underordnet i forhold til de førnævnte retningslinier om indplacering, bygningsprofil og overflader. Det er dog vigtigt, at murede skorstene placeres midt i tagryggen.

Men det haster med at få taget fat på disse ting. Inden denne bog er færdigtrykt, er der sikkert taget nye vidtgående skridt til at ændre vort område.

Hvis denne bog kan føre til, at beboere, politikere får øjnene op for de store værdier, der endnu findes i Gl. Hasseris, har bogen opfyldt sit formål. Kan man slutte dette afsnit på en bedre måde end at citere afdøde gårdejer Gergers Nørgaard, der sagde »Vi skal gøre det så godt, vi kan, for vi har jo kun stedet til låns«.

Matr. nr. 17^a

Beliggenhed: Bygaden 3

Det oprindelige stuehus samt øststalden blev nedrevet i 1984 hvorefter to længer blev genopført samme sted. Yderligere tre længer er under opførelse syd for og danner to gårdrum. Den sydligste længe er opført i forskudt plan. Bebyggelsen omfatter ialt 15 ejerlejligheder. Den tidligere lade og stald er ombygget til garager og redskabsrum. Den nye bebyggelse har sadeltag belagt med røde vingetagsten. Over indgangsdøre og portgennemgange små facadekviste. Vandskuret murværk med hvid gesims langs facader og gavle. Hvide tofags vinduer med helruder.

Matr. nr. 6^a

Beliggenhed: Bygaden 10

(ændret til Skræddergyden 2).

Laden blev i 1983 ombygget til beboelse i to etager. Længen blev samtidig afkortet med ca. 5 meter og veststalden blev nedrevet. Bygningen fremstår nu med vandskuret, hvidmalet murværk. Vinduer er hvidmalede tofags med tredelte rammer i stueetagen. Mindre tofags på 1. sal. I vestgavlen terrassedøre til stue- og 1. sal. På sydfacaden og vestgavl to metalskorstene (nu fjernet).

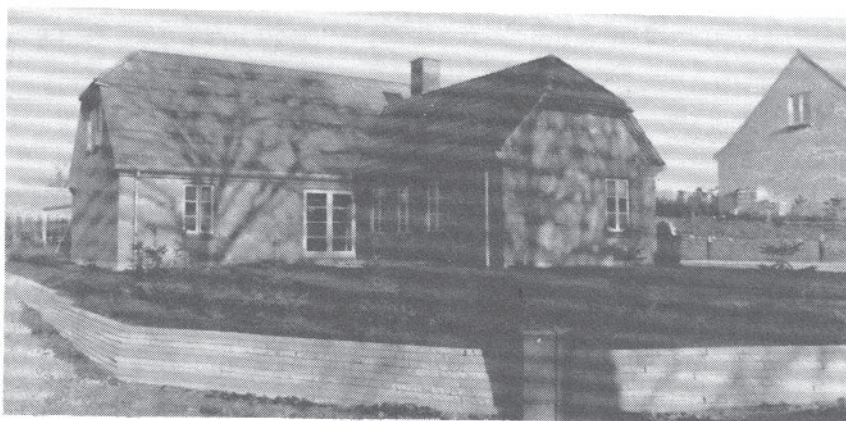

Matr. nr. 15^{ed}

Beliggenhed: Bygaden 11 a

Vinkelbygget hus med carport sammenbygget med vestgavl. Sadeltag belagt med røde, dobbeltbølgede teglsten. Blank murværk i røde sten. Mod syd en udvendig skorsten. Udkraget hovedgesims. Vinduer er hvidmalede med helruder.

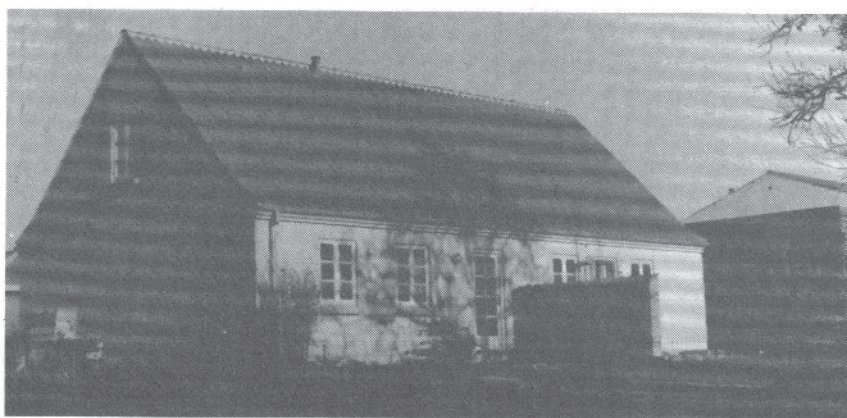
Opført 1984.

Matr. nr. 15^{ee}

Beliggenhed: Bygaden 11 b

Vinkelbygget hus med carport i østenden. Sadeltag med halvvalm belagt med røde, dobbeltbølgede teglsten. Blank murværk i røde sten. Udkraget hovedgesims ved facader og gavle. Vinduer er tofags med tredelte rammer. Farve: hvid bejdse. Opført 1984.

Matr. nr. 15^{ef}

Beliggenhed: Bygaden 11 c

Huset har opskalket sadeltag belagt med røde vingetagsten med forskælllet rygning. Murværk er vand-skuret. Udkraget hovedgesims. Vinduer er hvidmalede tofags med tredelte rammer. Mod syd er muret læmur. Opført 1984.

Matr. nr. 14^{hd}

Beliggenhed: Bygaden 11 d

Huset har sadeltag belagt med røde vingetagsten. Forskælet rygning. Vandskuret, hvidmalet murværk med udkraget hovedgesims. Hvidmalede, kvadratiske vinduer med helruder. Terrassedører isat tre kvadratiske ruder.

Opført 1983.

Matr. nr. 58^b

Beliggenhed: Bygaden 44

Trelænget hus med sadeltag belagt med røde vingetagsten. Vandskuret murværk. Kvadratiske og rektangulære vinduer med helruder. Mod syd en overdækket terrasse i østfløjen. Garager i vestfløjen. Mod syd en halvrund muret læmur.

Opført 1984.

Matr. nr. 37^m

Beliggenhed: Skræddergyden 20 a og b

Sammenbygget dobbelthus med forskudte længer. Opskallet sadeltag belagt med sort bølgeeternit afsluttet med hvide vindsceder. Blank murværk i røde sten. Hvide tofagsvinduer med tredelte rammer. Mod nord carport med fladt tag. Opført 1984.

Matr. nr. 36^a parcel 1

Beliggenhed: Skræddergyden 28 a og b

Sammenbygget dobbelthus med forskudte længer. Sadeltag belagt med røde vingetagsten. Blank murværk i røde sten. Hvide tofagsvinduer med tredelte rammer. Opført 1984.

ANVENDT KILDEMATERIALE

Hovedkilden til de bygningshistoriske undersøgelser har været brandforsikringsarkivalier fra den almindelige brandforsikring for landbygninger oprettet i 1792.

Brandforsikringsarkivalierne består af to sideløbende protokolrækker, forsikringsprotokoller og taksationsprotokoller. I forsikringsprotokollerne er ejendommene anført efter forsikringsnumre, disse kan for de enkelte ejendomme findes i jævnføringsliste med henvisning til de kronologisk førte taksationsprotokoller.

Ved indtegnning i brandforsikringen blev gården/huset takseret, idet hertil udpegede vurderingsmænd mødte op på stedet og gennemgik ejendommen. Efter denne første vurdering blev gården/huset normalt kun omvurderet på ejerens foranledning, ofte i forbindelse med ombygninger eller ejerskifte. Det er disse brandtaksationer der giver værdifulde oplysninger om bygningerne.

Desværre findes der kun een taksationsprotokol bevaret for Gl. Hasseri (Taksationsprotokol fra 1800 til 1830). Derfor er bygningshistorien efter 1860 næsten udelukkende baseret på de meget kortfattede og ikke særlig detaljerede indførelser i forsikringsprotokollerne. Af tidsmæssig årsag har skøde- og panteprotokoller ikke været inddraget i den bygningshistoriske undersøgelse.

ARKIVALIER

LOKALHISTORISK ARKIV FOR AALBORG KOMMUNE.

Den almindelige brandforsikring for landbygninger. Brandforsikringsprotokol for Hasseri Landsogn – Hornum Herred, Aalborg Amt (ca. 1899 til 1950).

Realregister til skøde- og panteprotokoller for Aalborg birk – film 34 83 88.

Realregister til skøde- og panteprotokoller i Budolfi Landsogn mv. film 34 83 99.

Folketællinger 1787, 1855 og 1901 – Film no. 38.991, 39.405 og 16.137

Aalborg Hospitals Jordebog	Film no. 381729
Aalborg Hospitals Fæsteprotokol	Film no. 381730-33
St. Restrup Jordebøger m.m.	Film no. 449708
St. Restrup Fæsteprotokol	Film no. 449708
1664 matriklen (no. 1833)	Film S 5951
1688 matriklen (no. 1443)	Film S 6309
1688 matrikel (no. 1833)	Film S 6411
1688 matrikel (no. 1776)	Film S 6401

UDSKIFTNINGSFORRETNING HASSERIS 1781 LANDSARKIVET FOR NØRREJYLLAND

Den almindelige brandforsikring for landbygninger. Brandtaksationsprotokol for Hornum Herred (1800-1830) – (BrD. 2).

Brandforsikringsprotokol for Hornum Herred Budolphi Sogn (Ca. 1860-1930).

Realregister til skøde- og panteprotokoller Budolphi Landsogn vestlige del – B37 – SP 119 (Ca. 1800-1940).

Skødedokumenter Ca. 1920-1948.

AALBORG HISTORISK MUSEUM

Museumssager – akter

AALBORG BY- OG HERREDSRET

TINGLYSNINGSADFDELINGEN

Tingbogsoplysninger.

MATRIKELDIREKTORATET

Diverse matrikelkort.

FOTOGRAFIER

Gamle fotografier i privat eje.

ORDFORKLARING

ås: vandretliggende, bærende tømmer i tagværk.

bindbjælke: i bindingsværk, den vandretliggende bjælke, som på tværs af bygningen forbinder stolperne.

binder, kop: i murskifte, mursten, der ligger på tværs i muren med den korte side udad.

binding, bindt: i bindingsværk, et par modstående stolper i ydervæggene med tilhørende bjælke.

bislag: vindfang, åbent, overdækket eller helt lukket. **blødstøgne mursten, maskinstrøgne sten.**

dokker, dukker: i bindingsværk, de korte, lodrette tømmerstykker, der forbinder løsholter med fod- eller tagrem.

dyvel: tap af træ (eller metal) som inddrives halvt i hver af de to stykker, der skal forbindes.

enestegård: gård, der i fællesskabets tid, før udskiftningen, lå uden for landsbyen og havde sin jord for sig selv.

fag: et bindingsværkshus opdeltes i fag, dvs. stolpen med det tilhørende tavl.

fals: retvinklet indsnit f.eks. til anslag for en dør eller et vindue.

fodstykke, syldstykke: det vandretliggende tømmerstykke, der ligger på fundamentet mellem stolpernes nederste ende.

fodtømmer: det nederste vandrette stykke tømmer, der i bindingsværk ligger lige oven på syldstenene, og hvori stolperne er tappet.

forskelle: i modsætning til understrykning tætnes tagsten eller rygning med mørtel udvendigt.

frontispice; fronton: gavl eller gavlagtig prydelse på facade f.eks. over vindue eller døre, også som en kvistagtig forhøjelse af ydermuren.

fylding: træflade, hvormed en ramme til dør eller panel udfyldes.

fyldtømmer: fodstykker, syldstykker, løsholter, dokker (dukker) og skråbånd.

gesims: profileret vandret fremspring på mur, hovedgesims: overgang fra mur til tag.

grat: udadgående skæringslinje mellem to (tag)flader.

grundmur: mur opført udelukkende af sten, i modsætning til bindingsværk.

håndstrøgne mursten: håndformede mursten, fremstillingen kræver ret vådt ler og giver stenen en mindre glat overflade.

halvvalm: se valmtag.

hanebånd: det vandretliggende tømmerstykke, der midtvejs i tagrummet forbinder to tagspær.

helgavl: gavlmur, der er ført lodret op til tagryggen. **helvalm:** se valmtag.

indfatning: bræt, der dækker over fugen mellem dør- eller vindueskarm og murfals.

kopbånd: de skrå tømmerstykker, der er tappet eller bladet ind som afstivning mellem stolper og bindbjælker indvendigt i huset.

kragtøer: træstykker, parvis sammennaglede, der rider over tagmønningen for at fastholde tækkematerialet.

lus: mindre træstykke indfældet som reparation i tømmer- eller snedkerarbejde.

løber: mursten der ligger på langs i muren, med den lange side udad.

løsholt: i bindingsværk, de vandrette tømmerstykker, der forbinder stolperne under vindueshøjde.

maskinsten: maskinformede mursten, ved fremstillingen bruges en ret tør lermasse og stenen får en glat overflade.

mønning: tagrygning på stråtag.

not: rille f.eks. i kanten af et bræt, hvori en tilsvarende fjer i brættet ved siden af passer.

pigsten: lille sten anvendt ved brolægning.

pilaster: flad, rektantet fremspringende murpille.

rem: se fod- og tagrem.

revledør: dør af sammennotede brædder på den ene side afstivet af brædderevler.

skifte: et vandret lag af sten i murværk.

skotrende: den bundrende, der fremkommer ved sammenskæring af to tagflader i et indadgående hjørne.

skråbånd: i bindingsværk, de skråstilte tømmerstykker, indsat for at opnå sidestivhed i muren.

sløjfe: smal liste til samling af brædder med not i begge sider.

stabel: bærende del af et hængsel.

sternbræt: vandret kantbræt, der afslutter tagudhæng.

stolpe: i bindingsværk det lodrette tømmerstykke, der går igennem fra syld til tagrem eller bjælke.

stikspær: korte spær, der som en forlængelse af hovedspærerne bærer taget f.eks. over et udskud.

strøer: lægter, underlag for gulvbrædder.

sugfjæl: bræt, der danner lukke mellem tagrem og underside af tagfladen.

svumme: overfladebehandling af murværk ved over-smøring med en vællingagtig opløsning af cement, ler eller andet; dækker og udjævner huller og forskelle i det underliggende murværk.

syld (syldsten): fundament af kampesten.

tagrem: det vandrette tømmerstykke som ligger øverst på ydermuren.

tavl: felterne mellem bindingsværkets tømmer, udfyldt med lerklining, tørrede lersten eller andet materiale.

tækning: afdækning af tagværk med strå, rør, lyng eller andet materiale.

udkragning: fremspring.

valmtag: et tag, der har skrå flader også over gavlene. Halv- eller kvartvalm fremkommer, hvor kun øverste halv- eller fjerdedel af gavlen har skrå tagflade.

vandbræt: vandretliggende, skråtstillet bræt, som f.eks. under vinduer eller gavlbeklædning leder vandet bort fra væggen.

vandskuring: som svumning.

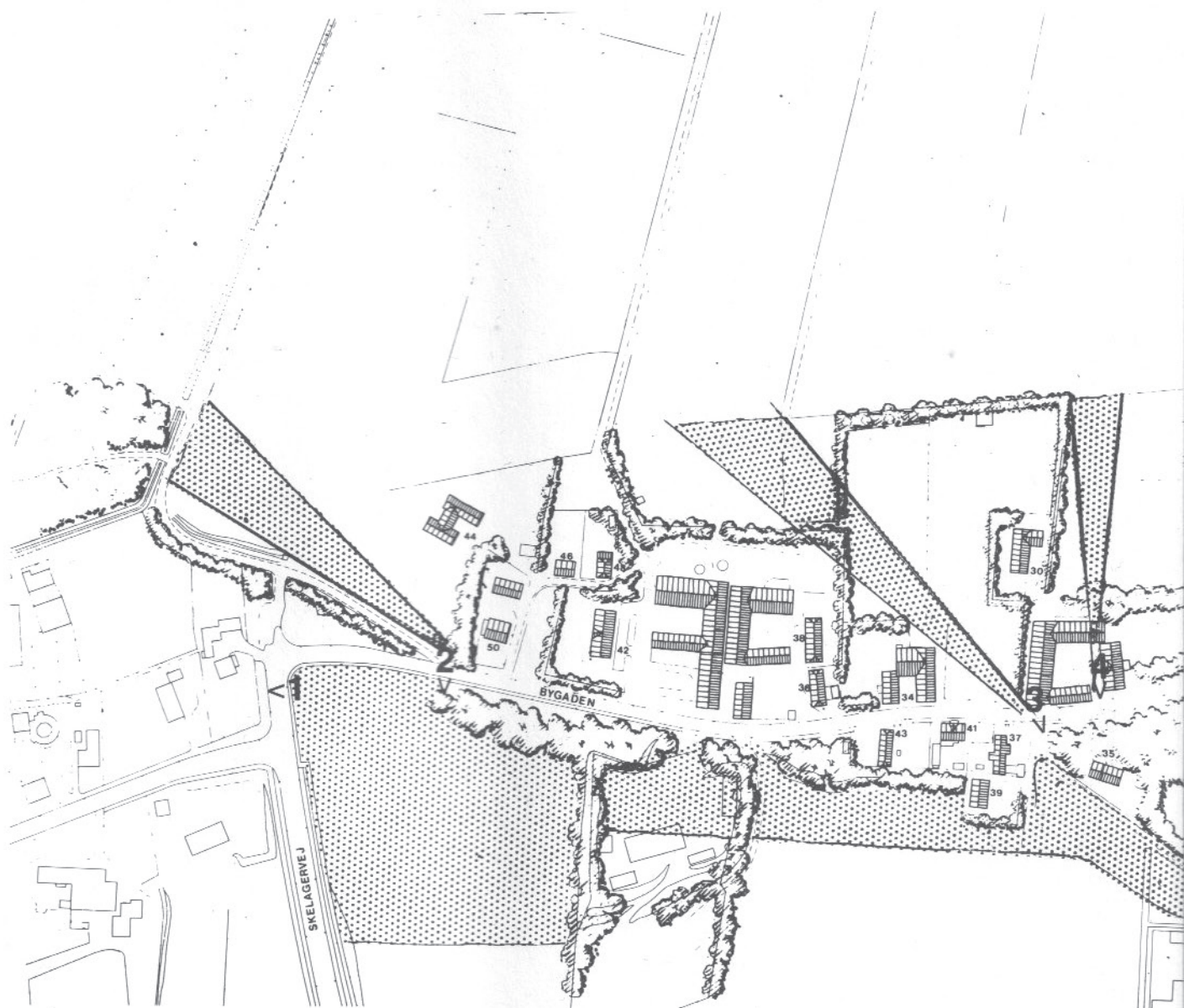
vange: siden af et murstykke (eller trappe).

vederlag: underlag hvorpå bjælke eller stik hviler af.

vindskede: bræt eller planke anbragt langs tagets afslutning ved gavlen for at beskytte mod vinden.

Kortbilag A

Landsbyens rammebeplantning og friarealer.

MÅLESTOK

100M 50M 0

100 M

200M

300 M

400M

5

Signatur:

Bevaringsværdig rammebeplantning.

Bevaringsværdige friarealer og udsigt over engarealer mod vest.

|
500 M

Kortbilag B

Landsbyens bevaringsværdige karaktertræer.

MÅLESTOK

100M 50M 0

100 M

200 M

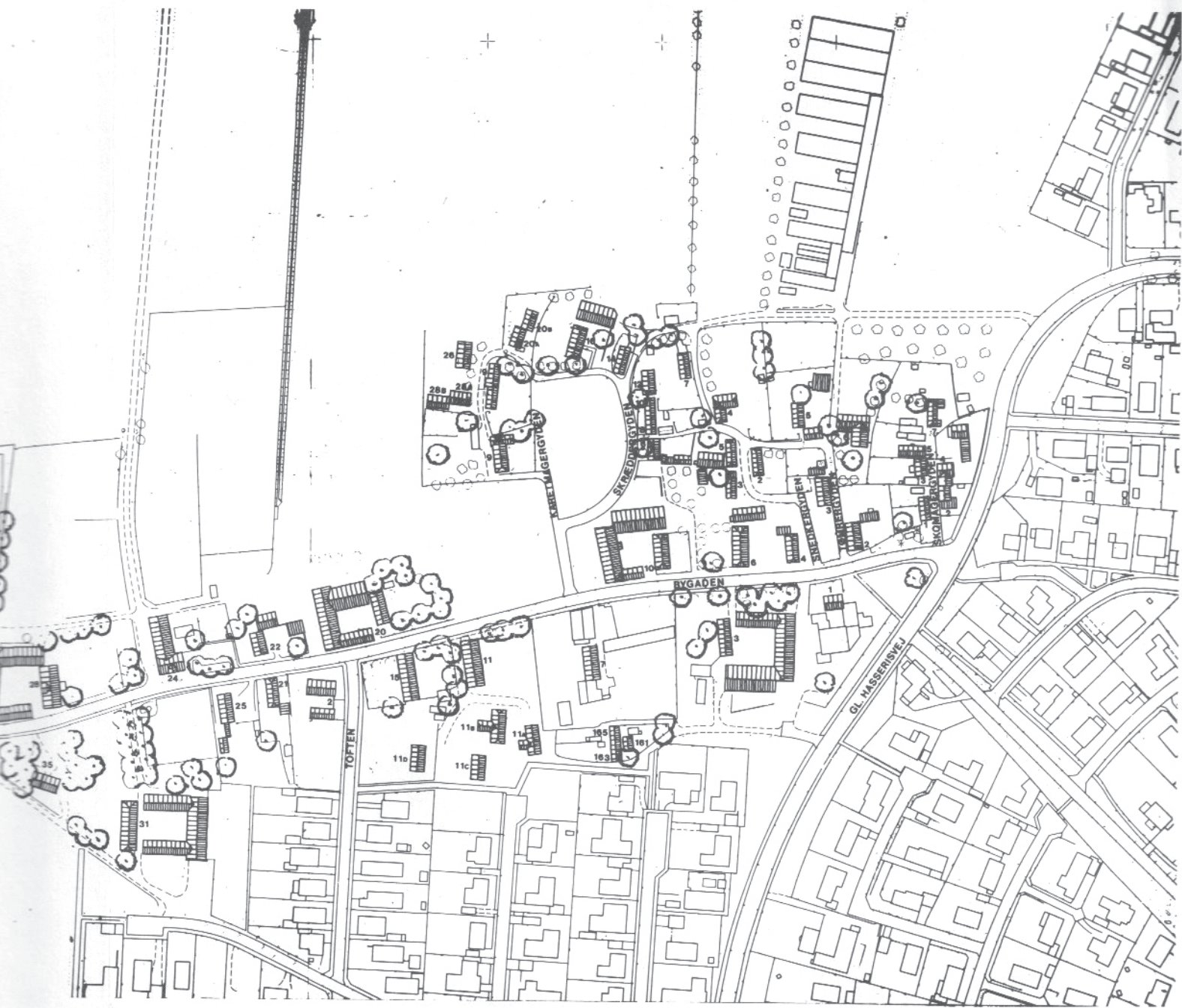
300 M

400 M

Signatur:

Bevaringsværdige karaktertræer.

500M

Kortbilag C

Bebyggelsesforhold

MÅLESTOK

100 M

200 M

300 M

400 M

500M